

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА

На правах рукопису

ЧЕНЬ ЧЕНЬ

УДК 378.6:37].016:78:37.91.39(510)(043.3)

**МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО
НАВЧАННЯ МУЗИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

ДИСЕРТАЦІЯ

на здобуття наукового ступеня

кандидата педагогічних наук

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук,
професор КУНЕНКО
Людмила Олександрівна

Київ – 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ	13
1.1 Теоретико-методологічні основи музично-педагогічної підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.....	13
1.2. Сутнісна характеристика розвитку інтерактивних форм навчання: історичний і сучасній педагогічний контекст.....	32
<i>Висновки до першого розділу</i>	51
РОЗДІЛ 2 МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ І ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ	57
2.1. Зміст структурних компонентів і критеріально-рівневої системи оцінювання підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю.....	57
2.2. Дидактичні основи моделювання змісту підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю.....	80
<i>Висновки до другого розділу</i>	100
РОЗДІЛ III ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ	103
3.1. Діагностика наявних рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.....	103
3.2. Поетапна методика оптимізації готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.....	118

3.3. Аналіз результатів експериментальної роботи.....	156
<i>Висновки до третього розділу.....</i>	173
ВИСНОВКИ.....	182
ДОДАТКИ.....	188
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	220

ВСТУП

Актуальність теми дослідження визначається потребами китайської освітньої системи у вихованні вчителів нової генерації, високоосвічених, мобільних, здатних використовувати в шкільній практиці традиційні й інноваційні технології та трансформувати їх відносно музичного рівня учнів початкових шкіл Китаю, а також у визнанні шляхів і методик ефективного засвоєння навчального музичного матеріалу учнями різного віку. Настав час коли традиційність і ортодоксальність освітньої системи Китаю вимагає переосмислення і конструктивного оновлення відповідно до сучасних міжнародних освітніх стандартів Болонської декларації.

Ці освітні потреби обумовлені необхідністю глобального співробітництва країн в різних галузях науки, культури і освіти– «це визначальні вимоги світового порядку в сучасних умовах життя всесвіту»(концепція міжнародної декларації «Діалог цивілізацій і гармонічний світ»). З метою збереження гармонічності взаємовідносин між цивілізаціями необхідно зберігати і збагачувати досвід моделей розвитку всього розмаїття культур. Необхідно на основі поваги до традицій народів і терпимості вести міжцивілізаційний культурний діалог «Схід – Захід», спрямований на процвітання і модернізацію країн і суспільств, що виступить в якості важливої конструктивної сили і забезпечить безпеку світобудови всесвіту. Висунуті останнім часом Міжнародними деклараціями концепції «Діалог цивілізацій і гармонічний світ» в галузі культури і освіти вимого передбачають взаємообмін освітніми технологіями і культурними традиціями, пошук спільного при існування розбіжностей, повагу до народів світу і їх етнічності, що забезпечить знаходження спільних стимулів для динамічного руху прогресу людства (Ван Лей).

Актуальність дослідження також підтверджується пакетом сучасних нормативних документів системи розвитку освіти в Україні («Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти й науки

України” та ін. і пакетом сучасних нормативних документів щодо фахової підготовки майбутніх вчителів музики) і Китаю («Стратегії розвитку освіти в Китаї в ХХІ ст.», «Реформи і розвитку базової освіти в КНР», «Декларації про міжнародний порядок у ХХІ ст.», «Спільна декларація про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти» і т.п.).

Ключовими позиціями “Спільної декларації про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти”, було визначено створення єдиної схеми одержання вищої освіти, взаємозбагачення культурними традиціями, інноваційними технологіями, європейським освітнім досвідом тощо.

Нове тисячоліття особливо гостро поставило питання оновлення і модернізації освітніх галузей за рахунок запозичення або трансформації інноваційних технологій інших країн світу, які відповідають сучасним міжнародним вимогам фахової підготовки спеціалістів різного профілю. В цьому аспекті підготовка майбутніх учителів музики до оволодіння сучасними інформаційними і методичними технологіями потребує перш за все розробки теоретико-методологічних засад даного напрямку освіти.

Незважаючи на низку суперечностей і протиріч, пов’язаних з підвищеним інтересом китайської молоді до музичної освіти і культури України та потребою отримати кваліфіковану вищу мистецьку освіту, китайські студенти-музиканти прикладають всі свої зусилля для опанування професією учителя музики і сучасними методами роботи з школярами, зокрема методами інтерактивного навчання музики.

Підвищена зацікавленість китайських студентів українським досвідом музично-педагогічної практики, пояснюється тим, що сучасний стан музично-педагогічної освіти в КНР потребує суттєвої модернізації відповідно міжнародних освітніх тенденцій. Це пов’язано з відсутністю уніфікованих методів оптимізації навчального процесу уроків музики в школі і впровадженням інноваційних методів навчання, особливо для учнів молодших класів, як найбільш сенситивного періоду опанування комплексом знань,

навичок, умінь початкової музичної освіти та закладенням основ формування загальної художньої і музичної культури особистості.

Основними пріоритетними напрямками державної політики країн, що рухаються до прогресу і розвитку вищої освіти є постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; розвиток освіти як державно-суспільної системи; піднесення вищої освіти до рівня вищої освіти розвинутих країн світу та інтеграції у міжнародне науково-освітнє співтовариство (Л.Ліхитська).

Модернізація та реформування національної традиційної системи музично-педагогічної освіти як в Україні та і в Китаї, завдяки впровадженню в загальноосвітній процес інноваційних і зокрема інтерактивних технологій, полягає перш за все у формуванні різнобічно розвиненої, мобільної, висококультурної особистості майбутнього вчителя музики, здатного не тільки активізувати тривале запам'ятовування великої кількості навчальної інформації та змодельовати цікавий урок музики, а й демонструвати свої педагогічні здібності, професійну педагогічну майстерність й презентувати прогресивний стиль педагогічного керівництва акмеологічного рівня в різних видах музичної діяльності.

Складне соціально-економічне життя в умовах сучасних глобалізаційних процесів і стрімкої масштабної інформативності вимагає радикальної модернізації освіти, застосування найефективніших інноваційних технологій на всіх її щаблях у всіх країнах світу. “Освіта і наука є найголовнішими умовами утвердження України на світовому ринку високих технологій”, а система освіти має забезпечувати “формування у дітей і молоді цілісної наукової картини світу і сучасного світогляду, здібностей і навичок самостійного наукового пізнання”. Дане твердження безперечно стосується і Китаю (“Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті”).

Нагальна потреба інтеграції і запозичення кращих здобутків прогресивних країн у міжнародне науково-освітнє співтовариство стимулювала розвиток нових шляхів творчої співпраці. У цьому напрямку музична освіта на Україні

здобула вже певний науковий досвід залучення до співпраці студентів і аспірантів з Китаю. Зокрема різні складові вокальної підготовки майбутніх учителів музики розроблялась в дисертаціях: Ван Цзяньшу, Ван Шаньху, Ван Лей, Вей Лімін, Ву Гуо Линг, Лю Лан, Лю Цюлін, Ма Цзюнь, Цзінь Нань, Цой Сяо Юй, Чжан Гуй, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь та ін.; науково-методичні праці в сфері вокально-хорової підготовки майбутніх вчителів музики Китаю (Ван Цзяньшу, Вей Лімін, Цзин Нань, Ян Хун Нян, Ціо Ли, Ма Ге Шунь, Сюй Дин Чжун, Лінь Хай, Чжай Хуань та ін.) та ін.

Роботи молодих китайських дослідників поступово захоплюють науковий простір, збагачуючи свою культуру досвідом навчання різним видам музичної діяльності за традиційними українськими методиками і інноваційними технологіями тощо. Так теоретико-методичні засади розробляються в роботах: Ван Пэшоань, Ван Юйхэ, Гу Инь, Лю Сян-ю, Лю Цин, Ма Донфэн, Сай До Чі, Сунь Цзинань, Сю Хайлинь, Хо Інін, Шу Синьчэн, Чжан Сянь, Чжан Юань, Цао Ян Цзоу Айминь та ін, формування музичного слуху і різні виконавські аспекти розкриваються в таких видах фахової підготовки як: фортепіанна підготовка представлена науковими дослідженнями: Бай Бін, Ван Бін, Ін Юань, Мен Мен, Фу Сяоцзін, Цюй Сяо Юй, Чен Дін, Чжао Сін, Шагуан, Ши Цзюнь-бо та ін.; вокальна підготовка: Ван Шаньху, Ван Лей, Ву Гуо Линг, Лю Лан, Лю Цюлін, Ма Цзюнь, Цзінь Нань, Цой Сяо Юй, Чжан Жун, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь, диригентсько-хорова підготовка: Лінь Хай, Чжай Хуань та ін., загальні проблеми художньої грамотності розглядались Лю Цяньцянь, культурно-просвітницькі питання порушувались Пан На, методика підготовки майбутніх учителів музики до роботи в умовах полікультурного середовища – У Іфан тощо.

Однією з перших дисертацій з «теорії та методики музичного навчання» (13.00.02), захищених в Україні була дисертація Лінь Хай («Методичні засади диригентсько-хорової підготовки студентів до роботи в школах Китаю і України») – дуже важливої для музично-естетичного виховання учнів різного віку і національностей проблеми, але ще мало досліджена; в цьому ж напрямку

досліджувалась проблема “Методика формування творчої інтерсуб’єктної взаємодії вчителя музики з дитячим вокально-хоровим колективом” (Чжай Хуань); Цзінь Нань (“Методичні засади вокального навчання студентів КНР у системі музично-педагогічної освіти України”); Чен Дін («Формування вокальних навичок майбутнього вчителя музики на традиціях Китаю та України»); Ван Лей (“Формування вокально-сценічної майстерності майбутнього вчителя музики”); Ши Цзюнь-бо (“Методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки”); Мен Мен («Формування музично-імпровізаційних умінь у майбутніх учителів музики України та Китаю»); Ван Бін (“Методика вдосконалення виконавської техніки майбутніх вчителів музики в процесі фортепіанного навчання”); Лю Цяньцян (“Формування художньої компетентності майбутніх учителів музики та хореографії в педагогічних університетах України і Китаю”) та ін..

Але проблема визначення ефективних методів, які забезпечать оптимізацію фахової підготовки майбутніх учителів музики в умовах міжкультурного навчання студентів Китаю до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл, ще не досліджувалась і тому є **актуальною**.

Незважаючи на певну кількість наукових робіт з даної проблеми українських, зарубіжних і конкретно китайських (Ван Цзяньшу, Ван Лей, Мен Фаньцзюань та ін.), але й досі лишаються не вивченими питання використання інтерактивних технологій на уроках музики, що і визначило вибір *теми* нашого дослідження: **«Методика підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю»**.

Мета дослідження – теоретичнообґрунтувати, розробити і експериментально перевірити методику підготовки студентів к інтерактивному навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Об’єкт дослідження– процес фахової підготовки майбутніх учителів музики Китаю.

Предмет дослідження– методика підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан розробленості досліджуваної проблеми в музично-педагогічній науці практики.

2. Уточнити тлумачення поняття «підготовка студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю» та визначити зміст, особливості і функції даного виду підготовки, з використанням музичних інтерактивних технологій для молодших школярів.

3. Розробити і теоретично обґрунтувати компонентну структуру, визначити критерії, показники рівні навченості музичними інтерактивними технологіями китайських студентів.

4. Обумовити комплекс методів, принципів, підходів використання інтерактивних технологій на уроках музики для учнів початкових шкіл Китаю.

5. Розробити експериментальну модель і поетапну методику підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю і експериментально перевірити їх ефективність.

До **теоретико-методологічних основ** інтерактивного навчання початкової музичної освіти з позиції музично-педагогічної підготовки студентів до роботи в школах Китаю та України, ми відносимо такі основні концептуальні положення і наукові дослідження спрямовані на досягнення кінцевої мети – формування гармонійно розвинутої особистості: філософські і методологічні (національна парадигма філософії освіти під кутом зору багатогранного розуміння культури як соціально-історичного феномену науки і практики (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Лутай, М. Михайличенко, Мен Цзі, Сюнь Цзі) та філософія музики (Л. Тарапата-Більченко, Конфуцій та ін.); методології мистецької освіти (Е. Абдулін, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Щолокова та ін.); психологічні (загально психологічні: Ю. Трофімов, В. Рибалка, О. Леонт'єв, музично психологічні: В. Медушевський, Е. Назайкинський); загально педагогічні

(Н. Гузій, А. Хуторской і музично педагогічні: Е. Абдулін, О. Апраксіна, А. Козир, О. Отич Г. Падалка, О. Рудницька, В. Шульгіна, О. Щолоковата ін.); полікультурні (естетична і художня культура та естетичне виховання школярів: Ю. Боров, Б. Ліхачов, О. Щолокова; національна культура – дитячий фольклор: Г. Довженюк, Л. Масол та ін.); ідеї сучасного українського виховання і гуманістичної педагогіки як основи національного виховного ідеалу, ментальності і культури українського і китайського народів, що виховуються в умовах етнокультурного середовища і засобами дитячого фольклору (А. Авдієвський, Г. Ващенко, С. Горбенко, Г. Довженюк, Г. Лозко, Д. Пащенко, Ю. Руденко, С. Русова, С. Садовенко, Г. Скворода, В. Сухомлинський, Н. Шумада, Конфуцій, У Іфанта ін.); визначення основ педагогічної майстерності і педагогічної творчості (І. Зязюн, Н. Гузій, В. Орлов та ін.); дослідження духовної спадщини культурних паралелей “Схід-Захід” (Л. Гусейнова, Е. Кучменко, Г. Меднікова, О. Шевнюк, О. Щолокова); теоретико-методологічні та методичні засади інноваційних методів використання мистецтва в школі (І. Дичківська, Н. Дудник, Г. Ксензова, О. Кравчук, Л. Куненко, Л. Масол, О. Савченко, О. Ростовський, М. Чепільта ін.).

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань використовувався комплекс *теоретичних та емпіричних методів*: аналіз нормативних документів та літератури з проблеми дослідження з метою уточнення поняття «підготовка студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю»; *метод конструювання понять* – для систематизації понятійної бази знань і накопичення інноваційного тезаурусу; *методи*: спостереження, опитування, анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрування, систематизації та узагальнення, наочної ілюстрації, обговорення, експертних оцінок, експрес-інтерв’ю, *медіа-освіти*, яка сприяє активізації й підвищенню самоосвіти та полегшенню музичного навчання китайських студентів за рахунок використання оригінальних мультимедійних технологій; *науково-дослідні та творчо-пошукові*:

педагогічного експерименту, рефлексивні, метод проектів і прогнозування, метод гіпотез, інтерактивного навчання («Мікрофон», «Караоке», «Сад квітів», «Музична шкатулка», «Перепутанка» та ін.) та евристичного навчання (творчої уяви, художньо-образної картини, фантазування, евристичних запитань тощо) для стимуляції творчої активності та моделювання знань з інтерактивного навчання; *методи математичної обробки результатів* (якісний і кількісний порівняльний аналіз реального стану і динаміки отриманих даних).

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- *розроблені*: компонентна структура і методична варіативно-рухлива модель підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (ВРМІНМ), що здійснюється в умовах інститутів мистецтв педагогічних університетів та поетапна методика її опанування; критерії, показники сформованості означеного феномена;
- *уточнено* поняття «підготовка студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю» та його сутність в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, *введено* дане поняття до наукового обігу;
- *визначено* функції, виокремлено й обумовлено комплекс методів і прийомів; систематизовано методичні підходи і принципи цього напрямку навчальної діяльності;
- *подальшого розвитку набули*: засоби комплексної діагностики стану інтерактивної підготовки студентів Китаю, на основі яких визначено рівні сформованості даного напрямку підготовки, *розширено* теоретико-методологічне підґрунтя для реалізації принципів забезпечення культуро відповідності та інноваційної освіченості студентів Китаю і опори на національно-культурні традиції навчання в системі інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Практичне значення дослідження. Основні теоретичні положення дослідження та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах: «Методика вокальної підготовки студентів»,

«Інноваційні технології в музичному навчанні» тощо; у процесі хорових і індивідуальних занять з диригування майбутніх учителів музики, педагогічної практики студентів. Систематизація музично-педагогічних і інтерактивних знань, навичок, умінь, одержаних у інститутах мистецтв педагогічних університетів дозволяють інтегрувати їх в освітнє середовище КНР з урахуванням національних, ментальних, овтніх та культурних особливостей.

Апробація результатів дослідження проводилася у процесі виступів і обговорень основних положень та результатів досліджень на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. **Міжнародних:** “Педагогічних читаннях пам’яті професора О.П. Рудницької” (Київ, 2012-2013), “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” (Київ, 2013-2015); **Всеукраїнській науко-методичній конференції-семінарі:** “Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики” (Київ, 2014); на засіданнях кафедри теорії і методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв та щорічних звітних науко-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова(Київ, 2013-2015).

Впровадження результатів дослідження здійснено в навчально-виховний процес: Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлені в 8 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 6 з яких представлено в провідних фахових виданнях з педагогіки і 1 стаття в зарубіжному виданні та 1 публікація в матеріалах наукових конференцій.

Дисертація складається із: вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (261 найменування, з них 17 іноземними мовами, серед яких 7 китайською мовою). Основний текст

дисертації складає 187 сторінок, загальний обсяг роботи – 244 сторінок. Робота містить 18 таблиць, 23 рисунка, що разом з додатками становить 66 сторінок.

РОЗДІЛ І

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ

1.2 Теоретико-методологічні основи музично-педагогічної підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Нова парадигма вищої і шкільної освіти, зокрема музичної, розроблена в контексті сучасних європейських освітніх тенденцій, що вимагає визначення її теоретико-методологічного підґрунтя, оновлення змісту, розвитку інтеграційної функції музичної освіти, з метою кращого цілісного розуміння художньо-образної мови музики та використання цікавих форм залучення школярів і студентської молоді до різних видів мистецтва, які інтегрують з музикою і спрямовані на гармонізацію особистості. У свою чергу нами були орієнтовно окреслені теоретико-методологічні основи інтерактивного навчання музики молодших школярів і студентів педагогічного профілю.

У сучасному підручнику для студентів вищих педагогічних навчальних закладів «Методология педагогики музыкального образования» Е. Абдулін пише, що: «Мета методологічного аналізу – багаторівневе теоретичне обґрунтування проблеми, що вивчається, спрямованого на отримання ефективного результату. Безумовно, продовжує Е. Абдулін, оволодіння методологічним аналізом – це нелегка для студента справа. Однак практика навчання у вищому навчальному закладі доводить, що ця задача в певній мірі

може бути вирішена, а головне – це відкриває величезні можливості для інтелектуального, творчого розвитку сучасного педагога-музиканта. Щоб зрозуміти сутність методологічного аналізу необхідно, перш за все, мати чітке уявлення про його головну ознаку – рефлексію. Професійна рефлексія педагога-музиканта являє собою спрямованість своєї свідомості «на самого себе», на професійні якості особистості і види діяльності, інтереси, потреби, – звернута до змісту і процесу музичної освіти» [1; 53].

Досліджуючи сутність поняття “методологія” і “метод”, на яких можуть ґрунтуватися основні теоретико-методологічні положення проблеми нашого дослідження і спираючись на тлумачення цих понять інших філософів (В. Андрущенко, І. Бичко, І. Бойченко, В. Петрушенко, В. Табачковський та ін.), Чжао Веньфан відзначає, що «методологія» - це спеціальна частина теорії (в науці або філософії), що присвячена обґрунтуванню змісту, доцільності та виправданості використання певних методів у тій чи іншій сфері пізнання. Тобто це частина певної галузі або діяльності, що опікується збиранням, осмисленням та обґрунтуванням методів, що в них застосовуються [227с. 17]. У свою чергу «метод» (від грец. Methodos – спосіб пізнання) [194, 635], свідомо застосовані порядок та послідовність дій, що приводять до бажаного результату. Етіологія самого поняття «метод» сходить давньогрецького виразу «*мета-одоїс*», що можна перекласти як «через відстежений, простежений (або підготовлений) шлях». Потреба в методі є універсальною для людської діяльності, оскільки остання не є прямим продовженням стихійних природних процесів, а виходить за їх межі. «У цілому метод постає своєрідним *концентруванням досвіду діяльності*, а важливість та ефективність методу зумовлені тим, що він інтенсифікує діяльність, дозволяє засвоювати певний досвід у зручній та стислій формі» (В. Петрушенко) [159, 370, 375].

У «Філософському енциклопедичному словнику» (голова редколегії В.І. Шинкарук) етимологія поняття «методологія» (походить від грец. methodos – шлях дослідження або пізнання; вчення) і має декілька тлумачень. Перше визначення, що найбільше підходить для нашого дослідження – означає

сукупність підходів, способів, методів, прийомів та процедур, що застосовуються в процесі наукового пізнання та практичної діяльності для досягнення наперед визначеної мети. Такою метою в науковому пізнанні є отримання істинного об'єктивного наукового знання або побудова наукової теорії та її логічне обґрунтування, досягнення певного ефекту в експерименті чи спостереженні [214; 374]. Етіологія самого поняття «метод» в даному словнику (від грец. *methodos* – шлях дослідження, теорія, вчення) – визначається як систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату, розв'язання проблем чи одержання нових результатів, нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дії, усвідомлення досліджуваної специфіки предметної галузі і законів функціонування її об'єктів [214; 373].

Сучасні українські філософи (В. Андрущенко, Б. Гершунський, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, М. Михайличенко та ін.) акцентують увагу на тому, що: “Складність і неординарність нової суспільної формації вимагають глибокого теоретичного і прикладного осмислення проблем пов'язаних із стрімким поширенням сучасних інформаційних технологій в усіх сферах людської діяльності та їхнім впливом на трансформацію традиційної соціокультурної організації суспільства. Численні дослідження питань взаємодії суб'єктів у суспільстві, які все більше тяжіють до використання засобів віртуальної комунікації, свідчать про те, що зміст і ефективність різноманітних контактів багато в чому залежить від здатності їх учасників розуміти один одного і досягати взаєморозуміння. Це визначається переважно рівнем технічної грамотності й гуманітарної домінанти, психологічної та моральної адекватності кожної із взаємодіючих сторін” [Зязюн Інтеграційна функція культур парадигми с. 5].

Аналіз робіт з методології та взаємодії суб'єктів освіти дозволив віднести до теоретико-методологічних основ інтерактивного навчання в системі початкової музичної освіти з позиції музично-педагогічної підготовки студентів до роботи в школах Китаю, такі основні концептуальні положення і наукові

досягнення в галузі філософії (національна парадигма філософії освіти під кутом зору багатогранного розуміння культури як соціально-історичного феномену науки і практики (В. Андрущенко, Б. Гершунский, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай, М. Михайличенко); теоретико-методологічні та методичні засади підготовки вчителів інноваційних методів використання мистецтва в школі (Е. Абдулін, Ю. Брановский, О. Гумінська, Л. Даниленко, І. Дичківська, М. Кларин, Л. Куненко, Л. Ліхіцька, Л. Масол, Г. Падалка, О. Рудницька, О. Савченко, Л. Толкачова, О. Хижна, А. Хуторський, О. Щолокова, Н. Шуст та ін.); ідеї сучасного українського виховання і гуманістичної педагогіки як основи національного виховного ідеалу, ментальності і культури українського і китайського народів, що виховуються в умовах етнокультурного середовища і засобами дитячого фольклору (А. Авдієвський, Г. Ващенко, С. Горбенко, Г. Довженюк, Г. Лозко, Д. Пащенко, Ю. Руденко, С. Русова, С. Садовенко, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, Н. Шумада, Конфуцій, У Іфан та ін.); а також концептуальні положення нормативних документів, у яких відбито основні ідеї розвитку системи освіти України («Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти й науки України», Закон України «Про інноваційну діяльність» та ін.) та пакет сучасних нормативних документів щодо фахової підготовки майбутніх вчителів музики і вчителів мистецьких дисциплін, а також нормативні документи системи розвитку освіти в Китаї («Стратегія розвитку освіти в Китаї в XXI ст.», «Реформа та розвиток базової освіти в КНР» тощо).

У підручнику для студентів педагогічних факультетів «Дидактика початкової школи» О. Савченко акцентує увагу на тому, що: «Зростання ролі гуманістичних цінностей у демократичному суспільстві вимагає посилення культурологічної спрямованості освіти». Тому майбутнім вчителям необхідно ознайомитися з культурною спадщиною не тільки свого народу, а й кращими надбаннями прогресивних народів світу.

Нова ситуація освітнього сьогодення спричинила новий принцип взаємовідносин між країнами світу, спрямувала їх на встановлення мостів творчої співпраці і взаємообміну між надбаннями культури і освіти та інших гуманітарних і технічних знань. Перш за все звернемося до наукового визначення поняття культура відомого українського філософа І. Зязюна: “Наука про культуру не менш, а можливо, і більш складна, ніж наука про суспільство. Культура – це складна, відкрита дифузна, самоорганізуюча система. Вона охоплює різні сторони взаємодії людини з іншими людьми і з власною особистістю, з природою і суспільством. Комунікативна сутність культури актуалізує необхідність діалогу, стимулює творчість і активність, пізнання і розуміння. Як невід’ємний атрибут людського існування, вона “скрізь і всюди”. Ця ширина культурного ареалу ускладнює визначення її предметної сфери. Людина як творець культури “заручена“ із нею тісними узами повсякденного життя і приречена опановувати її норми і цінності, символи і традиції. Творчість і новаторство – необхідні імпульси динаміки культури, але людство лише поступово приймає їх як благо і цінність. Ці два образи зумовили відношення до неї як вищого досягнення розуму, або як до тенет, що обмежують свободу...Розрізний світ набуває єдності в культурі. У наші дні людство як ніколи до цього відчуває потребу взаємного розуміння і спілкування, інтерес до самобутності народів, прагнення до збереження унікального наукового і культурного набутку “ [68; 5,6].

Таким чином, визначальною рисою концептуальних оснв філософії сучасної освіти в Україні є врахування методологічних засад соціальної філософії, яка спирається на основний її принцип – гуманістичної спрямованості, де головною проблемою освоєння дійсності виступає людина – “...понад усе, незалежно ні від чого, крім інтересів людини як самоцілі суспільно-історичного розвитку його головного суб’єкту” (Л.ГуберськийВ. Андрущенко, М. Михайличенко) [47].

Філософи: В. Бачинин, Б.Гершунский,І. Зязюн,В. Кремень,В.Лисий, В.Лутай, І.Надольний, В.Петрушенко, Е.Семенюк, В. Шинкарук та

ін. дотримуються думки, що філософський вимір культури в науковій літературі розглядається як феномен суспільного життя, тобто рідкісного, виняткового явища, яке об'єднує духовні й матеріальні сфери діяльності людини, а також створені ним культурні цінності в діалектичній єдності. Наукове розуміння цього явища вміщує всі різносферні творчі здобутки життєдіяльності суспільства, які проявляються у професійних і аматорських формах діяльності, фіксуються свідомістю у рисах характеру, поведінці, ціннісно-орієнтаційній та інших сферах [47][475, 217, 226; 475, 313, 314]. Визначення культури з позиції філософських поглядів дозволяє розглядати її як особливу форму різнобічного пізнання людського буття, як спосіб існування і кінцевий результат певного виду праці, як прояв “сутнісних сил людства” та суспільно, узагальнених поглядів на світ і оточуючу дійсність, “місця та ролі людини в ньому, через пізнання загальних законів розвитку природи, суспільства і людського мислення” [47, 69, 70, 115, 162, 214].

У науковому посібнику з філософії «Культура. Ідеологія. Особистість: Методологічно-світоглядний аналіз» Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михайличенко [47] пишуть про те, що у процесі історичного розвитку людства поняття культура – як історичне явище розвивалось і певною мірою змінювало своє значення, в залежності від духовно-економічного розвитку суспільства та відповідно до тих соціально-політичних поглядів, прогресивних ідей, які переважали в цих формаціях. У різні епохи існувало багато концепцій і передових теорій цього поняття, представниками яких були: Ф. Вольтер, Даламбер, Д. Дідро, І. Кант, Ф. Новаліс, Ж.-Ж. Руссо, В. Белінський, О. Герцен, М. Чернишевський, Тік, Тойнбі, брати Шлегелі, О. Шпенглер та ін.

Різноманітність напрямків культури в останні часи також породжує велику чисельність тлумачень цього феномену, як у вітчизняній так і у зарубіжній науковій, методичній і популярній літературі. Різномановість трактування поняття культури західними вченими має значний діапазон протилежних й неоднозначних визначень, але існують єдині підходи у визначенні переважного значення духовного початку над матеріальним та

трактування культури тільки як виду духовної діяльності людей, з традиціями, світоглядами, ідеями, типом мислення тощо. Так представники західної філософії (К. Леві-Стросс, М. Фуко та ін.) розглядають культуру з позиції її духовних цінностей (культурних традицій, ідей, типів мислення), що значно збіднює роль і значення культури в розвитку суспільства й соціокультурній творчості всіх його членів взагалі та творчості кожної людини [47].

Вчені філософського напрямку підкреслюють людинотворчу сутність культури і наголошують, що вона є “вираженням досягнутого людиною (людством) рівня історичного прогресу”, процесом “становлення буття людини як людини, злету її людських (гуманістичних) форм існування”, а також відзначають, що вона є “засобом самореалізації та самостворення особистості”. У контексті нашої проблеми слід зазначити, що таке тлумачення поняття “культури” дозволяє розглядати його “з точки зору розвитку людини як суб’єкта діяльності, розкриття властивостей і обдарувань людини. Культура уособлює загальну творчу діяльність в предметах для людини. ... Культура постає як опредмечена сутність людини” [47, 313 -316].

В.Петрушенко акцентує увагу на тому, що сьогодні не стільки важливо визначити сутність поняття «культура», скільки в певному плані визначити її суттєві ознаки, які сучасна філософія виводить на перший план.

СУТТЄВІ ОЗНАКИ КУЛЬТУРИ

- те, що пройшло через людську перетворюючу діяльність («друга природа», створена людиною);
- способи, технології, методи творення культурних явищ(культуро творча людська діяльність), які вводять людину у так званий технічний аспект культури;
- сукупність найперших і найвищих духовних і матеріальних цінностей;
- те із створеного людьми в чому глибинні якості та можливості людини проявились максимально повно, досконало та виразно;

- способи збереження, розподілу та використання культурних цінностей;
- внутрішній та зовнішній діалогізм;
- правила, норми, звичаї та стереотипи людської поведінки [162; 476].

У педагогічному розумінні поняття “культура” використовується як джерело, з якого наповнюється зміст освіти. Вона виступає “соціальним регулятором” духовних і матеріальних цінностей людини “як носія й творця культури, а освіта розглядається в якості цілеспрямованого способу опанування культури”. Якщо розглядати освіту в контексті культури, то слід розкрити специфічність людської діяльності, що характеризує її як особистість – це культурні цінності, особистісні смисли, форми технічного виробництва і презентації, соціальні функції і форми розповсюдження продуктів художньо-естетичної діяльності [138, 10].

Мистецтво, виступаючи акумулятором різних видів художньої діяльності, в сукупності з філософією утворює своєрідне “дзеркало культури” тієї чи іншої епохи, яке віддзеркалює в своїх творах різні події, світоглядні, морально-етичні особливості життя й мислення народу (В. Діденко). Разом з тим, музичне мистецтво як феномен сучасної художньої культури, її провідна та інтегральна складова, в аспекті розуміння її цілісності та призначення, в наш час значно звузило коло свого використання.

Подальший розвиток культури в міжнародному плані і культурних відносин, а також погляд у майбутнє обумовлює країни світу шукати ефективні шляхи співпраці для забезпечення економічної стабільності, збереження й укріплення миру, процвітання й прогресивного розвитку держав. Останнім часом збільшується кількість міжнародних симпозіумів, форумів, на яких обговорюються питання усунення взаємного непорозуміння, яке заважає створенню мирного й гармонійного світу. Так, на одному з таких міжнародних форумів у Китаї (Пекін, 2010 р.), у своєму виступі голова-засновник фонду “KapurSuria” Джагдиш Капур зазначив, що: “створення багатополюсного світового порядку зовсім недостатньо бо необхідно, щоб світ був представлений

різноманіттям культур, а це можливо тільки завдяки діалогу цивілізацій: “Діалог цивілізацій і культурний обмін є ключовою складовою розвитку людського суспільства”. Продовжуючи цю думку відомий китайський вчений Шен Шилян підкреслив, що тільки на такій основі можливі партнерські взаємовідносини, стратегічне співробітництво, взаємообмін гуманітарним знанням і культурними надбаннями, збереженням дружніх стосунків, які мають передаватись з покоління в покоління, не зважаючи на традиційний розгляд світовою спільнотою протиставлення культур Схід і Захід [227].

Утім протиставлення Сходу і Заходу, акцентує увагу український культуролог О. Шевнюк, не може бути абсолютним. Уважний аналіз виявляє постійний взаємозв’язок, додатковість, взаємопроникнення цих культурно-сміслових антиномій. Так, декларована принципом недіяння пасивність східної людини обертається на свою протилежність, коли мова йде про духовне вдосконалення. Яке становить справжню сутність активності за східним її зразком. ...Орієнтація на традицію, збереження минулого як цінності може стати серйозним підґрунтям динамічної модернізації... вищої музично-педагогічної освіти обох країн”. Продовжуючи свою думку автор наголошує, що: “Захід і Схід – це парна категорія, що виражає амбівалентність цілої світової культури. В ній відображені протилежність і взаємозв’язок смислів, які лежать в основі системи культурних цінностей [235; 164].

Своєрідність опанування українською музичною культурою має певні труднощі для китайських студентів і аспірантів, відзначає Чжао Веньфан – дослідниця міжкультурно-творчої трансформації українських і китайських співацьких традицій в умовах музично-педагогічного навчання, і вимагає паралельного ознайомлення з українською художньою культурою, її менталітетом і традиціями, оскільки вона є невід’ємною складовою художньої культури світу [235]. Розкриваючи всю багатоплановість і багатство української художньої культури, представлені через розмаїття творів мистецтва, Л. Масол пише: “Українська художня культура – це велич давніх культових споруд і духовна енергетика іконопису, неповторність пісенної лірики і високий стиль

хорового багатоголосся, героїка думного епосу й чудо вертепної дії, поетична мудрість кіно та козацький гумор анімаційних шедеврів. Це унікальне явище світової історії, що в яскравій палітрі мистецьких видів, жанрів і форм втілює ментальні риси українського народу: емоційність, ліричність, героїзм, життєвий оптимізм, гумор, естетичне світосприймання. Вивчення української художньої культури, яка в різні часи зазнавала то стрімких злетів, то спадів чи руйнувань, сприятиме узагальненню знань у царині народного і професійного мистецтва, здобутків минулого й сучасності” [219; 7].

На думку Чжао Веньфан, першоосновою, на якій може ґрунтуватись культурні взаємовідносини України і Китаю – це віднайдення єдиних шляхів культурного етногенезу, що склалися ще на початкових стадіях розвитку стародавніх цивілізацій, які в певні часи калейдоскопу історії розійшлися та можуть зійтися і творчо взаємодіяти вже в нових науково-мистецьких формах. Походження найстародавніших артефактів фольклору народів світу свідчать про їх єдність, яка йде ще з родоплемінної календарно-трудова обрядовості і має ритуально-магічне призначення (замовляння майбутнього врожаю, сівби та жнив, збирання плодів, замовляння на добре полювання, закликання дощу, сонця, одруження, народження дитини, поховання померлих, будівництво житла тощо) [235; 11, 40]. Говорячи про культурні паралелі розвитку стародавніх цивілізацій, зокрема України і Китаю, слід відзначити, що Пра-Україна в свої синкретичній єдності, магічності і світоглядній міфічності, розвивалась тими ж шляхами, що і інші культури світу (до яких належить і Китай), про що свідчать подібні артефакти і археологічні знахідки (ударні і духові музичні інструменти, виготовлені з каменю та кісток тварин, наскальні зображення проведення різних ритуалів, статуетки жінок, що танцюють тощо).

З цього приводу в навчальному посібнику «Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: Художня культура Китаю» О. Щолокова пише: “Про поетичне і музичне мистецтво Давнього Китаю збереглося мало відомостей, але наявні джерела свідчать про значні успіхи китайського народу в цих галузях творчої діяльності. Витоками

китайської музики і танцювального мистецтва були ритуальні племінні пісні і танці, що мали високий художній рівень розвитку в 2-1 тис. до н. е. Пісенно-танцювальні обряди, так звані ху – присвячувалися збиранню врожаю і жертвоприношенням духам. Вони супроводжувалися грою на шкіряних барабанах, металевих дзвіночках, духових інструментах, зроблених з бамбука та глини. Від самого початку свого становлення китайська музика була пов'язана із філософією та особливостями соціальної організації китайського суспільства. Це сприяло утворенню органічної системи музичного мислення, яке, незважаючи на неминучі історичні зміни, збереглося впродовж віків як цілісне естетичне явище. У стародавніх текстах (XI-VI ст. до н. е.) словом “юе” (музика) позначалася святкова сфера життя. Це поняття крім музики охоплювало поезію, танок, живопис, архітектуру, загальний ритуал і навіть сервірування столу” [249; 11, 108].

Відбулися і суттєві зміни в науковій сфері, пов'язані з підвищеним інтересом молодих науковців і студентів інших країн до опанування всесвітньо відомими національними видами українського музичного мистецтва. Існує певний досвід обміну науковими здобутками, видами підготовки майбутніх учителів музики Китаю і України, в яких представлений певний діапазон наукових ідей, дослідження актуальних освітньо-культурних проблем.

Незважаючи на низку суперечностей і протиріч, пов'язаних з підвищеним інтересом до музичної культури України китайської молоді і недостатньою розробленістю теоретико-методологічних засад творчої співпраці представників обох культур, потребою отримати кваліфіковану вищу мистецьку освіту і відсутністю уніфікованих методів оптимізації навчального процесу, а також потребою у навчально-науковій комунікації представників інших етносів і відсутністю спеціальних психолого-педагогічних умов комфортного міжкультурного середовища, розробки рухливих, варіативних моделей музично-педагогічного навчання, з урахуванням національних традицій і сучасних світових тенденцій та методичного забезпечення різних напрямків музично-педагогічної освіти.

Відносно філософії мистецької освіти, до якої в першу чергу відноситься музична освіта, О. Рудницька зазначає, що її слід розглядати як похідну від “філософії освіти і філософії мистецтва (естетики), оскільки вона пояснює закономірності впливу мистецтва на людину та способи духовно-практичного осягнення художніх творів”. Завдання мистецької освіти полягають у застосуванні методологічних, культурологічних, естетичних, мистецтвознавчих принципів для розкриття теоретичних моделей сутності, світоглядного значення та місця мистецтва у загальній системі людської культури і освіти [188, 33]. У загальному тлумачення поняття “філософія мистецької освіти” розуміється як “наука про закономірності цілеспрямованого процесу і результату опанування художніх цінностей та пов’язаного з ним розвитку особистості засобами мистецтва” [188, 33].

З позиції філософії музики, Л. Тарапата-Більченко відмічає кризовий стан в сучасній музичній культурі та її функціонуванні в системі загальної культури. Занепокоєння, на її погляд, викликає нерозуміння філософського значення музики як особливої форми світосприймання й світовідчуття, що відбивається навіть на якості виконання музичних творів у більшості музикантів. На сьогодні втрачений античний рівень розуміння (“піфагорійська “гармонія сфер” – світ у масштабі звукоряду”) і відношення до музики як до “конститутивного елементу світобудови” [205, 8]. Це підтверджувалось числовими результатами досліджень в акустичному напрямку піфагорійців (Платона, Філолая та ін.), які розглядали й порівнювали гармонічні співзвучності й будову музичного звукоряду з гармонією космічних законів та всесвіту взагалі. Автор зазначає, що музику як складову сучасної культури доцільно використовувати “як дієвий засіб оптимізації психосоматичного стану людини, гармонізації соціуму та позитивної комунікації людини і природи” [205, 44]. Ця позиція співзвучна основним положенням нашого дослідження.

Фахова підготовка майбутніх учителів музики також має ґрунтуватись на знанні директивних освітніх документів, оскільки в багатьох з них конкретизовано великомасштабне завдання загальної шкільної освіти з

орієнтацією на її кінцевий результат – *формування високоосвіченої, гармонійної особистості в сучасному суспільно-історичному русі, яка усвідомлює необхідність свого професійного внеску в розвиток національної культури, а саме: стати активним соціально дієвим суб'єктом вітчизняного і міжнародного рівня, враховуючи національні етнопедagogічні традиції, культурно прогресивні тенденції й суспільно-динамічні процеси та їх перспективи* (“Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті” та ін.) [146; 10, 16].

Досліджуючи теоретико-методологічні засади мистецької освіти в Україні, Л.Куненко акцентує увагу на тому, що: «Сучасний етап розвитку вітчизняної системи мистецької освіти вимагає фундаменталізації теоретико-методологічних засад, наукового обґрунтування міжгалузевих і міждисциплінарних зв'язків, через інтеграцію змісту предметів художньо-естетичного і природничого циклів, у яких музика виступає провідним і зв'язуючим видом мистецтва. Інформаційна перенасиченість полікультурного простору, що надходить з різних технічних засобів і каналів масової трансляції (телебачення, радіо передач, відео- і комп'ютерних програм, магнітофонних записів тощо), несе величезний потік звукових повідомлень різної якості і призначення, які позитивно або негативно впливають на формування особистості, її духовний світ, цінності, світоглядні орієнтацій. Призначення шкільної музичної освіти, особливо на початковому етапі, закласти у дитини основи музичної і культурної компетентності, хороший художній смак, повагу до цінностей вітчизняної і світової культурної спадщини, озброїти молодь вмінням розрізняти й протистояти негативним впливам зовні» [98].

Нова парадигма освіти, зокрема музична, розроблена в контексті сучасних європейських освітніх вимог, що вимагає визначення її теоретико-методологічного підґрунтя, оновлення змісту, розвитку інтеграційної функції музичної освіти, з метою цілісного розуміння художньо-образної мови і використання цікавих форм залучення шкільної молоді до різних видів мистецтва, які інтегрують з музикою і спрямовані на гармонізацію особистості.

Розкриваючи ключові підвалини «інтеграційної функції культурної парадигми» (І. Зязюн), Л. Куненко підкреслює, що *концепція сучасної мистецької освіти* ґрунтується на законах діалектичної єдності та інтегрованого взаємозв'язку явищ і законів світу як цілісної системи. Інтеграційна спрямованість музичної освіти розглядається як освітньо-виховний, корекційно-розвитковий комплекс, що ґрунтується на засадах тематичної інтеграції різних видів мистецтва і на творах національного мистецтва; забезпечує цілі, завдання, методи, принципи, форми проведення уроків музики, з урахуванням психофізичних особливостей та специфіки сприймання музичного матеріалу; визначає результативність інтегрованих музичних знань, навичок, умінь; певний рівень їх музичної компетентності. Основу концептуальних положень становить інтеграція змісту мистецьких міждисциплінарних знань, що розкриває їх семантичну – понятійно-сміслову сферу як *типу інтеграції*; синтетичного використання різних дидактичних принципів і методів ефективного навчання для вивчення складних об'єктів музичної освіти як *виду інтеграції* та модульно-ейдетичного конструювання навчання в умовах уроку музики як *форми інтеграції*. Музична освіта, як дидактична основа художньої культури особистості, є інтегративним, багатофункціональним явищем в різних галузях життєдіяльності людини [98]

Розглядаючи сучасного вчителя музики як ерудованого, високоосвіченого і висококультурного фахівця своєї справи, ми вважаємо, що до його професіонального багажу і методологічної культури мають входити знання, пов'язані із змістом нормативних освітніх документів і програмних матеріалів з музики. Демократичні перетворення в Україні та створення національної системи освіти спрямували освітню політику нашої держави на розробку науковцями і кращими практиками Державного стандарту загальної середньої освіти в Україні: Освітня галузь “Початкова школа” (Освітня галузь “Мистецтво” “Музичне мистецтво”); “Мистецтво” (Система контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи: методичні рекомендації); Концепція 12-річної загальної середньої освіти, тощо.

Майбутній вчитель музики має також ознайомитися з переліком програм, для того, щоб вміти визначати і диференціювати традиційні методи музичного навчання молодших школярів з інноваційними, вибирати для роботи найбільш ефективні.

Першою за часи незалежності Національною програмою з музики була програма для середньої загальноосвітньої школи та позакласної роботи в 1-4 класах, яка зроблена під керівництвом і безпосередній участі А. Авдієвського, А. Болгарського, І. Гадалової, З. Жофчака.

Ця програма ґрунтується на культурологічній концепції поєднання високохудожніх зразків народної музики, сучасної музичної культури різних жанрів та українських творів, що віддзеркалюють регіональні традиції української музичної скарбниці. Головною метою програми є формування духовної культури особистості молодшого шкільного віку через культурні надбання свого народу. Завдання музичного виховання обумовлені вищезазначеною метою і спрямовані на художньо-образне сприймання творів дитячої національної музичної культури, формування осмисленого емоційно-ціннісного ставлення до музики різних жанрів, активної участі дітей в різних видах музичної діяльності, формування загальної і художньої культури особистості. Програма передбачає такі види музичної діяльності: хоровий спів, як основу національної творчості, слухання музики, основи музичної грамоти і практичні навички із сольфеджіо, гру на дитячих музичних (інструментах-іграшках: струнних, духових, ударно-шумових; електромузичних тощо), рух під музику, музичні ігри та хороводи, музично-творчу діяльність, міжпредметні зв'язки. До кожної теми відібрані репродукції картин відомих вітчизняних та зарубіжних художників (К. Білокур, Ф. Васильєва, С. Герасимова, М. Глущенко, Б. Кустодієва, В. Перова, П. Пікассо, В. Сурикова, К. Трутовського та ін.).

У “Експериментальній програмі для середньої загальноосвітньої школи “Музика” 1-8 кл., укладач О. Нижник пише, що мета музичного виховання це – формування загальної музичної культури школярів на вікових традиціях

національної культури України як невід'ємної частини їх духовної культури. Завдання музичного виховання обумовлені вищезазначеною метою і спрямовані на формування осмисленого емоційно-ціннісного ставлення до музики та активної участі дітей в різних видах музичної діяльності.

На основі освітньої галузі “Мистецтво” вищезазначеного Державного стандарту, були розроблені програми за всіма навчальними предметами цієї галузі, передбаченими базовим навчальним планом середньої загальноосвітньої школи, а музика і образотворче мистецтво – визначені як *домінуючі види*.

У цьому напрямку авторами О. Ростовським, Р. Марченко Л. Хлебниковою була розроблена програма з музики. Ця програма ґрунтується на принципах гуманізації освіти, центральною ланкою якої виступає формування самобутності й самоцінності особистості, компетентності в музичному мистецтві.

На основі Державних стандартів з “Музичного мистецтва” та вищезазначених навчальних програм О. Ростовським і Л. Хлебниковою був розроблений і виданий чотирма книгами (відповідно до кожного класу) методичний посібник для вчителів “Навчання і виховання учнів 1-4 класів”.

Як додаток до цього посібнику були розроблені навчальні програми початкової ланки (1-4 класи) з предмету “Музика” автори : О. Ростовський, Р. Марченко, Л. Хлебникова, З. Бервечикий. У пояснювальній записці розкривається сутність музичного виховання та його важлива роль музики в пізнанні оточуючого світу, духовному збагаченні і становленні особистості, що є головною метою програми і спрямована на її реалізацію.

Високою ступеню науковості і оригінальністю відрізняються методичні матеріали для початкової ланки освіти. Ростовський О. Я. Методика викладання музики в початковій школі ; “Музика” 1-4 класи. Автори В. М. Островський, М. В Сидір.

Віддзеркаленням сучасних наукових тенденцій у змісті посібника і оригінальністю відрізняються навчально-методичні матеріали з проведення уроків музики у початкових класах загальноосвітньої школи авторів : Л. Масол,

та ін. “Вивчення музики в 1-4 класах : Навчально-методичний посібник для вчителів. Посібник містить сучасні погляди на структурування і змістовну наповненість навчально-освітнього предмету музика, виділено головні компоненти : музичної освіти і виховання, основні залежності загальної мети, поурочних цілей і завдань, поєднання теоретичного і практичного матеріалу, що реалізується через різні види музично-естетичної діяльності і складає синтез мистецтв : музики різних жанрів, літератури, образотворчого мистецтва, театру, екранних видів мистецтва.

Важливим для нашого дослідження є провідна ідея авторів про проведення “цілісного уроку музики як уроку мистецтв”. Автори мали на увазі “Інтеграцію предметів художньо-естетичного циклу та пошук міжпредметних зв’язків у межах шкільної освіти.”

Авторами В. Островським і М. Сидором відповідно до програми “Музика”, 1-4 класи були розроблені серії посібників-зошитів для учнів молодших класів.

На концептуальних засадах національної системи виховання розроблений посібник Е. Печерської “Уроки музики в початкових класах. У цій книзі автор презентує свій погляд на викладання в початковій ланці загальноосвітньої школи теорії і методики музичного виховання, педагогічних методів, прийомів, засобів їх включення в навчально-вихований процес, розкрито особливості його проведення. Широко представлені провідні види музичної діяльності для молодшого шкільного віку (музичне сприймання, хоровий спів, види дитячої творчості: гра на дитячих музичних інструментах, художньо-співацька творчість, музична грамота, музично-ритмічні рухи), розкрито етапи опанування навчального матеріалу, та різні форми їх проведення, художні засоби виразності, вплив зорових уявлень на формування художніх образів.

У другому розділі посібника автор розглядає проблему комплексної спрямованості уроку, урахування емоційної насиченості музичних творів, зв’язок методичної структури уроку з дидактичною. Е. Печерською подаються методичні рекомендації щодо складання сценаріїв уроків, визначення мети і

завдань, добір методів, приводяться приклади проведення орієнтовних сценаріїв уроків музики у другому класі на тему: “Осінь природа в музиці” (II чверть); та у третьому класі на тему: “Музика, що передає любов до рідного краю, до людей праці” (IV чверть). У цих сценаріях детально розписані структурні складові методики викладання музики у кожному класі: тема уроку; мета; тип уроку; завдання навчання і розвитку; план уроку; наочно-дидактичні засоби. У представленій таблиці детально розписаний конспект уроку з нотними прикладами і визначена доцільність дій учителя щодо забезпечення оптимального протікання навчального процесу.

Третій розділ навчально-методичного посібника Е. Печерської присвячений дуже важливим проблемам гуманізації та гуманітаризації навчально-виховного процесу на уроках музики в початкових класах. Вирішення цих проблем автор бачить у таких напрямках роботи: використання українського дитячого фольклору як засобу морально-естетичного виховання дітей; гуманного ставлення до дітей; педагогічному співробітництві; врахуванні індивідуально-диференційованого підходу до кожного учня; розкритті значення колективних форм роботи та ін. Оригінальності навчальному посібнику додає використання казкових сюжетів для дитячих музично-театральних спектаклів, методичні поради до сценаріїв, яких автор подає у четвертому розділі посібника. У посібнику використовується така тематика та міні спектаклі: “Пісенька в лісі”. ”Якщо друзі є”, “Де ж Сонечко живе?”, “Казка про веселого Метелика”, “Пан Коцький”, “Зима і Весна”, “Танок казок” та ін.

Цікавий метод словесної імпровізації використовується автором після прослуховування програмної музики, де яскраво виражені характери і присутні певні персонажі або художні образи казкових героїв: ”Жаба-стрибунка” Л. Лапутіна, “Мрія ведмежати” А. Рекашюса, “Чаклун” Г. Свиридова, ”Хатинка на курячих ніжках” Р. Леденьова та ін.; твори в яких передається настрій музики “Весела казка” і “Сумна казка” Д. Шостаковича та ін..

У додатках автором вищезгаданого посібника широко представлені поурочні методичні розробки з музики за орієнтовною тематикою на кожний з

чотирьох років навчання. Ця тематика спрямована на краще розуміння дітьми музики різних авторів і жанрів: ”Чи може музика щось зображати?”, ”Які почуття викликає музика?”, ”Про що і як розповідає музика?”, ”Як краще зрозуміти музику?”, природничо-календарних і обрядових циклів: ”Музичні враження про літо”, ”Осіньна природа в музиці”, ”Музика взимку” та ін.. У четвертому класі автор пропонує використовувати синтез мистецтв, розкриваючи характерні особливості взаємодії видів мистецтва, що поєднуються з музикою: ”Музика й література”, ”Музика й живопис”, ”Музика й дитячий театр”, ”Музика в кіно- і мультфільмах”.

Під назвою ”Азбука уроку : планування, методика, технологія проведення [автор-укладач : Джумська Л. В., автор : Мельник В. В.]. – Х. Вид. група ”Основа”, 2006. – 144 с. – (Б-ка журн. ”Управління школою”; Вип. 2 (38)). Це навчально-методичний посібник, в якому подаються цікаві матеріали, зокрема ”Урок як показник майстерності вчителя” (Л. Джумська).

Експериментальна програма для середньої загальноосвітньої школи ”Музика” 1-8 кл. / О. Нижник. – К.: ІЗМН, 1997. – 40 с.

Справжнім новаторським проривом у розробці навчальних програм з музики стали мульті-медійні програми з музики та посібник ”Мистецтво” за програмою ”Мистецтво” (автор Л. Масол), розроблені на основі Державних освітніх стандартів ”Мистецтво” і ”Музичне мистецтво”. В анотації до мульті-медійної програми автор зазначає, що виклад кожної теми – це своєрідний міні-цикл, що складається з двох спарених уроків: перший – музичне мистецтво, другий – образотворче. До переваг цієї програми Вона відносить: якість матеріалу – уроки містять велику кількість якісних зображень і відео фрагментів; якість викладу – уроки розроблені досвідченими педагогами та режисерами, тексти озвучені професійними акторами; простота використання – навігація інтуїтивно зрозуміла навіть для молодших школярів; універсальність – ППЗ можна використовувати і у школі, і вдома; можна демонструвати на моніторі комп’ютера, на телевізорі чи з допомогою проектора.

Кожен урок розкриває тему згідно навчальної програми й містить: малюнки, світлин анімація дикторський супровід, аудіо- та відео фрагменти, виконання пісень у режимі караоке, зразкове виконання музичних творів і практичних завдань тощо. Для перевірки знань передбачені контрольні запитання та завдання. Сучасні технології та дружня ігрова форма викладу навчального матеріалу створюють комфортне середовище для навчання. Це суттєво підвищує швидкість і якість засвоєння матеріалу.

Студентам цікаво також ознайомитися з мульті-медійними іграми типа “Композитори” тощо, які виступають як інтерактивний засіб і здійснюють стимуляцію пізнавального інтересу до опанування навчальної інформації, а ігрова форма викладу і його візуальне зображення забезпечує довго тривалість засвоєння.

Таким чином визначення загальних теоретико-методологічних основ музично-педагогічної підготовки майбутніх учителів музики допоможе студентам-музикантам впроваджувати в практику учнів початкових шкіл Китаю інтерактивні методи музичного навчання.

1.2 Сутнісна характеристика розвитку інтерактивних форм навчання: історичний і сучасний педагогічний контекст

Нові історичні й соціально-економічні перетворення в світовому масштабі, перехід з постіндустріального в інформаційне суспільство найбільш розвинутих країн світу, створення єдиного освітнього простору, в якому можна вільно спілкуватись і отримувати необхідну інформацію різного напрямку і об’єму, потреба держав у підвищенні конкурентоздатності фахівців педагогічного профілю, зумовили освітні керівні органи переглянути і оновити зміст освітньої доктрини вищої школи щодо підготовки майбутніх учителів

відповідно до Європейських вимог Болонської декларації і модернізації самої системи освіти.

Реалізація цих вимог безпосередньо стосується і підготовки майбутніх учителів музики та відкритті шляхів значного підвищення якості і педагогічної майстерності за рахунок опанування студентами інноваційними методами та Інтернет технологіями, поглибленим вивченням традиційних методик навчання і виховання. Постійне потужне інформаційне зростання, як в межах закладів освіти так і засобів масової інформації, спричинило потребу в осмисленні шкільною і студентською молоддю великого інформаційного навантаження і розробки відповідних методик забезпечення його якісного усвідомлення.

У роботах сучасних науковців розкривається перспективність і значущість технологізації фахової підготовки вчителя, розкриваються шляхи оптимізації навчально-виховного процесу і отримання якісної освіти (Е.Абдуліна,О.Абдуліної,Ю.Алієва,А. Алексюка, В. Андрущенко, Т.Бернвальда,В. Бондаря, Р. Вернидуба, І.Дичківської, О. Дубасенюка, І. Зязюна,Г. Ксензової,В.Кременя, М.Крулькевич,О. Лобач,С. Мельничука, С.Мухіної, Т.Надолинської,А. Нісімчука,Н. Ничкало,В.Орлов, О.Отіч,Г.Падалка, О.Падалка, А.Солов'йової, О.Фурса, А. Хуторського, О.Шевнюк, О. Шпака, В.Шульгіної, О.Щолокової та ін.).

Реформування і стандартизація освіти в Україні визначили пріоритети її розвитку та прогресивні напрямки, на основі прийнятих урядом директивних документів. Зокрема в Державній національній програмі “Освіта України ХХІ століття” і “Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті” та ін., освіта розглядається як “стратегічна основа розвитку особистості, суспільства, нації і держави, запорука майбутнього, найбільш масштабна і людиноємна сфера суспільства, його соціально-економічної, культурної і наукової організації” [146; 2]. Третє тисячоліття висуває нові вимоги до змісту самої освіти і освіченості особистості, оскільки значно зріс пріоритет освіти як соціального явища, безпосередньо взаємопов'язаного з новою парадигмою

моделі сучасного суспільства. Освіта, як каталізатор значних перетворень в суспільстві, акумулює в собі прогресивні педагогічні технології у співвідношенні із завданнями формування духовно збагаченої особистості, що відносяться до цивілізації європейського рівня. Ці орієнтації розглядаються як «пріоритети нової світової динаміки» і потребують радикальної модернізації в цій галузі, реформування та теоретичного обґрунтування цих змін. «В Україні має стверджуватися стратегія прискореного, випереджувального розвитку освіти і науки, фізичних, інтелектуальних, моральних та інших сутнісних сил особистості, які забезпечують її самоствердження і самореалізацію» [146; 2].

Виходячи з цього головною метою освітньої галузі на Україні – є створення таких умов для навчання, за допомогою яких буде здійснюватись систематизація освіти і цілеспрямований розвиток дитини, самоудосконалення кожного громадянина нашої держави, який зможе орієнтуватися не тільки у вітчизняних, а і у європейських соціокультурних перспективах, створювати конкурентноспроможні технології та вільно функціонувати в соціумі XXI століття [146; 3].

У свою чергу у багатьох директивних освітніх документах підкреслюється, що сучасна освіта має забезпечувати підготовку педагогічних кадрів, кваліфікованих спеціалістів, здатних до творчого пошуку і професійного зростання, толерантних, мобільних, щодо впровадження в освітню практику академічних і сучасних наукових інформаційних технологій, які мають забезпечити високу якість освіти, рівень культури і вихованості кожної особистості. Це відбувається тому, що значно зріс пріоритет освіти як соціального явища і роль учителя як соціального суб'єкта, що безпосередньо взаємопов'язаного з новою парадигмою моделі сучасного суспільства. Освіта, як каталізатор значних перетворень в суспільстві, акумулює в собі прогресивні педагогічні ідеї і інноваційні технології в співвідношенні з завданнями формування духовно багатогої особистості, що відноситься до цивілізації європейського рівня. Ці сучасні освітні орієнтації мають своє методологічне підтвердження в представників гуманістичної психології, зокрема у одного з

авторів теорії самоактуалізації К.Роджера, який стверджує, що людина, яка цілеспрямовано “рухається по шляху свого особистого зростання, є найбільш повно функціонуючою людиною”[100; 33].

Визначальною ознакою наукового освітнього сьогодення виступає впровадження інноваційних технологій на різних шаблях освіти.

Для врахування всього попереднього досвіду і розкриття перспектив розвитку інноваційних процесів на думку багатьох дослідників (В.Андрущенко, Ю.Богущий, В. Бондар, С. Волков, В. Гудоніс, Л. Куненко, І. Зязюн, В. Золотоверх, Н. Коваленко, Ф. Корольов, Е. Кучменко, М. Малофеев, М. Михайличенко, А. Пискунов, М. Супрун, В. Феоктистова, М. Ярмаченко та ін.) перш за все слід дотримуватись історичного підходу до вивчення певних явищ. “Історичний підхід до вивчення педагогічної науки, розширює обрій дослідження й підводить до більш глибокого розуміння сутності самого явища” (Ф. Корольов).

Перш ніж розпочати історичний аналіз інноваційних процесів слід звернутися до повідомлення про існування і розвиток і потреби вищої музично-педагогічної освіти в Китаї. Її історія розвитку налічує понад сто років, пройшовши за цей час складний стрибкоподібний шлях і ставши значним доповненням до розвитку загальної і художньої культури держави з давніми традиціями. (У лютому 1908 року в місті Тянь Цзінь був відкритий державний навчальний заклад – спеціальна школа, в якій стали готувати вчителів гімнастики і музики. Таким чином 1908-й рік можна вважати роком, з якого починається відлік музично-педагогічної освіти Китаю. Десятиріччя пізніше в країні була започаткована вища музично-педагогічна освіта, яка безпосередньо пов’язана з бурним, але дуже складним і динамічним розвитком історії Китаю ХХ ст., процесами демократизації всіх сфер життя суспільства. Кожний новий етап демократизації ставав потужним імпульсом розвитку всієї освітньої системи в цілому, і її музично-педагогічної галузі зокрема). Визначальну роль у зародженні і розвитку вищої музично-педагогічної освіти в Китаї зіграла соціокультурна і соціополітична, економічна обстановка в

країні. Її розвиток проходив під впливом переважно школи західноєвропейського типу – введенням у загальноосвітню школу системи музичного виховання [117; 4].

Музичний всеобуч поставив проблему підготовки педагогічних кадрів, яка вирішувалась відкриттям у всіх педагогічних вузах країни нової спеціальності музиканта-викладача загальноосвітньої школи. Протягом декількох років підготовка не мала єдиної програми, а формувалась в кожному вузі окремо. Але, разом з тим єдиним орієнтиром для розробки програм була система, що склала в Європі. Її поширювачами були китайські музиканти, отримала дану спеціалізацію за кордоном [117; 5].

Однак, разом зі значними досягненнями в цьому напрямку були і суттєві недоліки організації вищої музично-педагогічної світи, а саме: дуже слабо в музично-педагогічних вузах була поставлена організація музично-теоретичних дисциплін; навчальні плани не були гнучкими і не враховували національних і особливостей навчання країни. Організація вищої музично-педагогічної освіти Китаю була зорієнтована тільки на одну модель – модель що функціонувала в РСРС без серйозного аналізу з механічним перенесенням програмного змісту, ігноруючи досвід інших країн та не враховувались потреби освітніх реалій Китаю, що і спричинило потреби вищої музично-педагогічної системи освіти в Китаї в реформуванні і модернізації галузі [117;5].

Основою для реформування галузі на думку багатьох китайських дослідників (Лю Цин, Ван Пешоань, Ли Чуцай, Лю Сян-ю, Сю Хайлінь, Сяо Чаожань, Хо Інін, Шу Синьчен, Гу Інь, Чжан Сянь, Чжан Юань, Ван Юйхе, Сунь Цзинань та ін.) мають стати музично-педагогічні досягнення та кращі традиції музичного навчання інших країн з опорою на особистий етнопедагогічний досвід і традиції.

Зокрема Лю Цин зазначає, що для успішного реформування музично-педагогічної системи Китаю необхідна переорієнтація спеціалістів з музично-педагогічного, музично-виконавського напрямку, впровадження навчальний процес вищої музично-педагогічної освіти теоретичних і практичних інновацій

XX ст. в галузі масового музичного виховання, розширення блоку психолого-педагогічних дисциплін, створення необхідних психолого-педагогічних умов для формування високої музичної і загальної культури майбутніх учителів музики.

Ретроспективний пошук поширення джерела новаторських ідей приводить нас до культурологічної і лінгвістичної наук, у яких понад сто років назад з'явилося поняття «інноватика» і стало використовуватись в інших науках як певні нововведення.

Перший найбільш повний аналіз і опис інноваційних процесів був зроблений І.Шубентером на початку XX ст.. в напрямку розвитку і впровадження «нових комбінацій» в економічних системах (1911 р). Двадцятирічний досвід досліджень цього напрямку привів І.Шубентера у співавторстві з Г.Менш у 1930 р. до введення в науковий обіг поняття «інновація», під яким розуміли впровадження нового відкриття в нових технологіях або продуктах. Першими дослідженнями цього напрямку стали науково-технічні новинки, їх результати і поширення в соціально-економічній сфері. Ідеї і продукти нової галузі дуже швидко стали зацікавлювати науковців інших галузей і поширюватись особливо в організації ефективних процесів на підприємствах [58; 6].

З цього часу поняття «інновація» та похідні однокорінні поняття («інноваційні процеси», «інноваційний потенціал», «інноваційна діяльність» та інших приналежних понять) отримали статус загальнонаукової категорії і збагатили понятійно-термінологічною базою різні галузі наук.

Кожні десять років у міжнародній системі загальної освіти відбуваються певні зміни. Так у Сполучених Штатах Америки (період з кінця 50-х – до другої половини 60-х років, починається період («TheDecadeofInnovationChangeinAmericanEducation»), «який увійшов в історію як період інновацій та змін в американській освіті». Матеріали, що узагальнили результати аналізу американських шкільних програм, їх фінансування, програм з підготовки вчительських кадрів тощо, за це

десятиріччя, розкривають картину змін і нововведень у школах в системі освіти Сполучених Штатів Америки і представлені в монографії “Педагогічні інновації у Сполучених Штатах Америки” [58].

Велика ефективність і потужний потенціал інноваційних технологій зацікавили вчених і дослідників багатьох країн світу.

Аналіз інноваційної діяльності в літературі з проблем нововведень у міжнародне освітнє середовище, проведений Л.°Ліхицькою, розкриває таку картину: «Потреба інноваційних дій в педагогіці має загальнонауковий характер. У 1968 році під керівництвом ЮНЕСКО створено Осередок досліджень з інновацій в системі освіти, завданням якого є забезпечення та упровадження отриманих результатів дошкільної практики, а також розвинення у цій сфері міжнародної взаємної праці. Його діяльність на сучасному етапі зосереджується на міжнародній координації з питань нововведень в систему освіти у сфері індивідуалізації програм і методів навчання, розвинення міждисциплінарних навчальних предметів, впливу техніки та методи її використання в програмах навчання, а також опрацювання нових програм для шкіл. У 1971 році створено під контролем ООН та ЮНЕСКО групу експертів, завданням яких було опрацювання теоретичних положень нововведень в педагогіку. Для поширення інноваційних педагогічних ідей в різних країнах світу створені інноваційні служби, видання, журнали, інформативні вісники. Зокрема, при ЮНЕСКО існує Азіатський центр педагогічних інновацій для розвитку освіти (AsianCenterofEducationalInnovationforDevelopment), який узагальнює педагогічні новини з різних країн світу та інформує про них спільно з Міжнародним бюро з питань освіти широку педагогічну громадськість на сторінках спеціального видання. Воно завжди розпочинається словами: “Педагогічні інновації...”, а далі йде назва тієї країни, де вони здійснювались, наприклад, “Педагогічні інновації в Індії”. Міжнародне бюро з питань освіти бере участь у публікаціях іншого роду періодичного видання, присвяченого інноваційним процесам – журналу “Інформація та інновація в освіті”

(“Informationetinnovationeneducation”), який до 1985 року носив назву – “Інновація” (“Innovation”). Також, 1971 року в Мілані був створений Міжнародний інститут удосконалення керівних кадрів в системі освіти навчально-наукового характеру. Одним з головних його завдань було упровадження курсів удосконалення керівних кадрів в системі освіти та викладачів вищої наукової школи для підготовки до керівництва процесом нововведень. Цій проблемі були присвячені численні міжнародні симпозиуми та конференції, де йшлося про роль учителя у впровадженні змін та нових засобів впливу на учнів. Ця проблематика була темою II Конференції, організованої АТЕЕ (AssociationforTeacherEducationinEurope) - Асоціацією вчительської освіти в Європі - в місті Невшатель в Швейцарії 7-11 вересня 1981 року. В Польщі, в Інституті педагогічних досліджень Польщі існує спеціальна лабораторія, в якій досліджуються інноваційні процеси, виходять книги, збірники наукових праць, організуються конференції, присвячені вивченню інноваційних процесів ...Розвиток інноваційних педагогічних програм під контролем ООН таЮНЕСКО свідчить про великий інтерес до нових технологій освітян з різних країн. Так, Азіатська Програма з нововведень має завдання впроваджувати інновації в педагогіку в країнах південно-східної Азії, Африки та Південної Америки» [113; 19, 20].

У країнах Європи (Польщі, Угорщини, Чехії та ін.) теж з’являються роботи, пов’язані з інноваційними розробками. Різний напрям наукових ідей дослідників спричинив широкий діапазон і різні тлумачення сутності поняття «інновація» та нові варіанти назв цих понять, пов’язаних з нововведеннями. У цьому напрямку польські вчені зробили певний внесок в скарбницю наукових досягнень з проблем інноватики. Так Збігнєв Петрасінський (в 1970 р.) в науковий обіг теорії педагогіки ввів термін “педагогічна інноватика”, який віддзеркалював сутність і галузь дослідження. На думку Романа Шульца зміст і фактуру педагогічної інноватики складають будь-які планові зміни або нововведення, які організовані в любі нові форми, що перебувають ще в стадії розробок, аналізу та вивчення інновацій. Предметом педагогічної інноватики

виступає «сукупність явищ (дій), реалізуючих функцію розвитку системи освіти». Інший напрям інноваційних досліджень представлений в роботі польського педагога Є. Ляски «Теоретико-методологічне обґрунтування і ефективність педагогічних інновацій учителів» і пов'язаний з інноваційними технологіями, що забезпечують ефективність роботи і саму особистість вчителя. Є. Ляска, в цій роботі аналізує діяльність вчителя і сам процес формування його професійних здібностей, результативність його діяльності і рівень його викладацьких здібностей він розглядає як показник учнівських результатів навчальних досягнень. «Під педагогічними інноваціями, наголошує Є.Ляска, ми розуміємо інтенсивне впровадження вчителями змін щодо організованого та здійснюваного ними навчально-виховного процесу з метою його поліпшення та удосконалення, спрямованого на досягнення школярами більш високої якості знань та вихованості. Відрізняємо інновації суто наукові, котрі полягають у відкритті нових, невідомих досі науці правил (принципів, законів, закономірностей), від інновацій педагогічних, тобто практичних дій професійних педагогів, які полягають у повнішому використанні ними вже освоєних науками правил (принципів, законів, закономірностей), у повсякденній шкільній навчально-виховній діяльності» [113].

З 1960-1970 рр. починається рух по захопленню ринків збиту, який активно розвивається через потребу бізнесу в нових ефективних технологіях і переходу на ринкові продукти великого бізнесу (до 1 трил. доларів на рік). Як міждисциплінарна галузь наукових досліджень інноватика складалась на стику таких наук як: філософія, соціологія, психологія, культурологія, теорія управління, економіки. До 70-х років інноватика як наука накопичила певний досвід і стала складною, багато розгалуженою, різнопрофільною галуззю. З'явилося саме поняття «інноваційне товариство» і сама структура, яка стала визначати «вектор розвитку сучасного постіндустріального світу» і технологічного забезпечення галузей.

Величезна популярність інноваційних розробок сприяла активізації і участі вчених-новаторів багатьох країн світу в дослідній діяльності. З'явилися

роботи в розвитку інноваційних процесів у педагогічній теорії: «Нове педагогічне мислення» професора пражського університету М.Сикори; К.Ангеловські «Вчителя і інновації» (Македонія); роботи англомовних дослідників: Дж.Гласс, Дж. Стенли. «Статистичні методи в педагогіці і психології»; Едвард Стоунс. «Психопедагогіка: психологічна теорія і практика навчання», а також дослідження: Х. Барнет, Дж. Бассет, Д. Гамільтон, Н. Гросс, Н. Дікінсон, Р. Едем, Р. Карлсон, М. Майлз, Робер Артур, А. Хаберман, Р. Хевлок, Д. Чен та ін., в роботах яких розробляються питання теоретичних основ інноваційних процесів у освіті, положення про організацію і управління процесами інновації; досліджуються джерела і динаміка розвитку нововведень в освітній процес та способи рекламування; вивчаються труднощі, перешкоди і шляхи їх подолання для забезпечення якості і перспектив оптимізації освітнього середовища; досліджуються організаційно-методичні умови забезпечення якості й “життєдіяльності” нововведень. Розглядається цікавий напрям значення, ролі й співвідношення традиційних методів навчання та інноваційних технологій в освіті, пропонується варіативність та різні модифікації їх комбінацій, розробляються методики впровадження. З’являються школи інноваційного типу, в яких на новий щабель підіймається роль «учителя-новатора», «учителя-дослідника», нова роль і функції надаються директору школи як інноватору, який здійснює планування і керівництво інноваційними загальноосвітніми процесами та очолює їх впровадження в шкільну практику.

З’являються наукові роботи, пов’язані з методологічним обґрунтуванням роботи вчителів і оцінюванням їх інноваційної діяльності, професіоналізму, інноваційної майстерності на підставі початкових результатів та творчих досягнень учнів (Є. Ляска “Теоретико-методологічне обґрунтування і ефективність педагогічних інновацій учителів”).

Одна частина науковців дотримується думки, що для одних дослідників є інновацією, для інших є звиклим оновленням, що вимагає визначення або розробки соціальних критеріїв новаторства (С. Макарчик і З. Петрасінський).

Інноваціям надається нова соціальна роль і статус показника модернізації в різних галузях і основ культурних змін в суспільстві; інноваційні процеси розглядаються як шлях до прогресу держави на міжнародному ринку праці; порушуються питання визначення методологічних засад інноваційних технологій, розробляються критерії оцінювання і моделі аналізу інноваційних розробок та інноваційних процесів і розглядаються специфічні шляхи їх впровадження в різні щаблі освітнього середовища (початкової, середньої, вищої ланки) системи освіти.

Величезна популярність інноваційних розробок сприяла активізації і участі вчених-новаторів багатьох країн світу в дослідній діяльності. З'явилися роботи в розвитку інноваційних процесів у педагогічній теорії. У 60 - 80-ті роки ХХ століття у педагогічній науці були сформульовані й розроблені фундаментальні ідеї та концепції, упровадженням яких у практику можна вирішити багато проблем школи на сучасному етапі. (Ю.Бабанський, Е.Костяшкін, В.Караковський, В.Краєвського, І.Зязюн, І.Лернер, М.Скаткіна, В.Сухомлинський, Л.Новікова, Л.Рувінський, Н.Шахмаєва та ін.).

Свій погляд визначає А. Пригожин новизну як непостійну, але якісну інноваційну категорію «Але її якісний зміст, пише А. Пригожин, буде правильно визначити так: доцільна новизна означає кращі продуктивні або споживчі властивості, що розвивають даний параметричний ряд нововведень, а також відкривають новий».

Сутність свого погляду на процеси розвитку педагогічних інновацій О. Рудницька в контексті педагогічної творчості розглядає як: «майстерність завдяки процесам творчого пошуку сприяє віднаходженню нових способів діяльності; у педагогічній практиці ці способи поєднуються і створюють основу для розробки ефективної методики, яка після науково-теоретичного аналізу та експериментального підтвердження пропонується педагогічній громаді та за умови схвальної оцінки набуває поширення як педагогічна інновація» [188, 15].

З психологічних позицій Б.Мещеряков і Ю.Зинченко творчість – у

вузькому смислі розглядають як людську діяльність, яка породжує якісно нове, що раніше не існувало і не мало суспільно-історичного значення і цінності. Коментуючи подібну теорію, Л.Виготський писав. «Що в такому випадку творчість є показником невеликої кількості вибраних людей, геніїв, талантів, які створили великі художні твори, зробили великі відкриття або винайшли які-небудь удосконалення в галузі техніки». У більш широкому (і досить поширеному в психології) смислі творчість (або творча діяльність) – це люба практична або теоретична для людини діяльність людини, в якій виникають нові (покрайній мірі для суб'єкта діяльності) результати (знання, рішення, способи дій, матеріальні продукти). За словами Л.Виготського «як електричність діє і проявляється не тільки там, де велична гроза і осліплювальна блискавка, а й в лампочці караного ліхтарика, так точно творчість існує не тільки там, але й усюди, де людина створює величайші історичні твори, де людина фантазує, комбінує, змінює і створює щось нове, яким би великим не здавалось це нове у порівнянні з геніальними творіннями» [178; 649].

М.Смульсон, Ю.Трофімов та інші під творчістю перш за все розуміють створення нового корисного продукту. На їх думку – творчість не виростає на порожньому місці, творчість – це властивість професіоналів своєї справи, які плідно працюють у певній галузі. Творчість базується на розвинених мисленні, уяві, інтелекті і є його особистісним дериватом. Винахідництво, раціоналізація забезпечують найбільші суттєві прогресивні зміни, нові результати у виробництві і соціумі [166; 327].

Вищезгадані психологи вважають, що принципової новизни в результатах діяльності слід розрізняти на чотири рівні творчості.

Перший, найефективніший рівень характеризує процес творчості, який приводить до принципово нового результату, нового для всього людства, а може й у космічному масштабі. Це твори геніальних письменників, художників, композиторів, винаходи та відкриття, які перетворюють життя людини й людства в найрізноманітніших напрямках (від атомної бомби до пеніциліну). Зрозуміло, що творчість такого рівня (об'єктивна, абсолютна

новизна продукту творчості) властива дуже вузькому колу творців-геніїв є прерогативою еліти людства.

Другий рівень творчості, стосується продукту, що є новим для досить великого кола людей (для певної каїни світу). Деякі винаходи з'являються одночасно або з певним інтервалом у різних країнах, однак відповідний рівень творчості безумовно достатньо високий.

Третій рівень характеризує новизну творчого продукту для значно меншого обмеженого кола людей. Найочевиднішим прикладом творчості цього рівня є раціоналізаторська пропозиція, що реалізується, як правило, в межах якогось підрозділу підприємства, галузі.

Четвертий рівень торкається творчості, новизна продукту є суб'єктивною, відносною, значущою для самої людини, що творить. Однак такий обмежений обсяг цього рівня творчості не заважає йому бути чи не найголовнішим етапом в оволодінні вищими рівнями творчості, формуванні знань, навичок, умінь загальної креативності.

Вчені не прийшли ще до єдиних визначень критеріїв новизни і вважають, що новизна не є єдиним показником для її визначення. Оскільки творчість – це вид людської діяльності, то деякі спеціалісти наголошують на можливості виявити мету творчості (творчої задачі), а також об'єктивні (соціальні, матеріальні) і суб'єктивні (особистісні якості – знання, уміння, позивна мотивація, творчі якості), передумови для творчості [166;327].

Запорукою нормального функціонування процесу педагогічної творчості як способу віднайдення нових (інноваційних) методів забезпечення ефективності навчання і ґрунтується на комплексі музично-творчих здібностей майбутніх учителів музики та містить у собі: музичну обдарованість; художньо-образне мислення, музичну уяву, фантазію, артистизм; здатність до індивідуальної творчої інтерпретації музичного твору та його художньо-образного відтворення.

Процес творчості майбутнього учителя музики відноситься до художньої творчості. Естетичний історичний аналіз даної проблеми розкриває важливу

роль художньої творчості в контексті античної моделі художньої творчості, в якій особливого значення набувають концептуальні розробки Аристотеля. Осмислюючи цей феномен він обстоював пріоритетність раціоналістичного начала у творчому процесі (на відміну від концепції Платона, який вважав, що процес творення належить до найзагадковіших і безпосередньо пов'язаний зі сферою позасвідомого. Він вважав, що через твори митців з ними «промовляє сам Бог»). Оскільки мистецтво наслідує дійсність, художній твір може з'явитися тільки тоді коли «митці добре розуміють і знають причини того, що створюється». Така орієнтація дала Аристотелю можливість здійснити важливі розробки з аналізу психофізіологічного стану митця і ввести в обсяг поняття природні здібності і натхнення. Показовим є те, що вивчення проблеми художньої творчості за Античності було розвинуте послідовником Аристотеля Теофрастом – автором трактату «Про натхнення». Зокрема викликає зацікавленість його теза про зв'язок художнього твору з характером митця, що не має аналогів у давньогрецькій філософії, але може сприйматися провісником ідеї типологізації, що стала об'єктом аналізу провідних вчених середини XIX-XX ст.: С.К'єкегора [166; 226, 227].

Багаторічне лонгетюдне дослідження проблеми готовності майбутнього вчителя до мистецької інноваційної діяльності та детальний аналіз великого масиву наукової літератури дав змогу Л.Ліхницькій розробити класифікацію інноваційної діяльності передового педагогічного досвіду як показника новаторства і динамічності інноваційних процесів, як рівень розвитку креативних здібностей учителя та його творчого потенціалу:

- раціоналізація – удосконалення, комбінування та доповнення відомих форм та методів роботи в школі, що підвищують ефективність праці вчителя та сприяють покращенню основних показників навчально-виховного процесу;
- модернізація – створення, поширення та використання на науковій основі нових педагогічних засобів для більш ефективного задоволення вже відомої суспільної потреби в конкретному педагогічному колективі;
- новаторство – утворення нових форм і методів педагогічного управління, що

вносять прогресивні зміни в існуючу культурно-соціальну сферу;
 - винахідництво – породження нових педагогічних ідей, наукове відкриття, що працює на рівні всієї системи освіти і може сприяти загальному соціальному прогресу [112; 26].

Таблиця 1.1

Тлумачення поняття «інновація» у науковій літературі (за І.Дичківською [58; 22, 23]).

	Нововведення – перехід певної системи з одного стану в інший зі своїм життєвим циклом	Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия (социальные проблемы инноватики). М., 1989.
	Нововведення – це цілеспрямована зміна, яка вносить у середовище впровадження нові стабільні елементи.	Пригожин А.И. Иноватика – земчем она? // Проблемы теории и практики управления. – 1988. – № 2. -С.53
	Нововведення – комплексний процес створення, розповсюдження та використання нового практичного засобу (новації). Нововведення – форма організації інноваційної діяльності	Лапин Н.И. Актуальные проблемы исследования нововведений // Социальные факторы нововведений в организационных системах
	Нововведення є першим застосуванням нового продукту або процесу	Hippel E. User's role in industrial

		innovation // Management of research and innovation. – Amsterdam, 1980. – P. 56
	Інновація – пряма калька з англійського слова «innovation», що означає «нововведення», «новина», «новаторство»	Гільбух Ю.З., Дробноход М.І. Інноваційний експеримент у школі. На допомогу початкуючому дослідникові. К., 1994. – С. 3.
	За своїм основним змістом поняття «інновація» приналежне не тільки до створення і поширення новацій, а й до змін у способах діяльності, стилі мислення, які з цим пов'язані.	Кларин М.В. Педагогическая технология в учебном процессе. – М., 1989. – С. 55.
	Інновація процес часткових змін, що ведуть до модифікації окремо взятих цілей освіти або засобів і способів їх досягнення	Онушкин В.Г., Огарёв Е.И. Образование взрослых: междисциплинарный словарь терминологии. – СПб. – Воронеж, 1995. – С. 65.
	Нововведення – комплексний, цілеспрямований процес створення, розповсюдження та використання нового, метою якого є задоволення потреб й інтересів людей новими засобами, що веде до певних якісних змін системи і способів забезпечення її	Сластёнин В.А., Подымова В.С. Педагогика: инновационная деятельность. – М., 1997. – С. 12.

	ефективності, стабільності та життєздатності	
	Інновації – це й ідеї, і процеси, і засоби, і результати, взяті в єдності якісного вдосконалення педагогічної системи	Підласий І.П., Підласий А.І. Педагогічні інновації // Рідна школа. – 1998. – № 12. – С.3.
	Інновації – вперше створені, вдосконалені або застосовані освітні, дидактичні, виховні, управлінські системи, їх компоненти, що суттєво поліпшують результати освітньої діяльності	Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності // Директор школи. – 2001. – №4 (148). – С.7

Останнім часом з'явилась велика кількість наукових робіт з дослідження і впровадженням різних аспектів інноваційних технологій у шкільну та педагогічну практику вищих навчальних закладів.

Л.Ліхтська поняття “мистецька інноваційна діяльність вчителя музики” розглядає: «як найвищий ступінь педагогічної творчості, що зумовлена соціально-економічними змінами в суспільстві, які мають задовольнити потреби прогресивної педагогіки в модернізації, раціоналізації та інтеграції навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Інноваційна діяльність вчителя музики виявляється в завчасному проектуванні навчально-освітнього процесу, в цілепокладанні, визначенні мети, завдань, змісту та конкретних технологій мистецького інноваційного навчання. Мистецька інноваційна діяльність є відбитком не лише особливостей оновлення традиційної системи освіти шляхом раціоналізації, або впровадження новаторського досвіду, або модернізації, а й презентує індивідуальний стиль вчителя музики – фахівця найвищого ступеня педагогічної творчості» [113; 32].

Досліджуючи проблеми педагогічної інноватики А.Хуторської розкриває її визначення як науки, що займається створенням педагогічних нововведень (нових ідей, принципів, технологій, методик, засобів навчання тощо), їх аналізом, оцінюванням і застосуванням на практиці. Сучасний етап розвитку суспільств, їх культури, освіти характеризується двостороннім динамічним рухом і взаємоіснуванням двох категорій «новаторство і традиції». Різні міжнародні освітні тенденції дають культурологам підстави для класифікації суспільств за домінуванням традицій або новаторства (які так і називаються традиційні й сучасні). У традиційних суспільствах традиції в різних галузях панують над новаторством, а в сучасних суспільствах новаторство є «базовою цінністю». Кожне суспільство в різні періоди свого існування може переживати різні етапи – переважання традицій над новаторством чи новаторськими тенденціями над традиційними. Пошук ефективних підходів для розвитку педагогічної інноватики – це її головне завдання [221; 3].

Педагогічна інноватика відноситься до відносно молодих наук, відомих у вітчизняній науці лише з кінця 80-х рр. коли виник рух вчителів-новаторів. На сьогоднішній день педагогічна інноватика знаходиться на стадії становлення і «емпіричного пошуку».

Нову грань інноватики представляє робота А.Хуторського «Дидактична евристика – теорія і технологія креативного навчання» (2003), яка спрямована на виявлення здібностей і реалізацію творчого потенціалу учнів. Евристика – наука про відкриття нового (від грец. *eurisko* – відшукую знаходжу, відкриваю), це педагогічна теорія, згідно якої навчання будується на основі творчої самореалізації учнів і вчителева, викладачів у процесі створення ними освітніх продуктів, які вивчаються у певних галузях знань і діяльності. Під евристичним навчання розуміється навчання, яке ставлять за мету конструювання учнем особисто смислу, мети і змісту освіти, а також процесу організації, діагностики її усвідомлення. Праобразом евристичного навчання є метод Сократа, який разом з співрозмовником шляхом особливих запитань і роздумів приходив до народження нових знань. А.Хуторський відзначає, що

виявлення в людині скритих можливостей може бути не тільки методом, а й методологією всієї освіти. В цьому випадку учню пропонується побудувати траєкторію своєї освіти у кожному з навчальних предметів, створюючи не тільки нові знання, але й особистісні цілі занять, програми свого навчання, способи засвоєння тем, форми представлення і оцінювання результатів. Особистісний досвід учня стає компонентом його освіти, а зміст освіти створюється у процесі його діяльності [222].

Здійснений аналіз робіт з інноватики дозволив визначити Л.Ліхницькій, що «готовність учителя музики до мистецької інноваційної діяльності – це необхідність активного запровадження інтеграційних процесів у мистецькій освіті, які здійснюються шляхом міжкультурного спілкування учнів, студентів, вчителів і викладачів із творами мистецтва. Вирішальною умовою такого спілкування є здатність здійснювати діалогічну взаємодію в системах «вчитель – творець мистецтва – учні» або «викладач – творець мистецтва – студент» мовою самого мистецтва; наявність знань передового досвіду в цій галузі та здатність до запровадження їх у мистецько-педагогічній діяльності; прагнення до самостійних оригінальних розробок музично-творчих ігор, театралізованих дій, неординарних музично-виховних заходів з використання власних імпровізацій та модифікацією народних традицій і звичаїв; схильність до рефлексивних дій з самооцінкою, що має зв'язок з музичними досягненнями учнів; здатність до проектування музично-творчої діяльності школярів, що охоплює основні складники навчального процесу та до прогнозування індивідуального розвитку кожного школяра засобами музичного мистецтва [113; 55].

Ми приєднуємось до таких висновків і вважаємо, що майбутні вчителі музики повинні взяти їх на озброєння в своїй практичній діяльності.

Висновки до першого розділу

У першому розділі першого підрозділу «Теоретико-методологічні основи музично-педагогічної підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю» були орієнтовно окреслені теоретико-методологічні основи інтерактивного навчання музики молодших школярів і студентів-музикантів педагогічного профілю, що навчаються в умовах інститутів мистецтв педагогічних університетів. Розкриті погляди вчених на розуміння мети методологічного аналізу – як багаторівневого теоретичного обґрунтування проблеми, що вивчається, спрямованістю на отримання ефективного результату (Е.Абдуллін). Розглядається сутність поняття “методологія” і “метод”, спираючись на тлумачення цих понять інших філософів: В.Андрущенко, І.Бичко, І.Бойченко, В. Петрушенко, В.Табачковський, В. Шинкарука, Чжао Веньфан та ін.

Сучасні українські філософи (В. Андрущенко, Б.Гершунский, Л. Губерський, І. Зязюн, В.Кремень, В. Лутай, М. Михайличенко та ін.) акцентують увагу на тому, що складність і неординарність нової суспільної формації вимагають глибокого теоретичного і прикладного осмислення проблем пов'язаних із стрімким поширенням сучасних інформаційних технологій в усіх сферах людської діяльності та їхнім впливом на трансформацію традиційної соціокультурної організації суспільства.

Аналіз робіт з методології та взаємодії суб'єктів освіти дозволив віднести до теоретико-методологічних основ інтерактивного навчання в системі початкової музичної освіти з позиції музично-педагогічної підготовки студентів до роботи в школах Китаю, такі основні концептуальні положення і наукові досягнення в галузі філософії (національна парадигма філософії освіти під кутом зору багатогранного розуміння культури як соціально-історичного феномену науки і практики; теоретико-методологічні та методичні засади підготовки вчителів інноваційних методів використання мистецтва в школі ідеї сучасного українського виховання і гуманістичної педагогіки як основи національного виховного ідеалу, ментальності і культури українського и

китайського народів, що виховуються в умовах етнокультурного середовища і засобами дитячого фольклору та ін..

У підрозділі представлено визначення поняття культура відомого українського філософа І. Зязюна про культуру не менш, а можливо, і більш складну, ніж науку про суспільство. Культура, зазначає філософ – це складна, відкрита дифузна, самоорганізуюча система. Вона охоплює різні сторони взаємодії людини з іншими людьми і з власною особистістю, з природою і суспільством. Визначальною рисою концептуальних основ філософії сучасної освіти в Україні, на думку вченого є врахування методологічних засад соціальної філософії, яка спирається на основний її принцип – гуманістичної спрямованості, де головною проблемою освоєння дійсності виступає людина.

Розглянуті позиції філософів: В. Андрущенко, В.Бачинин, Б.Гершунский, І. Зязюн, В.Кремень, В.Лисий, В.Лутай, М. Михайличенко І.Надольний, В.Петрушенко, Е.Семенюк, В. Шинкарук та ін., які дотримуються думки, що філософський вимір культури в науковій літературі розглядається як феномен суспільного життя, тобто рідкісного, виняткового явища, яке об'єднує духовні й матеріальні сфери діяльності людини У різні епохи існувало багато концепцій і передових теорій цього поняття, представниками яких були: Ф. Вольтер, Даламбер, Д. Дідро, І. Кант, Ф. Новаліс, Ж.-Ж. Руссо, В. Белінський, О. Герцен, М. Чернишевський, Тік, Тойнбі, брати Шлегелі, О. Шпенглер та баг. ін..

Сучасний погляд визначення сутності поняття «культура» представляє В.Петрушенко, який акцентує увагу на тому, що сьогодні не стільки важливо визначити сутність поняття «культура», скільки в певному плані визначити її суттєві ознаки, які сучасна філософія виводить на перший план і розкриває сім ознак.

У підрозділі розкриті першооснови, на яких можуть ґрунтуватись культурні взаємовідносини України і Китаю – це віднайдення єдиних шляхів культурного етногенезу, що склалися ще на початкових стадіях розвитку стародавніх цивілізацій, які в певні часи калейдоскопу історії розійшлися та

можуть зійтися і творчо взаємодіяти вже в нових науково-мистецьких формах (Чжао Веньфан).

Філософію мистецької освіти, до якої в першу чергу відноситься музична освіта, О. Рудницька розглядає як похідну від “філософії освіти і філософії мистецтва (естетики), оскільки вона пояснює закономірності впливу мистецтва на людину та способи духовно-практичного осягнення художніх творів”. Завдання мистецької освіти полягають у застосуванні методологічних, культурологічних, естетичних, мистецтвознавчих принципів для розкриття теоретичних моделей сутності, світоглядного значення та місця мистецтва у загальній системі людської культури і освіти. У загальному тлумачення поняття “філософія мистецької освіти” розуміється як “наука про закономірності цілеспрямованого процесу і результату опанування художніх цінностей та пов’язаного з ним розвитку особистості засобами мистецтва”.

З позиції філософії музики, Л. Тарапата-Більченко відмічає кризовий стан в сучасній музичній культурі та її функціонуванні в системі загальної культури. Занепокоєння, на її погляд, викликає нерозуміння філософського значення музики як особливої форми світосприймання й світовідчуття, що відбивається навіть на якості виконання музичних творів у більшості музикантів. На сьогодні втрачений античний рівень розуміння (“піфагорійська “гармонія сфер” – світ у масштабі звукоряду”) і відношення до музики як до “конститутивного елементу світобудови”.

Розкриваючи ключові підвалини «інтеграційної функції культурної парадигми» (І. Зязюн), Л.Куненко підкреслює, що концепція сучасної мистецької освіти ґрунтується на законах діалектичної єдності та інтегрованого взаємозв’язку явищ і законів світу як цілісної системи. Інтеграційна спрямованість музичної освіти розглядається як освітньо-виховний, корекційно-розвивальний комплекс, що ґрунтується на засадах тематичної інтеграції різних видів мистецтва і на творах національного мистецтва.

Розглядаючи сучасного вчителя музики як ерудованого, високоосвіченого і висококультурного фахівця своєї справи, автор дослідження вважає, що до

його професійного багажу і методологічної культури мають входити також знання, пов'язані із змістом нормативних освітніх документів і програмних матеріалів з музики і розкриває найбільш значущі.

Справжнім новаторським проривом у розробці навчальних програм з музики автор вважає мультимедійні програми з музики та посібник “Мистецтво” за програмою “Мистецтво” (автор Л. Масол), розроблені на основі Державних освітніх стандартів “Мистецтво” і “Музичне мистецтво”.

У другому підрозділу «Сутнісна характеристика розвитку інтерактивних форм навчання: історичний і сучасний педагогічний контекст».

Для врахування всього попереднього досвіду і розкриття перспектив розвитку інноваційних процесів на думку багатьох дослідників (В. Андрущенко, Ю. Богуцький, В. Бондар, С. Волков, В. Гудоніс, Л. Куненко, І. Зязюн та ін.) перш за все слід дотримуватись історичного підходу до вивчення певних явищ.

Автор робить історичний аналіз про існування і розвиток і потреби вищої музично-педагогічної освіти в Китаї. Її історія розвитку налічує понад сто років, пройшовши за цей час складний стрибкоподібний шлях і ставши значним доповненням до розвитку загальної і художньої культури держави з давніми традиціями.

Основою для реформування музично-педагогічної галузі на думку багатьох китайських дослідників (Ван Пешоань, Ли Чуцай, Лю Сян-ю, Сю Хайлінь, Сяо Чаожань, Хо Інін, Шу Синьчен, Гу Ін, Чжан Сянь, Чжан Юань, Ван Юйхе, Сунь Цзинань та ін.) мають стати музично-педагогічні досягнення та кращі традиції музичного навчання інших країн з опорою на особистий етнопедагогічний досвід і традиції.

Ретроспективний пошук поширення джерела новаторських ідей приводить нас до культурологічної і лінгвістичної наук, у яких понад сто років назад з'явилося поняття «інноватика» і стало використовуватись в інших науках як певні нововведення. Перший найбільш повний аналіз і опис інноваційних процесів був зроблений І.°Шубентером на початку ХХ ст.. в

напрямку розвитку і впровадження «нових комбінацій» в економічних системах (1911 р).

Величезна популярність інноваційних розробок сприяла активізації і участі вчених-новаторів багатьох країн світу в дослідній діяльності. З'явилися роботи в розвитку інноваційних процесів у педагогічній теорії. У 60 - 80-ті роки ХХ століття у педагогічній науці були сформульовані й розроблені фундаментальні ідеї та концепції, упровадженням яких у практику можна вирішити багато проблем школи на сучасному етапі. (Ю.Бабанський, В.Караковський, В.Краєвського, І.Зязюн, І.Лернер, М.Скаткіна, В.Сухомлинський, Л.Новікова, Л.Рувінський, Н.Шахмаєва та ін.)

Наводяться наукові погляди на новизну і інноватику багатьох учених: І. Зязюна, А. Пригожина, О.Рудницької, Л.Ліхницької та ін.

З психологічних позицій Б.Мещеряков і Ю.Зинченко творчість – у вузькому сенсі розглядають як людську діяльність, яка породжує якісно нове, що раніше не існувало і не мало суспільно-історичного значення і цінності. М.Смульсон, Ю.Трофімов та ін. під творчістю перш за все розуміють створення нового корисного продукту і розрізняють принципову новизну в чотирьох рівнях творчості в результатах діяльності.

На підставі передового педагогічного досвіду як показника новаторства і динамічності інноваційних процесів, як рівень розвитку креативних здібностей учителя та його творчого потенціал дозволив Л.Ліхницькій розробити класифікацію інноваційної діяльності, яка складається з раціоналізації, модернізації, новаторства, винахідництва.

У підрозділі розкриті тлумачення поняття «інновація» у науковій літературі І.Дичківською, де представлені актуальні ідеї: А.Пригожина, Н.Лапіна, Е.Ніррел, Ю.Гільбух, М.Дробноход, М.Кларіна, В.Онушкіна, Е.Огарьова, В.Сластьоніна, В.Подимова, А.Підласих.

Нову грань інноватики представляє робота А.Хуторського «Дидактична евристика – теорія і технологія креативного навчання» (2003) та ін., яка спрямована на виявлення здібностей і реалізацію творчого потенціалу учнів.

Під евристичним навчання розуміється навчання, яке ставлять за мету конструювання учнем особисто смислу, мети і змісту освіти, а також процесу організації, діагностики її усвідомлення. Праобразом евристичного навчання є метод Сократа, який разом з співрозмовником шляхом особливих запитань і роздумів приходив до народження нових знань. А.Хуторський відзначає, що виявлення в людині скритих можливостей може бути не тільки методом, а й методологією всієї освіти.

Матеріали розділу висвітлені в наступних публікаціях автора дисертації [228, 230, 233].

РОЗДІЛ 2

МОДЕЛЮВАННЯ СТРУКТУРИ І ЗМІСТУ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ МУЗИКИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ

2.1Зміст структурних компонентів і критеріально-рівневої системи оцінювання підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Глобалізація та інформатизація освітнього простору, пов'язаних із соціально-економічними змінами і потужним розвитком інформаційних технологій у різних сферах наукових знань, що вимагає перегляду форм і

методів навчання, які мають бути спрямовані на модернізацію всієї системи освіти.

Характерною ознакою модернізації освітньої галузі, на думку багатьох вчених педагогічного напрямку (І.Дичківська, Л.Лихіцька, С.Мухіна, А.Солов'йова, А.Хуторский та ін.), є *інноваційність* – здатність до сприймання нового, вміння трансформувати нові гуманітарні знання, методивідповідно цілей, завдань уроків з різних предметів, у тому числі і уроків музики [57, 113, 140, 222].

Останнім часом сформувалась нова наукова галузь педагогічного знання – *педагогічна інноватика* (від лат. *innovatio* – оновлення, зміна), яка особливо актуалізувалась у другій половині ХХ ст., у зв'язку з розширенням світоглядних орієнтацій, розвитком наукового знання, уявленнями про цивілізаційні процеси і розвиток людини. Особливе значення опанування інноваційними технологіями для учителя музики є стимуляція його креативних здібностей, активізація мислення, уяви, фантазії та вміння творчо впроваджувати їх у шкільну практику (І.Дичківська) [58; 7].

Володіння учителем музики комплексом інноваційних технологій визначається як високий рівень його педагогічної майстерності і готовності до творчого їх використання, вміння теоретично обґрунтовувати запровадження відповідних технологій у практичній діяльності.

З метою виявлення основних структурних компонентів інноваційної підготовки вчителів музики, нами аналізувались праці науковців загально педагогічного напрямку (В.Білозерцев, К.Дурай-Новакова, А.Деркач, Л.Кондрашова, Н.Кузьміна В.Маляко, О.Мороз, Л.Никитенкова, К.Платопов, В.Сластьонін, Е.Шатін та ін.). Ними виділені основні структурні *компоненти мотиваційний, когнітивний, операційно-творчий*.

Науковий погляд вищезгаданих науковців на дану проблему має багато відтінків дефініції «*готовність до педагогічної діяльності*». Так В.Білозерцев і О.Мороз розглядають її як «*готовність до педагогічної діяльності*»; К.Дурай-Новакова, В.Маляко, К.Платопов, В.Сластьонін та ін. розуміють дану дефініцію

як «професійну готовність до педагогічної діяльності»; на думку А.Деркача це «соціально-психологічна готовність до вирішення різного виду педагогічних завдань»; у свою чергу Е.Шатін вважає, що це «готовність до професійно-педагогічної діяльності»; Л.Кондрашова вкладає в цю дефініцію «морально-психологічну готовність до педагогічної діяльності»; Н.Кузьміна – «готовність досприйняття і вирішення педагогічних завдань»; Л.Никитенкова у змісті цього поняття бачить «готовність до осмислення педагогічних явищ» та ін.. Але всі автори одноставно приходять до висновку, що загальна «професійна готовність до педагогічної діяльності» несе в собі соціально-психологічний аспект і передбачає готовність вчителя до творчого вирішення навчальних завдань з використанням інноваційних технологій.

З наукової позиції Л.Ліхтської щодо підготовки учителя музики до інноваційної діяльності, поняття «мистецьку інноваційну діяльність вчителя музики» вона розглядає як найвищий ступінь педагогічної творчості, що зумовлена соціально-економічними змінами в суспільстві, які мають задовольнити потреби прогресивної педагогіки в модернізації, раціоналізації та інтеграції навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи. Інноваційна діяльність вчителя музики виявляється у завчасному проектуванні навчально-освітнього процесу, у цілепокладанні, визначенні мети, завдань, змісту та конкретних технологій мистецького інноваційного навчання. Мистецька інноваційна діяльність є відбитком не лише особливостей оновлення традиційної системи освіти шляхом раціоналізації, або впровадження новаторського досвіду, або модернізації, а й презентує індивідуальний стиль вчителя музики – фахівця найвищого ступеня педагогічної творчості. Основними завданнями мистецьких інноваційних процесів є: перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців мистецької сфери, що дасть змогу задовольнити можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівнів за бажаним напрямом відповідно до її здібностей та забезпечити її мобільність на ринку праці [113].

Перш за все в поняття “підготовка” ми вкладаємо розуміння опанування майбутнім фахівцем змістом навчально-виховного процесу за певним напрямком. Вона включає опанування сумою спеціальних теоретичних знань і практичних навичок, поглибленого ознайомлення з методичними засадами і інноваційними технологіями, зокрема з музичного мистецтва, формування важливих музично-педагогічних і творчо-виконавських якостей особистості майбутнього учителя музики і керівника дитячого вокально-хорового колективу.

Тому сучасний напрям музично-педагогічної підготовки студентів до роботи в загальноосвітніх закладах повинен враховувати і використовувати існуючі інноваційні методи, зокрема інтерактивні методи на уроках музики. З метою інноваційного забезпечення підготовки китайських студентів до роботи в початкових школах Китаю була розроблена компонентна структура даного виду підготовки, яка складалась наступних **компонентів**, а саме: *мотиваційно-орієнтаційного, інтегративно-технологічного і творчо-діяльнісного* (Рис. 2.1).

У свою чергу етимологію поняття «**компоненти**» (від лат. *componens* (*componentis*) – той, що складає) [197; 542] ми розглядаємо як взаємопов’язані і взаємозалежні структурні динамічні складові, що визначають якість і зміст особистісної і сучасної професійної музично-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музики. Кожний структурний компонент є продовженням попереднього і невід’ємною частиною загального професійного комплексу, який включає обов’язкову мотиваційну складову і напрям професійних інтересів, естетичні потреби, які відносяться до духовних потреб, гносеологічну складову, але Основним зв’язуючим елементом виступає творчість майбутнього вчителя музики у всіх його активних презентативних формах прояву.

Структурні компоненти як складові кожного виду підготовки входять до складу загальних. «Компоненти» – це мета (загальний ідеал), зміст педагогічного впливу (освітня програма), засоби, методи педагогічного впливу,

результат, люди (вчителі, батьки, вихованці тощо) як носії педагогічної системи, об'єкти і суб'єкти педагогічної діяльності [113; 333]. З виділених І.Дичкіською типів структур інноваційних процесів (діяльнісного, суб'єктного, рівневого, змістового, управлінського, організаційного) [113; 49, 50]:

- *діяльнісна структура* постає як сукупність таких компонентів як мотиви – мета – завдання – зміст – форми – методи – результати. Все починається з мотивів спонукальних причин суб'єктів інноваційного процесу;

- *суб'єктна структура* – в основі її інноваційна діяльність суб'єктів розвитку освітнього закладу: педагогів, науковців, дітей, батьків, спонсорів, консультантів, експертів, працівників органів освіти, кожен з яких реалізує в інноваційному процесі свою функцію і роль;

- *рівнева структура* – відображає взаємопов'язану інноваційну діяльність суб'єктів на міжнародному, державному, регіональному, районному (міському) рівнях і на рівні навчального закладу;

- *змістова структура* – охоплює зародження, розроблення та освоєння новацій в педагогічному процесі, управління навчально-виховним закладом тощо;

- *управлінська структура* – особливість її зводиться до взаємодії таких видів управлінських дій, як планування – організація – керівництво – контроль;

- *організаційна структура* – до якої зводиться взаємодія діагностичного, прогностичного, організаційного, практичного, узагальнюючого етапів (схематичне зображення на рис. 2.1).

Рис. 2.1 Компонентна структура підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Відповідно до структурних компонентів нами були розроблені критерії і показники сформованості даного феномена, щосхематично зображено нарис. 2.2.

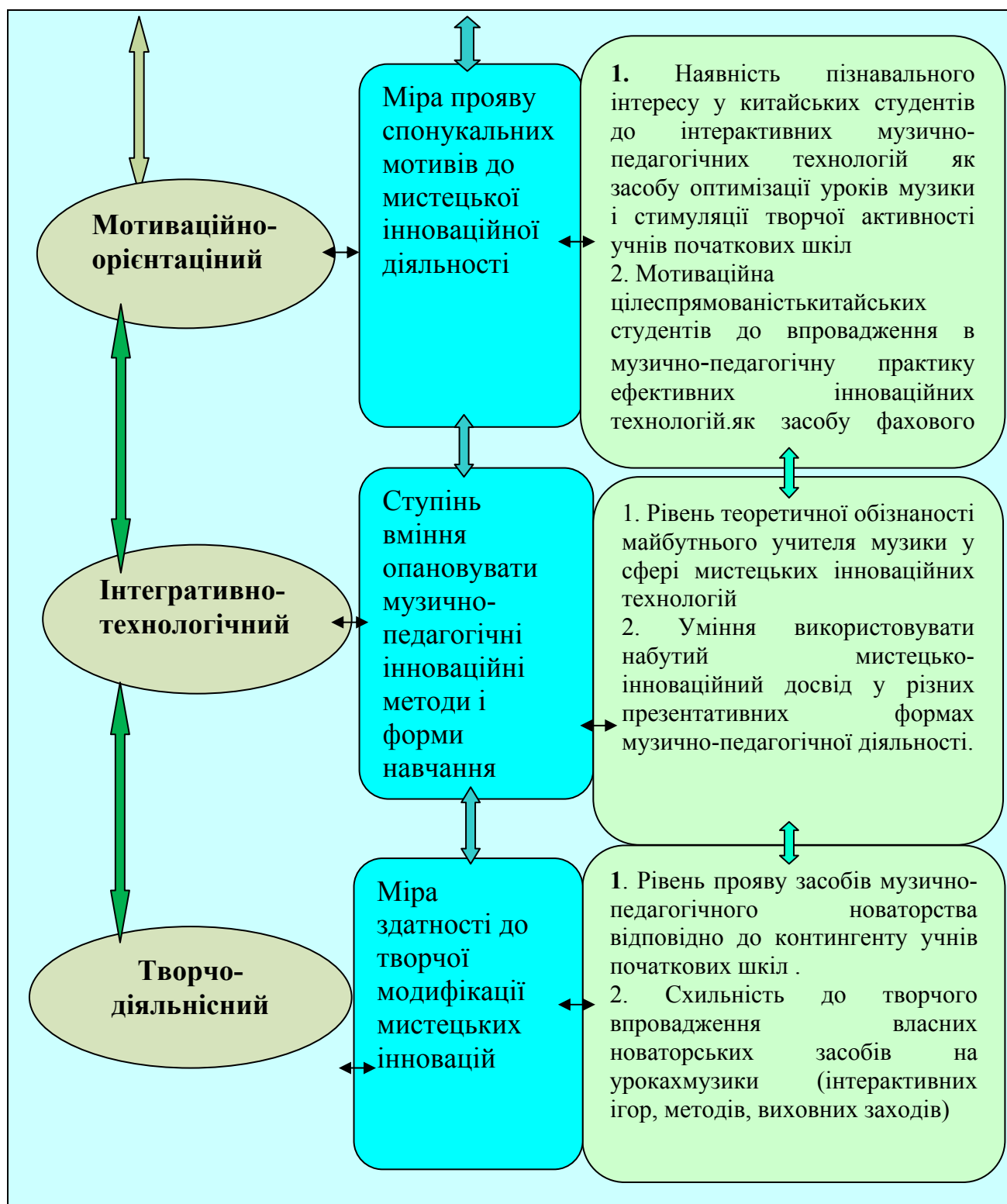

Рис. 2.2. Компоненти, критерії та показники готовності студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Тестові завдання на вимірювання показників всіх трьох компонентів будувались на основі врахування фахових предметів: музичної педагогіки

(А. Козир, Л.Куненко, Г.Падалки, О.Щолокової, О.Рудницької) і музичної психології (Є.Назайкінського, В.Петрушина, О.Ростовського, О.Рудницької та ін.), дослідницькі роботи з інноваційної підготовки майбутніх учителів музики (Л.Лхіцікої, А.Стороженко та ін.), теоретичних і організаційних основ провадження мультимедійних технологій в шкільну музичну практику (Н.Белявіна, М.Дергач, Л.Масол, В.Мацур, Н.Новикова, І.Пясковський, І.Сокол, Н.Сушкевич, М.Чембержі, С.Шип, В.Штепа та ін.); науково-педагогічної літератури з питань музично-естетичного розвитку, а також адекватності музично-естетичного сприймання та ставлення школярів до мистецтва і оточуючої дійсності (Ю.Алиєв, Е.Абдуллін, В.Белобородова, Н.Ветлугіна, О.Кенеман, Б.Лихачьов, Л.Масол, О.Ростовський, Г.Ригіна, Л.Хлебникова та ін.), методики музичного виховання (О.Апраксіної, Н.Ветлугіної, Л.Дмитрієвої, Л.Масол, О.Ростовського, Н.Черноіваненка та ін.), навчально-методичні праці по керівництву дитячими хоровими колективами (О.Равінова, Н.Орлова, Г.Стулової, Г.Струве), охороні дитячого голосу і практичній фоніатрії (Л.Зарицького, В.Триносу, Л.Триносу, Д.Люш та ін.), пов'язаних з особливостями розвитку дитячого голосу, вокального слуху та методами виховання вокально-хорових навичок (Н.Добровольської, О.Малініної, В.Морозова, Г.Стулової, Т.Овчиннікової, Д.Огороднова, Н.Орлової, В.Шацької), особливості пізнання музичних здібностей студентів та методи музично-педагогічного впливу в процесі педагогічного спілкування (М.Михаськової, С.Торичної та ін.).

Так, у зміст першого **мотиваційно-організаційного** компоненту ми вкладаємо поняття мотивація (за Т.Кудріним) [166; 390], яке “являє собою внутрішню психологічну активність, що організує та планує діяльність і поведінку, в основі яких лежить необхідність задоволення потреби. ...Набуття потребою свого предмета, її опредметнювання і зумовлює перетворення потреби на певний мотив діяльності”. Як відомо до мотивів відносяться спонукальні причини спрямовані на задоволення духовних потреб особистості фахівця, що стимулюють опанування певним видом діяльності.

У психології мотивації С. Занюк відзначає, що “мотивація – це один із найважливіших факторів (поряд із здібностями, знаннями, навичками), який забезпечує успіх у діяльності”, виступає як сукупність різних факторів “які спонукають до активності людини” [66; 8,9].

А.Стороженко розглядає спонукальні причини і як активність, своєрідний творчий розвиток особистості студента, яка проявляється в якісному засвоєнні музикознавчого матеріалу і художньо-образному відтворенні музичних творів [158, 160].

Науково доведено, що найбільш потужним мотивом в ієрархії мотивів людської пізнавальної активності виступає *інтерес* (від лат. interest – має значення, важливо). Враховуючи неоднозначність проблеми підготовки студентів доінтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю нам треба дослідити чи виступає інтерес даного напрямку об’єктивною причиною вибіркового прагнення особистості, що навчається у педагогічному ВУЗі, бажанням опанувати комплексом новаторських методів, забезпечуючи якість і інноваційність фахової підготовки майбутнього вчителя музики.

Інтерес до навчання також виступає головним стимулом активного накопичення важливих і значущих як для студентів так і учнів знань, соціального досвіду взагалі. Стійкість і тривалість збереження інтересу до навчання, залежить від зацікавленості й розуміння учнями навчального матеріалу, емоційно забарвленого тону проведення самого процесу навчання.

Найбільш ефективний шлях, що приваблює і забезпечує зосередження уваги на певному предметі або темі – це впровадження нестандартних форм навчання, які завдяки включенню учнів в активну творчу співпрацю, ненав’язливо, дійово спонукають їх до активного навчання, розвитку самостійного творчого мислення і оволодіння об’ємом важливих для них знань.

Л.Ліхціцька вважає, що до основних складових мотиваційного компоненту готовності студентів до мистецької інноваційної діяльності доцільно віднести:

- інтерес до музики як мистецтва і засобів музичного виховання особистості;

- установку на значущість педагогічних інновацій у формуванні ціннісних орієнтацій учнів засобами музичного мистецтва;
- інтерес до сучасних явищ музичного мистецтва, оригінальної інтерпретації творів мистецтва, критичне ставлення до існуючих стереотипів трактування визнаних художніх шедеврів;
- прагнення до взаємодії педагога і учня, формування індивідуальної неповторності його музичних пристрастей;
- прагнення до інноваційного проектування музичної діяльності дітей з метою формування їх творчої активності;
- сформованість власної позиції як педагога і музиканта [113].

Критерієм мотиваційно-організаційного компоненту виступає міра прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності, що розкриває як внутрішню (психічну) так зовнішню (фізичну) пізнавальну активність майбутнього учителя музики, що усвідомлено опановує зміст всього навчально-виховного комплексу підготовки до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Показниками мотиваційно-організаційного компоненту за вищезазначеним критерієм виступають: 1. Наявність пізнавального інтересу у китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл. 2. Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій як засобу фахового самовдосконалення.

В основу **інтегративно-технологічного компоненту** були закладені два поняття «інтеграція» і «технологія».

Поняття *інтеграція* (походить від лат. *integratio* – відновлення, поповнення, що утворено від *integer* – цілий; префікс *in.* – в даному випадку означає проникнення в щось) [словн]. О. Савченко підкреслює, що в сучасних умовах навчання інтегровані предмети і курси забезпечують якісно

новий рівень синтезу знань, “з метою цілісного й різнобічного вивчення важливих наскрізних тем (тематична інтеграція)” [190; 55, 400].

Поняття *інтеграція* – це термін, що означає ту синтезуючу грань спрямованості музичної освіти, яка має функцію об’єднувати в єдине ціле окремі частини або елементи, допомагаючи тим самим дітям з труднощами в навчанні проникнути у сутність змісту музичної освіти всебічно, з різних сторін, розкриваючи певне музичне поняття, тему уроку музики. Поняття *інтеграція* багатofункціональне і має певну множину пристосувань, що дає можливість використовувати його в різних галузях науки (філософії, культурі, педагогіки, економіки, біології, соціології, техніки, системи управління тощо).

Розкриття сутності тлумачення інтеграції знань може лише тоді мати різнобічний пізнавальний ефект, “коли воно буде розглядатись у контексті понять, цілісним і багатовимірним чином розкриваючи смислову структурно-логічну сутність явища, що вивчається” .

І.Дичківська вважає, що «освітня технологія – це технологія, що відображає загальну стратегію розвитку освіти, єдиного освітнього простору. Призначена для прогнозування розвитку освіти, її конкретного проектування і планування, передбачення результатів, а також визначення освітнім цілям стандартів. До освітніх технологія належать концепції, освітні закони, освітні системи (гуманістична концепція освіти, Закон України «Про освіту», система неперервної освіти тощо) [113; 335].

Критерієм інтегративно-технологічного компоненту виступає – *ступінь вміння опанувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми навчання, адекватно їх розуміти і застосовувати відповідно цілей і завдань уроку музики.*

Показниками інтегративно-технологічного компоненту виступають: 1. Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій. 2. Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності.

Доінтегративно-технологічного компоненту була включена діагностика наступних особистісних здібностей і професійних якостей майбутніх учителів музики.

Блок : *Комунікативні якості:*

А. Комунікативні здібності:

здатність до усної комунікації в процесі творчої взаємодії:

- а) активно-творча;
- б) творча за допомогою викладача;
- в) пасивна, потребує підтримки;
- а) відсутність бажання спілкуватись.

Б. Перцептивні здібності:

здатність до розуміння партнера по музичній діяльності :

- а) розуміє і намагається доповнювати висловлювання партнера;
- б) розуміє, але пасивно реагує;
- в) розуміє з сторонньою підтримкою;
- г) не розуміє і не хоче підтримувати навчальне спілкування.

В. Інтерактивні здібності:

здатність до творчої взаємодії з іншими людьми: вчителями музики, керівниками гуртів художньої самодіяльності, учнями):

- а) розуміє і намагається доповнювати висловлювання викладача, партнера;
- б) розуміє, але пасивно реагує;
- в) розуміє за допомогою навідних питань викладача;
- г) не розуміє і не хоче приймати участь у дискусіях.

Блок : Когнітивний

Об'єм інноваційного тезаурусу

Г. Мистецький інноваційний глосарій

- а) володіє повною систематизованою базою мистецьких інноваційних знань і може розкрити зміст кожного поняття;

Організаційно-методичні знання: про особливості організації навчально-виховного процесу за даним профілем у загальноосвітній школі та концертній діяльності.

Знання основного змісту навчально- методичних матеріалів (програм, методичок, збірників. підручників)

Уміння продуктивно організовувати дітей і навчально-виховний процес.

Уміння складати особистісно-орієнтовані методики вокально-хорового навчання школярів.

Уміння застосовувати найбільш ефективні методичні технології на шкільній вокально-хоровій практиці.

б) знає назви інноваційних понять, зміст може розкрити за допомогою навідних питань викладача;

в) знає третину необхідної бази знань, може розкрити її за певної підтримки;

г) знає дуже обмежену частину (1/4) мистецької інноваційної бази знань не дає повні відповіді.

Знання особистісно-фахові: Знання про домінуючі і другорядні особистісно-фахові якості, що забезпечують готовність до музично-педагогічної і концертної діяльності

Уміння на практиці відповідним чином використовувати важливі особистісно-фахові якості (комунікативність, креативність, артистизм, емоційність, творчу активність, урівноваженість)

Уміння етично, толерантно вирішувати проблемні ситуації на заняттях.

Навички саморегуляції (здатність постійно контролювати і нормалізувати особистісний психологічний стан і поведінку)

Блок : Д. Творчо-операційний

а) може творчо трансформувати мистецькі інноваційні знання і практично їх застосовувати;

б) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання;

в) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання за допомогою навідних питань викладача;

г) не має навичок переносити мистецькі інноваційні знання та творчо їх адаптувати до нових умов.

Блок Ж.: Наявність особистісних якостей необхідних учителю-новатору
Пізнавальна продуктивність в галузі мистецької інноватики :

а) кількість і якість розроблених занять (свят) з використанням інноваційних технологій і впроваджених в практику.

3. Самоорганізація :

вміти самоорганізовуватись, поставити собі навчальну мету і досягти її, планувати навчальні дії, при мінімальному втручанні викладача.

а) активно самоорганізовується без сторонньої підтримки;

б) самоорганізовується з постійним нагадуванням;

в) потребує стимуляції і контролю з боку викладача;

г) не може самоорганізовуватись і планувати певний об'єм роботи.

3.1. Саморозвиток :

спрямованість на самостійне удосконалення фахової підготовки

а) активне і систематичне;

б) пасивне але систематичне;

в) намагається самостійно підвищувати свій фаховий рівень, але при постійному нагадуванні;

г) вважає, що достатньо вузівської програми.

3.2. Самореалізація :

вміння усвідомити необхідність правильно реалізовувати набутий теоретичний і практичний мистецький інноваційний досвід

а) активна самореалізація;

б) не систематична;

в) із сторонньою допомогою;

г) не володіє відповідними вміннями;

г) 2-3;

К. Рефлексія :

вміння формулювати і висловлювати певні інноваційні ідеї, результати, проблеми, виражати свої почуття і відчуття тощо.

- а) активно, в повній мірі;
- б) без ентузіазму;
- в) із сторонньою допомогою;
- г) дуже погано або не може взагалі

Л. Самооцінка

вміння об'єктивно оцінювати свої творчі можливості і результати:

- а) здійснює об'єктивне самооцінювання;
- б) потребує незначної корекції;
- в) потребує систематичного контролю з боку викладача;
- г) не може здійснювати самоконтроль.

Блок М. Ступінь соціальної корисності:

М.1. Відношення до головних подій (свят) на практиці в школі з використанням інноваційних технологій:

- а) активна участь за особистим бажанням у всіх подіях (святах) школи;
- б) вибіркова за особистим бажанням;
- в) участь тільки за вимогою вчителя;
- г) уникання творчої або організаційної роботи.

М.2. Ступінь соціальної корисності з використанням інноваційних технологій:

- а) протягом року студент приймав участь у 8-10 культурних заходах;
- б) у 5-7 культурних заходах;
- в) у 3-5 культурних заходах;
- г) у 1-2 культурних заходах.

Творчо-діяльнісний компонент висвітлює наявність у студентів креативних здібностей в різних напрямках музичної діяльності, необхідних для роботи вчителя музики, наявність ініціативності, у реалізації креативного потенціалу студента, ступінь розвитку творчої уяви та фантазії.

Критерієм виступає міра здатності до творчої модифікації мистецьких інновацій.

Показникам творчо-діяльнісного компоненту є:

1) рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл;

2) схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів)

В основу творчо-діяльнісного компоненту ми вкладаємо два поняття «творчість» і «діяльність». Зокрема категорію «діяльність» розглядаємо з філософської, психологічної, педагогічної позиції як методологічні засади музично-педагогічної діяльності складно-операційного, багаторівневого і динамічного процесу.

Відносно процесуального контексту філософський аспект «діяльності» ми розуміємо як специфічну форму прояву людської активності, яка регулюється та контролюється за допомогою свідомості, породжується потребами (відносно нашої випадку проблеми – естетичними, духовно збагачувальними), має мету (опанувати підготовку китайських студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю), завдання з нею пов'язані (головне з яких навчитися моделювати уроки музики з використанням інтерактивних технологій) та досягти кінцевого результату

Ця форма прояву людської активності як соціально-творчий процес, спрямована на перетворення внутрішнього світу суб'єктів діяльності: «викладача - студента» - їх фахового та культурного потенціалу, «керівника - учня» - їх художньо-творчого та загальнокультурного потенціалу [162; 312].

– якісно професійної підготовленості китайських студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл, що відповідає міжнародним освітнім стандартам.

Проблема наукового вивчення діяльності як способу суспільного буття людини фундаментально досліджувалась у працях Л.Буєвої, В.Іванова, М.Кагана та

ін. Так, у своїх наукових дослідженнях Л. Буєва робить категоріальний аналіз понять “діяльність”, “праця”, “практика”, звертаючи увагу на те, що розмежування цих категорій необхідно в зв’язку з розбіжністю в змісті, соціальному значенні, визначенням методології ідеологічних та інших проблем. Особливо важливі ці розмежування для характеристики розвитку дитини, індивідуальні здібності та особистісні якості якої формуються у різноманітній діяльності [73, 162].

Духовну діяльність в сучасних умовах автор розглядає як цілеспрямований процес відбиття навколишнього життя в суспільній свідомості, який здійснюється в основному в професійній діяльності. Чим ширший освітньо-культурний рівень членів суспільства, тим вищий рівень наукового і теоретичного знання працівників, що є закономірністю розвитку суспільства.

Одним з напрямків наукових пошуків сучасних філософів України виступає обґрунтування гносеологічної визначеності категорій людської діяльності з боку поглиблення її світоглядного змісту.

У своїх дослідженнях В. Іванов розглядає діяльність як джерело досвіду людини. Вона динамічна в своєму розвитку, “процесуально дискретна, полягає з послідовного ряду подій та предметних реакцій”. Беручи за основу положення про те, що свобода — “базис” людської діяльності, її фізичних і духовних сил, В. Іванов доводить, що вільна людська діяльність зробила можливою творчо-художнє освоєння світу за законами краси. Художню діяльність він характеризує як універсальну і синтетичну, яка в художніх формах трансформує весь культурний фонд суспільства, “орієнтуючи творчість виконавців в різних сферах художньої діяльності” [73; 225-226].

Таким чином, філософський аналіз людської діяльності виділяє в цій категорії усю загальноісторичну повноту буття в його динамічному розвитку,

активність суб'єкта в освоєнні довкілля, створенні нових технологій життєзабезпечення. Одночасно розкриває природні можливості людини як суспільного суб'єкта в різноманітних формах людської діяльності, які систематично розвиваються, підкреслює, що діяльність виступає родоначальником духовної культури суспільства, а також є універсальним засобом удосконалення дійсності.

У психологічній літературі діяльність розглядається як ядро особистості, психічна /внутрішня/ і фізична /зовнішня/ активність людини, яка регулюється усвідомленою метою, спрямованою на задоволення особистісних інтересів та потреб, і є засобом її досягнення.

У фундаментальних дослідженнях: О.Леонтьєва, С.Рубінштейна [107, 185] та ін. діяльність розглядається як специфічна форма психічного віддзеркалення довкілля людською свідомістю, його внутрішніх процесів, відчуттів, сприймання, мислення та інших психічних станів суб'єкта і носить суспільний, перетворюючий характер. Вітчизняні психологи: І.Бех, С.Максименко вважають діяльність ядром активності особистості [19].

У шкільній педагогіці провідним видом діяльності вважається навчання, яке визначається як активний спосіб пізнання і здобуття нових знань, в тому числі і самостійного опанування навчального матеріалу, включаючи використання всього арсеналу засобів навчально-виховного процесу. Як зазначає Ю.Бабанський, навчально-пізнавальна діяльність має двобічний характер, який обов'язково передбачає цілеспрямовану співпрацю педагога і учнів. Ефективне опанування соціальним досвідом відбувається завдяки діяльнісно-особистісній зацікавленості учнів у навчанні шляхом їх участі в різноманітних видах діяльності.

У працях з вікової та практичної психології зазначається, що провідною діяльністю дітей в молодшому шкільному віці є навчання, в процесі якого

закладаються і культивуються основи особистісних якостей людини. Це пояснює особливу увагу дослідників різних галузей науки до вивчення фізіологічних та корекційно-розвивальних резервів навчання молодших школярів.

Багато праць музично-естетичної галузі висвітлюють роль окремих мистецьких видів діяльності та особливості оволодіння ними учнями молодшого шкільного віку в системі естетичного виховання. Зокрема, Б.Асаф'єв зазначає, що в основу шкільних музичних занять має бути покладена певна послідовність діяльності учнів: слухання, усвідомлене сприймання, пізнання теоретико-історичних відомостей про музику, гра на музичних інструментах і, як найвище досягнення художнього розвитку учня, його музична продукція, – дитяче композиторство. Розглядаючи музику як предмет, спрямований на її пізнання, яке збагачує почуття і життєвий досвід, автор вважає, що головним педагогічним завданням є організація таких умов, які забезпечують, перш за все, розвиток слухових навичок, допомагають слухачеві орієнтуватись в музично-звукових образах.

Емоційно-насичена змістовність творів та символіка звукового і графічного зображення можуть успішно сприйматися учнями і розвивати їх музичні здібності в умовах правильної організації різних видів музично-естетичної діяльності.

Творча діяльність є об'єднуючою ланкою, що об'єднує індивіда з його “особливим духовним універсамом” і створює “універсальне середовище” для прояву потенційних можливостей цього напрямку. Усвідомлюючи специфічність і життєнеобхідність отримання саме цієї діяльності (учителя музики), спрямовує свої дії на її опанування та вдосконалення.

Диригентсько-хорову діяльність як провідну діяльність учителя музики ми відносимо до духовно-практичного виду діяльності, яка забезпечує «створення особливих символічних форм, що фіксують (наш курсив через

хорове мистецтво) вищі цінності людини» (В.Петрушенко) і в процесі передачі цих цінностей підростаючому поколінню – морально-естетично і культурно його виховуючи[162; 312].

Виходячи з психологічної теорії діяльності та основних підходів до цієї проблеми С.Рубінштейном, продовжених в дослідженнях відомого психолога О.Леонтєва та розвинутих у наукових школах різного напрямку (О.Губинського, Н.Гордєєва, В.Зінченко, Г.Суходольського, В.Шадриков та ін.) на цьому психологічному підґрунті китайською дослідницею Лінь Хай були виділені такі складові діяльності і трансформовані відносно нашої проблеми[107, 166; 185]:

1. “мотив – діяльність”: діяльність учителя музики як і кожна інша діяльність може бути тільки суб’єктивно мотивована, оскільки ефективність її опанування як соціально-активною формою передачі підростаючому поколінню музичного досвіду може успішно здійснюватись завдяки наявності стійкого мотиву (набуття і удосконалення фахових знань, навичок, умінь, їх передачі та поширення творів дитячого хорового мистецтва);

2. “ціль – дія”: діяльність учителя музики, як і кожна людська діяльність складається з певних дій, цілеспрямованість фахівця відносно цієї діяльності забезпечує її ефективність;

3. “задача – операція”: – навчальне завдання, спрямоване на пошук нових фахових знань, умінь, інноваційних педагогічних технологій на протязі всього навчального процесу, його розв’язання це – ціль, а “способи, якими вона здійснюється , називаються операціями [166; 407]”;

4. “операція – функціонально-фізіологічна система” – (від лат. – operatio – дія) [197; 692] це сукупність систематизованих, узгоджених і взаємопов’язаних дій, спрямованих на виконання певних навчальних завдань з метою подальшої передачі навчальної музичної інформації дитячому колективу. В процесі оволодіння системою навчальних дій, засобів, операцій “формується специфічні функціональні системи – мозкові структурні новоутворення, в яких

закріплені зовнішні (рухові) й внутрішні (розумові, наприклад, логічні) операції [111; 407]”.

З педагогічної позиції “діяльність” того хто навчається (студента) Лінь Хай розглядає як спосіб отримання фахової освіти, її засвоєння, готовність до самоосвіти, фахового самовдосконалення, вміння застосовувати отриманні музичні знання і навички в роботі з дітьми через активну навчально-пізнавальну діяльність. Таким чином пише Лінь Хай, до діяльнісногокомпоненту слід віднести активну діяльнiсну участь студента у системі навчально-виховних дисциплін, що забезпечують якісну фахову підготовку цього напрямку, а також психолого-педагогічну та особистісно-педагогічну культурологічну підготовку, кінцевим результатом якої є опанування комплексом певних взаємопов’язаних груп ключових фахових компетенцій [111].

Наявність творчогокомпоненту в структурі майбутнього учителя музики Лінь Хай розглядає як продуктивно-художній вид музичної діяльності до якого також відносить диригентсько-хорове і дитяче хорове виконавство на публіці тобто вид художньо-творчої інтерпретації дитячих хорових творів різних жанрів та його презентацію. Праксеологічний аспект творчо-діяльнісного компоненту вона розуміє як реалізацію креативних (від лат. creatio – творення) [178; 165] здібностей студентів цього напрямку, в основі яких лежить творче мислення, творча уява та її продукт – художній образ. Синтезуючись вони проявляються в практичних видах музичної діяльності (співі, грі на шумових і музичних інструментах, драматизації пісень тощо). Спираючись на визначення ТрофімоваЛінь Хайрозкриває сутність *праксеологічних* можливостей (від грецьк. *praktikos* – діяльний, активний) суб’єктів освіти – розуміючи його як якісне використання різних творчих дій та їх сукупності, з точки зору їх активності і ефективності [111;с. ;166, 317, 326-332].

У розвитку творчогокомпоненту в структурі майбутнього учителя музики важливим є особливості характеристик людської діяльності [159, 313]

Ці характерні особливості гуманітарних наук і людських діяльностей допомогли також у визначенні критеріїв, показників і рівнів сформованості підготовленості студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю.

Відповідно до змісту структурних компонентів, критеріїв та показників готовності студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю були розроблені **рівні** сформованості фахової підготовки майбутніх учителів музики цього напрямку, в яких перш за все враховувалась базова до вузівська освіта студентів КНР і взагалі той факт, що музичне навчання відбувається за традиційним канонами, які склалися протягом багатьох століть і не впроваджували в шкільну практику ніяких нововведень.

I-й рівень – низький (початковий). До нього були віднесені студенти, у яких базова музична освіта це – музична школа. У цих студентів був занижений *мотиваційно-орієнтаційний компонент* даного напрямку підготовки: слабкий пізнавальний інтерес до інноваційних технологій музичного навчання, не розуміння важливості їх використання в сучасній шкільній практиці як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл (переважає інтерес до вокально-виконавської діяльності), спостерігається відсутність мотивів і особистісної потреби у фаховому самовдосконаленні, професійної потреби до роботи з дитячими вокально-хоровими колективами. Теоретична обізнаність учителя музики в сфері мистецьких інноваційних технологій, що віддзеркалює *інтегративно-технологічний компонент* знаходиться на рівні загальних уявлень. Фаховий тезаурусі понятійно-термінологічна база професійних знань дуже обмежена. Не накопичені уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід, вміння опановувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності. Спостерігається інертність в здатності створювати творчу атмосферу і взаємодію між учителем музики і молодшими школярами, невміння цікаво організовувати уроки музики з використанням інтерактивних технологій.

II-й рівень – середній. До нього були також віднесені студенти, у яких базова музична освіта це – музична школа, але теоретичні музикознавчі знання мають збільшену базу знань. *Мотиваційно-орієнтаційний компонент* в структурі даної підготовки виражається: нестійким інтересом до використання інтерактивних технологій на уроках музики, проявляється у тих випадках коли навчальні завдання зрозумілі і добре опановуються; ступінь особистісної потреби у фаховому самовдосконаленні недостатньо емоційно виразна і переконлива; спостерігається байдуже ставлення або слабкорозвинена наявність цілеспрямованості до роботи з дитячим колективом. Здатність до музично-педагогічної комунікації не достатньо виразна; обмеженість методів сугестивного впливу у майбутніх вчителів музики утруднює процес розуміння навчальної інформації, що забезпечує *інтегративно-технологчний компонент* і цілісне сприймання школярами музичних творів, відрізняється уповільненим темпом засвоєння музичного матеріалу, що проявляється у недостатньо теоретичній обізнаності (поверховість і хаотичність знань та слабка їх дієвість), відчувається утруднення використання набутих фахових знань, навичок, умінь у навчально-дієвих формах. Фаховий тезаурус і понятійно-термінологічна база професійних знань обмежена, студенти цього рівня потребують певної допомоги і підтримки викладачів в накопиченні навчальної музично-звукової інформації, організації творчої взаємодії між учителем і учнями. *Творчо-діяльнісний компонент* розкриває задовільний рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл. *Творчо-діяльнісний компонент* не достатньо розвинений, знижені креативні і праксеологічні здібності тому проявляється слабка ініціативність і поверхова реалізації творчого потенціалу студентів цього рівня; творча уява і фантазія потребують інтенсифікації (посилення продуктивності, дієвості, збільшення напруженості), слабкі вміння творчо застосовувати набутий фаховий досвід у різних формах.

III-й рівень – достатній. *Мотиваційно-орієнтаційний компонент* підготовки виражається: у позитивному ставленні та стійкому інтересі до

майбутньої професії, що проявляється у бажанні на рівні особистісної потреби самовдосконалювати свої фахові знання (читання додаткової методичної, мистецькознавчої та сучасної літератури з опанування інноваційних технологій); відвідуванні концертів та репетицій професійних і дитячих вокально-хорових колективів, репродуктивне перенесення технічних і художніх прийомів, методів, методик роботи з дитячими колективами у особистий практичний досвід; стійке цілеспрямоване бажання працювати з дитячими колективами. *Інтергративно-технологчний компонент* характеризується не достатньо глибокими теоретичними фаховими знаннями, достатнім фаховим тезаурусом відповідно понятійно-термінологічного словника. Встановлення зв'язків між ними відбувається повільно; використання досвіду у навчально-дієвих формах здійснюється частково, потребує певної стимуляції додаткових інструкцій з боку викладача. *Творчо-діяльнісний компонент* піддається розвитку, креативні і праксеологічні здібності динамічно рухливі і можуть симулювати ініціативність, достатній ступінь розвитку творчої уяви і фантазії, що потребує додаткової стимуляції саморозвитку. Проявляється достатній рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл та схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів).

IV-й рівень – високий. До нього відносилися студенти, що мають ядро виражений, емоційно забарвлений *мотиваційно-орієнтаційний компонент* даного напрямку підготовки: відрізняються посиленням інтересом до діяльності учителя музики, найбільш важливою справою життя (“мрія всього життя”); вони вважають цей вид діяльність головним джерелом і засобом існування; проявляють себе як соціально активні особистості, які мають сталу потребу і особистісно-обумовлену установку на постійне фахове зростання; бажання переносити нові знання та творчо їх переосмислювати у процесі роботи з молодшими школярами. *Інтергративно-технологчний компонент* характеризується достатнім об'ємом знань навичок і представлений у студентів

цього рівня достатньо розвиненою здатністю до різних форм музично-педагогічної комунікації (від навчально-розвивальних до концертно-презентативних); наявністю в арсеналі майбутнього учителя музики достатньої бази сугестивних впливів на процес музичного розвитку школярів; студент може самостійно організовувати дітей для продуктивної вокально-хорової діяльності, створювати цікаві навчально-пошукові ситуації встановлювати дієві творчі контакти в процесі роботи з дитячим хоровим колективом. *Творчо-діяльнісний компонент* характеризується системністю і ґрунтовністю фахових знань, дієвістю. добре моделює творчі взаємовідносини між учителем і дітьми виявляє здатність до педагогічної імпровізації. *Творчий компонент* характеризується високою ступеню розвитку: творчої активності і ініціативності, креативними і праксеологічними здібностями студентів, творчий потенціал реалізується в повній мірі; ступінь розвитку творчої уяви і фантазії відрізняється вмінням художньо-емоційного сприймання та творчого переосмислення, що виражається у виконавській інтерпретації художньо-образний задум композитора; студенти цього рівня здатні творчо застосовувати набутий фаховий досвід та здійснювати педагогічну імпровізацію у різних навчально-дієвих формах. Спостерігається високий рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл та схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів. проявляють себе як соціально активні особистості).

2.2. Дидактичні основи моделювання змісту підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Пошук нових форм співпраці спричинив визначення особистісних траєкторій навчання студентів тісно взаємопов'язаних з культурно-освітніми потребами держави, до яких відносяться суб'єкти освіти. У цьому контексті необхідно визначити загальну спрямованість фахової підготовки майбутнього

вчителя музики в умовах міжкультурного освітнього середовища, до якої ми відносимо інтерактивну модель навчання.

Спершу ми повинні були розкрити його сутність, а саме: “Інтерактивна модель навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну передбачувану мету – створити найсприятливіші, комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність. З англійської “інтерактив” (“interact”) означає: “inter” – взаємний; “act” – діяти. Тобто, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. ...Суть інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів” (О.Біда та ін.) [74;11].

Інтерактивна модель навчання передбачає дотримання певних правил та умов, за яких буде здійснено ефективне навчання, а саме:

- ❖ задоволення особистісної потреби в опануванні комплексом музично-педагогічних знань, навичок, умінь, що забезпечує мотиваційний компонент навчання і професійну майстерність майбутнього вчителя музики;
- ❖ створення “зони комфортного міжкультурного навчання”, яка сприяє толерантним взаємовідносинам і інтерактивній навчальній комунікації;
- ❖ збереження і продовження національних культурних традицій різних етносів, шанобливого ставлення до традицій і культур народів світу, їх пріоритетів і національних цінностей;
- ❖ дотримання партнерських взаємовідносин в різних навчальних ситуаціях, особливо в різних формах пізнавальної діяльності та в опануванні мистецькими традиціями інших культур;
- ❖ пріоритетним визначити дискусійний принцип засвоєння нового матеріалу, аналізувати і обґрунтовано активно висловлювати свою думку, поважати думку співрозмовника, уникати диктаторського нав’язування своїх позицій[74;11].

Структура кожної моделі складається з наступних дидактичних складових: мети, завдання, змісту навчального процесу, психолого-педагогічних підходів, методів, принципів, функцій, компонентів, критеріїв, показників, етапів, кінцевого результату.

Дидактика(від грец. *didaktikos* – повчальний) [197; 356] – це галузь педагогіки, що розробляє теорію освіти, процес навчання і виховання, структуру навчальної діяльності, формування умінь і навичок, досліджує розвиток особистості. Як теоретична і нормативно-прикладна наука вона обґрунтовує мету і зміст освіти, вивчає закономірності, принципи, методи, рушійні сили й організаційні форми навчання у їх взаємозв'язку, здійснює діагностику й корегує результати навчання.

Сучасне розуміння однієї з головних дидактичних категорій “освітньо-виховний процес” включає в себе такі близькі за значенням поняття, як “процес навчання” (“навчальний процес” або просто “навчання”) і “процес виховання”. Розгляд у нашому дослідженні узагальненого поняття “освітньо-виховний процес”, (а не “процес навчання” і “процес виховання”), пов'язаний з більш високими сучасними вимогами до його якості освіти і стосується процесу в загальноосвітніх масових школах. Ми використовуємо назву “освітньо-виховний процес” також з тих міркувань, що навчання й виховання відбувається у безперервній єдності і має спільні структурні складові: мету, зміст навчання, цілі, принципи, методи, форми, організації, результати. Всі вони взаємопов'язані й спрямовані на досягнення триєдиної мети (навчальної, виховної, розвиткової), оскільки навчаючись дитина одночасно виховується і розвивається (О.Гончаренко О.Савченко, Н.Мойсеюк та ін.) [130, 190].

Зміст освіти (за тлумаченням А.Хуторського) – це сукупність елементів і процесів, які складають основу об'єктів і обумовлюють існування, розвиток і зміну їх форм [221; 120].

Зміст освіти являє собою спеціально відібраний для кращого засвоєння учнями об'єм знань, навичок, вмінь. Класики радянської дидактики І.Лернер і М.Скаткін підкреслювали, що головна соціальна функція освіти це – передача

досвіду, накопиченого людством [190]. Важливим для якості засвоєння навчального матеріалу, враховуючи велику інформаційну насиченість є дотримання відповідних психолого-педагогічних вимог.

Психолого-педагогічні умови:

Перша - спрямована на створення сприятливих психолого-педагогічних умов мистецько-інноваційного навчання; толерантних навчальних взаємовідносин на уроках музики в початковій школі, позитивного емоційного самовідчуття в процесі різних видів творчості; бажання активно працювати і відшукувати цікаві інтерактивні

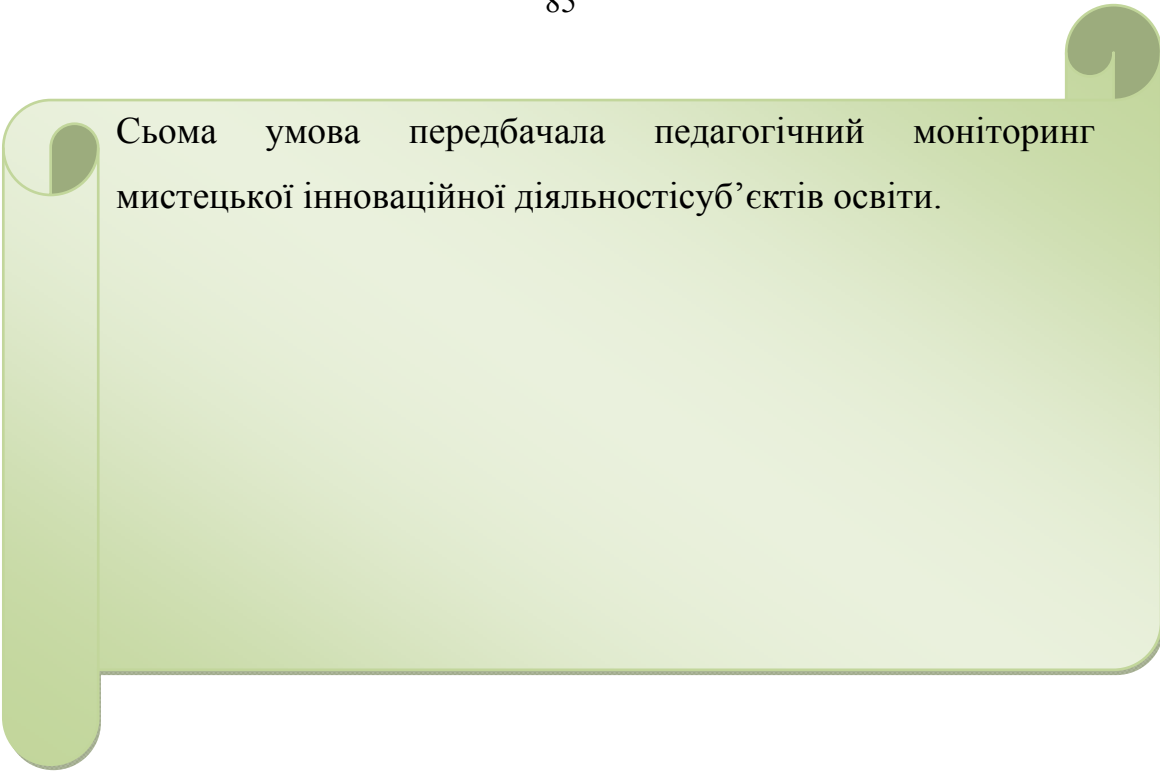
Друга умова була спрямована на: формування стійкого інтересу студентів до опанування професійними знаннями, пізнавальної активності, компетентності в напрямку музично-педагогічної освіти і застосування в шкільній практиці інтерактивних технологій.

Третя психолого-педагогічна умова враховувала музично-педагогічні здібності й особистісні якості майбутніх учителів музики, здійснювалось використання гедоністичної функції музичного мистецтва, що допомагає в отриманні естетичного задоволення в процесі спілкування з мистецтвом, його адекватне сприймання краще розуміння художньо-образного змісту музичних творів.

Четверта умова була пов'язана з структуруванням уроків музики за інтегративно-інтерактивним типом (з визначенням: цілей, завдань, методів, змісту музичного навчання, принципів, підходів, видів музичної діяльності, відповідної наочності, технічних засобів, дитячих шумових і музичних інструментів, форм проведення, інтерактивних технологій).

П'ята умова мала забезпечувати уроки музики сучасними технічними засобами (відео і аудіо апаратурою, Інтернет та іншими медіа-освітніми засобами) навчально-методичною літературою; спрямована на активізацію творчого потенціалу студентів, розвиток їх креативних здібностей, що в створенні ситуації успіху стає ефективним (у процесі заохочення, висловлюванні надії на кращий результат тощо) – виступає як важливий стимулятор рефлексивних дій учнів на творчій результат у процесі практичної діяльності (співу, гри на музичних

Шоста умова мала забезпечувати використання в педагогічній практиці форм, методів і засобів інноваційної мистецької підготовки, інтерактивних технологій, методів активізації і стимуляції до інноваційного навчання, новаторства та самоосвіти.

Сьома умова передбачала педагогічний моніторинг мистецької інноваційної діяльності суб'єктів освіти.

Рис. 2.3 Психолого-педагогічні умови забезпечення оптимізації підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Розробка основних положень фахової підготовки китайських студентів до інтерактивного навчання музики молодших школярів у інститутах мистецтв має ґрунтуватись на певних взаємозалежних методологічних *підходах* (гносеологічному, історико-соціальному, гуманістичному, особистісно-гедоністичному, полікультурному, інтеграційному, інноваційному, евристично-діяльнісний, рефлексивний), що забезпечують якість навчального процесу і утворюють складний синтетичний навчально-виховний комплекс:

- ◆ *гносеологічний підхід* – функціонування якого спирається на процес пізнання (теоретичних основ музичного навчання, його змісту, принципів, форм, психолого-педагогічних умов і методів, традиційних і інноваційних технологій), сприяє розвитку інтересу дітей молодшого шкільного віку до музичного мистецтва;

- ◆ *історико-соціальний підхід* – ознайомлює учнів: з історичними джерелами походження музичного мистецтва, етапами його розвитку і становлення, з витоками національного дитячого українського і китайського музичного мистецтва – дитячим фольклором; розкриває їх взаємодію, внутрішні і зовнішні зв'язки, дає змогу врахувати весь попередній культурно-історичний шлях та перспективи розвитку музичної освіти;
- ◆ *гуманістичний підхід* – віддзеркалює лексико-сміслову сутність поняття гуманізм (від лат. *humanus* – людський, людяний) [197, 314]; відносно нашої проблеми людяність – являє собою норму доброзичливих стосунків між суб'єктами освіти (учителем – учнями, учнем – учнями) та шанобливе ставлення один до одного; створює оптимальні умови для навчання в освітньо-виховному середовищі, розробляє механізми екстраполяції гуманістичного підходу на шкільні умови початкового музичного навчання іншої країни;
- ◆ *особистісно-гедоністичний підхід* – спрямовує навчальний процес на забезпечення особистісної потреби дитини в опануванні основ різних видів мистецтва через його гедоністичну функцію і прагнення дитини до духовного вдосконалення;
- ◆ *полікультурний* – допомагає розкрити особливості традиційних і інноваційних методів музичного навчання інших культур, розширює загальний кругозір і музичний тезаурус учнів, спрямований на запозичення або трансформацію кращих музично-педагогічних технологій інших культур; навчає взаємоповаги до національних культурних традицій різних країн;
- ◆ *інтеграційний підхід* (від лат. *integratio* – відновлення, поповнення, що утворено від *integer* – цілий; префікс *in.* – в даному випадку означає проникнення в щось) використовується для забезпечення міждисциплінарної взаємодії, яка утворює новий рівень знань і дає

можливість різнобічно та більш цілісно розглядати навчальні об'єкти на уроках музики;

- ◆ *інноваційний підхід* – забезпечує послідовне впровадження в практику нових ідей методик, технологій, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів ;
- ◆ *евристично-діяльнісний підхід* – пов'язаний із створенням умов для стимуляції музично-творчої діяльності учнів в різних її проявах та розвитку їх креативних, когнітивних, комунікативних здібностей і якостей; передбачає створення нової продукції за допомогою *евристичних* (від грец. εвриουω – знаходжу, відшукую, відкриваю) [221] методів (метод художнього придумування, метод образної картини, “мозковий штурм“ тощо);
- ◆ *рефлексивний підхід* забезпечує інтеграцію змісту музичної освіти, синтез мистецтв, активізацію і самопізнання суб'єктом внутрішніх психічних процесів і станів, свідоме засвоєння навчальної інформації.

Використання в шкільній практиці методологічних підходів до інтерактивного навчання музики та евристична спрямованість занять, допоможе майбутнім вчителям моделювати структуру уроку відповідно цілей і завдань, чітко визначати етапи, з урахуванням індивідуальних можливостей контингенту класу і перспективи музичного розвитку учнів.

Але, запровадження інтерактивних методів і спеціальних підходів у підготовці китайських студентів до навчання учнів молодших класів в шкільних умовах Китаю, дадуть тільки тоді ефективні результати коли вони будуть використовуватись в комплексі традиційних і інших інноваційних методів музичного навчання обох країн. Не слід забувати, що головна навчальна функція інтерактивних методів навчання – навчити дитину не тільки творчо-активно мислити, а й проявляти творчу активність в процесі різних видів музичної діяльності та навчальної комунікації.

Аналіз літератури с проблеми дослідження і нормативних освітніх

матеріалів для вищої і учнів молодшої школи дав змогу визначити доцільність використання комплексу взаємозалежних загальнонаукових і дидактичних **методів дослідження**, які були зумовлені цілями та завданнями на всіх етапах науково-дослідної роботи, що забезпечувало різнобічне пізнання об'єкта і предмета дослідження, а саме: *аналітико-емпіричних*: теоретичний аналіз, синтез і узагальнення науково-методичної літератури; *метод конструювання понять* – для систематизації баз знань; *методи*: спостереження, анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрації, систематизації узагальнення, наочного ілюстрування, обговорення, експертних оцінок, педагогічного експерименту; *науково-дослідні і творчо-пошукові*: експериментальні, інтерактивні («Мікрофон», «Караоке», «Сад квітів», «Музична шкатулка», «Перепутанка» і ін.) і методи евристичного навчання (творчої уяви, художньо-образної картини, фантазування, евристичних питань та ін.) для стимуляції творчої активності і моделювання музичних знань; *методи математичної обробки результатів* (кількісний і якісний порівняльний аналіз реального стану і динаміки отриманих експериментальних даних) (Рис.2.4).

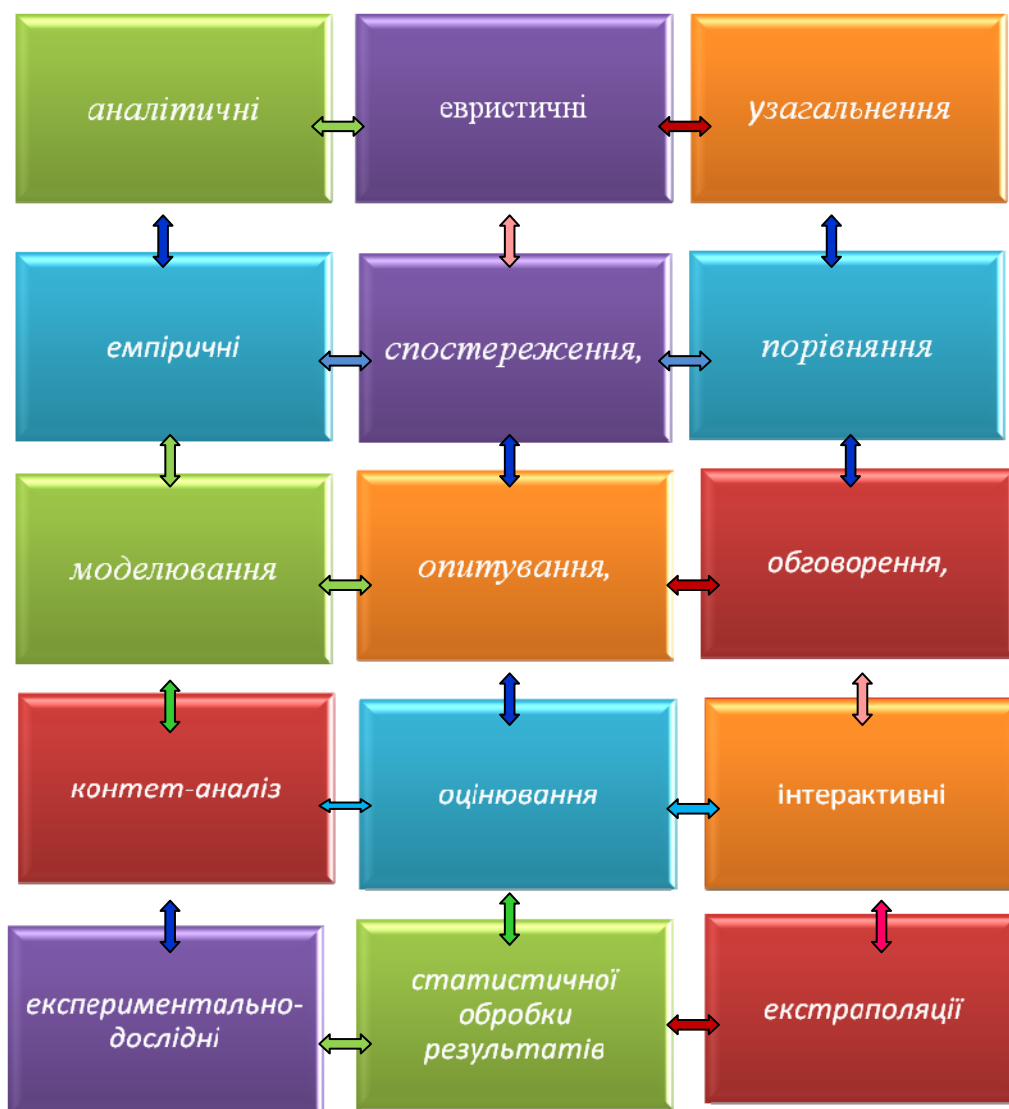

Рис. 2.4 Методи оптимізації підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Якість навчання, крім загальнопедагогічних принципів навчання і музичної освіти, що відносяться до категоріального апарату теорії навчання і освіти тобто дидактики(науковості і доступності, цілісності і системності, аксіологізму, гуманізації музичної освіти, активно-діяльній і емоційно-духовній тощо) забезпечується також завдяки врахуванню і дотриманню спеціальних **принципів** підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів

початкових шкіл Китаю: принцип гармонійного розвитку особистості, принцип мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення навчання, принцип гуманізації музичної освіти, принцип активно-художнього і емоційно-творчого самовираження, принцип педагогічного новаторства, принцип медіа-освіти, принцип інтегративності й художньо-естетичного змістового наповнення навчального матеріалу, принцип художньо-освітньої рефлексії. Під час розробки даних принципів враховувались принципи цього напрямку розроблені Л.Куненко, Чжао Веньфан, Ван Дзяньшу та ін.

- *принцип гармонійного розвитку особистості та змістовного наповнення навчально-виховного матеріалу* – передбачає орієнтацію вчителів на врахування закономірностей онтогенезу музично-естетичних здібностей і суспільних процесів середовища. Поняття гармонійний походить від поняття гармонія (від грец. harmonia – стрункий порядок, зв'язок) [197; 241], тобто узгодженість і пропорційність усіх елементів (в нашому випадку – усіх граней розвитку), злагодженість і упорядкованість внутрішнього світу (індивідуальних позитивних рис) із зовнішньою естетичною привабливістю, яка відзначається цілісністю особистісних якостей. Гармонія- філософсько-естетична категорія, що означає високий рівень співвідношення різного окремого у цілому і відповідає естетичним категоріям досконалості і краси (Платон, Аристотель та інші піфагорійці). Універсальність цього естетико-космологічного принципу за змістом перекликається з поняттям прекрасне. “Немає краси ні в чому, без гармонії” (Платон) [162; 53].

Гармонійність змістовного наповнення навчально-виховного матеріалу передбачає, що під час планування тематики, змісту і цілей навчання, методів і форм проведення необхідно чітко визначати необхідну їхню кількість, враховувати вагомість і першочерговість виконання головних і другорядних завдань, визначати результативність і ефективність їхнього застосування як на уроці, так і в інших формах проведення навчання. Цей принцип в нашому педагогічному дослідженні є генералізуючим тому, що здійснює зворотній, опосередкований і безпосередній вплив на інші категорії дидактики (процесу

- навчання, змісту освіти, методи, форми організації);
- *принцип мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення навчання* передбачає мотиваційно обумовлений процес, який сприяє активізації естетичної потреби особистості, підвищенню пізнавального інтересу до обраної спеціальності;
 - *принцип гуманізації музичної освіти* (від лат. *humanus* < *homo* – людина і < *humus* – земля – людський, людяний) [197, 314] – освітній напрям спрямований на утвердження поваги до дитячої особистості, вільному прояві її природних почуттів і здібностей. Цей принцип також передбачає наповнення змісту навчального предмету “Музика” творами, що формують і розвивають у дітей доброзичливе, гуманне, співчутливе ставлення до оточуючих, живої і неживої природи, виховання почуттів поваги й гідності до кожної людини. Головна дійова особа цього принципу – цілісна, гармонійна особистість, яка прагне максимально реалізувати свої потенційні можливості і творчі здібності, цілеспрямовано професійно зростати. Особливого значення набуває турботливе, гуманне ставлення вчителя до дітей – гуманізація процесу навчального і побутового спілкування;
 - *принцип активно-художнього і емоційно-творчого самовираження* дає можливість творчій особистості розвивати свої і учнівські креативні здібності та реалізовувати свій творчий потенціал у процесі різних видів музично-педагогічної комунікації і презентації музичних творів, актуалізувати свої емоції, духовно збагачуючи свій загальнокультурний багаж;
 - *принцип педагогічного новаторства*, ґрунтується на останніх дослідженнях в галузі інноваційної педагогіки і дитячої педагогічної психології, що забезпечує вікову відповідність і нормативи використання навчального матеріалу, їхнє розуміння і доступність, вплетіння в навчально-виховний процес останніх педагогічних технологій у поєднанні з академічними знаннями, розробку навчальних програм, підручників та методичного забезпечення навчання. “Єдність освіти і науки є провідним принципом державної освітньої політики” [64].

Застосування у педагогічній практиці цього принципу необхідне для впровадження в навчальний процес елементів *науковості* (створення науково-пошукових та проблемних ситуацій, розвиток творчих здібностей і створення творчої атмосфери, різних видів творчої діяльності на уроках, ознайомлення учнів з деякими цікавими науковими досягненнями в різних галузях, що вивчаються, організації, обговорення творчих робіт, знаходження цікавого, вирішення творчих завдань, навчання користуватися доступними технічними засобами, медіа-освітою, комп'ютерними технологіями, Інтернетом тощо);

- *принцип медіа-освіти* (від лат. *media* – засоби) [197, 203], яка в сучасній педагогіці розглядається як інтерактивний метод актуалізації мотивації, підвищення зацікавленості новими методами навчання, більш якісного засвоєння знань, враховуючи великий спектр як вербальних, музично-звукових так і відео матеріалів, графічних та інших наочних засобів інноваційного навчання; враховує вимоги інформаційного суспільства, ознайомлюючи студентську молодь і учнів з доступними засобами масової інформації, мультимедійними технологіями дитячими музичними каналами, культурологічними передачами для дітей, фільмами і мультфільмами, де є багато дитячих пісень, які добре запам'ятовуються і несуть у собі пізнавально-естетичний компонент. Науково-педагогічні інститути, музично-методичні об'єднання розробляють багато програм навчально-пізнавального напрямку, оскільки державні директивні документи спрямовують працівників шкільної освіти на використання в музично-педагогічній практиці комунікаційно-інформаційних технічних засобів, які демонструють фільми про композиторів, відомих діячів мистецтв, художників, опери-казки; розробляють навчально-пізнавальні передачі для дітей та юнацтва [98];

- *принцип інтегративності й художньо-ейдетичного змістового наповнення навчального матеріалу*, спрямований на об'єднання і упорядкування окремих частин навчального матеріалу з різних гуманітарних дисциплін (музики, природознавства, літератури, образотворчого мистецтва, ритміки тощо), підпорядкованих одній темі. За допомогою цього принципу навчальний

матеріал викладається більш повно і різнобічно, що допомагає сприймати його цілісно, досконало, а не фрагментарно. Це значно розширює інформаційну насиченість уроку, наповнює його різними видами діяльності та різнобічними способами розглядання, що сприяє активізації процесу учіння, мимовільному запам'ятовуванню навчального матеріалу та функціонуванню довгострокової пам'яті, розвиває інтерес до теми уроку, а за рахунок змін видів діяльності робить працездатність дитини більш тривалою.

Різнобічне сприймання і засвоєння навчальної теми розширює діапазон знань дитини про “образ світу” і самостійно формує його цілісність, що її оточує, внаслідок чого вона отримує більш високий рівень знань і можливість перенесення їх в інші сфери життєдіяльності. За рахунок інтеграції змісту, створення проблемних і творчо-пошукових ситуацій стимулюється мисленнева діяльність і творче мислення, розвиваються такі психічні процеси як аналіз, порівняння, узагальнення, формуються світоглядні орієнтації [98].

- *принцип художньо-освітньої рефлексії забезпечує розвиток самоаналізу, свідомого накопичення знань з різних галузей.*

На основі загальних функцій мистецтва Ю. Борева і функцій художньої освіти Г. Падалкита визначених функцій музично-просвітницької діяльності (Л. Кожевнікової, О.Мельник) подальшого розвитку в дослідженні набули наступні функції підготовки майбутніх учителів музики до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю: *соціально-перетворююча, пізнавально-евристична, комунікативно-регулятивна, навчально-інформативна, музично-діяльнісна, гедоністична, сугестивна, виховна, естетична, інтерактивна, мобілізаційно-організуюча, просвітницька, коригуюча.*

Враховуючи поліфункціональність мистецтва, розглянемо найважливіші **функції**, які використовуються в музично-педагогічній практиці для реалізації синтетичної роботи всіх компонентів підготовки майбутніх учителів музики до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю

Функція (від лат. *functio* – виконання, звершення) [197; 957] – обов'язок, коло діяльності, призначення. Таким чином підготовку майбутніх учителів

музики до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю забезпечують наступні функції (Рис.2.6):

Рис.2.6 Функції, що забезпечують підготовку майбутніх учителів музики до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю.

соціально-перетворююча – впливаючи художнім виконанням і сприйманням музичних творів на світоглядні і ціннісні орієнтації людини, музика як вид мистецтва і художньо-естетичної діяльності приймає участь у масовому морально-етичному вихованні членів суспільства, що сприяє його соціальному перетворенню, оновленню і прогресу. Спираючись на соціальний

досвід, фантазію, уяву, багаж вражень виконавців, відбувається процес творчої інтерпретації художньо-образного змісту музичного твору – тобто перетворення системи музичних знаків у образи оточуючого світу;

пізнавально-евристична (від грец. *heurisko* – знаходжу, відкриваю) [197; 400], за допомогою якої пізнаються різні сфери духовного життя людини та збагачується духовний потенціал. “Пізнавальна інформація, що знаходиться в мистецтві, величезна. Сполучаючи особистий життєвий досвід з досвідом інших людей, мистецтво служить і засобом пізнання світу, і способом самопізнання особистості” (Ю.Борев) [25; 136];

комунікативно-регулятивна, як засіб невербальної художньої комунікації, “специфічний канал зв’язку” (Ю.Борев) [25; 142], в дитячій музичній творчості (як вокально-хоровому, інструментальному виконавстві так і ні уроках музики) чітко обумовлені навчально-комунікативні і керівні (регулятивні) функції – ролі керівника і виконавців;

навчально-інформативна, як засіб вербальних, невербальних навчальних, музично-образних повідомлень, що має вербально-звукову і систему мануальних рухів-символів, забезпечує змістову інформативність музичної освіти;

музично-діяльнісна залучує молодших школярів і учнівську молодь до активізації творчих здібностей участі в активних масових формах дитячої творчості;

інтерактивна впливає на активізацію процесів мислення, уяви, фантазії стимулює роботу пам’яті, значно полегшує засвоєння навчального матеріалу і розуміння змісту освіти;

виховна – різнобічно виховує, забезпечує розвиток високих морально-етичних якостей та здійснює процес гармонізації і духовного збагачення особистості;

естетична спрямована на: формування естетичного сприймання і відношення до навколишнього світу та до мистецтва, активізує розвиток

здібностей художньо-естетичного напрямку, здійснює стимуляцію креативного потенціалу, смаку та його реалізацію у різних видах діяльності;

сугестивна за допомогою емоційно-художніх характеристик різних видів мистецтва навіює образні асоціації і події, допомагає позитивно впливати на процеси художньо-естетичного розвитку школярів;

гедоністична, яка передбачає спілкування з мистецтвом через естетичне задоволення від відчуття співтворчості в процесі відтворення музичних творів різних стилів і жанрів, що виконуються або сприймаються та є наслідком взаємодії з прекрасним і виконують результативну функцію як результат позитивного емоційного закріплення або оновлення слухацьких уявлень, поглядів, які також впливають на оцінювання творів мистецтва та формування гармонійної особистості відповідно до загальнолюдських цінностей;

мобілізаційно-організуюча - в основі якої лежить біоритмічна структура людського організму, за допомогою регламентовано організованої метро-ритмічної структури музичних творів здійснюється мобілізація ресурсів організму та поведінкова організація навчання і фахова самореалізації;

просвітницька сприяє духовному збагаченню людини, розширенню його культурологічного багажу і музичного тезаурусу, даруючи «світло» різних напрямків, повчає жити за законами Добра, Віри, Надії, Любові, Мудрості, «навчає розум й серце» (В. Даль), оскільки результатом спілкування з мистецтвом є динамічний розвиток кожної особистості;

коригуюча - корегує і компенсує засобами мистецького впливу загальні уявлення про образи світу, емоційно і художньо розвиває тощо.

Вищезазначені функції мистецтва реалізуються як учителем музики так і керівником дитячого хорового колективу в процесі навчально-методичної і концертної діяльності дитячого хору і можуть розглядатися як цілісна інтегрована дія лише за умови творчої взаємодії всіх складових компонентів підготовки студентів вищих музично-педагогічних закладах.

Моделювання підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю обумовлюється створенням персональної освітньої траєкторії навчання (за А. Хуторським) з кожного навчального предмету, що забезпечує реалізацію професійних потреб майбутніх вчителів музики, посилює мотивацію, стимулює інтерес до музично-педагогічної діяльності і пошуку нових інноваційних технологій, що забезпечує оптимізацію навчально-виховного процесу.

Моделювання змісту музичної освіти спричинене також необхідністю формування в учнів початкових класів основ науково-теоретичного мислення, що дає можливість сприймати навчальну інформацію за допомогою змістовно насичених моделей як методу пізнання, форми наочності, зразку, який відображає суттєві особливості й зв'язки між явищами і певними подіями.

На основі теоретичного аналізу літератури з проблеми дослідження і педагогічної практики нами запропонована варіативно-рухлива модель (ВРМІНМ) методики підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Загальний вигляд структурних складових моделі методики підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлений на Рис. 2.7.

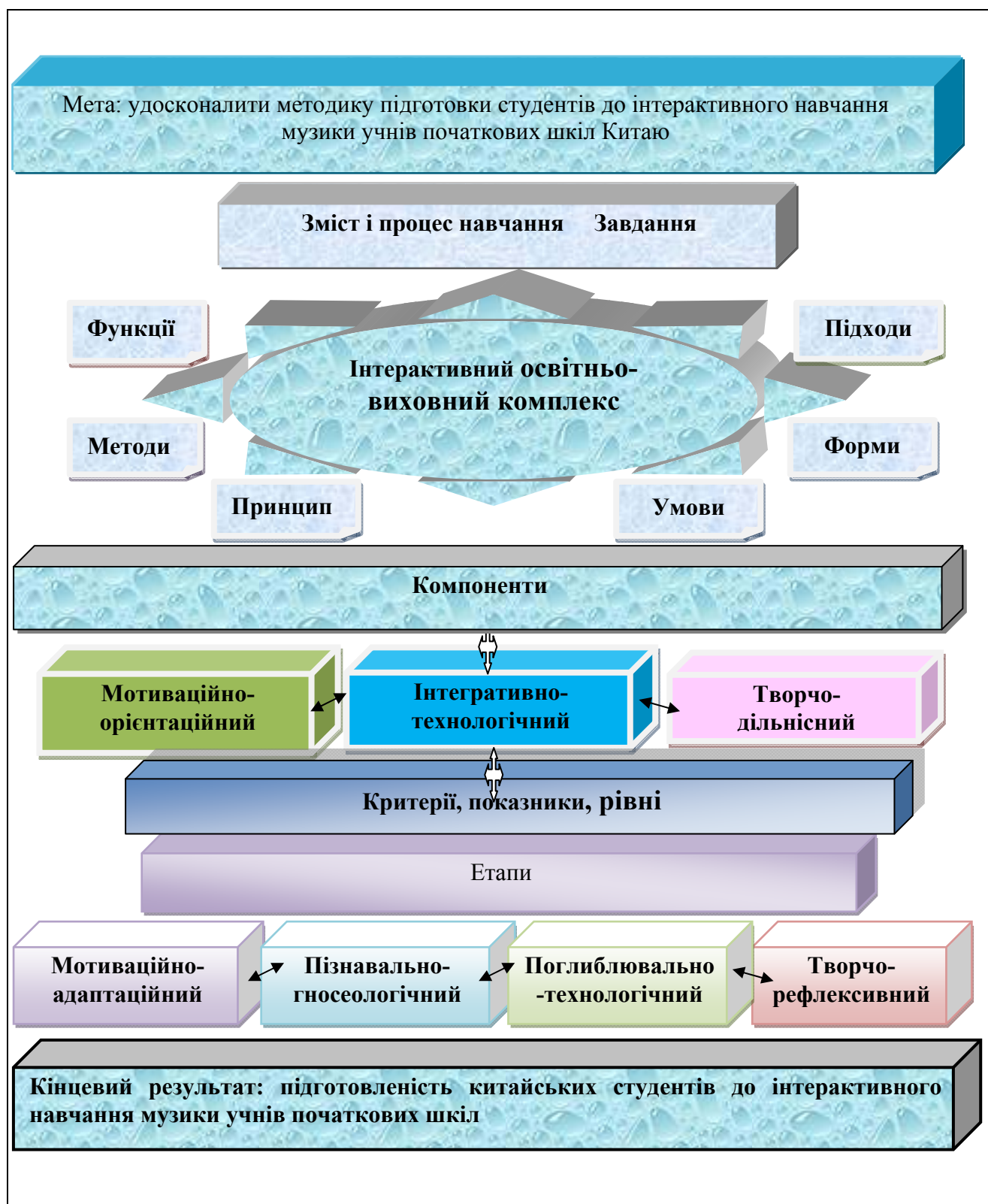

Рис. 2.7 Варіативно-рухлива модель (ВРМІНМ) методики підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Висновки до другого розділу

У другому підрозділі «Зміст структурних компонентів і критеріально-рівневої системи оцінювання підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю» другого розділу «Моделювання структури і змісту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю» висвітлена характерна ознака модернізації освітньої галузі, якою на думку багатьох вчених педагогічного напрямку (І.Дичківська, Л.Лихіцька, С.Мухіна, А.Солов'йова, А.Хуторский та ін.), є *інноваційність* – здатність до сприймання нового, вміння трансформувати нові гуманітарні знання, методів відповідно цілей, завдань уроків з різних предметів, у тому числі і уроків музики.

Останнім часом сформувалась нова наукова галузь педагогічного знання – *педагогічна інноватика* (від лат. *innovatio* – оновлення, зміна), яка особливо актуалізувалась у другій половині ХХ ст., у зв'язку з розширенням світоглядних орієнтацій, розвитком наукового знання, уявленнями про цивілізаційні процеси і розвиток людини. Володіння учителем музики комплексом інноваційних технологій визначається як високий рівень його педагогічної майстерності і готовності до творчого їх використання, вміння теоретично обґрунтовувати запровадження відповідних технологій у практичній діяльності.

Уточнено етимологію понять: «компоненти», «компонентії», «підготовка» використання відносно нашої проблеми.

На основі результатів аналізу літератури ними виділені основні структурні підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю: *мотиваційно-орієнтаційний*, *інтегративно-технологічний* і *творчо-діяльнісний* та визначені їх змістові характеристики. Особливо розглядається категорія «діяльність» з філософських і мистецьких позицій і її значення в житті людини, були виділені складові діяльності і трансформовані відносно нашої проблеми.

До структурних компонентів розроблені критерії і показники готовності до даного виду діяльності: до *мотиваційно-орієнтаційного* визначено *критерій міра прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності; показниками* виступають: 1. Наявність пізнавального інтересу у китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл. 2. Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій, як засобу фахового самовдосконалення. До *інтегративно-технологічного* компоненту критерієм визначена *ступінь вміння опанувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми, а показниками*: 1. Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій. 2. Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності. До *творчо-діяльнісного* критерієм визначена *ступінь вміння опанувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми, а показниками*: 1. Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики в сфері мистецьких інноваційних технологій 2. Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності.

Відповідно до змісту структурних компонентів, критеріїв та показників готовності студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю були розроблені чотири рівні (сформованості *I-й рівень – низький (початковий), II-й-й рівень – середній, III-й-й рівень – достатній, IV-й-й рівень – високий*) фахової підготовки майбутніх учителів музики цього напрямку, в яких перш за враховувалась базова до вузівська освіта студентів КНР і взагалі той факт, що музичне навчання відбувається за традиційним канонами, які склалися протягом багатьох століть і не впроваджували в шкільну практику ніяких нововведень.

У другому підрозділі «Дидактичні основи моделювання змісту підготовки студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю» даного розділу розглядається поняття «культура» і її наукове визначення (І. Зязюна) і значення в різних галузях науки, загальному розвитку людини та освіті: «Людина як творець культури “заручена” із нею тісними узами повсякденного життя і приречена опановувати її норми і цінності, символи і традиції. Творчість і новаторство – необхідні імпульси динаміки культури, але людство лише поступово приймає їх як благо і цінність. Ці два образи зумовили відношення до неї як вищого досягнення розуму, або як до тенет, що обмежують свободу» (І. Зязюн).

Уточнено поняття «інтерактивний, який з англійської “інтерактив” (“interact”) означає: “inter” – взаємний; “act” – діяти. Тобто, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу. ...Суть інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учнів”. Розкрито зміст інтерактивної моделі навчання, яка передбачає дотримання певних правил та умов, за яких буде здійснено ефективне навчання.

Висвітлена структура моделі, яка складається з наступних дидактичних складових: мети, завдання, змісту навчального процесу, психолого-педагогічних підходів, методів, принципів, функцій, компонентів, критеріїв, показників, етапів, кінцевого результату, зміст яких структурно представлено відносно нашої проблеми.

Важливим для якості засвоєння навчального матеріалу, враховуючи велику інформаційну насиченість є дотримання відповідних психолого-педагогічних вимог, які для ефективності навчання даного напрямку висвітлено сім. У кінці підрозділу графічно зображено представлена модель методики підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Зміст даного розділу висвітлено в наступних публікаціях автора дисертації [229, 232].

РОЗДІЛ ІІІ

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ ШКІЛ КИТАЮ

3.1. Діагностика наявних рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Враховуючи складні соціально-економічні умови сьогодення і той безперечно важливий факт, що ми живемо в умовах інформаційного суспільства, де потужний потік різних засобів масової інформації на дітей і молодь накладає хаотично представлений матеріал, в якому дуже важко розібратись і визначити корисність для своєї особистості. Не слід також не враховувати той дуже важливий факт, що шкільна молодь навчається в дуже складних умовах скорочення годин на предмети художнього циклу, зокрема на уроки музики, що значно ускладнює адекватне розуміння і якісне засвоєння навчального матеріалу.

Вимоги Болонської декларації відносно якості формування викладача вищої школи ХХІ століття передбачають озброєння його не тільки традиційними, давно визнаними педагогічною практикою методами і методиками, а й ознайомленням і засвоєнням інноваційних (інтерактивних) технологій, більш високого ступеня стимуляції і активізації роботи мисленнєвої діяльності, зокрема пам'яті, уяви, фантазії тощо.

Це також стосується і китайських студентів, майбутніх учителів музики, у яких система освіти базується на традиційних (ортодоксальних) методах навчання, що склались віками, але вже давно не відповідають міжнародним стандартам і вимогам до сучасної підготовки учителя музики. Сучасний

учитель музики, має використовувати в своїй практиці повний комплекс традиційних і інноваційних засобів, вільно володіти мультимедійними технологіями, знати музичні та ігрові мультимедійні програми, які можна використовувати на уроках музики відповідно до контингенту учнів певного класу.

Тому, ще більше актуалізується проблема підготовки студентів доінтерактивнонавчання музики учнів початкових шкіл Китаю, де ознайомлення з інтерактивними технологіями та їх впровадження в шкільну практику, на сучасному етапі розвитку музичної освіти є найбільш ефективними засобами і методами ефективного навчання музики в загальноосвітній школі.

Багато дослідників стратегії сучасної розвитку освітньої системи КНР зазначають, що – головна ціль – це поліпшення і розширення меж підготовки спеціалістів різних галузей в дусі новаторства, із збереженням кращих національних культурних традицій (П.°Ленский та ін.) [106; 143-148]. Це пояснюється тим фактом, що головною метою сучасної освітньої політики Китаю є її модернізація і суттєва реформація освітньої галузі та підготовка високоосвічених, мобільних вчителів і викладачів вищої школи відносно міжнародних освітніх тенденцій.

Представники нової генерації китайських дослідників в галузі музичної педагогіки майже всі дотримуються однієї думки щодо використання на практиці комбінованих методів навчання. Так, Чжао Веньфан відзначає, що: «Нагальна потреба суспільства, як китайського так і українського, в генерації вчителів нового типу, кваліфікованих, мобільних спеціалістах, конкурентоспроможних фахівцях, здатних до творчого саморозвитку, спроможних створювати цікаві колективні форми евристично спрямованого навчання та зацікавлювати учнів і студентську молодь інноваційними інформаційно-комунікативними технологіями. Все це підіймає професійний авторитет і посилює актуальність даної проблеми. Такі тенденції сучасної освіти, що ґрунтуються на надбаннях національної освітньо-культурної спадщини

забезпечують плавну інтеграцію вищої освіти будь якої країни і її кращих представників у європейський і міжнародний освітній простір» [227; 122].

У свою чергу Лінь Хай пише: “Китайські сучасні дослідники в галузі педагогічних наук (Ей Юй Хуа та ін.), порушуючи питання стратегії розвитку китайської освіти звертають увагу на потребу педагогічної практики в розробці освітніх теорій, які б поєднувала кращі національні традиції і сучасні методи китайської освіти з досвідом передових зарубіжних країн цього напрямку. Найближче десятиріччя – відзначається ними як дуже важлива для Китаю історична епоха, що характеризується “потребою суспільства у висококваліфікованих кадрах” (Ей Юй Хуа) і розвитком популярності в отриманні вищої освіти населенням [111].

Для з’ясування достовірності стану наявних рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю, об’єму знань в цьому напрямку і практичних навичок була розроблена комплексна програма поетапної дослідно-експериментальної роботи, яка включала – *констатувальний, формувальний і контрольний етапи*, які здійснювалися з 2012 по 2015 рр., мали свою мету і відповідні завдання, методи і засобами їх розв’язання, дослідні результати.

База дослідження функціонувала в умовах вищої музично-педагогічної освіти України. Дослідно-експериментальна робота здійснювалась на базі державних навчальних закладів: Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

У дослідно-експериментальній роботі констатувальної частини дослідження були задіяні 130 китайських студента.

Метою констатувальної частини нашого дослідження було виявлення наявного стану рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю феномену з метою подальшої їх міжкультурно-творчої трансформації і впровадження в практику китайської освітньо-виховної системи.

Програмою констатувальної частини дослідно-експериментальної роботи підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю передбачалось на основі розробленої компонентної структури (*мотиваційно-організаційного, інтегративно-технологічного, творчо-діяльнісного компонентів*), відповідних *критеріїв* (міри прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності, ступеню вміння опанувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми, міри здатності до творчої модифікації мистецьких інновацій) та *показників* готовності.

I-го компоненту *мотиваційно-організаційного*:

1. Наявність пізнавального інтересу в китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл;

2. Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій як засобу фахового самовдосконалення.

II-го компоненту *інтегративно-технологічного*:

1. Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики в сфері мистецьких інноваційних технологій

2. Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності.

III-го компоненту *творчо-діяльнісного*:

1. Рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл;

2. Схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів) провести розв'язання наступних завдань:

➤ провести констатувальну діагностику та виявити наявний стан і рівнів готовності досліджуваного феномену в майбутніх учителів музики, їх якісні і кількісні показники, труднощі, причини відставання;

➤ за результатами проведеної констатувальної діагностики визначити ознаки: *I-го* низького, *II-го* середнього, *III-го* достатнього та *IV-го* високого рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю, що навчаються в інститутах мистецтв педагогічних університетів;

➤ результати зафіксувати в таблицях і рисунках, графічному зображенні у відсотковому (%) значенні і у відповідних абсолютних показниках кількості досліджуваних;

➤ узагальнені результати представити у висновках.

Діагностування рівнів сформованості кожного з компонентів здійснювалось за відповідними анкети і тестами. Так **мотиваційно-організаційний компонент** готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю визначався за наступними анкетами і тестами: анкета **1. «На виявлення мотивів професійної діяльності майбутніх учителів музики Китаю»**, (в якій розкривався можливий зміст мотивів музично-педагогічної діяльності та їх професійна значущість для особистості учителя музики) (Додаток Г); **Тест на готовність до творчої музично-педагогічної діяльності** (за авторською модифікацією “Тесту на відношення до педагогічної діяльності” В. Петрушина)[163; 372- 374], (Додаток Д); **«Методика вивчення факторів привабливості професії»** (Додаток Ж); анкета **2. «Наявність професійних якостей до використання інноваційних технологій** (наша модифікація анкети С. Мухіної [140; 322]) (Додаток З); спеціально розроблений автором дослідження запитальник **“Чому я хочу стати сучасним учителем музики? Вчителем-новатором?”** (Додаток І).

Результати констатувальної діагностики наявних рівнів *мотиваційно-організаційного компоненту* у студентів Китаю представлені в таблиці 3.1. та графічно зображені на Рис.3.1, свідчать, що найбільша кількість має низькій рівень як за першим і другим показниками (43,4% і 40,4%), далі на

другому місті за кількістю студентів знаходились студенти середнього рівня (28,1% і 30,3%), на третьому студенти достатнього рівня (15,3% і 16,9%) і найменша кількість студентів мала високій рівень (13,2% і 12,4%) підготовленості до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Таблиця 3.1

Констатувальна діагностика рівнів мотиваційно-організаційного компоненту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у%)

Показники Контингент	РІВНІ							
	I		II		III		IV	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
1.Наявність пізнавального інтересу у китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл	42	43,4	36	28,1	25	15,3	17	13,2
2.Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій як засобу фахового самовдосконалення.	52	40,4	39	30,3	21	16,9	17	12,4
Середні показники	60	41,9	39	29,2	23	16,1	7	12,8

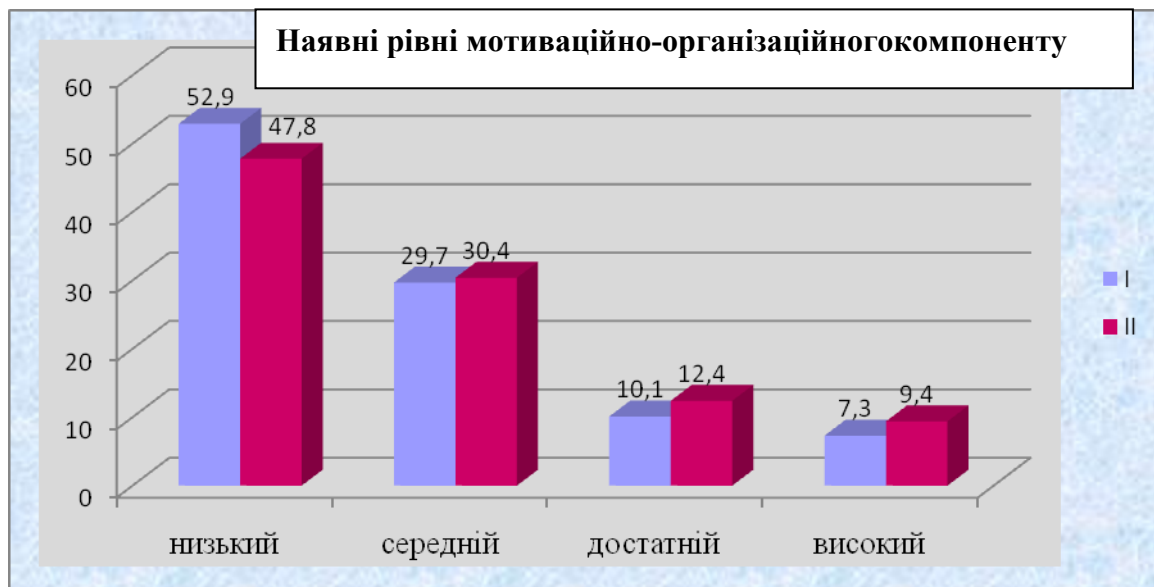

Рис. 3.1 Наявні рівні середніх показників мотиваційно-організаційного компоненту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Для діагностування рівнів сформованості **інтегративно-технологічного компоненту** до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю використовувалась критеріями і показниками, що і на констатувальному етапі дослідження. Використовувалась та частина «Технологічної карти **“Індивідуальної стратегії мистецько-інноваційного розвитку студентів-музикантів”** (майбутніх учителів музики), розрахована на **4-ри роки (до кінця бакалаврату)**, що була пов’язана з *Мистецьким інноваційним глосарієм (Додаток Г); Пізнавальною продуктивністю в галузі мистецької інноватики (Додаток Ж)*, що визначала об’єм знань даного напрямку.

Результати критеріально-рівневої діагностики вихідних даних інтегративно-технологічного компоненту (Таблиця 3.2 і Рис.3.2) мали в нашому дослідженні важливе значення, оскільки допомагали *визначити*: об’єм і якість знань, навичок, умінь, давали можливість їх корегувати й з’ясувати вихідний рівень досліджуваного явища, виокремити недоліки й труднощі його опанування, систематизувати навчальний матеріал та визначити оптимальну

поетапну динаміку подальшої траєкторії її накопичення, а також уточнити зміст чотирьох рівнів (*низького, середнього, достатнього, високого*) у інститутах мистецтв педагогічних університетів України.

Результати даного компоненту мають таку ж динаміку, що і **мотиваційно-організаційний компонент** і свідчать, що найбільша кількість має низькій рівень як за першим і другим показниками (61,3% і 61,8%), далі на другому місті за кількістю студентів знаходились студенти середнього рівня (18,3% і 20,9%), на третьому студенти достатнього рівня (13% і 10,3%) і найменша кількість студентів мала високий рівень (7,4% і 7%) підготовленості до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю. Слід відмітити, що найбільша кількість студентів знаходиться на низькому рівні за показниками інтегративно-технологічного компоненту і свідчить про погану теоретичні обізнаність китайських студентів у сфері мистецьких інноваційних технологій та уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних формах музично-педагогічної діяльності.

Таблиця 3.2

Констатувальна діагностика рівнів інтегративно-технологічного компоненту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю(у%)

Контингент Показники	РІВНІ							
	I		II		III		IV	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
1.Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій	80	61,3	24	18,3	17	13	9	7,4
2.Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних формах музично-педагогічної діяльності.	81	61,8	27	20,9	13	10,3	9	7
Середні показники	80	61,5	26	19,6	15	11,7	9	7,2

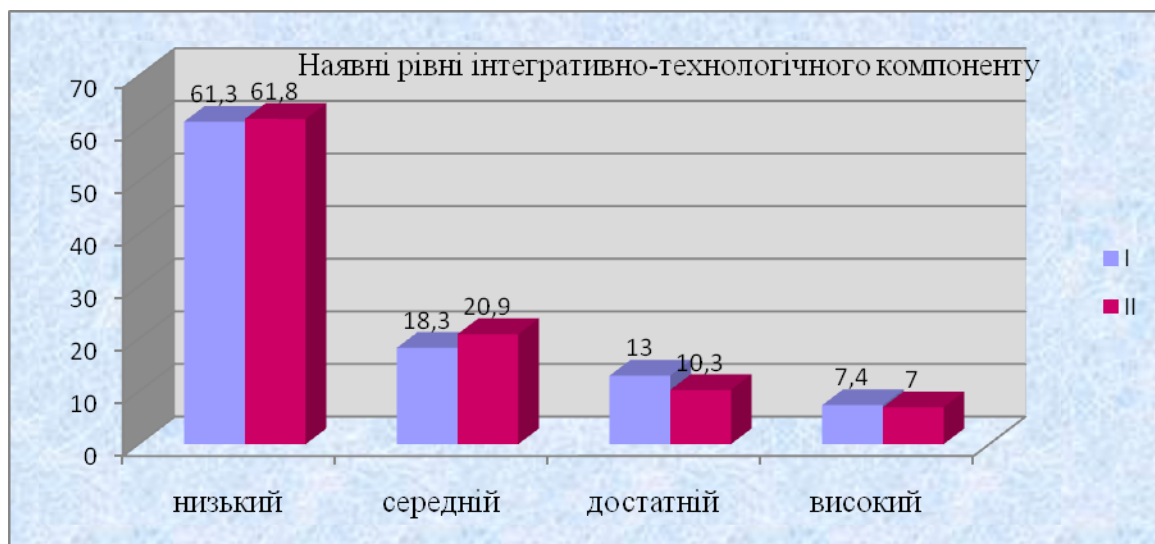

Рис. 3.2 Наявні рівні середніх показників інтегративно-технологічного компоненту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Під час діагностики творчо-діяльнісного компоненту використовувалась та частина «Технологічної карти «Індивідуальної стратегії мистецько-інноваційного розвитку студентів-музикантів» (майбутніх учителів музики), розрахована на 4-ри роки (до кінця бакалаврату) (Додаток К).

Блок Д. *Творчо-операційним* і визначала такі показники:

- а) може творчо трансформувати мистецькі інноваційні знання і практично їх застосовувати;
- б) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання;
- в) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання за допомогою навідних питань викладача;
- г) не має навичок переносити мистецькі інноваційні знання та творчо їх адаптувати до нових умов.

Блок Ж. *Пізнавальна продуктивність в галузі мистецької інноватики* : Наявність особистісних якостей необхідних учителю-новатору :

- кількість і якість розроблених занять (свят) з використанням інноваційних технологій і впроваджених в практику. а) 10-12; б) 7-9; в) 4-6; г) 2-3;

БлокЗ. Самоорганізація :вміти самоорганізовуватись, поставити собі навчальну мету і досягти її, планувати навчальні дії, при мінімальному втручанні викладача.

- а) активно самоорганізовується без сторонньої підтримки;
- б) самоорганізовується з постійним нагадуванням;
- в) потребує стимуляції і контролю з боку викладача;
- г) не може самоорганізовуватись і планувати певний об'єм роботи.

3.1.Саморозвиток :

спрямованість на самостійне удосконалення фахової підготовки

- а) активно і систематичне;
- б) пасивне але систематичне;
- в) намагається самостійно підвищувати свій фаховий рівень, але при постійному нагадуванні;
- г) вважає, що достатньо вузівської програми.

3.2. Самореалізація :вміння усвідомити необхідність правильно реалізовувати набутий теоретичний і практичний мистецький інноваційний досвід

- а) активна самореалізація;
- б) не систематична;
- в) із сторонньою допомогою;
- г) не володіє відповідними вміннями;

БлокК. Рефлексія :вміння формулювати і висловлювати певні інноваційні ідеї, результати, проблеми, виражати свої почуття і відчуття тощо.

- а) активно, в повній мірі;
- б) без ентузіазму;
- в) із сторонньою допомогою;
- г) дуже погано або не може взагалі

Блок Л. Самооцінка: уміння об'єктивно оцінювати свої творчі можливості і результати.

- а) здійснює об'єктивне самооцінювання;
- б) потребує незначної корекції;
- в) потребує систематичного контролю з боку викладача;
- г) не може здійснювати самоконтроль

Блок М. Ступінь соціальної корисності:

М.1. Відношення до головних подій (свят) на практиці в школі з використанням інноваційних технологій:

- а) активна участь за особистим бажанням у всіх подіях (святах) школи;
- б) вибіркова за особистим бажанням;
- в) участь тільки за вимогою вчителя;
- г) уникання творчої або організаційної роботи.

М.2. Ступінь соціальної корисності з використанням інноваційних технологій:

- а) протягом року студент приймав участь у 8-10 культурних заходах;
- б) у 5-7 культурних заходах;
- в) у 3-5 культурних заходах;
- г) у 1-2 культурних заходах.

Результати творчо-діяльнісного компоненту (Таблиця 3.3 і Рис 3.3) мають таку ж динаміку, що і попередні компоненти свідчать, що найбільша кількість має низький рівень як за першим і другим показниками (53,9% і 47,8%), далі на другому місці за кількістю студентів знаходились студенти середнього рівня (29,7% і 30,4%), на третьому студенти достатнього рівня (10,1% і 12,4%) і найменша кількість студентів мала високий рівень (7,3% і 9,4%) підготовленості до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Таблиця 3.3

Констатувальна діагностика рівнів *творчо-діяльничого компоненту* підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю(у%)

Показники	РІВНІ							
	I		II		III		IV	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
1. Рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл.	69	52,9	38	29,7	14	10,1	9	7,3
2. Схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів)	62	47,8	39	30,4	17	12,4	12	9,4
Середні показники	65	50,4	39	30	15	11,2	11	8,4

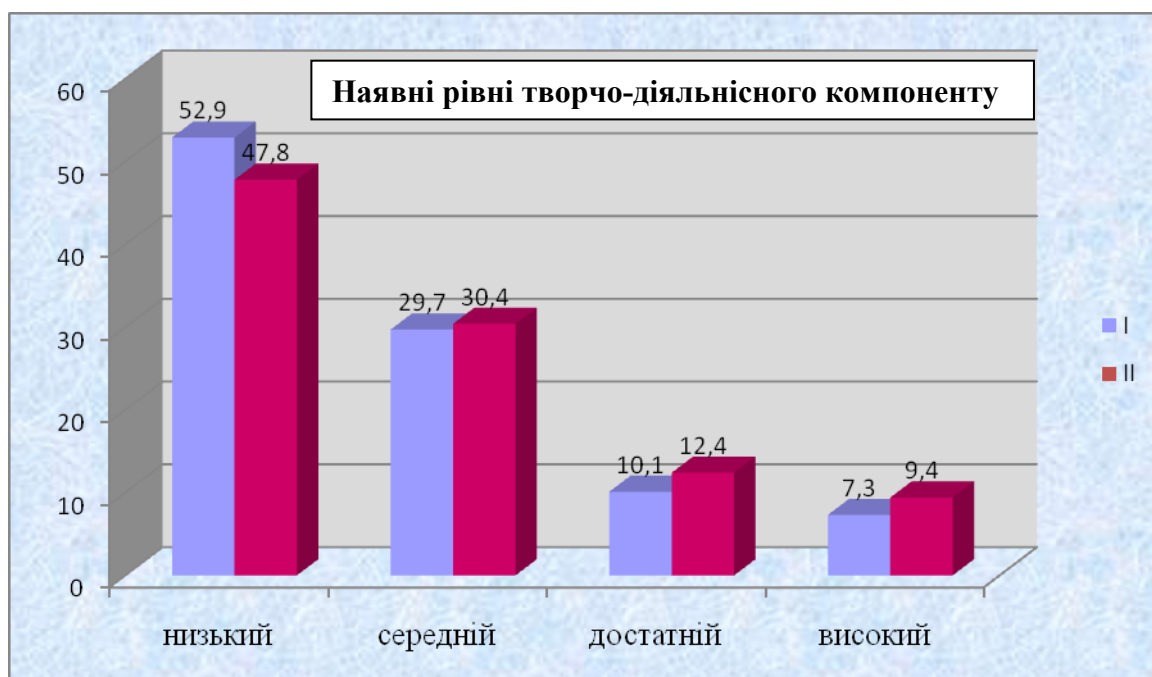

Рис. 3.3 Наявні рівні середніх показників творчо-діяльничого компоненту підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Таблиця 3.4

Середні показники підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма структурними компонентами (у%)

Контингент Компоненти	РІВНІ							
	I		II		III		IV	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%	абс.	%
1. Мотиваційно-організаційний	60	41,9	39	29,2	23	16,1	7	12,8
2. Інтегративно-технологічний	80	61,5	26	19,6	15	11,7	9	7,2
3. Творчо-діяльнісний	65	50,4	39	30	15	11,2	11	8,4
Середні показники	66	51,3	35	26,3	17	13	12	9,4

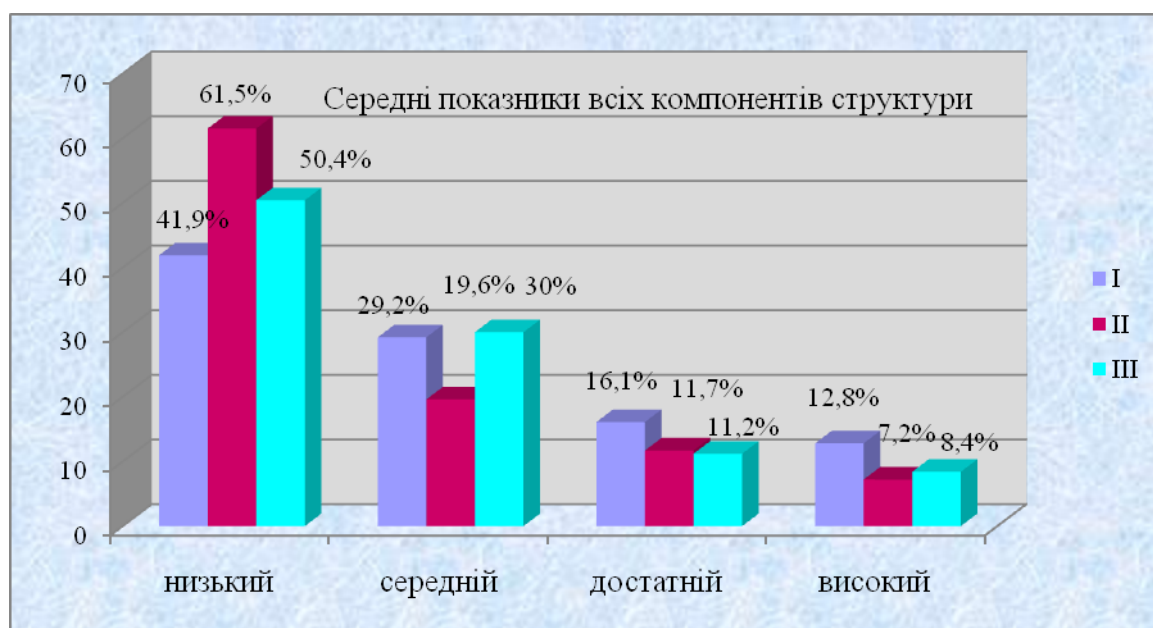

Рис. 3.4 Середні показники підготовленості студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма структурними компонентами.

Визначені нами середні показники компонентної структури підготовленості студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю дали змогу визначити (Рис.3.5), що більша половини студентів з усієї кількості не готові до цього виду діяльності і складають 51,3%, середній і достатній рівень поділили студенти за такими результатами: 26,4% і 26,4% і найменша кількість студентів має високий рівень підготовленості до даного виду діяльності 13%.

Рис. 3.5 Наявні рівні середніх показників підготовленості студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Отримані результати з констатувальної діагностики засвідчили значне відставання у китайських студентів з підготовленості до використання інноваційних технологій на уроках музики у початковій школі, що потребує розробки спеціальної експериментальної методики з використанням інтерактивних методів музичного навчання, які забезпечать оптимізацію навчального процесу і ефективність засвоєння навчального матеріалу.

Відносно уявлень китайських студентів щодо особистісних якостей майбутніх учителів музики-новаторів Китаю то можна констатувати, що вони дуже збіднені і не відповідають сучасним професійно-особистісним уявленням про учителя нової генерації взагалі і учителя музики зокрема, (його функції, професіоналізм, інтелект, соціальну поведінку тощо) особливо за його якісними характеристиками.

У китайських студентів, що мали наявний досвід музичного навчання і не проходили експериментальної методики з використанням інтерактивних

технологій *переважали* уявлення про: використання кращих музичних технологій (14,14%), чіткий приємний голос (14,14%), доброта, співчутливість (10,10%); *на другому місці*: вміння добре грати і співати (8,8%), вміння добре проводити уроки музики (8,8%), культурний (7%), творча особистість (6,6%), доброта, співчутливість, привітність (6,6%); *на третьому місці*: любов до дітей учителя (4,4%), знання діагностики дітей (4,4%), організаторські здібності (4,4%), професійна самовдосконаленість (3,3%), краса зовнішня (3,3%), чіткий і приємний голос (3,3%).

Графічне зображення результатів китайських студентів просучасні професійно-особистісні уявлення учителя музики нової генерації представлені на Рис. 3.6

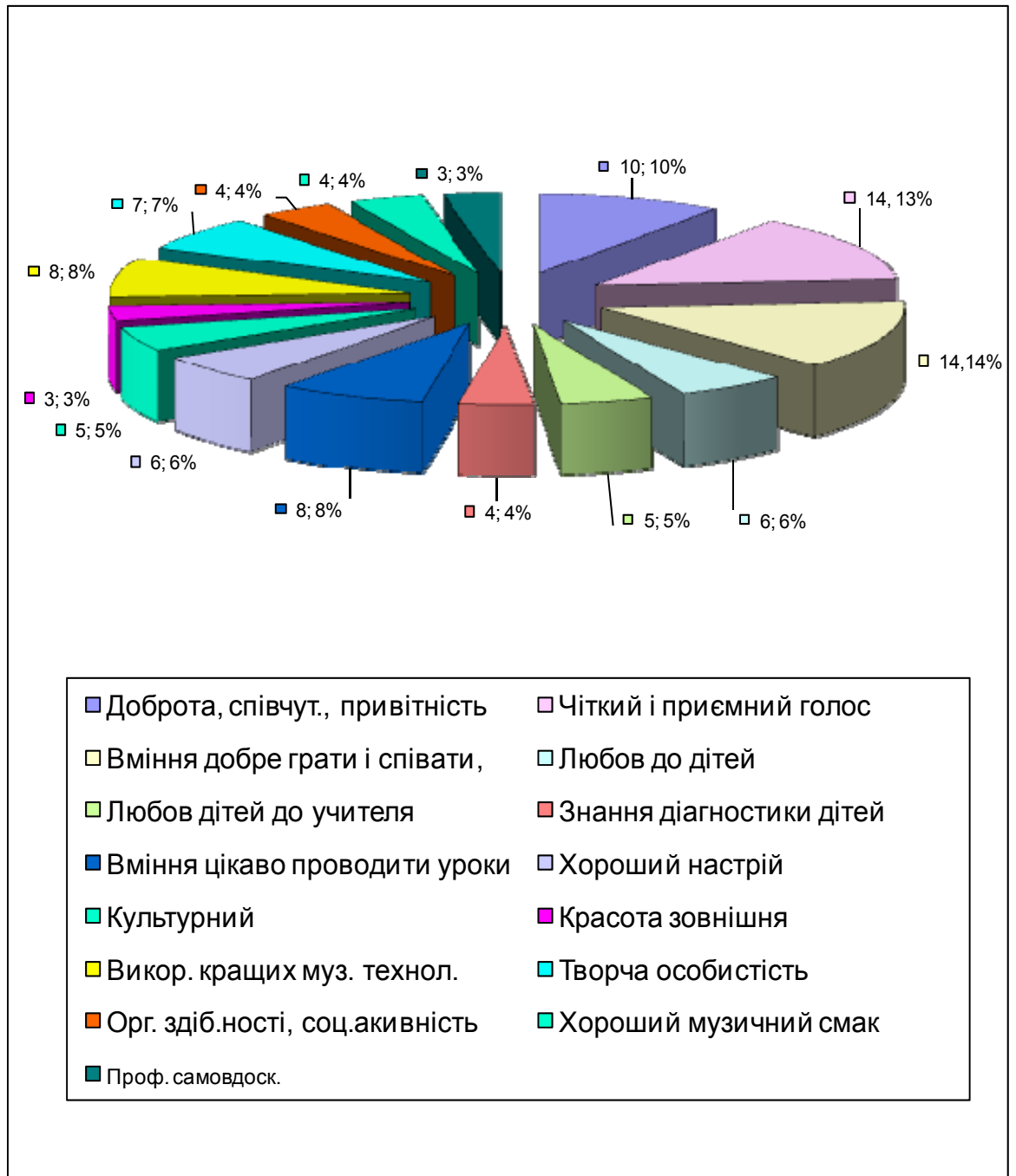

Рис. 3.6 Графічне зображення результатів уявлень китайських студентів про професійно-особистісні характеристики учителя музики

3.2. Поетапна методика оптимізації готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Спираючись на прогресивну педагогічну думку (С.Гончаренко, В.Бондар, Л. Занков, С.Занюк, І. Єрмаченко, Н.Мойсеюк, В. Огнев'юк, И. Подласий, О.Савченко, М. Скаткін, Г.Селевко, М. Данилов, А.Хуторський, В. Якунін та ін.), гносеологічною основою нашої експериментальної методики дослідження ми визначили важливий тезис теорії пізнання: “Перш за все необхідно засвоїти вже накопичене людством знання, постійно співвідносячи із ним свою пізнавальну діяльність, – це категоричний імператив знання, що розвивається”, “Знання є зв’язуючою ланкою між природою людським духом і практичною діяльністю”, воно також виступає “процесом вибірково-активної дії” [214].

Методологічним підґрунтям використання інтерактивних технологій в нашій дослідно-експериментальній роботі були філософські та загальноестетичні концептуальні положення (В. Андрущенко, Ю. Борева, Б. Гершунский, П. Гончарук, Л. Губерський, І.Зязюн, Д. Кучерук, Л. Левчук, Б. Лихачов, В. Лутай, М. Михайличенко, В. Панченко, В. Петрушенко, В. Рибалка, М. Русин, Ю.Трофімовта ін.), в яких декларується, що “Мистецтво, виступає соціальним явищем”, “Мистецтво – модель діяльності особистості і віддзеркалення світу”, “Мистецтво – це невербальна художня комунікація”. Ми також враховували поліфункціональний потенціал мистецтва, спираючись на комунікативну та інформаційну функції мистецтва, а також їх значення в житті людини, використовуючи мистецтво як засіб художнього освоєння світу. Ю. Борев підкреслює, що “в силу тих чи інших обставин свого історичного буття мистецтво моделює особистість і впливає на неї” [25; 318].

Таким чином, виходячи з позицій сучасних вимог до формування соціально активної і творчої особистості, різнобічно підготовленої до життя в новому тисячолітті, нами використовувався комплекс інтерактивних методів відповідно до мети і завдань кожного етапу дослідження. Включаючи дані

методи в експериментальну роботу ми виходили з етимології поняття «інтерактивність» (від лат. *inter...* – префікс, який має значення «поміж», «між», «серед» і *aktus* – дія) [197; 475, 45] та сучасного лінгвістичного тлумачення даного поняття (від англ. “interact” – взаємодіяти, знаходитись у взаємодії). Тобто інтерактивність – це постійна сумісна активна взаємодія всіх без винятку учнів у процесі навчання.

Враховуючи контингент дітей молодшого шкільного віку та особливості засвоєння ними навчальної інформації нами використовувались такі *інтерактивні методи*: ”Мікрофон”, “Круглий стіл”, “Мозковий штурм”, “Перепутанка”, “Закінчи думку”; *рольові інтерактивні ігри*: “Я – учитель музики”, “Я–Керівник дитячого хору”, “Конферансьє” та ін.[74].

Завдяки дослідженням Birdwhistella було науково доведено, що із загальної кількості інформаційних каналів у процесі інтерсуб’єктної взаємодії сприймається: “7% почуттів, виражених словами, та 55%, почуттів виражених мімікою [74, 4]. Тобто через так званий “невербальний канал” (“візуальний канал”: міміку, жести, пози та ін.) передається реципієнту більша частина повідомлень, які виражають відношення і емоційну характеристику змісту інформації комунікатора (людини, що її адресує співбесіднику).

В останніх нормативних освітніх документах розкрито великомасштабне освітнє завдання – організація навчального процесу з урахуванням особистісних потреб та індивідуальних можливостей як кожного студента так і кожного учня, які знаходяться в центрі всього навчального процесу; забезпечення зростання їх творчої активності, можливостей накопичення і якісної фіксації навчального матеріалу і матеріалів медіа-освіти, що представлені в різних музичних мультимедійних програмах тощо. Для виконання цього завдання необхідна нова переорієнтація організації і змісту навчально-виховного процесу на потреби особистості учня, допомогти кожному стати яркою індивідуальністю. У вищих чи загальноосвітніх закладах

навчальних закладах основи цих змін закладаються в урочних і позаурочних формах роботи.

В основу розробленої нами методики професійного навчання музики майбутніх учителів музики Китаю з використанням інтерактивних технологій були покладені останні нормативні документи: «Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України», пакет сучасних нормативних документів щодо фахової підготовки майбутніх вчителів музики, нормативні документи системи розвитку освіти в Китаї: «Стратегія розвитку освіти в Китаї в XXI ст.», «Реформа і розвиток базової освіти в КНР» і т.п.), а нормативні освітні документи щодо забезпечення якісної шкільної освіти, зокрема її початкової ланки: концепція сучасної початкової освіти України, яка є оновленою парадигмою значно вищого рівня і гатунку, спрямованою на досягнення кінцевої мети – формування гармонійно розвиненої особистості, освітні стандарти галузі «Музичне мистецтво», критерії оцінювання навчальних досягнень тощо.

Гносеологічною основою нашого дослідження ми визначили важливий тезис теорії пізнання: “Знання є зв’язуючою ланкою між природою, людським духом і практичною діяльністю”, воно також виступає “процесом вибірково-активної дії”. Спираючись на думку Ю. Борева, для забезпечення якості засвоєння навчального матеріалу, нами використовувались багатофункціональні якості музичного мистецтва: “Через естетичний вплив і насолоду, яку отримує людина в процесі художньої творчості й сприймання мистецтва, здійснюється і його виховний вплив і інформування, і пізнання, і передавання досвіду, і аналіз стану світу, передбачення і навіювальний вплив”. Мистецтво є самим надійним “гарантом сприймання світу та його цілісності, охоронцем цілісності культури і життєвого досвіду людства” [25; 114]. Процес взаємодії з мистецтвом розглядається як творчий процес художньої невербальної комунікації, а саме: “Художня комунікація – це здійснення інтелектуально-творчого взаємозв’язку автора й реципієнта, передача останньому художньої інформації, що містить певне відношення до світу,

художню концепцію, стійкі ціннісні орієнтації. Опосередкованою ланкою цієї передачі є художній твір, а у виконавських мистецтвах (музика або театр) ще й виконавець” [25; 318].

Аналіз першоджерел з проблеми дослідження та результати констатувального експерименту дали змогу розробити зміст і поетапну методику дослідно-експериментальної роботи з застосування на уроках музики в початковій школі інтерактивних методів навчання і підготовки майбутніх учителів музики до роботи в загальноосвітніх школах Китаю.

Метою формувального етапу нашого дослідження стало визначення найефективніших шляхів впровадження майбутніми вчителями музики інтерактивних методів у навчання учнів початкової школи на уроках музики за рахунок використання в поетапній методиці структурних взаємозалежних і взаємодіючих компонентів фахової підготовки даного напрямку (**мотиваційно-орієнтаційного, інтегративно-технологічного і творчо-діяльнісного**).

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні **експериментальні завдання**: формувати учителя-новатора, ерудита, носія і пропагандиста національної художньої культури; збагатити його інноваційну базу знань, розширити фаховий тезаурус, що забезпечують якість взаємодії учителя музики з учнями і керівника дитячого колективу з вихованцями в процесі творчого вокально-хорової роботи; опанувати систему методів і методик виконавського підбору, аналізу, оцінювання, вивчення та художнього виконання дитячих вокально-хорових творів; вміти переносити основи вокально-хорової культури у різні форми виконавської майстерності (індивідуальні і колективні) та педагогічні загальноосвітні умови Китаю; накопичити інтерактивні методи, які забезпечують ефективність і довготривалість засвоєння навчальної інформації та дитячого вокально-хорового репертуару з творів різних жанрів і стилів.

На основі теоретичного аналізу літератури з проблеми дослідження та результатів констатувальної діагностики були визначені основні концептуальні

положення методики формувального експерименту, які ґрунтувались на концептуальних, дидактичних та методологічних засадах взаємозалежних різногалузевих положень, що забезпечують інтегровану інноваційну підготовку майбутнього вчителя музики.

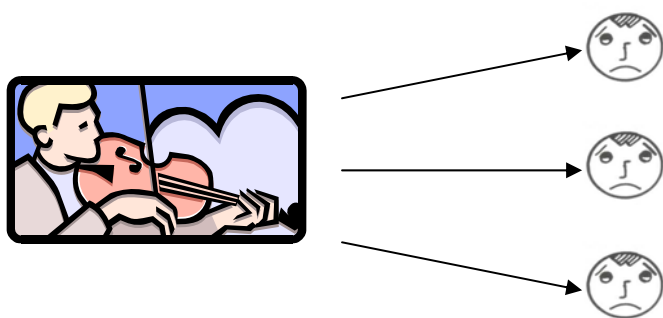
У процесі практичних занять, з використанням інтерактивних технологій, на уроках музики в початковій школі нами використовувались наступні **функції** музичного мистецтва виділені Л. Куненко: предметно-інформаційна, що забезпечує доступність і достатність викладення музично-теоретичного матеріалу у відповідності з програмними вимогами даної вікової категорії дітей; мотиваційна, що забезпечує інтерес до музичного навчання та якість його засвоєння; гедоністична, що допомагає привабливо подавати навчальний матеріал і викликати у дитини задоволення від занять музикою; пізнавально-евристична, яка виступає як засіб отримання знань і освіти; естетична – як засіб розвитку творчого потенціалу і ціннісних орієнтацій; музично-діяльнісна – як вміння практично відтворювати через різні види музичної діяльності зміст музичних творів; культурологічна – як засіб формування художньої культури і естетичного виховання; розвиткова – як засіб загально музичного розвитку; корегуюча – як засіб корекції неповноцінних уявлень про музично-художні образи і об'єкти початкової музичної освіти та довкілля [98].

Для забезпечення якості проведення інтерактивних уроків музики ми дотримувались наступних організаційних умов навчання [98]:

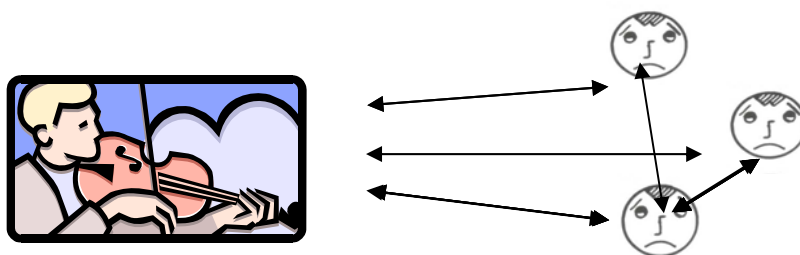
- дотримання санітарно-гігієнічного охоронного режиму, необхідного для дітей даної вікової категорії, охорони голосового апарату;
- створенні комфортних умов для ефективного музичного навчання;
- відповідне темі уроку естетичне оформлення навчальної аудиторії, робочого місця, музично-дидактичних матеріалів, інтерактивних аксесуарів, що забезпечують ефективність засвоєння навчального матеріалу, нотного матеріалу, наявність необхідних музичних і шумових дитячих інструментів, сучасних технічних засобів, зручне їх розміщення і

вільного навчального простору для ритмічно-рухливої діяльності, театралізації тощо;

- багатосторонній тип і форми навчальної комунікації
“учитель ↔ учень”, “учень ↔ учні”, де спілкуються всі учні (Рис. 3.7);

а) односторонньої навчальної комунікації;

б) багатосторонньої навчальної комунікації.

Рис. 3.7 Моделі: а) односторонньої; б) багатосторонньої навчальної комунікації (за Dj. Sherman) [74, 16].

Використання багатосторонньої навчальної комунікації передбачає дотримання загальних правил етичної поведінки на уроці та елементарних правил навчального спілкування:

- спокійно вислуховувати партнера, висловлюватись по черзі;
- вміти продовжувати думку, стисло висловлюючись;
- бути доброзичливим, активним;
- висловлюватись не оцінюючи попереднє висловлювання товариша [100].

Враховуючи специфіку музичних занять у початковій школі (як уроків музики так і позаурочних форм гурткової роботи), їх можна віднести до

кооперативно-ансамблевих (від лат. *cooperatio* – співробітництво та франц. *ensemble* – разом) [245; 557, 86] форм навчання. Відносно нашої проблеми дана форма розглядається як дитячий творчий колектив або група (певний клас) виконавців, що навчаються разом для досягнення найефективніших творчих результатів, пов'язаних з опануванням основ музичного мистецтва. Навчальна діяльність цього творчого колективу гармонійно поєднує всі складові навчального процесу і підпорядковується єдиній меті та завданням уроку, головним з яких є досягнення злагодженого відтворення художньо-образного задуму композитора через музичні діяльності (спів, гру на дитячих шумових і звуковисотних музичних інструментах, драматизацію тощо) – як якісного показника засвоєння музикознавчих знань.

Ключовою ланкою багатостороннього інтерактивного навчання є – **парно-коопероване навчання**, пізніше **полі-коопероване навчання** [245; 27]. Під **парно-кооперованим**, навчанням (яке ми застосовували з 2-го класу) розуміється таке навчальне співробітництво (від лат. *cooperation* – співробітництво) [197; 557] – в нашому випадку – форма об'єднання навчальних дій двох учнів (або декілька пар учнів у 3-х – 4-х класах), з метою отримання найкращого результату. “Кооперативним навчанням називається такий варіант його організації, за якого учні працюють у невеликих групах, щоб забезпечити найбільш ефективний навчальний результат для себе і своїх товаришів” [245; 29]. Крім всього це дає змогу формувати нормальні, дружні взаємовідносини, бажання співпрацювати в колективі і отримувати колективний результат, розкриває можливості розвитку позитивних(вміння висловлюватись, комунікабельності, справедливості, відвертості та ін.)і нівелювання негативних якостей особистості (егоїзму, замкненості тощо).

Розглядаючи перший показник **мотиваційно-орієнтаційного** компоненту критеріюмири прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності: **1.** Наявність пізнавального інтересу (відлат. *interesse* – бути в середині, мати важливе значення)[197] у китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків

музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл. У педагогіці і психології інтерес визначається як форма прояву пізнавальної потреби, активного пізнавального ставлення до об'єкту зацікавленості (як до чогось важливого для дитини), що пов'язано з естетичною привабливістю музичного мистецтва, радістю зустрічі з прекрасним, позитивними емоційними переживаннями. Інтерес є найсуттєвішим стимулом, об'єктивною причиною вибіркового прагнення опанування певною діяльністю (в даному випадку музично-педагогічною), головним регулятором навчальної поведінки, найбільш поширеним мотивом людської пізнавальної активності. Формування цілеспрямованого інтересу забезпечує довготривалість знань, їх глибину і ґрунтовність. Цей показник виступає як внутрішня психологічна установка, що активізує навчальну діяльність і виступає як «результативна мотиваційна установка» певної діяльності (відносно нашої проблеми музично-педагогічної), мобілізуючи потенційні можливості і енергетичний запас індивіда, відіграючи генералізуючу роль у активізації процесів навчання, а також є об'єктивною і суб'єктивною сторонами задоволення естетичних потреб особистості, виступає рушійною силою у переборюванні навчальних труднощів (Т. Кудріна)[128, 9].

Ще С. Ананьїв у 1915 р. відзначив, що не можна трактувати інтерес як окреме психічне явище – це сплав пізнавальних, емоційних та інших компонентів, що саме інтерес є тим особистісним утворенням, яке корелює з провідними потребами в кожному віковому періоді; як врахування сенситивності в формуванні окремих ознак, що пізнавальний інтерес активізує всі психічні процеси людини, на високому рівні розвитку спонукає до постійного пошуку (змін, ускладнення цілей діяльності, виділення з предметного середовища актуальних аспектів для її реалізації, випробовування нових способів діяльності, привнесення до них творчого елементу (Г.Костюк, А.Макарова, Г. Щукіна та ін.).

Майбутнім учителям музики слід знати, що за певних умов інтерес стає засобом живого, захоплюючого навчання, переростає в стійку рису характеру. Цим пояснюється активна й неослаблена увага педагогічної науки і практики до

створення особистісно орієнтованої моделі освіти яка б забезпечувала потенціал активізації внутрішніх сил і можливостей підлітка шляхом розвитку його інтересів і потреб.

Аналіз педагогічних досліджень, проведених з позицій теорії діяльності, дає підстави стверджувати, що пізнавальний інтерес є носієм зовнішніх і внутрішніх ресурсів навчання, об'єктивних і суб'єктивних. Розуміння цілей, поява позитивних мотивів, мобільність узагальнених і спеціальних умінь, вільне оперування змістом матеріалу, є показником того, що учень стає суб'єктом навчальної діяльності коли він упевнено долає стан нерішучості, зневіри в свої сили, відчуття непосильності праці. Для більшості школярів характерна неусвідомленість і нестійкість інтересів, переважання схильності до репродуктивної діяльності, обмеженість знань програмовим змістом, відсутність ініціативи та прагнень до самовдосконалення. Це негативно позначається на особистих досягненнях у навчанні, життєвому самовизначенні тощо (М.Алексеева, Д.Бех, З.Климкова, В.Корнеєв, Л.Славіна, В.Цетлін та ін.).

Різноманітність прояву інтересу в житті суспільства і особистості, його визначальний вплив на якість будь-якої діяльності людини зумовили складність і багатогранність розуміння і тлумачення вченими цієї категорії.

Так Арістотель, Демокрит, Лукрецій, Спіноза визначають «нужду» як першопричину способу життя людей, вчинків, окремої людини й розвитку суспільства в цілому. Найбільш істотною для розвитку зазначених поглядів була спроба створити теорію інтересу, яку здійснив Гельвецій. У книзі «Про розум» він проголошує інтерес «пружиною духовного розвитку людини» «всесильним чаклуном, який змінює в очах всіх суцхих вид усякого предмета» (К.Гельвецій «Об уме») [170]. Справжнім відкриттям мислителя, яке й досі є актуальним, було визначення інтересу як явища, що змінюється за певних історичних обставин: на крутих зламах історії, за умов значних соціальних перетворень тощо. Продовження розгортання розвитку тлумачення природи інтересу стали праці філософів різних епох и напрямків (Б.Ананьев, І.Анохін, Д.Берлайн, І.Бех, Л.Божович, Дж. Брунер, І.Вишневського, І.Гербартом,

А.Дістервег, І.Духнович, І.Іванов, К.Ізард, Д.Ельконін, І.Єрмаков, І.Зязюн, Я.Коменський, О.Леонтєв, Н.Макаренко А.Макарова, М.Матюхіна, В.°Мерлін, В.Моргун, Н.Морозова, В.Мясищев, В.Небиліцин, В.Оконь, Ю.Орлов, Песталоці, А.Петровський, Ж.-Ж.Руссо, С.Рубінштейн, О.Савченко, Г.Сковорода, М.Смотрицький, Л.Сохань, Є.Стронг, І.Федорова, Г.Щукіна, Д.Узнадзе, А.Ухтомський, К.Ушинський, К.Хекхаузен, П.Якобсон та ін.).

Як мотив навчальної діяльності пізнавальний інтерес має ряд переваг перед іншими мотивами (обов'язку, досягнення, престижу та ін.) адже він проявляється в ситуаціях коли людина прагне удосконалити свою пізнавальну діяльність. Взаємозв'язок мотивації і пізнавального інтересу – явище складне й багатоаспектне. Передовсім у структурі мотивації він може грати провідну роль, а може бути підпорядкований іншим мотивам. Пізнавальний інтерес тісно пов'язаний зі змістом провідної діяльності раніше від інших мотивів усвідомлених суб'єктами освіти. Пізнавальний інтерес на шляху свого розвитку звичайно характеризується пізнавальною активністю, усвідомленою спрямованістю на певний предметний зміст і вид діяльності.

Аналіз наукового доробку з даної проблеми свідчить про те, що опанування учнями великого об'єму навчального матеріалу в умовах дефіциту навчальних годин вимагає застосування найбільш ефективних технологій навчання до яких в першу чергу відносяться інтерактивні методи, які забезпечують активізацію всіх потенційних резервів організму (процесів адекватного сприймання, мислення, пам'яті, уяви, фантазії тощо), значно підвищують інтерес до занять музичним мистецтвом. Суть застосування інтерактивних технологій ґрунтується на діалозі, свідомому особистому ставленні до змісту освіти, моделюванні ситуації вибору рішення поставлених навчальних завдань, вільному виборі і обміну думками по можливості вирішення завдань з відповідним їх обґрунтуванням.

Тому, перш ніж вводити в навчальний процес підготовки китайських студентів інноваційні технології, слід ознайомити їх із джерелами і фундаментом культурної спадщини українського народу феноменом, якої

виступає дитячий фольклор. Залучення дітей молодшого шкільного віку і глибинні знання учителів музики про культурну спадщину українського народу і народів світу, загальнолюдські цінності, які шліфувались і передавались як культурно-історичний досвід людства з покоління в покоління, допоможе зацікавити і задовольнити їх культурні потреби, відновити гармонію взаємодії з довкіллям, зацікавити і мотиваційно обумовити інтерес до дитячого українського фольклору китайських студентів. Оскільки саме багатовікова практика виховання засобами дитячого фольклору довела, що дитячий фольклор виступає як акумулятор етнопедагогічних принципів і віддзеркалення “інтеграційної функції культурної парадигми” (І. Зязюн) сучасної педагогіки [68].

У цьому контексті слід віднайти, на нашу думку, ті джерела зародження національних культурних традицій в тих культурах, з якими співіснували наші пращури і запозичували кращі виховні заходи, духовні цінності, відчуття краси і художнє світосприймання, виховний ідеал до якого необхідно спрямовувати дитину.

Особливе місце в етнопедагогічній системі виховання українців займає таке художньо-образне явище як “дитячий фольклор”, який завдяки своїй емоційній насиченості, пісенно-ігровим формам, естетичній привабливості і доступності природно залучає дитину в активну пісенно-творчу діяльність

Як особливий тип української національної культури дитячий фольклор є виявом багатовікової етнопедагогічної і етновиховної спадщини нашого народу, де миролюбність і доброзичливість, доброта і співчуття, любов до рідної домівки, живої і неживої природи формували національні риси характеру дитини, збагачували знання про оточуючий світ і допомагали зрозуміти свою причетність до нього, формували громадянські цінності.

З перших днів дитинства, від колиски до юності, від юності і до останніх днів життя людину супроводжує пісня, повна сюжетного розмаїття, барвистості образів і думок, джерело натхнення і притулок смутку, радості і спокою, душевної рівноваги.

На високі виховні можливості народної пісні як джерела духовності, гуманності, національних цінностей, толерантності, формування гармонійної особистості звертали увагу провідні представники просвітництва минулих років різних країн, сучасні митці української хорової справи, мистецької освіти, педагоги і композитори різних часів, теоретики і музикознавці, історики і поети, літературознавці і фольклористи, збирачі й дослідники національної культури : А. Авдієвський, В. Антонович, А. Болгарський, М. Вериківський, Г. Верьовка, В. Верховинець, М. Глінка, М. Драгоманов, К. Квітка, Ф. Колеса, М. Леонтович, М. Лисенко, Г. Лозко, Л. Ревуцький, Ю. Руденко Я. Степовий, К. Стеценко, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Л. Хлебнікова, Т. Шевченко та баг. ін..

Розмаїття жанрів дитячого фольклору (колискові, забавлянки, дразнилки, мирилки, щиталки, народні ігри, щедрівки, колядки, заклички, веснянки, звуконаслідування) сягають корінням у глибину віків і мають широкий діапазон використання за тематикою, художньо-образною символікою, певною формою і часом виконання. Незважаючи на той факт, що сучасні матері майже не співають своїм малюкам колискових пісень, першочергове їх використання в освітньо-виховній практиці має непересічне значення для стартового шляху, завдяки якому методично і послідовно здійснюється формування морально-етичних норм і національної культури дитини.

Вивірене віковою виховною практикою народу змістовне наповнення перших діалогів матері із своїм немовлям через малі фольклорні жанри (колискові, забавлянки) має велике багатофункціональне значення, діючи як релаксаційний, заспокійливий засіб. Спів материнської колискової, її лагідний голос переливав у дитину позитивні емоції, любов і ніжність, наповнював світлою енергією, яка оберігала її від хвороб, різного лиха, робила більш сильною і захищеною материнським теплом від життєвих негараздів.

Перевага усної передачі творів дитячого фольклору над іншими творами полягає в художньо-емоційному виконанні, органічному синтезі мелодії, слова,

жесту, міміки, пози, певної її театралізації, що захоплює дітей та інших слухачів своєю красою і щирістю почуттів.

За допомогою дитячих народних пісень – тобто автентичної (від грец. *authentikos* – справжній, первинний текст) [197, 18] народної творчості дітей і пісенних творів композиторів відбувається здійснення сучасної національно-освітньої мети, оновленні змісту навчання, за рахунок збільшення змістового наповнення предметів різних циклів, гнучкості і варіативності їх структури.

Пріоритетність психолого-педагогічного впливу та виховних заходів етнопедагогіки має велике значення, тому що протягом багатьох століть вона доводила свою ефективність і вічність, народжувалась й кріпла з культурно-історичних джерел народного етносу, його гуманних цінностей, формувала національну свідомість і психологію мислення молодшої частини населення України. Етнопедагогіка, тобто народна педагогіка – це золотий фонд наукової педагогіки. І саме цей вид педагогіки включає в себе виховання морально-етичних норм поведінки, національних цінностей, любові до музично-художньої творчості народу, рідної історії, родоводу, національних традицій, звичаїв і обрядів, фольклору, народного календаря, народних вірувань тощо.

Найбільш ефективний шлях, що приваблює і забезпечує зосередження дитячої уваги на певному предметі або темі – це впровадження нестандартних форм навчання, які завдяки включенню учнів в активну творчу співпрацю, ненав'язливо, дієво спонукають їх до активного навчання, розвитку самостійного творчого мислення і оволодіння об'ємом важливих для них знань.

Головна мета сучасної української шкільної освіти спрямована на формування високоосвіченої гармонійної особистості, в основі духовності якої закладені цінності громадянського гуманістичного високорозвиненого суспільства. Головна визначальна риса національної системи освіти її гуманістичний характер – це феномен української ментальності.

Викристалізувавшись на протязі багатьох тисячоліть, ментальність як особливість світовідчуття і світосприймання українського етносу, генетично

зібрала і закріпила в народі риси доброзичливого ставлення до оточуючих, навколишньої природи, тваринного світу, сформувала особливе відчуття краси у різних проявах, незабутньої любові до оточуючих, рідної землі, домівки.

Гуманістичний принцип етнопедагогічного виховання, потреба у мирному співіснуванні з найближчими сусідами прослідковується і в багатьох дорослих і дитячих фольклорних творах, оскільки інколи серед сусідів чи в дитячих розвагах траплялись суперечки й бійки, які неодмінно треба було закінчувати перемир'ям, бо у батьків не прийнято було сваритися з сусідами через дитячі пустощі. Тому дітьми хором промовлялась мирилка, характерна для даної місцевості, наприклад такого типу: “Мир – миром, пироги з сиром, вареники в маслі, ми подружечки красні – поцілуймося!”.

Найкращим прикладом дітям доброзичливого співіснування з сусідами служили народні пісні дорослих такі як “Вишні-черешні розвиваються”, яка особливо поширювалась в обробці відомого українського аранжувальника, хормейстера, композитора і сільського вчителя М. Леонтовича: “Через тин вишня похилилася, кума з кумою посварилася, жовте листячко осипається, кума з кумою вже не знається. – “Тобі яблучко, мені грушечка; не сварімося кумо-душечко! Тобі яблучко, мені зернятко; не сварімося кумо-серденько!”.

Миролюбність як риса характеру генетично зафіксувалась в українському етносі ще в дуже далекі часи, коли, не зважаючи на велику кількість племен і народів, що мігрували територією стародавньої України. Переважна більшість осілих племен стародавніх українців прагнула дотримуватись мирного співіснування. Саме на долю Трипільської цивілізації випало формувати і споруджувати праукраїнські міста, села, протоптувати дороги, будувати мости, розбивати землю на поля та багато ін. Цій величній культурі ми повинні завдячувати багатьом позитивним рисам характеру: психології хлібороба, скромності, терплячості, цілеспрямованості, любові до рідної землі, повазі до родини і до жінки, громадянськості і бажанню мати в державі демократичний устрій (Г.Лозко).

Про миролюбність, веселість та співучість характеру праукраїнців свідчать багато архівних матеріалів і, зокрема, хроніка візантійського історика Феофана, датована кінцем VI ст. нашої ери. З цієї хроніки ми дізнаємось про захоплених в полон греками трьох слов'ян, які при собі мали лише одні тільки гуслі і були без усякої зброї. За їх свідченнями вони “носять тільки гуслі і не вміють носити зброї”.

У різних слов'янських племен був дуже поширений обряд побратимства, тобто встановлення особливих дружніх взаємовідносин, важливість яких підносила на рівні родинних кровних відносин і тому ритуальна відправа обряду здійснювалася з включенням декількох краплин крові тих, хто вкладав союз побратимства або крові тварин (в кожному племені були свої особливості проведення цього обряду), після чого обмінювалися дорогоцінними подарунками, найчастіше красивою дорогою зброєю.

Невід'ємною рисою народної педагогіки (окрім народного дитинства, батьківської педагогіки, народної дидактики) є ще народна педагогічна деонтологія (від грец. deontos – потрібне, необхідне), тобто ця наука вивчає обов'язкові умови, за яких успішно здійснюється національне виховання та складна і багатогранна конструкція виховного процесу. Тому до однієї з необхідних умов виховання відносимо опанування основ національної культури і її духовних скарбниць.

Провідна роль психолого-педагогічного впливу та виховних заходів етнопедагогіки має велике значення, оскільки протягом багатьох століть вона доводила свою ефективність, черпала з культурно-історичних джерел народного етносу гуманні цінності, формувала національну свідомість і психологію мислення своїх молодих громадян.

Завдяки інтегрованості різних видів дитячого фольклору, що беруть свій початок ще з першоджерел дохристиянського синкретичного мистецтва, емоційно-естетичної привабливості і щирості дитячого народного мистецтва, природного наповнення духовного світу дитини гедоністичними відчуттями і позитивними емоціями. Цей вид національного мистецтва виступає головним

джерелом формування духовності дитини, гуманізму, людяності. Доступність, колективна співтворчість і художня комунікація сприяють його швидкому поширенню у дитячому середовищі, стаючи генератором високої соціальної активності і соціалізації особистості дітей різних категорій.

Потребує відповідних змін і режисура проведення інтерактивного уроку музики. Кожен учень повинен творчо співпрацювати з вчителем і іншими учнями, ділитися додатковою інформацією отриманою з інших джерел, вміти корегувати своє розуміння вирішення поставлених завдань, якщо воно не правильне, погоджуватись або не погоджуватись з думками однокласників, по можливості обґрунтовувати їх, вміти обирати свою позицію стосовно тих чи інших питань.

Вищезазначене обумовлено включенням другого показника мотиваційно-орієнтаційного компоненту: 2. Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій. як засобу фахового самовдосконалення.

Дослідуючи впровадження інтерактивних методів навчання на уроках музики в початковій школі з дітьми різних категорій Л.Куненко зазначає що для забезпечення оптимізації інтерактивного навчання з молодшими школярами необхідно перш за все визначити особливості методів інтерактивного навчання (МІН) Рис.3.8

Особливості методів інтерактивного навчання (МІН)

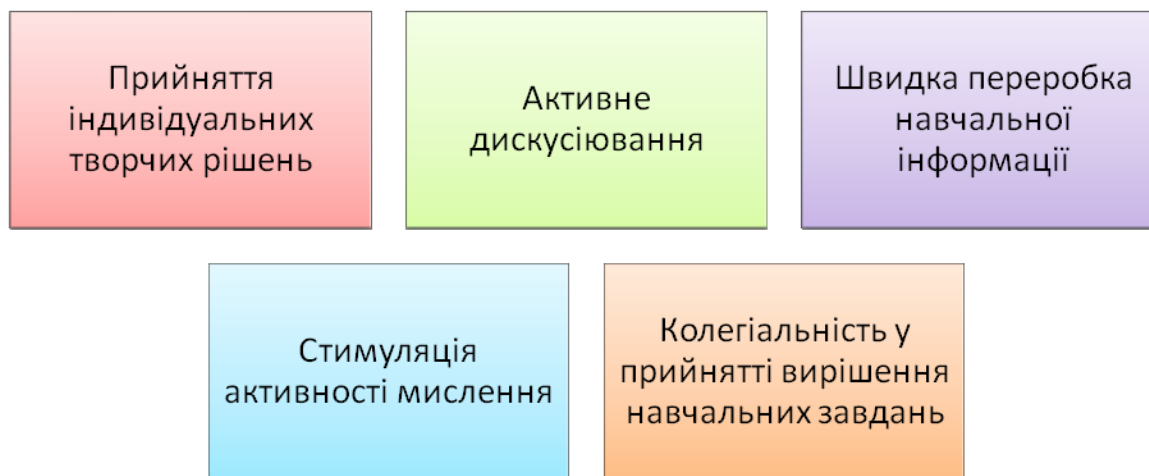

Рис. 3.8 Особливості методів інтерактивного навчання (МІН)

та також використовувати крім загально прийнятих методів, комплекс спеціальних методів:

- **метод порівняння** (Е. Абдулін, О. Ніколаєва) – як “метаметод” музичного твору і його модифікації:
 - метод виявлення подібності й відмінності;
 - метод ідентифікації;
 - метод перекодування (представлення змісту в іншій знаковій системі);
- **метод трансформації** – доповнення, зміни, що приводять до утворення нової конструкції з новим змістовим наповненням;
- **метод інкультурації** – біфункціональний метод, який допомагає віднайти особистий шлях “людини в своїй і іншій культурі” в умовах міжкультурного навчання студентів Китаю і України;
- **методи евристичного навчання** – забезпечують творче самовираження, допомагають в створенні нових особистісних продуктів навчання[221].

Переважає більшість вітчизняних науковців дотримуються думки, що прогресивний напрям сучасної української педагогіки спрямований на забезпечення особистісно зорієнтованого навчання та креативний розвиток потенційних можливостей особистості, що навчається, то слід звертати увагу майбутніх вчителів музики на забезпечення інтерсуб'єктної творчої взаємодії між учнями, розвитку в них навичок взаємодопомоги в навчанні, яка поступово приймає форми взаємонавчання, взаємоконтролю та взаємопідтримки. Організація музичного навчання за принципом чітко контрольованого вчителем зворотного зв'язку між суб'єктами початкової музичної освіти стимулює розвиток в учнів різних видів активності (пізнавальної, творчо-діяльній, комунікативної, соціальної), сприяє кращому запам'ятовуванню навчальної інформації, спрямовує поведінкові дії на найбільш оптимальний шлях досягнення результату, допомагає спільними зусиллями знаходити і виправляти помилки[100].

Експериментальна методика складалась з чотирьох етапів (мотиваційно-адаптаційного, пізнавально-гносіологічного, поглиблено-технологічного, творчо-рефлексивного).

Перший етап (організаційний) – **мотиваційно-адаптаційний** передбачав: адаптацію китайських студентів до нових навчальних умов у педагогічних університетах України, розуміння того факту, що нові вимоги до якості музичної освіти і збільшення об'єму шкільної інформації обумовлюють пошук нових інтерактивних технологій музичного навчання як у ВУЗі так і в загальноосвітніх закладах; практична необхідність закріплення інтересу студентів до ознайомлення з інтерактивними технологіями і визначення мотивації цього напрямку роботи; розвиток бажання впроваджувати інтерактивні технології в шкільну практику Китаю.

Мета першого – **мотиваційно-адаптаційного** етапу – сфокусувати увагу учнів на визначеній проблемі і викликати зацікавленість темою уроку та бажання опанувати зміст навчально-виховного процесу за допомогою інтерактивних методів навчання; забезпечити адекватність засвоєння змісту

музичної освіти, задовольнити інтереси і навчально-інформаційні потреби в її пізнавальному розвитку.

З наукової літератури відомо, що інтерес до навчання виступає головним стимулом активного накопичення важливих і значущих для дитини знань, соціального досвіду взагалі. Само слово “інтерес” у перекладі з латинської мови означає – має значення, важливо. Стійкість і тривалість збереження інтересу до навчання, залежить від зацікавленості і розуміння учнями навчального матеріалу емоційно забарвленого тону проведення самого процесу навчання.

Найбільш ефективний шлях, що приваблює і забезпечує зосередження дитячої уваги на певному предметі або темі – це впровадження нестандартних форм навчання, які завдяки включенню учнів в активну творчу співпрацю, ненав’язливо, дійво спонукають їх до активного навчання, розвитку самостійного творчого мислення і оволодіння об’ємом важливих для них знань. Гуманістична політика нашої держави відносно освіти дітей та молоді різних категорій спрямувала увагу вищих освітніх керівних органів України на: “забезпечення варіативності здобуття базової або повної загальної освіти відповідно до здібностей та індивідуальних можливостей”, “формування трудової і моральної життєтворчої мотивації, активної громадянської та професійної позиції; навчання основних принципів побудови професійної кар’єри [3, с.3-5]”.

На думку І. Дивакової: «Мотивація чітко пов’язана з темою уроку, вона психологічно готує учнів до її сприйняття, налаштовує їх на розв’язання певних проблем, без виникнення мотивів учіння і мотивації навчальної діяльності не може бути ефективним пізнання. Матеріал поданий під час мотивації, наприкінці підсумовується і стає «місточком» для представлення теми уроку. Мотивація допомагає викликати в учнів цікавість до теми уроку, налаштувати їх на ефективний процес пізнання, викликати власну зацікавленість, психологічно підготувати учнів до сприйняття теми уроку. Для цього можуть бути використані прийоми, що можуть створювати проблемні ситуації, викликають у дітей здивування, зацікавленість до знань та процесу

сприймання. Це може бути короткочасна розповідь учителя, бесіда, демонстрація наочності, нескладна інтерактивна технологія. Мотивація може займати не більше 5% часу заняття» [59; 34].

Сама структура інтерактивного уроку має наступні складові:

1. Процес організації мотивації (оформлення аудиторії, підбір відповідного дидактичного і музичного матеріалу, що має заохочувати до занять с певною темою тощо).
2. Представлення теми уроку.
3. Надання навчальної інформації та очікування результатів.
4. Використання інтерактивних вправ та методів (центральна частина уроку).
5. Рефлексія (оцінювання та обговорення результатів навчання)[59; 34].

Таблиця 3.9

Алгоритм дидактичної структури уроку музики з використанням інтерактивних технологій [98]

П/п №	Дидактична структура уроку	К/хв .	Види музичної діяльності	Структурні складові	Корегувальна робота
I.	Організаційний момент. (Відповідне темі уроку естетичне оформлення класу).	4-6	Музикотерапев-тичний блок (пасивна психічна і соматична релаксація)	Вхід до класу під фонову музику; музичне вітання; підготовка до занять	Корегування настрою, загального психофізичного стану; створення комфортної атмосфери навчання
	Повідомлення теми, мети, завдань.		Аудіювання	Введення в тему, використання мотиваційно-заохочувальног	Корекція сприймання, уточнення теми, мети, завдань уроку.

				о компоненту.	
II.	Повторення (нагадування) ключових питань вивченого раніше матеріалу, графічне їх предсталення понять, що асоціюються з темою уроку, або з піснею.	10	Навчальний діалог (актуалізація знань).	Співбесіди по вивченій темі. Розспівування, робота над дикцією, текстом; розвитком вокально-хорових навичок.	Корекція, конкретизація уявлень
	Перевірка, оцінювання.		Спів (з грою на дитячих шумових інструментах рухами, драматизацією).	Перевірка співу вивчених пісень в різних формах відтворення. Перевірка інших видів домашніх завдань.	Виправлення, уточнення знань, умінь навичок. Корегування різних видів музикування
III	Інтеграційний підхід до ознайомлення з новим матеріалом.	20	Використання різних видів музично-естетично-діяльності.	Формування нових знань, навичок, умінь з використанням інтерактивних технологій.	Уточнення, корекція, конкретизація змісту нового матеріалу.
IV	Узагальнення, закріплення нового матеріалу, перевірка опорних знань.	5	Демонстрація опорних знань	Комплексно-творче відтворення різних видів мистецьких діяльностей.	Уточнення опорних знань, збагачення мистецького досвіду.
V.	Підсумки уроку; запис домашнього завдання.	5	Аудіювання	Підсумки уроку; повідомлення домашнього завдання. Вихід з класу під музику.	Запитання, уточнення, Корегування

На всіх етапах експериментальної методики ми пропонували китайським студентам спиратися в практиці початкової музичної освіти школярів на провідні освітні тези різних епох: **девiзи античної педагогiки** “Боги й дiти живуть там, де їх хвалять” (Гомер) та “Навчати, розважаючи” (через iгровий, емоцiйно-естетичний вплив музики на органiзм дитини); **українську народну мудрiсть** – “Не скажи – не вмiю, а скажи – навчуся!” та висловлювання **вiдомого музичного педагога Золтана Кодаї** “Глибока музична освiченiсть розвивалася завжди тiльки там, де основою її був спiв” .

Крiм того застосування на уроках музики в початковiй школi iнтерактивних технологiй передбачає його певне структурування i поетапнiсть виконання: I – мотивацiя – забезпечення стимуляцiї i iнтересу до музичного навчання; II – озвучення i розкриття основного змiсту теми уроку та гiпотетичне передбачення можливих навчальних результатiв; III – актуалiзацiя, попередньо отриманих знань, навичок, умiнь i орiєнтацiя на ключовi поняття нової теми уроку та їх усвiдомлення; IV – застосування iнтерактивних вправ-iгор, вiдповiдних метi уроку (центральна частина заняття) та обговорення дискусiйних питань, їх коректировка; V – рефлексiя (аналiз власних дiй i спiвставлення їх з дiями iнших учнiв), узагальнення результатiв (порiвняння реальних результатiв з очiкуваними) та їх оцiнювання.

1. У сучаснiй педагогiчнiй лiтературi iнтерактивне (вiд англ. interact – взаємодiя) [226; 127] навчання розглядається як “технологiя, яка передбачає активну взаємодiю всiх учасникiв навчально-виховного процесу, iндивiдуалiзує участь кожного в колективнiй (груповiй) дiяльностi з чiтко спланованим очiкуваним результатом навчання...У широкому розумiннi iнтерактивним називають аспект спiлкування, якому властива взаємодiї партнерiв» (М. Чепiль, Н. Дудник) [226; 127]. Вiдносно iнтерактивних методiв навчання в початковiй школi О. Савченко зазначає, що це “способи органiзацiї активної взаємодiї учнiв i вчителя в навчальному процесi для досягнення певних навчальних результатiв. Вони ґрунтуються на суб’ект-суб’ектному

навчанні; передбачають групову, колективно-розподільчу, кооперативну, проектну діяльність і включають різні інтеракції, що забезпечують багатосторонню комунікацію, взаємодію і взаємонавчання учнів“ [190; 486]. На думку науковця: “Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що за його методикою кожен учень має стати активним суб’єктом навчання, а суть використання інтерактивного навчання полягає в такій організації навчально-виховного процесу, при якій всі учні мають бути задіяні в активній пізнавальній діяльності, усвідомлювати зміст навчання і аналізувати його, висловлюючи і по можливості обґрунтовуючи свою думку [190; 293-297].

І.Дичківська вважає, що для оптимізації процесу навчання майбутні вчителі і викладачі мають бути ознайомлені з різними напрямками використання педагогічних технологій. З цього приводу нами були адаптовані до проблеми нашого дослідження основні педагогічні технології [58; 72-75].

1. За рівнем застосування :

- предметні (музично-освітні призначені для опанування музично-педагогічної інформації);
- локальні та модульні (передбачають певні зміни змісту освіти та технологій).

2. За науковою концепцією засвоєння мистецько-інноваційного досвіду :

- асоціативно-рефлекторні (в основу покладено теорію формування інноваційних понять в галузі мистецької педагогіки);
- біхевіористські (від лат. *behavio(u)r* – поведінка) (за основу взято теорію навчання);
- розвиткові (ґрунтуються на теорії розвитку здібностей);
- сугестивні (засновані на навіюванні);
- гештальттехнології (нім. *gestalt* – цілісна форма, образ, структура і ... технологія) та ін. (засновані на психотерапевтичному впливі).

3. За орієнтацією на особистісні структури :

- інформаційні (формування знань, умінь, навичок);
- операційні формування способів розумових дій);
- емоційно-художні й емоційно-моральні (формування сфери естетичних і моральних відносин);
- технології саморозвитку (формування самоуправляючих механізмів особистості);
- евристичні (розвиток творчих здібностей);
- прикладні (формування дієво-практичної сфери) технології.

4. За типом організації та управління пізнавальною діяльністю :

- структурно-логічні технології навчання (поетапне формулювання мистецько-інноваційних завдань, способів їх розв'язання, оцінювання одержаних результатів);
- інтеграційні технології (освітні системи, які забезпечують інтеграцію знань різних видів мистецьких діяльностей, навчальних тем, курсів, навчальних проблем та інших форм організації навчання);
- ігрові технології (які сприяють формуванню вмінь розв'язувати завдання на основі компетентного вибору альтернативних варіантів). У освітньому процесі використовують : театралізовані, рольові, комп'ютерні ігри, імітаційні вправи, ігрове проектування та ін..;
- комп'ютерні технології (реалізуються на основі взаємодії “викладач – комп'ютер – студент” за допомогою інформаційних, тренінгових, розвиткових, контролюючих та інших навчальних програм);
- діалогові технології (пов'язані зі створенням комунікативного середовища, розширенням простору співробітництва на суб'єкт-суб'єктивному рівні : “студент – викладач”, “викладач – автор”, “студент – автор” та ін.);
- тренінгові технології (система діяльності щодо відпрацювання певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань – тести, психологічні тренінги інтелектуального розвитку, розв'язання завдань іншого напрямку).

Для забезпечення оптимізації інтерактивного навчання передбачається дотримання певних **організаційно-педагогічних умов**, а саме:

- ❖ задоволення особистісної потреби в опануванні комплексом музично-педагогічних знань, навичок, умінь, що забезпечує мотиваційний компонент навчання і професійну майстерність майбутнього вчителя музики;
- ❖ створення “зони комфортного міжкультурного навчання”, яка сприяє толерантним взаємовідносинам і інтерактивній навчальній комунікації;
- ❖ збереження і продовження національних культурних традицій різних етносів, шанобливого ставлення до традицій і культур народів світу, їх пріоритетів і національних цінностей;
- ❖ дотримання партнерських взаємовідносин в різних навчальних ситуаціях, особливо в різних формах пізнавальної діяльності та в опануванні мистецькими традиціями інших культур;
- ❖ пріоритетним визначити дискусійний принцип засвоєння нового матеріалу, аналізувати і обґрунтовано висловлювати свою думку, поважати думку співрозмовника, уникати диктаторського нав'язування своїх позицій [190].

Враховуючи значення інноваційних процесів, які передбачають активізацію закріплення музичних знань, навичок і умінь, визначені в дисертації **психолого-педагогічні умови**, використовувались на всіх етапах дослідження.

Зокрема на першому етапі ми дотримувались першої і другої педагогічних умов.

Так перша психолого-педагогічна умова була спрямована на створення сприятливих психолого-педагогічних умов мистецько-інноваційного навчання; толерантних навчальних взаємовідносин на уроках музики в початковій школі, позитивного емоційного самовідчуття в процесі різних видів творчості, що здійснюються в різних формах проведення (вербальних, музично-звукових тощо), відповідного оформлення кабінету музики (естетичного,

технічного і наочного); бажання активно працювати і відшукувати цікаві інтерактивні методи.

Друга психолого-педагогічна умова була спрямована: на формування стійкого інтересу студентів до опанування професійними знаннями, пізнавальної активності, фахової компетентності в напрямку музично-педагогічної освіти і застосування в шкільній практиці інтерактивних технологій.

Значення першої педагогічної умови, спрямованої на розуміння необхідності відповідного оформлення кабінету музики (естетичного, технічного і наочного) розвиває асоціативне мислення, уяву, фантазію, креативні здібності, вносить в заняття естетичний елемент, допомагає краще зрозуміти зміст музичних творів; активізує пізнавальні процеси, забезпечує створення атмосфери психологічного комфорту. Яскраве оформлення, з наочним використанням ключових об'єктів теми або пісні краще фіксує в пам'яті її музичний і словесний матеріал.

Так, при розучуванні китайської народної пісні «Про Батьківщину» для оформлення кабінету музика використовувалась відповідна символіка: в класі розвішувались яскраві фанатики різної форми, червоного та інших кольорів, різнокольорові стрічки, зображення китайської пагоди як символу батьківщини, деревця або гілочки квітучої сакури, різні фото, репродукції. На стіні вішався портрет Конфуція з його педагогічними та життєво важливими постулатами, крилатими фразами типу: «Коли я передаю знання іншим, я стаю майстром», «Думай про те, щоб з початку до кінця постійно перебувати в навчанні», «Можна все життя проклинати темряву, а можна запалити маленьку свічку» та ін. (Додаток Б).

З історичних джерел відомо, що китайська цивілізація нараховує п'ять тисячоліть і безпосередньо пов'язана із створенням і традиційним виконанням народних пісень і танців. Вже в VI т. до н. е. Конфуцієм було зібрано 3000 народних пісень різних провінцій, але лише 305 увійшли в збірник під назвою «Ши-цзин» («Книга пісень»). Ця канонічна книга пісень – «збірник, про який

без перебільшення можна сказати, що він належить до найцінніших поетичних скарбів стародавності й має право на почесне місце у всесвітній літературі. Оскільки найдавніші з його пісень відносяться до XII, а новітні до VII ст. до Р. Х, то, природно, те, що вони дуже різноманітні за змістом і за формою“ [91; 15, 16]. Конфуцій надавав особливого значення музиці як засобу етичного виховання, духовно-морального збагачення особистості, здатності врівноважувати людські емоції, досягати шляхетності.

У центрі його вчення – людина, яка осмислюється в плоскості екзистенціальних (від лат. *existential* – існування; мається на увазі існування людини як правило, в ситуаціях боротьби, страждань тощо) [197, 404], релігійних і гносеологічних проблем.

Незважаючи на такі глибинні корені походження китайської пісенної творчості і традиційний стиль виконання, він не перетерпів особливої ні трансформації, ні динамічного розвитку, на відміну від театрального мистецтва. Пройшовши через віки, музика в китайській культурі так і залишилась, перш за все, як могутній морально-виховний засіб і спосіб удосконалення людини та суспільства в цілому.

У свою чергу китайська політика відкритості і курс на заповнення «білих плям» в освіті та мистецтві обумовили китайських молодих вчених звернутися до української педагогічної науки і практики для ознайомлення з найбільш ефективними традиційними та інноваційними методами музичного навчання дітей і молоді, які давно відомі далеко за межами України і мають вплив на розвиток європейської культури.

Нова цікава грань стимуляції інтересу і творчої активності студентів і учнів було задієння нюхових аналізаторів, що забезпечують довгостроковість запам'ятовування інформації і краще її розуміння.

Так, розучування пісні “Жасмин” слова і музика Чжен Дай Лінь відбувалось наприкінці травня коли буйно квітне жасмин, для стимуляції уявлень використовувались гілочки з квітучим, пахущим жасмином (або

зображення квітучого жасмину), що створювало атмосферу весняного настрою (Додаток А, рис.3).

На цьому етапі китайські студенти навчались придумувати оформлення кабінету музики, використовуючи твори переважно з репертуару хорових класів китайських студентів: Сянь Син Хай “В горах – Тай Хань”, сл. Гуй Тао Шен; Іан Цзя Жень “Неповний місяць”, сл. Цай Юй Уень; Му Цзянь “Північна дівчина”; Чжен Дай Лінь “Жасмин”; Цюй Сі Сянь “Маленька Капуста”, Тао Лон “Молода пісня”, сл. Фей Лінь; а також китайські народні пісні різних провінцій: “Квітка на скелі”, “Гарні червоні квіти”, “Плетіння корзин“, “Тече річка”, “Мелодія горлиці”, “Збір чаю” та ін..

У процесі проведення першого етапу (мотиваційно-адаптаційного) використовувались наступні **методи**: спостереження, бесіди, стимуляція, інструктаж, обговорення, наочна ілюстрація, систематизація, узагальнення, опитування, порівняння.

Другий етап – **пізнавально-гносеологічний**, на якому відбувалось накопичення знань, пов’язаних з основними системними інноваційними педагогічними технологіями: «Будинок вільної дитини» М.Монтессорі, «Йена-план-школа» П.Петерсена, Антропософські школи Р.Штернера, «Школа успіху і радості» С.Френе, «Школа для життя через життя» Ж.Декролі, «Школа діалогу культур» В.Біблера та ін. Сучасний модульний принцип викладення навчального матеріалу у ВНЗ зумовив ознайомлення студентів також з модульними та локальними педагогічними технологіями: «Технологія розвивального» навчання Л.Занкова, «Технологія, особистісно-розвивального навчання» Ельконіна – Давидова», «Технологія раннього навчання» Г.Домана та ін.. Головним було визначення концептуальних засад і особливостей змісту певних технологій.

На цьому етапі також формувався **«Термінологічний словник основних інноваційних понять»**, який забезпечував рівень сформованості тезаурусу і практичне використання інтерактивних технологій (різних інтерактивних ігор і вправ); розвиток навичок до підбору ключових об’єктів для оформлення

тематично інтегрованих уроків і змісту відповідних інтерактивних технологій. [Додаток Н].

Важливим для якості використання інтерактивних технологій було уточнення знань про особливості розвитку молодших школярів з метою урахування їх психологічних розвитку і пізнавальної діяльності.

Молодший шкільний вік це діти 6/7 – 11 років. Це період психічної перебудови дитини, пов'язаний з новою життєвою ситуацією – її вступом до школи, що вимагає від дитини більш високого рівня розвитку і підготовки до навчання.

Провідною діяльністю на цьому етапі психічного розвитку є учіння. Учіння це дальність дитини, спрямована на володіння уміннями та навичками. Саме в учінні розв'язується основне протиріччя цього віку – протиріччя між бажанням пізнати навколишній світ і себе і відсутністю необхідних знань для нього.

Учіння молодших школярів дуже специфічне, воно організовується у відповідності до основних особливостей розвитку дітей 6-9 років:

- невеликий об'єм уваги, зосередженості;
- невисокий рівень самостійності учнів, потребує постійного контролю та педагогічного супроводу з боку вчителів; корегування, уточнення засвоєних знань;
- складність навчання, оскільки вчитель не завжди може спиратись загальні уявлення про навколишній світ і події, що в ньому відбуваються; вони носять фрагментарний, епізодичний характер;
- обов'язкове унаочнення змісту навчання, оскільки у дітей цього віку домінує наочно дійове, а пізніше – наочно-образне мислення. Наочність повинна бути яскравою і реалістичною. Наочність привертає мимовільну увагу учнів і сприяє запам'ятання ними навчального матеріалу;
- на уроці має бути присутня обов'язковість елемента гри та ігрових ситуацій, тому що у дітей ще висока потреба у ігровій діяльності.

Крім того під час дидактичної гри у дітей активізуються всі пізнавальні процеси, тим самим підвищується ефективність навчального процесу;

- урок має виконувати одразу 3 функції: навчальну, виховуючу, розвиваючу;
- переважав традиційне пояснюоче навчання, але поступово вводяться елементи проблемного навчання татворчих завдань;
- результати навчальної діяльності дітей спочатку оцінюються в усній формі» пізніше - виставляється оцінка. Оцінка повинна бути психологічно правильною; індивідуальною, об'єктивною, конкретною, оптимістичною;
- обов'язкова зміна видів діяльності протягом уроку та проведення фізкульт-хвилинок, для запобігання швидкій втомлюваності дітей тощо;

На цьому етапі використовувались наступні **методи**: метод стимуляції запам'ятовування навчального матеріалу, конструювання понять – для систематизаціїтермінологічно-понятійної бази знань, демонстрації, інструктажу, бесід, систематизації, узагальнення, наочного ілюстративний, діалогу тощо.

Третій етап – поглиблювально-технологічний, був спрямований на удосконалення різних інтерактивних методів, знань, навичок, вмінь з метою кращого розуміння, адекватного сприймання і засвоєння художньо-виражальних засобів музичних творів; ознайомлення з музичними мультимедійми іграми и фрагментами музичних програм інтерактивної спрямованості; формування психологічної установки на удосконалення професійних знань.

На цьому етапі використовувались третя, четверта і п'ята педагогічні умови. Таку третій психолого-педагогічній умовівраховувались музично-педагогічні здібності і особистісні якості майбутніх учителів музики, здійснювалось використання гедонистичної функції музичного мистецтва, що

допомагає в отриманні естетичного задоволення в процесі спілкування з мистецтвом, його адекватне сприймання краще розуміння художньо-образного змісту музичних творів.

Четверта психолого-педагогічна умова була пов'язана з структуруванням уроків музики за інтегративно-інтерактивним типом (з визначенням: цілей, завдань, методів, змісту музичного навчання, принципів, підходів, видів музичної діяльності, відповідної наочності, технічних засобів, дитячих шумових і музичних інструментів, форм проведення, інтерактивних технологій).

П'ята психолого-педагогічна умова мала забезпечувати уроки музики сучасними технічними засобами (відео і аудіо апаратурою, Інтернет та іншими медіа-освітніми засобами) навчально-методичною літературою.

Наведемо приклад застосування інтерактивних вправ-ігор на уроках музики. **Вправа-гра «Мікрофон».** (Ця гра може виконуватись у всіх класах початкової школи). Тема уроку «Прийди, прийди, Весно-красна!». Мета гри – сфокусувати увагу учнів на темі уроку і викликати інтерес до озвучення своїх знань і отримання нових. Методичні рекомендації: необхідно створити мотиваційну ситуацію, зацікавити учнів грою, активізувати увагу. Учні повинні відповідати на запитання лаконічно й швидко. 1. Поставте учням запитання: “Які Ви знаєте пісні про весну? Назвіть їх авторів. Заспівайте декілька строчок з пісні”. 2. Запропонуйте учням предмет, який буде виконувати роль уявного мікрофона (красиву ручку тощо). 3. Відповідати на запитання має право тільки той учень в руках у кого «мікрофон». 4. Можна доповнювати відповіді або уточнювати їх, використовувати прийом «Незакінченого речення» і давати можливість іншим учасникам продовжувати інформацію (що спричинює позитивну пізнавальну взаємозалежність і колективне навчання). 5. Оцінювання результатів здійснюється за 12-ти бальною системою (або іншим принципом). [5, 36; 7, 297].

Вправа-інсценізація. (Ця гра також може виконуватись у всіх класах початкової школи). Мета вправи – активізувати акторські здібності учнів,

вміння пантомімічними рухами відтворювати зміст запропонованої пісні (А) (типу “По малину в сад підем” – муз. А. Філіпенка, сл. Т. Волгіної) або віршика (Б) типу «Фізкультхвилинка» (дуже корисна вправа для активізації психофізичного стану учнів).

Вправа-інсценізація (Б) – «Фізкультхвилинка».

Встало вранці ясне сонце,
Зазирнуло у віконце
Ми до нього потяглися,
За промінчики взялися.
Будем дружно присідати,
Сонечко розвеселяти.
Встали – сіли, встали – сіли:
От уже й розвеселили.
Нумо всі. Нумо всі
Потанцюймо по росі!

Станем струнко! Руки в боки!
Пострибаєм, як сороки,
Як сороки білобокi,
Стрибу-стрибу! Скоки-скоки!
А тепер, як жабенята,
Хочем трохи пострибати.
– Ква-ква-ква! Ква-ква-ква! –
Щоб не боліла голова.

(Людмила Кондрацька)

Враховуючи контингент дітей, що приходить до сучасної школи із зниженою або підвищеною пізнавальною активністю та в залежності від особливостей засвоєння ними навчальної інформації нами використовувались наступні релаксаційні методи: музично-звукова стимуляція, сугестія, психотерапевтичний метод “Ефект Моцарта”; інтерактивні методи: ”Мікрофон”, “Круглий стіл”, “Мозковий штурм”, “Перепутанка”, “Закінчи думку”; рольові інтерактивні ігри: “Учитель музики”, “Керівник дитячого хору”, “Конферансьє” та ін.

Ознайомлення з мультимедійними технологіями, музичними програмами відбувалось в напрямку медіа-освіти (від лат. media – засоби), яка в сучасній педагогіці розглядається як інтерактивний метод актуалізації мотивації, підвищення зацікавленості новими методами навчання, більш якісного засвоєння знань, враховуючи великий спектр як вербальних, музично-звукових так і відео матеріалів, графічних та інших наочних засобів інноваційного навчання.

Сучасний китайський дослідник в галузі музичної педагогіки Ван Дзяньшун звертає увагу на особливу професійну корисність для сучасного

учителя музики використання мультимедійних технологій: “За допомогою мультимедійних програм студенти можуть ознайомитися з оперними постановками, діяльністю відомих співаків тощо; з найбільш потужною програма Vocal Jam; KarMaker, яка впливає на мотивацію та інтерес до самоосвіти, оскільки за її допомогою можна самому записати декілька варіантів музичного супроводу до вокального твору і вибрати найкращий; програма GalaKar, Vanbasco’s karaoke працює в режимі карооке для сольного та групового співу, здійснює запис вокалу, може змінювати темп і транспонувати мелодії, відшукувати необхідні вокальні твори для прослуховування; довідниково-інформаційні мультимедійні програми: «Энциклопедия популярной музыки Кирилла и Мефодия», «Энциклопедия классической музыки» та ін. допомагають отримати додаткові знання з того чи іншого питання; програма PowerPoint здійснює презентативні послуги (через текстовий матеріал, відео фрагменти, анімацію, звукові ефекти“ [33].

Важливим для сучасного учителя музики також є вміння користуватися нотними редакторами для набору і теражування нотного матеріалу (Sibelius 7; MakeMusic Finale 2010 для створення якісної музики на домашньому персональному комп’ютері (ПК); Easy Music Composer Free 9.90 +7; MagicScore Maestro 7.895 +6; Score/Graphire Music Press; LilyPond та ін.); здійснювалось ознайомлення з музичним навчальними програмами з серії: “Лучшие программы для музыканта и DJ” (для професіонала и навичка) на дисках PC DVD (www.finalemusic.com) – «Mozart 2007», “Finale 2005” (русская и английская версти) для набору і редагування нот, підготовки нот до друку; програми: “Шедевры классической музыки” Вып. № 1-5, 2009; “Словники Украины” та ін..

Для опанування знань шкільною музичною освітою використовувались фрагменти з мульті-медійних програм з музики та посібників “Мистецтво” за програмою “Мистецтво” (автор Л. Масол) та мульті-медійні ігри типа “Композитори” тощо. Автормульті-медійної програми зазначає, що виклад кожної теми – це своєрідний міні-цикл, що складається з двох спарених уроків :

перший – музичне мистецтво, другий – образотворче. До переваг цієї програми Вона відносить: якість матеріалу – уроки містять велику кількість якісних зображень і відео фрагментів; якість викладу – уроки розроблені досвідченими педагогами та режисерами, тексти озвучені професійними акторами; простота використання – навігація інтуїтивно зрозуміла навіть для молодших школярів; універсальність – ППЗ можна використовувати і у школі, і вдома; можна демонструвати на моніторі комп'ютера, на телевізорі чи з допомогою проектора.

Кожен урок розкриває тему згідно навчальної програми й містить: малюнки, світлин анімація дикторський супровід, аудіо- та відео фрагменти, виконання пісень у режимі караоке, зразкове виконання музичних творів і практичних завдань тощо. Для перевірки знань передбачені контрольні запитання та завдання. Сучасні технології та дружня ігрова форма викладу навчального матеріалу створюють комфортне середовище для навчання. Це суттєво підвищує швидкість і якість засвоєння матеріалу.

Досліджуючи значення іноваційних технологій, зокрема мультимедійних технологій, у якісній підготовці майбутніх учителів музики, Л.Ліхіцька зазначає, що багатоаспектність властивостей подання інформації через мультимедійні технології створює невичерпні можливості для максимального використання повідомлень різного типу (стирання і поновлення тексту, його доповнення, повернення до вже відомого, порівняння із попереднім тощо), а також диференціації інформації відповідно до теми і мети завдань, вибіркоче користування матеріалом у процесі мистецько-інноваційного навчання на комп'ютері тощо [112].

Враховуючи важливість використання інноваційних технологій, методів, зокрема мультимедійних програм на третьому – **поглиблювально-технологичному** етапі використовувалась шоста психолого-педагогічна умова, яка мала забезпечувати використання в педагогічній практиці форм, методів і засобів інноваційної мистецької підготовки, зокрема мультимедійних і

інтерактивних технологій, методів активізації і стимуляції до інноваційного навчання, новаторства та самоосвіти.

Для кращого розуміння роботи з мультимедійними технологіями студентів ознайомили з класифікацією сучасних інформаційних засобів музичного навчання (модифікація класифікації А. Хуторського) [184, 434],

- по відношенню до джерел прояву – штучні (картини, підручники, навчально-методичний матеріал, ноти) і природні (натуральні об'єкти);

- за складністю – прості (зразки, моделі) і складні (відеомагнітофони, комп'ютерні мережі);

- за способом використання – динамічні (відео, навчальні теле програми : концерти, конкурси тощо); статичні (кодопозитиви);

- за особливостям будови – плоскі (на яких розміщені тексти, ноти), об'ємні (різні макети об'єктів художньої культури, музичні інструменти та ін.), мішані, віртуальні (мультимедійні програми);

- за характером впливу – візуальні (діаграми, демонстраційні прилади), аудіальні (магнітофони, радіо) і аудіовізуальні (телебачення, відеофільми);

- за носієм інформації – паперові (підручники, навчально-методична література, ноти, картотека), магнітооптичні (фільми), електронні (комп'ютерні програми), лазерні (CD-Rom, DVD);

- за рівнем змісту музичної освіти – засоби навчання на уроці, занятті (текстовий і нотний матеріал тощо), на рівні предмету (підручники), на рівні процесу навчання (навчальні кабінети, аудиторії, концертні зали);

- по відношенню до технологічного процесу – традиційні (різна наочність, бібліотеки, відвідування концертів, музичних спектаклів), сучасні (засоби масової інформації, мультимедійні засоби навчання, комп'ютери), перспективні (веб-сайти, локальні і глобальні комп'ютерні мережі, системи розподілу освіти).

У свою чергу дослідниця готовності майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності Л.Ліхтська акцентує увагу на тому, що оволодіння майбутнього учителя музики педагогічною майстерністю відносно

європейських вимог вищої школи передбачає розширення діапазону видів його професійної діяльності, які він має опанувати протягом навчання у вузі. До структури цього педагогічного комплексу входять взаємопов'язані і взаємозалежні суміжні професії, які має уособлювати в собі учитель музики: дидакта, методиста, психолога, музиканта-педагога, музиканта-виконавця, вихователя-наставника тощо. Підготовка кваліфікованих спеціалістів педагогів-музикантів, у нових соціально-економічних умовах розвитку суспільства, передбачає також озброєння їх сучасними ефективними мистецькими інноваційними технологіями з урахуванням національних етнопедагогічних традицій та кращих зразків дитячого фольклору. На думку науковця головними умовами зміцнення авторитету кожної держави і підвищення конкурентоспроможності фахівців різного профілю на міжнародній арені, утвердження високих технологій та підготовка вчителів педагогічного напрямку здатних до мобільності, творчого вирішення завдань, швидкого опрацювання великої кількості навчальної інформації, формування навичок самоосвіти та самореалізації особистості, самостійного наукового самопізнання, здатних формувати підростаюче покоління в дусі кращих міжнародних парадигмальних освітніх вимог [112].

Отже, запровадження інтерактивних методів у підготовці китайських студентів до навчання учнів молодших класів в шкільних умовах Китаю, які ґрунтуються на теоретико-методологічних підходах, допоможе майбутнім вчителям музики моделювати структуру уроку відповідно цілей і завдань, з урахуванням індивідуальних можливостей контингенту класу і перспективи музичного розвитку учнів. Не слід забувати, що головна навчальна функція інтерактивних методів навчання – навчити дитину не тільки креативно мислити, а й проявляти активність в процесі різних видів музичної взаємодії.

На цьому етапі використовувались наступні **методи**: тестування, інструктажу, демонстрації, систематизації, узагальнення, творчі завдання, рефлексивні, частково-пошукові, ілюстративно-демонстраційні, діалогу, методи медіа-освіти (візуально-статичної і динамічно-звукової інформації різних типів:

використання текстів, малюнків, графічного зображення об'єктів; аудіювання, музичного матеріалу, анімації, мультиплікації, кіно- і відео фрагментів, ознайомлення з мульті-медійними програмами з музики та ін.), репродуктивні, методи інтеграційні (використання інтеграції міждисциплінарних знань).

Четвертий етап – **творчо-рефлексивний** був спрямований на розвиток у студентів навичок творчої трансформації отриманих інтерактивних знань, навичок, умінь і здібності художньо-образного їх використання в шкільній виконавській практиці.

Дослідження Л.Куненко привели її до думки, що майбутнім вчителям музики також необхідно знати, що в основу сучасної моделі початкової ланки музичної освіти було покладено парадигму “Життєтворчість особистості як нова освітня стратегія” (Л. Сохань), де є два взаємопов'язаних генералізуючих завдання музичної педагогіки, які повинні виконуватись паралельно. Першим виступає завдання адекватного художньо-естетичного сприймання об'єктів оточуючої дійсності за синтезом законів “Істини, Добра, Краси” як споконвічного духовного кременя національної етнопедагогіки України та закладення через музичне мистецтво основ життєтворчості особистості. Кожне з цих завдань має ланцюг своїх завдань. Вочевидь, що адаптуватися до нових умов може тільки людина з розвиненим інтересом, широким особистісним діапазоном творчих можливостей.

Сучасний культурний прогрес, культурологічна спрямованість освіти, її пріоритетна роль у життєтворчості громадян нашого суспільства ставлять нові вимоги до освіченості і художньої культури особистості, яка прагне в наш час (за визначенням Ю. Борева), “бути культурним поліглотом” [25, 334].

Багаточисельність засобів художньої виразності та підготовленість особистості до їх свідомого сприймання і засвоєння творів мистецтва (іншими словами, розуміння, співпереживання, отримання задоволення, аналіз і оцінювання багатомовності різних видів мистецтва) можливе лише завдяки формуванню художніх компетентностей у різних мистецьких галузях як духовних якостей особистості. Ці художні компетентності формуються і

базуються на синтезі мистецьких знань, навичок, умінь; водночас можуть бути кінцевим інтегрованим результатом певного етапу художнього навчання і художньою базою, що породжує в людині творця нових художніх цінностей. Вітчизняна художня освіта й естетичне виховання спрямовані на такий рівень культурного розвитку особистості, коли у неї формується стала естетична потреба не лише споживати духовно-художні цінності, а й створювати художні цінності в доступних межах діяльності[25].

На четвертому етапі використовувалась п'ята педагогічна умова, пов'язана з активізацією творчого потенціалу студентів, розвитком їх креативних здібностей, що в створенні ситуації успіху стає ефективним (у процесі заохочення, висловлюванні надії на кращий результат тощо) – виступає як важливий стимулятор рефлексивних дій учнів на творчій результат у процесі практичної діяльності (співу, гри на музичних інструментах тощо) і шоста психолого-педагогічна умова, яка мала забезпечувати використання в педагогічній практиці форм, методів і засобів інноваційної мистецької підготовки, інтерактивних технологій, методів активізації і стимуляції до інноваційного навчання, новаторства та самоосвіти.

На цьому етапі використовувались наступні **методи**: моделювання музичних знань, науково-дослідні і творчо-пошукові: експериментальні, інтерактивні («Мікрофон», «Караоке», «Сад квітів», «Музична шкатулка», «Перепутанка» та ін.), методи евристичного навчання (творчого уявлення, художньо-образної картини фантазування, евристичних запитань та ін.), для стимуляції творчої активності; методи математичної обробки результатів (кількісний і якісний порівняльний аналіз реального стану і динаміки отриманих експериментальних даних).

На всіх етапах використовувалась шоста психолого-педагогічна умова, яка передбачала педагогічний моніторинг мистецькою інноваційною діяльністю суб'єктів освіти.

3.3. Порівняльний аналіз результатів експериментальної роботи щодо готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Апробація експериментальної поетапної методики за компонентною структурою і критеріально-рівневою системою оцінювання навчальних результатів та перевірки варіативно-рухливої моделі (ВРМІНМ) щодо оптимізації підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю, дали змогу зробити порівняльний аналіз результатів з метою визначення їх ефективності і можливості впровадження відповідних інноваційних технологій в загальноосвітніх закладах Китаю на уроках музики.

У процесі експерименту студенти знаходились в тих же умовах, що і під час констатувальної частини дослідницької роботи, що створювало комфортні умови і не відволікало студентів та надавало можливість більше зосередитись на експериментальному навчанні і краще розуміти відповідність використання інтерактивних методів у зв'язку з метою і завданнями та тематикою уроку музики.

До формувального етапу були залучені студенти-музиканти, які були поділені на студентів контрольної (КГ) і експериментальної груп (ЕГ) по 65 студентів у кожній групі. Для чистоти експерименту були проведені дослідні зрізи за тими ж показниками та тестами і вимірниками, які використовувались на констатувальному етапі дослідження, що дало можливість здійснювати постійний моніторинг за навчальним процесом і в разі практичної необхідності моделювати зміст і структуру методик, досягаючи якісних результатів впровадження інноваційних технологій в експериментальне музичне навчання.

Діагностування рівнів сформованості **мотиваційно-організаційного компоненту** готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю на формувальному етапі дослідження за вищезазначеними критеріями і показниками нами також були задіяні наступні

інкети і тести: анкета 1. «На виявлення мотивів професійної діяльності майбутніх учителів музики Китаю», (в якій розкривався можливий зміст мотивів музично-педагогічної діяльності та їх професійна значущість для особистості учителя музики) (Додаток Г); Тест на готовність до творчої музично-педагогічної діяльності (за авторською модифікацією “Тесту на відношення до педагогічної діяльності” В. Петрушина)[С. 372- 374],(Додаток Д); «Методика вивчення факторів привабливості професії» (Додаток Ж); анкета 2. «Наявність професійних якостей до використання інноваційних технологій (наша модифікація анкети С. Мухіної [С. 322])»(Додаток З); спеціально розроблений автором дослідження запитальник “Чому я хочу стати сучасним учителем музики? Вчителем-новатором?” (Додаток І).

Результати діагностування рівнів сформованості мотиваційно-організаційного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю студентів ЕГ за вищезазначеними критеріями і показниками представлені в таблиці 3.10

Таблиця 3.10

Рівнів сформованості мотиваційно-організаційного компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

РІВНІ (ЕГ)				
КОМПОНЕНТ	I	II	III	IV
Мотиваційно-організаційний	11,4	25,2	33,3	30,1

Середні показники рівнів сформованості мотиваційно-організаційного компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлені на Рис.3.8

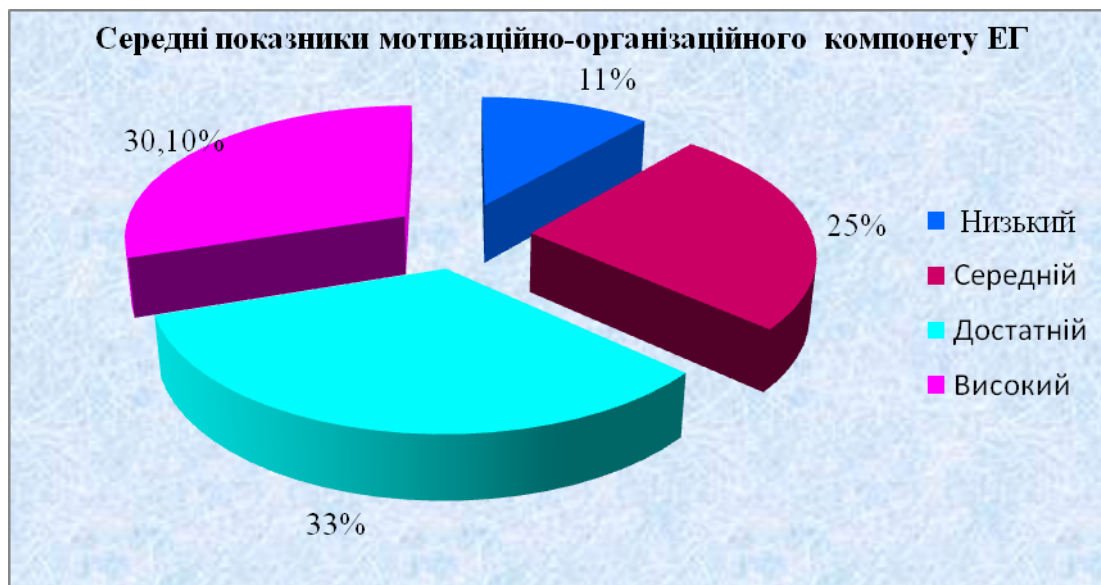

Рис. 3.8 Середні показники рівнів сформованості **мотиваційно-організаційного компоненту** готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Для визначення росту динаміки представимо порівняльний аналіз рівнівсформованості **мотиваційно-організаційного компоненту** готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл КитаюКГ і ЕГ (таблиця 3.11)

Таблиці 3.11

Динаміка порівняльного аналізу рівнів мотиваційно-організаційного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %)

РІВНІ												
КОМПОНЕНТ	I-й низький			II-й середній			III-й достатній			IV-й високий		
	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця
Мотиваційно-організаційний	38,4	11,4	□27	30,2	25,2	□5	18,1	33,3	<15,2	13,3	30,1	<16,8

У діаграмному зображенні динаміка зростання рівнів мотиваційно-організаційного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлена на Рис. 3.9

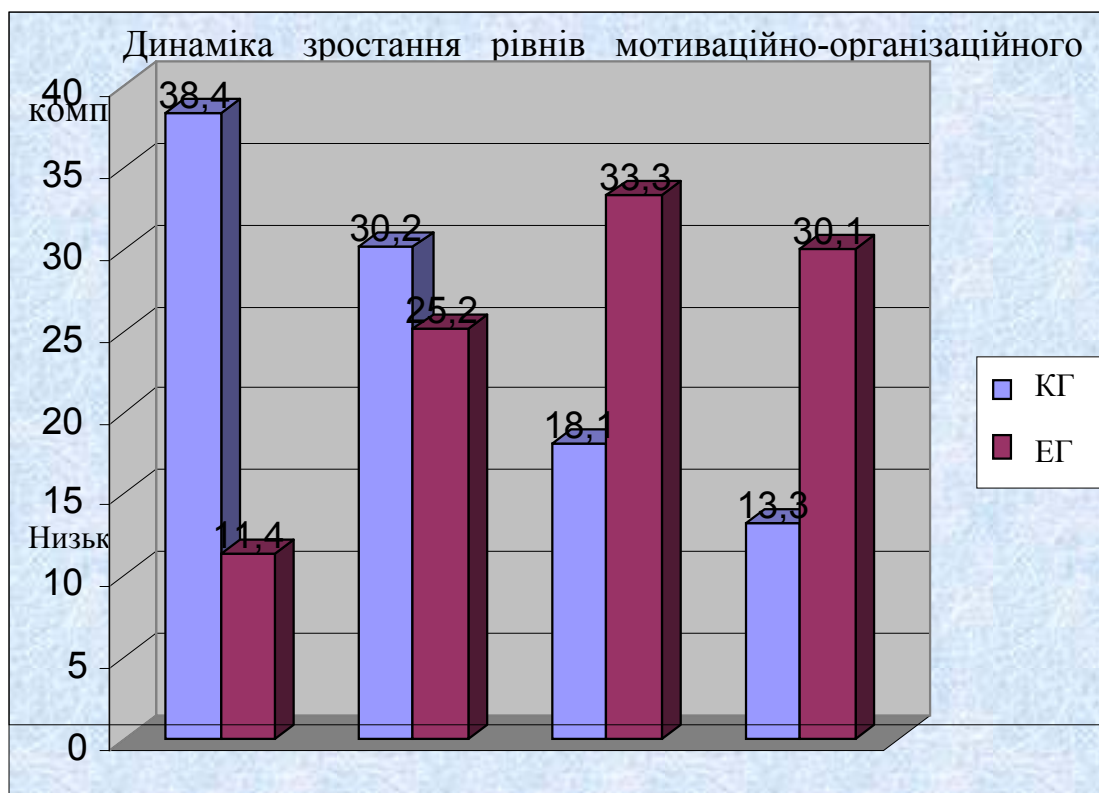

Рис. 3.9. Результати порівняльного аналізу КГ і ЕГ мотиваційно-організаційного компоненту рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Результати зростання динаміки рівнів **мотиваційно-організаційного компоненту** готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю після проведення поетапної методики у КГ і ЕГ показали нам позитивні зрушення, а саме: найбільші зміни ми отримали із студентами I-го низького рівня (11,4% студентів ЕГ на відміну від студентів КГ 38,4%), різниця засвідчила зменшення контингенту студентів на 27%, що пов'язано із переходом у більш високі рівні; у студентів II-го середнього рівня відбулися такі зміни: кількість студентів КГ, що становила 30,2% у порівнянні з

студентами ЕГ (25,2%) зменшилась на 5%; кількість представників ЕГ(33,3% студентів) III-го достатнього рівня у порівнянні з кількістю студентів КГ (18,1% студентів) збільшилась на <16,8%;кількість студентів IV-го високого рівня ЕГ (30,1% студентів) на відміну від студентів КГ (13,3% студентів) значно зросла <16,8%.

Таким чином представлені результати динаміка зростання рівнів **мотиваційно-організаційного компоненту** готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю засвідчує її ефективність поетапної методики та застосовуваної варіативно-рухливої моделі (ВРМІНМ).

Діагностування рівнів сформованості **інтегративно-технологічного компоненту** у представників КГ і ЕГ до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю після проведення поетапної методики також здійснювалась за вищезазначеними критеріями і показниками, що і на констатувальному етапі дослідження. Використовувалась та частина «Технологічної карти“**Індивідуальної стратегії мистецько-інноваційного розвитку студентів-музикантів**”(майбутніх учителів музики), розрахована на 4-ри роки (до кінця бакалаврату), що була пов'язана з *Г.Мистецьким інноваційним глосарієм; Ж.Пізнавальною продуктивністю в галузі мистецької інноватики, що визначала об'єм знань двного нвпрямку.*

Слід відмітити, що у діагностування змісту складових мистецько-інноваційного розвитку китайських студентів були включені вимірювальні блоки, що допомагали виявити в майбутніх учителів музики професійні і особистісні якості, а саме: *А.Комунікативні здібності; Б. Перцептивні здібності; В. Інтерактивні здібності; Г.Мистецький інноваційний глосарій; Д.Творчо-операційний; Ж.Пізнавальна продуктивність в галузі мистецької інноватики; З.Самоорганізація; 3.1.Саморозвиток; 3.2.Самореалізація; К. Рефлексія; М.Ступінь соціальної корисності.* Отримані результати комплексної діагностики сформованості інтегративно-

технологічного компоненту до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлені в таблиці 3.12

Таблиця 3.12

Рівнів сформованості **інтегративно-технологічного** компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %)

РІВНІ (ЕГ)				
КОМПОНЕНТ	I	II	III	IV
Інтегративно-технологічний	10,2	19,3	34,3	36,2

Середні показники рівнів сформованості інтегративно-технологічного компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлені на Рис. 3.10

Рис. 3.10 Середні показники рівнів сформованості **інтегративно-організаційного** компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Порівняльний аналіз результатів КГ та експериментальної ЕГ груп інтегративно-технологічного компоненту готовності студентів до

інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлений у таблиці 3.13

Таблиці 3.13

Порівняльний аналіз результатів КГ та експериментальної ЕГ груп інтегративно-технологічного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %)

РІВНІ												
КОМПОНЕНТ	I-й низький			II-й середній			III-й достатній			IV-й високий		
	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця
Інтегративно-технологічний	65,3	10,2	□55,1	23,6	19,3	□4,3	9,8	34,3	<24,5	8,5	36,2	<27,7

Можна зазначити, що порівняльний аналіз результатів діагностики КГ і ЕГ інтегративно-технологічного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %) після проведення поетапної методики мав такі результати: I-й низький рівень студентів ЕГ становив – у 10,2%, у порівнянні з I-м рівнем КГ 65,3%, де різниця становила зменшення контингенту студентів на 55,1%, що пов'язано із переходом у більш високі рівні; II-й середній рівень 19,3% мали студенти ЕГ, кількість яких, що у порівнянні з студентами КГ 23,6% зменшилось на 4,3%; на III-й рівень достатній рівень піднялось 34,3% студента ЕГ, що у порівнянні з КГ 9,8% різниця збільшилась на <24,5% студентів; на IV-й – високий рівень піднялось 36,2% студентів ЕГ, кількість яких у порівнянні з студентами КГ 8,5% збільшилась на <27,7% студентів. Таким чином явно спостігається динамічний рух ефективності поетапної методики. Графічне зображення результатів порівняльного аналізу КГ і ЕГ інтегративно-технологічного компоненту представлена на Рис. 3.11

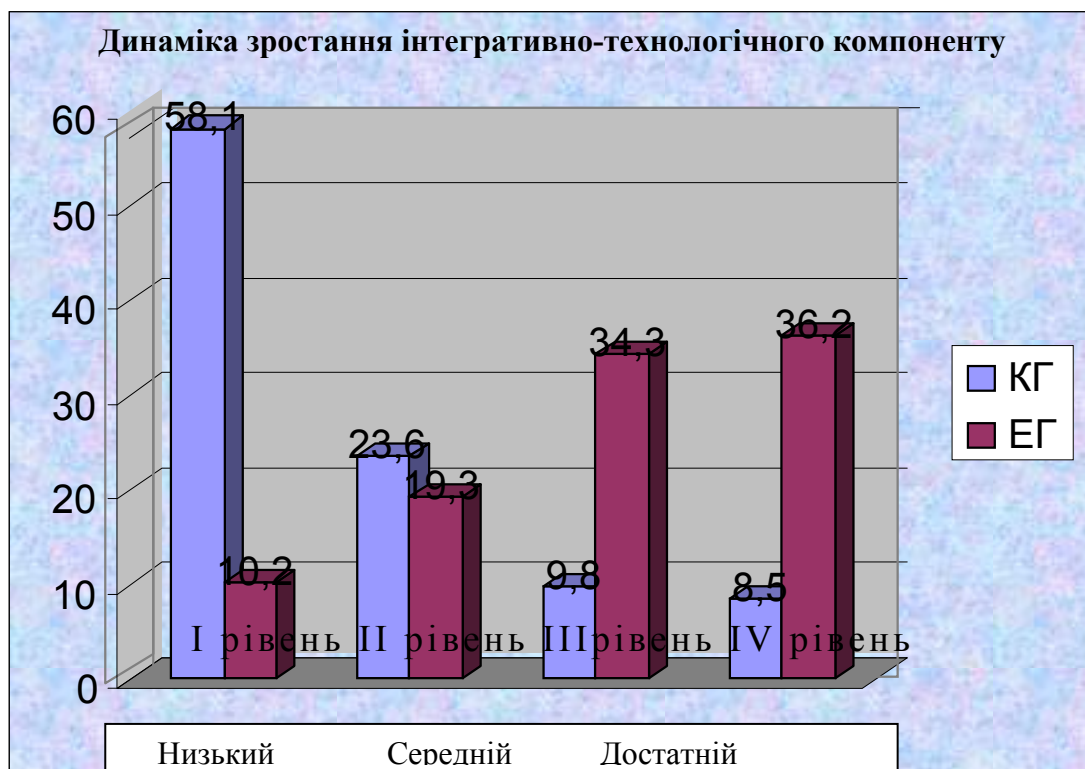

Рис. 3.11 Результати порівняльного аналізу КГ і ЕГ інтегративно-технологічного компоненту рівнів готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Аналіз результатів експериментальної ЕГ групи творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %) за вищезазначеними критеріями і показниками представлені в таблиці 3.14

Таблиця 3.14

Аналіз результатів експериментальної ЕГ груп творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %)

КОМПОНЕНТ	РІВНІ (ЕГ)			
	I-й низький	II-й середній	III-й достатній	IV-й високий
Творчо-діяльнісний	23,8	25,7	21,1	29,4

Середні показники рівнів сформованості творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлені на Рис.3.12

Рис. 3.12 Середні показники творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів (ЕГ) до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Порівняльний аналіз результатів КГ та ЕГ творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %) представлений у таблиці 3.15

Таблиця 3.15

Порівняльний аналіз результатів КГ та ЕГ творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю (у %)

РІВНІ												
КОМПОНЕНТ	I-й низький			II-й середній			III-й достатній			IV-й високий		
	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця	КГ	ЕГ	Різ-ниця
Творчо-діяльнісний	59,8	23,8	□36	20	25,7	□5,7	11,4	21,1	<9,7	8,5	29,4	<20,9

Таким чином, можна зазначити, що порівняльний аналіз результатів діагностики КГ і ЕГ рівнів творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю мав наступні результати: після проведення поетапної методики: I-й низький рівень студентів ЕГ становив – 23,8%, у порівнянні з I-м рівнем студентів КГ (59,8%), різниця зменшилась на 36% студентів, пов'язана із переходом студентів у більш високі рівні; II-й середній рівень стали мати – 25,7% студентів ЕГ, що у порівнянні з студентами КГ 31,4%, з різницею в сторону зменшення на 5,7%; на III-й достатній рівень піднялись 21,1% студентів ЕГ, у порівнянні з КГ 11,4%, різниця збільшилась на <9,7% студентів; на IV-й – високий рівень піднялось 29,4% студентів ЕГ у порівнянні з студентами КГ 8,5%, різниця збільшилась на <20,9% студентів, що засвідчує динаміку та ефективність застосовуваної поетапної методики.

У графіку результати порівняльного аналізу КГ та ЕГ діагностики творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю наведена на рис. 3.13

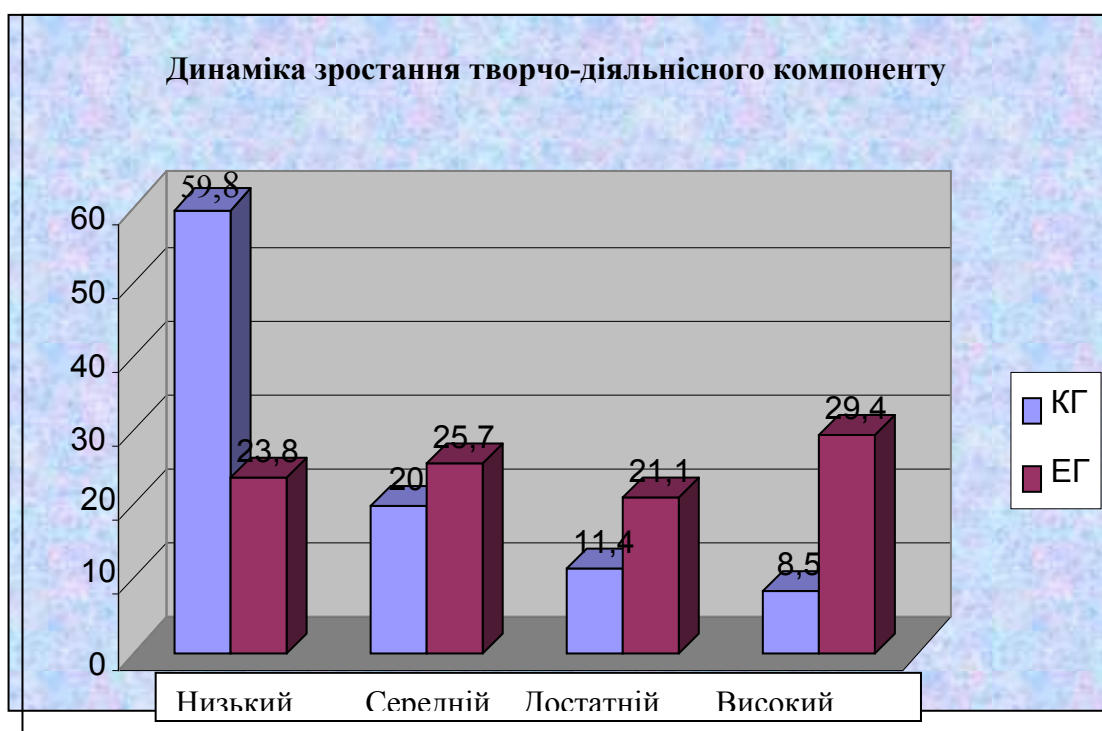

Рис. 3.13 Результати порівняльного аналізу діагностики КГ та ЕГ творчо-діяльнісного компоненту готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Порівняльний аналіз результатів вимірювання кількісних і якісних структурних компонентів за показниками даного виду підготовки дали змогу виявити суттєве підвищення динаміки щодо готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю представлений в таблиці 3.16. і Рис.3.14

Таблиця 3.16

Результати порівняльного аналізу КГ і ЕГ рівнів готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма середніми показниками структурних компонентів (у%)

РІВНІ												
КОМПОНЕНТ И	I-й низький			II-й середній			III-й достатній			IV-й високий		
	КГ	ЕГ	Різ- ниця	КГ	ЕГ	Різ- ниця	КГ	ЕГ	Різ- ниця	КГ	ЕГ	Різ- ниця
Мотиваційно-організаційний	38,4	11,4	□27	30,2	25,2	□5	18,1	33,3	<15,2	13,3	30,1	<16,8
Інтегративно-технологічний	58,1	10,2	□55, 1	23,6	19,3	□4,3	9,8	34,3	<24,5	8,5	36,2	<27,7
Творчо-діяльнісний	60,1	23,8	□36	20	25,7	<5,7	11,4	21,1	<9,7	8,5	29,4	<20,9
Середні показники	52,2	15,1	□37, 1	24,6	23,4	□1,2	13,1	29,6	<16,5	10,1	31,9	<21,8

Рис. 3.14 Результати порівняльного аналізу діагностики КГ та ЕГ до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма середніми показниками структурних компонентів (у%)

У процесі формувального етапу дослідження було також підтверджено змістовне визначення рівнів: I-го низького – *інертно-пізнавального*, який засвідчував низький рівень пізнавальної активності китайських студентів як уже і зазначалось нами, пов'язаний із мовним бар'єром, із складностями його засвоєння, особливостями розуміння і вимови українських слів, їх інтонаційним доповненням, труднощами опанування іншої культури, яка дуже сильно відрізняється від китайської культури і менталітету. II-й рівень – середній – *пасивно-діяльнісний*, який розкривав поверхове пасивне засвоєння теоретичного і відтворення практичного матеріалу, обмежену базу музичних знань, навичок, умінь, певні труднощі в якісному засвоєнні всього навчально-виховного комплексу і особливо в сприйманні та засвоєнні інноваційних методів навчання. III-й – достатній рівень підкреслював *репродуктивно-діялісне* засвоєння навчального матеріалу, якість якого була більш продуктивною з частковим використанням творчих елементів. IV-й високий рівень – *творчо-інноваційний*, який розкривав потужну базу перш за все інноваційних знань і навичок їх практичного використання відповідно до мети і завдань уроку музики, професійні й особистісні якості готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Отримані результати порівняльного аналізу середніх показників КГ і ЕГ за рівнями готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма структурними компонентами склали наступну різницю: I-й низький рівень (*інертно-пізнавальний*) зменшився у студентів ЕГ – 15,1% на > 37,1%, на відміну від студентів КГ, що мали 52,2%; II-й достатній рівень (*пасивно-діялісний*) у представників ЕГ – 23,4% зменшився на 1,2% на відміну від студентів КГ – 24,6%; III-й достатній рівень (*репродуктивно-діялісний*) у студентів ЕГ 29,6% збільшився < 16,5% на відміну від студентів КГ, що мали – 13,1%; IV-й високий (*творчо-інноваційний*) рівень у представників ЕГ – 31,9% збільшився на < 21,8 на відміну від представників КГ 10,1% студентів.

У процесі формувальної частини експерименту були визначені основні *труднощі навчання* китайських студентів, які були пов'язані у переважній більшості з труднощами адаптації до нових умов як навчання так і побутово-організаційних, передрукуванням нот і навчальної літератури, вимогами до репетицій і проведенням самих репетицій та концертної діяльності, труднощі пов'язані з розумінням нової культури, менталітету, змістовим опануванням української мови, запам'ятовуванням слів, особливі складності викликали у них орфоепічні вимови в процесіспіву. Також китайським студентам було важко зрозуміти деякі художні звороти та літературні звороти, що з'являлись в вокальному тексті в переносному значенні.

До китайських студентів ставились такі ж вимоги що і до українських студентів

Після проведення експериментальної методики з використанням інтерактивних технологій у китайських студентів змінились і розширився діапазон уявлень про професійно особисті якості сучасного учителя музики, в яких *переважали уявлення* про: новаторство і використання кращих музичних технологій та вміння добре співати і грати по 10%, артистизм і комунікабельність по 7%, *на другому місці*: вміння добре грати і співати (8%), вміння цікаво проводити уроки музики, професійна майстерність, високий рівень культури (7%), медіа-освіта, володіння комп'ютером і творча активність 4%, *на третьому місці*: музичний смак ілюбов до дітей учителя (4%), організаторські здібності (4,4%), професійна самовдосконаленість (3,3%) тощо. Видно, що змінили якісні уявлення і показники новаторства.

Графічне зображення характеристик про уявлення китайських студентів про особистісно-професійні якості сучасного учителя музики після проведення експериментальної методики представлені на Рис. 3.15 і порівняння графічних зображення характеристик про уявлення китайських студентів про особистісно-професійні якості сучасного учителя музики до і після проведення експериментальної методики представлені на Рис. 3.16

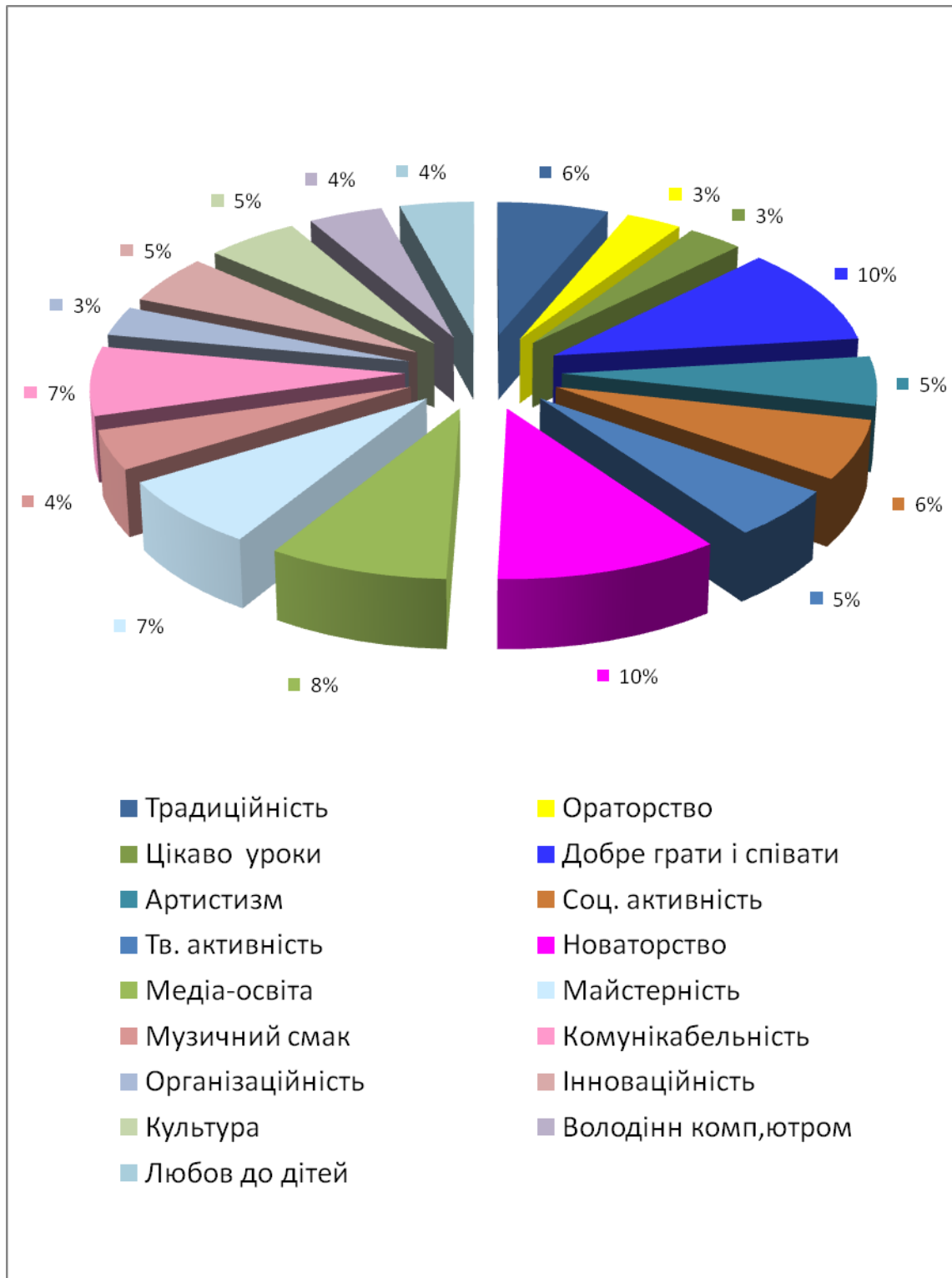

Рис.3.15 Графічне зображення характеристик про уявлення китайських студентів про особистісно-професійні якості сучасного учителя музики після проведення експериментальної методики.

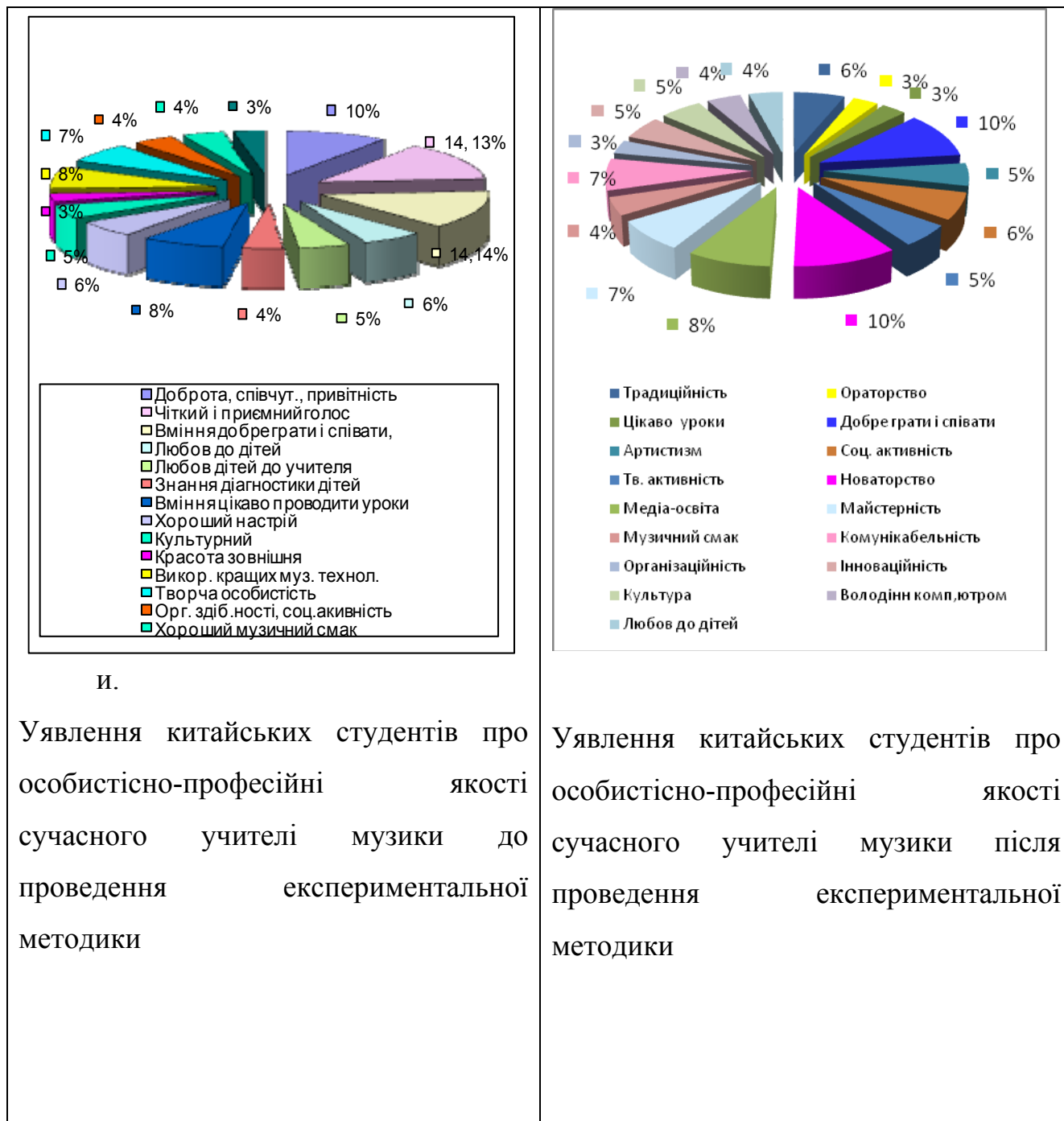

Рис 3.16 Графічне зображення порівняльних характеристик динаміки змін про уявлення китайських студентів про особистісно-професійні якості сучасного учителя музики до і після проведення експериментальної методики.

У нашому дослідженні було здійснено також перевірку гіпотези про однорідність виборок (за критерієм Колмогорова-Смірнова) [155] для кожного рівня готовності майбутніх вчителів музики до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за компонентною структурою і визначити, що за критерієм Колмогорова-Смірнова емпіричне значення **мотиваційно-організаційний компонент** має **2,263**, **інтегративно-технологічний компонент** має **3,691**, **творчо-діяльнісний компонент** має **2,567** (таблиця 3.17).

Таблиця 3.17

Результати обчислень емпіричного значення критерію Колмогорова-Смірнова за рівнями готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю

Рівні	КОМПОНЕНТИ						
	Мотиваційно-організаційний компонент						
	Частоти		Накопичувальні частоти		Емпіричні функції розподілу		$ F_{n_2}(x) - F_{n_1}(x) $
	КГ, n_{i_1}	ЕГ, n_{i_2}	КГ, $n_{i_1}^{нак}$	ЕГ, $n_{i_2}^{нак}$	КГ, $F_{n_1}(x)$	ЕГ, $F_{n_2}(x)$	
I	38,4	11,4	38,4	11,4	0,384	0,114	0,27
II	30,2	25,2	68,6	36,6	0,686	0,366	0,32
III	18,1	33,3	86,7	69,9	0,867	0,699	0,168
IV	13,3	30,1	100	100	1	1	0
Емпіричне значення критерію Колмогорова-Смірнова: 2,263							
Інтегративно-технологічний компонент							
I	58,1	10,2	58,1	10,2	0,581	0,102	0,479
II	23,6	19,3	81,7	29,5	0,817	0,295	0,522
III	9,8	34,3	91,5	63,8	0,915	0,638	0,277
IV	8,5	36,2	100	100	1	1	0

Емпіричне значення критерію Колмогорова-Смірнова: 3,691							
Творчо-діяльнісний компонент							
I	60,1	23,8	60,1	23,8	0,601	0,238	0,363
II	20	25,7	80,1	49,5	0,801	0,495	0,306
III	11,4	21,1	91,5	70,6	0,915	0,706	0,209
IV	8,5	29,4	100	100	1	1	0
Емпіричне значення критерію Колмогорова-Смірнова: 2,567							

Проведений кількісний та якісний аналіз отриманих експериментальних даних, дозволив сформулювати гіпотезу про неоднорідність виборок за таблицею критичних значень при рівні значущості 0,01 та отриману критичну точку $\lambda_{кр} = 1,63$. Звідси можна засвідчити, що оскільки всі отримані емпіричні значення більші критичного, то можна зробити наступний висновок: для всіх компонентів з рівнем надійності 0,99 нульова гіпотеза відхиляється, тобто розподіли рівнів сформованості готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю в КГ та ЕГ відрізняються суттєво і не випадково, що і доводить позитивну динаміку збільшення якості знань і практичних навичок та підвищення рівнів підготовки даного напрямку, а також засвідчує ефективність запровадженої експериментальної поетапної методики формування готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю підтверджує гіпотезу.

Таким чином можна зробити висновок, що дане дослідження має певну перспективу науково-пошукової діяльності в сфері вищої музично-педагогічної освіти, а також, що ефективність моделювання готовності майбутніх учителів музики до інтерактивного музичного навчання учнів початкових шкіл Китаю підтверджена даними експериментального дослідження, які визначили практичну доцільність запровадження варіативно-рухливої моделі (ВРМІНМ) та її структурних компонентів (мотиваційного, когнітивного, операційного) в музично-педагогічній практиці вищої школи та поетапної методики опанування

всього навчального інноваційного комплексу, а теоретико-методичне осмислення даного феномену на основі сучасної парадигми національної вищої освіти дає змогу розглядати його як процес підготовки майбутніх учителів музики до інноваційної діяльності, кінцевим результатом якого є науково-інтегрована готовність до різних видів педагогічної інноваційної роботи у різних сферах музичного мистецтва і музичної педагогіки.

Висновки до третього розділу

На основі аналізу науково-методичної літератури з проблеми дослідження і пакета сучасних нормативних освітніх документів Китаю і України були розроблені програми констатувально-діагностичного і формувального експериментів.

Аналіз констатувальної діагностики рівнів готовності майбутніх учителів музики до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма структурними компонентами та застосування в шкільній практиці інтерактивних технологій дав змогу з'ясувати, що він має вкрай незадовільну картину, яка гальмує сприйняття й усвідомлення змісту великої насиченості інформаційних освітніх повідомлень з різних джерел; не відповідає вимогам і стандартам європейського рівня освіти та виконанню вітчизняних нормативних документів. Це вимагає термінового реформування змісту загальної фахової підготовки майбутнього учителя музики щодо практичної роботи в загальноосвітній школі у відповідності з сучасними кваліфікаціями вищої педагогічної освіти мистецького напрямку і приведення її до належної якості, особливо тих, що стосується опануванням мультимедійних та інших інноваційних педагогічних технологій.

Враховуючи гостру потребу суспільства у високоосвічених, науковоозброєних педагогічних кадрах, які здатні забезпечити прогресивне зростання галузі й виховання у молодого покоління активної життєтворчої

мотивації навчання, відповідно до сучасних європейських вимог та на підставі результатів теоретико-методичного аналізу літератури з проблеми дослідження та розроблених структурних компонентів даного феномену (*мотиваційно-орієнтаційног, інтегративно-технологічного і творчо-діяльнісного компонентів*), критеріїв та показників готовності студентів до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю) нами були розроблені рівні сформованості готовності даного напрямку (I-й низький рівень (початковий) – інертно-перцептивний, II-й рівень (середній) – репродуктивно-діяльнісний, III-й рівень (достатній) – творчо-раціоналізаторський, IV-й (високий) рівень – інноваційно-фаховий).

Взаємопов'язаний інтегрований комплекс вищезазначених структурних компонентів об'єднує в собі всі напрямки традиційних академічних знань підготовки, як першої фази готовності майбутнього учителя музики до практичної діяльності, на основі якої базується розвиток оригінально-новаторських, творчо-імпровізаційних здібностей і здійснюється формування учителів мистецьких дисциплін нової формації. Синтезуючою зв'язуючою комплексу структурних компонентів готовності даного напрямку є стимуляція розвитку креативних здібностей студентів-музикантів, актуалізація їх новаторських ідей в галузі музичної педагогіки.

Визначені нами середні показники компонентної структури підготовленості студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю дали змогу визначити, що більша половини студентів з усієї кількості не готові до цього виду діяльності, мають низький рівень і складають 51,3%, середній і достатній рівень поділили студенти за такими результатами: 26,4% і 26,4% і найменша кількість студентів має високий рівень підготовленості до даного виду діяльності 13%.

Отримані результати з констатувальної діагностики засвідчили значне відставання у китайських студентів з підготовленості до використання інноваційних технологій на уроках музики у початковій школі, що потребує розробки спеціальної експериментальної методики з використанням

інтерактивних методів музичного навчання, які забезпечать оптимізацію навчального процесу і ефективність засвоєння навчального матеріалу.

Відносно уявлень китайських студентів щодо особистісних якостей майбутніх учителів музики-новаторів Китаю то можна констатувати, що вони дуже збіднені і не відповідають сучасним професійно-особистісним уявленням про учителя нової генерації взагалі і учителя музики зокрема, (його функції, професіоналізм, інтелект, соціальну поведінку тощо) особливо за його якісними характеристиками.

У китайських студентів, що мали наявний досвід музичного навчання і не проходили експериментальної методики з використанням інтерактивних технологій *переважали уявлення* про: використання кращих музичних технологій (14,14%), чіткий приємний голос (14,14%), доброта, співчутливість (10,10%); *на другому місці*: вміння добре грати і співати (8,8%), вміння добре проводити уроки музики (8,8%), культурний (7%), творча особистість (6,6), доброта, співчутливість, привітність (6,6%); *на третьому місці*: любов до дітей учителя (4,4%), знання діагностики дітей (4,4%), організаторські здібності (4,4%), професійна самовдосконаленість (3,3%), краса зовнішня (3,3%), чіткий і приємний голос (3,3%).

Спираючись на прогресивну педагогічну думку (С.Гончаренко, В.Бондар, Л. Занков, С.Занюк, І. Єрмаченко, Н.Мойсеюк, В. Огнев'юк, И. Подласий, О.Савченко, М. Скаткін, Г.Селевко, М. Данилов, А.Хуторський, В. Якунін та ін.), гносеологічною основою нашої експериментальної методики дослідження ми визначили важливий тезис теорії пізнання: “Перш за все необхідно засвоїти вже накопичене людством знання, постійно співвідносячи із ним свою пізнавальну діяльність, – це категоричний імператив знання, що розвивається”, “Знання є зв’язуючою ланкою між природою людським духом і практичною діяльністю”, воно також виступає “процесом вибірково-активної дії”.

Методологічним підґрунтям використання інтерактивних технологій в нашій дослідно-експериментальній роботі були філософські та загальноестетичні концептуальні положення (В. Андрущенко, Ю. Борева,

Б.Гершунский, П. Гончарук, Л. Губерський, І.Зязюн, Д. Кучерук, Л. Левчук, Б. Лихачов, В. Лутай, М. Михайличенко, В. Панченко, В. Петрушенко, В. Рибалка, М. Русин, Ю.Трофімовта ін.), в яких декларується, що “Мистецтво, виступає соціальним явищем”, “Мистецтво – модель діяльності особистості і віддзеркалення світу”, “Мистецтво – це невербальна художня комунікація”. Ми також враховували поліфункціональний потенціал мистецтва, спираючись на комунікативну та інформаційну функції мистецтва, а також їх значення в житті людини, використовуючи мистецтво як засіб художнього освоєння світу. Ю. Боров підкреслює, що “в силу тих чи інших обставин свого історичного буття мистецтво моделює особистість і впливає на неї” [25; 318].

Таким чином, виходячи з позицій сучасних вимог до формування соціально активної і творчої особистості, різнобічно підготовленої до життя в новому тисячолітті, нами використовувався комплекс інтерактивних методів відповідно до мети і завдань кожного етапу дослідження. Включаючи дані методи в експериментальну роботу ми виходили з етимології поняття «інтерактивність» (від лат. *inter...* – префікс, який має значення «поміж», «між», «серед» і *aktus* – дія) [197; 475, 45] та сучасного лінгвістичного тлумачення даного поняття (від англ. “*interact*” – взаємодіяти, знаходитись у взаємодії). Тобто інтерактивність – це постійна сумісна активна взаємодія всіх без винятку учнів у процесі навчання.

Враховуючи специфіку музичних занять у початковій школі (як уроків музики так і позаурочних форм гурткової роботи), їх можна віднести до кооперативно-ансамблевих (від лат. *cooperatio* – співробітництво та франц. *ensemble* – разом) форм навчання. Відносно нашої проблеми дана форма розглядається як дитячий творчий колектив або група (певний клас) виконавців, що навчаються разом для досягнення найефективніших творчих результатів, пов’язаних з опануванням основ музичного мистецтва. Навчальна діяльність цього творчого колективу гармонійно поєднує всі складові навчального процесу і підпорядковується єдиній меті та завданням уроку, головним з яких є

досягнення злагодженого відтворення художньо-образного задуму композитора через музичні діяльності (спів, гру на дитячих шумових і звуковисотних музичних інструментах, драматизацію тощо) – як якісного показника засвоєння музикознавчих знань.

Аналіз наукового доробку з даної проблеми свідчить про те, що опанування учнями великого об'єму навчального матеріалу в умовах дефіциту навчальних годин вимагає застосування найбільш ефективних технологій навчання до яких в першу чергу відносяться інтерактивні методи, які забезпечують активізацію всіх потенційних резервів організму (процесів адекватного сприймання, мислення, пам'яті, уяви, фантазії тощо), значно підвищують інтерес до занять музичним мистецтвом. Суть застосування інтерактивних технологій ґрунтується на діалозі, свідомому особистому ставленні до змісту освіти, моделюванні ситуації вибору рішення поставлених навчальних завдань, вільному виборі і обміну думками по можливості вирішення завдань з відповідним їх обґрунтуванням.

Тому, перш ніж вводити в навчальний процес підготовки китайських студентів інноваційні технології, слід ознайомити їх із джерелами і фундаментом культурної спадщини українського народу феноменом, якої виступає дитячий фольклор. Залучення дітей молодшого шкільного віку і глибинні знання учителів музики про культурну спадщину українського народу і народів світу, загальнолюдські цінності, які шліфувались і передавались як культурно-історичний досвід людства з покоління в покоління, допоможе зацікавити і задовольнити їх культурні потреби, відновити гармонію взаємодії з довкіллям, зацікавити і мотиваційно обумовити інтерес до дитячого українського фольклору китайських студентів.

Переважна більшість вітчизняних науковців дотримуються думки, що прогресивний напрям сучасної української педагогіки спрямований на забезпечення особистісно зорієнтованого навчання та креативний розвиток потенційних можливостей особистості, що навчається, то слід звертати увагу майбутніх вчителів музики на забезпечення інтерсуб'єктної творчої взаємодії

між учнями, розвитку в них навичок взаємодопомоги в навчанні, яка поступово приймає форми взаємонавчання, взаємоконтролю та взаємопідтримки.

Експериментальна методика складалась з чотирьох етапів (*мотиваційно-адаптаційного, пізнавально-гносіологічного, поглиблено-технологічного, творчо-рефлексивного*).

На кожному етапі використовувались: відповідна програма, інтерактивні та інші методи, створювались психолого-педагогічні умови.

Ми погоджуймось з думкою Л. Ліхицької про те, щонеобхідність поетапного напрямку експериментальної роботи провадилась тому, що творчо активний учитель музики сучасного рівня має бути озброєним сучасними інноваційними мистецькими технологіями і йти в ногу з розвитком інформаційних технологій навчання з метою створення індивідуальних мультимедійних презентацій певного тематичного матеріалу на уроках музики та в інших умовах (комп'ютерних презентацій за допомогою програми PowerPoint – в яких можна використовувати відеофрагменти, анімацію, інтерактивні ігри, звукові ефекти, систему карооке, кросворди, CGI (Common Gateway Interface), (збирання інформації та створення баз даних), програми-редактори FrontPage, Word (текстовий редактор) пакету MicrosoftOffice mPower 4.0, HyperStudio 4.0 та Web Workshop Pro), а також створювати оригінальні авторські програми, які відносяться до продуктів інноваційної педагогічної діяльності. Необхідно підкреслити, що оптимізацію навчального процесу, пов'язаного з формуванням готовності майбутнього учителя музики до мистецьких інноваційних технологій можна здійснювати тільки за умов наявності у вищому навчальному закладі сучасних технічних засобів, зокрема комп'ютерної техніки, інших мультимедійних технік, навчальних музично-освітніх програмам тощо.

У процесі формувального етапу дослідження було також підтверджено змістовне визначення рівнів: I-го низького– *інертно-пізнавального*, який засвідчував низький рівень пізнавальної активності китайських студентів як уже і зазначалось нами, пов'язаний із мовним бар'єром, із складностями його

засвоєння, особливостями розуміння і вимови українських слів, їх інтонаційним доповненням, труднощами опанування іншої культури, яка дуже сильно відрізняється від китайської культури і менталітету. II-й рівень – середній – *пасивно-діяльнісний*, який розкривав поверхове пасивне засвоєння теоретичного і відтворення практичного матеріалу, обмежену базу музичних знань, навичок, умінь, певні труднощі в якісному засвоєнні всього навчально-виховного комплексу і особливо в сприйманні та засвоєнні інноваційних методів навчання. III-й – достатній рівень підкреслював *репродуктивно-діялісне* засвоєння навчального матеріалу, якість якого була більш продуктивною з частковим використанням творчих елементів. IV-й високий рівень – *творчо-інноваційний*, який розкривав потужну базу перш за все інноваційних знань і навичок їх практичного використання відповідно до мети і завдань уроку музики, професійні й особистісні якості готовості студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю.

Отримані результати порівняльного аналізу середніх показників КГ і ЕГ за рівнями готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю за всіма структурними компонентами склали наступну різницю: I-й низький рівень (*інертно-пізнавальний*) зменшився у студентів ЕГ – 15,1% на > 37,1%, на відміну від студентів КГ, що мали 52,2%; II-й достатній рівень (*пасивно-діялісний*) у представників ЕГ – 23,4% зменшився на □1,2% на відміну від студентів КГ – 24,6%; III-й достатній рівень (*репродуктивно-діялісний*) у студентів ЕГ 29,6% збільшився <16,5% на відміну від студентів КГ, що мали – 13,1%; IV-й високий (*творчо-інноваційний*) рівень у представників ЕГ – 31,9% збільшився на <21,8 на відміну від представників КГ 10,1% студентів.

У процесі формувальної частини експерименту були визначені основні *труднощі навчання* китайських студентів, які були пов'язані у переважній більшості з труднощами адаптації до нових умов як навчання так і побутово-організаційних, передрукуванням нот і навчальної літератури, вимогами до репетицій і проведенням самих репетицій та концертної діяльності, труднощі

пов'язані з розумінням нової культури, менталітету, змістовим опануванням української мови, запам'ятовуванням слів, особливі складності викликали у них орфоепічні вимови в процесіспіву. Також китайським студентам було важко зрозуміти деякі художні звороти та літературні звороти, що з'являлись в вокальному тексті в переносному значенні.

Після проведення експериментальної методики з використанням інтерактивних технологій у китайських студентів змінились і розширився діапазон уявлень про професійно особисті якості сучасного учителя музики, в яких *переважали* уявлення про: новаторство і використання кращих музичних технологій та вміння добре співати і грати по 10%, артистизм і комунікабельність по 7%, *на другому місці*: вміння добре грати і співати (8%), вміння цікаво проводити уроки музики, професійна майстерність, високий рівень культури (7%), медіа-освіта, володіння комп'ютером і творча активність 4%, *на третьому місці*: музичний смак ілюбов до дітей учителя (4%), організаторські здібності (4,4%), професійна самовдосконаленість (3,3%) тощо. Видно, що змінили якісні уявлення і показники новаторства.

У нашому дослідженні було здійснено перевірку гіпотези про однорідність виборок (за критерієм Колмогорова-Смірнова) для кожного рівня готовності майбутніх вчителів музики до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаюза компонентною структурою і визначити, що за критерієм Колмогорова-Смірнова емпіричне значення **мотиваційно-організаційний компонент** складає **2,263**, **інтегративно-технологічний компонент** має **3,691**, **творчо-діяльнісний компонент** має **2,567**.

За таблицею критичних значень при рівні значущості 0,01 було отримано критичну точку $\lambda_{кр} = 1,63$. Оскільки всі емпіричні значення більші критичного, то можна зробити висновок: для всіх компонентів з рівнем надійності 0,99 нульова гіпотеза відхиляється, тобто розподіли рівнів сформованості готовності майбутнього вчителя музики до мистецької інноваційної діяльності в контрольній та експериментальній групі відрізняються суттєво і не випадково

Зміст даного розділу висвітлено в наступних публікаціях автора дисертації [228, 229, 231, 232].

ВИСНОВКИ

Теоретико-методологічний аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження та результати проведеного експериментального дослідження дали змогу зробити певні висновки і теоретично обґрунтувати рівень підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю, що допомогло засвідчити реалізацію мети, підтвердити правомірність основних положень та ефективність розв'язання дослідних завдань, відповідно до яких нами були зроблені наступні **висновки**:

1. Комплексний аналіз директивних освітніх документів та літератури з проблеми дослідження, допоміг визначити актуальність даної проблеми та нові пріоритети розвитку вищої музично-педагогічної освіти в напрямку підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл. Глобалізація соціально-культурних та інтеграційних процесів у світовому освітньому просторі вимагає від сучасної системи вищої і загальної освіти визначення методологічних засад даного виду підготовки та озброєння своїх випускників комплексом синтезованих знань на основі використання національних і загальноєвропейських освітніх доктрин та інноваційних технологій, що забезпечують використання багатofункціонального потенціалу музичного мистецтва, розв'язання музично-освітніх та корекційно-розвивальних завдань, посилюють ефективність засвоєння навчального матеріалу.

2. Всебічний аналіз теоретико-методологічних основ дослідження підтвердив їх недостатню науково-теоретичну розробленість, а аналіз всього масиву літератури дав змогу визначити, що сучасний рівень розгляду теоретико-методологічних засад вимагає фундаменталізації, наукового обґрунтування взаємозалежних міжгалузевих і міждисциплінарних зв'язків та розробленості самої проблеми.

Головним орієнтиром теоретико-методологічних засад означеної проблеми є концептуальні положення нової парадигми освіти і наукові

досягнення в галузях: *філософії*, що об'єднує національну парадигму філософії освіти та філософію музики і в суспільно-історичному контексті діє як віддзеркалення “інтеграційної функції культурної парадигми” (І.Зязюн); *музична педагогіка, інтеграція мистецтв*. Комплексна взаємодія міжгалузевих зв'язків даної проблеми визначає сутність персоніфікованої освітньої траєкторії кожної особистості як соціально активного суб'єкта взагалі й музичної діяльності як головного генератора розвитку музичної освіти в масовій і вищій школі зокрема. Обґрунтування методологічних засад дозволяє розглядати даний вид підготовки як багатофункціональну й багаторівневу структуру, котра забезпечує накопичення основ музично-педагогічної компетентності майбутніх вчителів музики, формування їх всебічно розвиненої, високоосвіченої, гармонійної особистості; розкриває наукові засади та комплекс базових взаємоінтегруючих *підходів*: *гносеологічного, історико-соціального, гуманістичного, особистісно-гедоністичного, полікультурного, інтеграційного, інноваційного, евристично-діяльнісного, рефлексивного*), що забезпечують якість навчального процесу і утворюють складний синтетичний інтерактивний навчально-виховний комплекс. Використання взаємоінтегруючих *підходів* орієнтує на планомірне розташування пов'язаних один з одним змістових музично-освітніх елементів. Варіативно-рухливої моделі (ВРМІНМ) і визначають функціональну доцільність запровадження даної системи.

3. Проведене теоретичне дослідження допомогло уточнити тлумачення дефініції «підготовка студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю», яка розглядається як *інтерактивний освітньо-виховний комплекс підготовки майбутнього учителя музики, що ґрунтується на засадах міждисциплінарної інтеграції та різних видів мистецтва і дитячому фольклорі; полягає у високопрофесійному моделюванні спеціальної форми уроку музики з використанням інтерактивних технологій, що має певну освітньо-розвивальну ціль і передбачуваний результат; можливості відтворення художньо-образного змісту музичних творів, за допомогою спеціально-створених психолого-педагогічних умов та комплексу знань,*

навичок, умінь і визначає найвищий ступінь педагогічної творчості, що зумовлена новою парадигмою освіти та соціально-економічними змінами в суспільстві, спрямованими на задоволення потреби прогресивної педагогіки в модернізації навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи і вузу; на досягнення певного рівня музичної компетентності, майстерності учителя-новатора, необхідного йому для ефективної екстраполяції інтерактивних та інших інноваційних методів і методик музичного навчання в шкільні умови Китаю.

4. Програмою констатувальної частини дослідно-експериментальної роботи підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю передбачалось на основі розробленої компонентної структури (*мотиваційно-організаційного, інтегративно-технологічного, творчо-діяльнісного компонентів*), відповідних критеріїв (міри прояву спонукальних мотивів до мистецької інноваційної діяльності, ступеню вміння опанувати музично-педагогічні інноваційні методи і форми, міри здатності до творчої модифікації мистецьких інновацій) та показників готовності (I-го компоненту *мотиваційно-організаційного*: 1. Наявність пізнавального інтересу у китайських студентів до інтерактивних музично-педагогічних технологій як засобу оптимізації уроків музики і стимуляції творчої активності учнів початкових шкіл; 2. Мотиваційна цілеспрямованість китайських студентів до впровадження в музично-педагогічну практику ефективних інноваційних технологій, як засобу фахового самовдосконалення. II-го компоненту *інтегративно-технологічного*: 1. Рівень теоретичної обізнаності майбутнього учителя музики у сфері мистецьких інноваційних технологій 2. Уміння використовувати набутий мистецько-інноваційний досвід у різних презентативних формах музично-педагогічної діяльності. III-го компоненту *творчо-діяльнісного*: 1. Рівень прояву засобів музично-педагогічного новаторства відповідно до контингенту учнів початкових шкіл; 2. Схильність до творчого впровадження власних новаторських засобів на уроках музики (інтерактивних ігор, методів, виховних заходів).

5. На основі загальних функцій мистецтва Ю. Борева і функцій художньої освіти Г. Падалкита визначених функцій музично-просвітницької діяльності (Л. Кожевнікової, О. Мельник) подальшого розвитку в дослідженні набули наступні **функції** підготовки майбутніх учителів музики до інтерактивного навчання учнів початкових шкіл Китаю: *соціально-перетворююча, пізнавально-евристична, комунікативно-регулятивна, навчально-інформативна, музично-діяльнісна, гедоністична, сугестивна, виховна, естетична, інтерактивна, мобілізаційно-організуюча, просвітницька, коригуюча*; спеціальні **принципи** підготовки: *принцип гармонійного розвитку особистості, принцип мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення навчання, принцип гуманізації музичної освіти, принцип активно-художнього і емоційно-творчого самовираження, принцип педагогічного новаторства, принцип медіа-освіти, принцип інтегративності й художньо-ейдетичного змістового наповнення навчального матеріалу, принцип художньо-освітньої рефлексії та обумовлено комплекс методів.*

6. За результатами проведеної констатувальної діагностики вдалося визначити ознаки: *I-го низького (інертно-пізнавальний), II-го середнього (пасивно-діяльнісний), III-го достатнього (репродуктивно-діяльнісний) та IV-го високого рівнів (творчо-інноваційний)* готовності студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю та незадовільний стан рівневої готовності китайських студентів до музично-педагогічної діяльності на батьківщині, а саме, що більша половини студентів з усієї кількості не готові до цього виду діяльності і складають низький рівень – 51,3%, середній і достатній рівень поділили студенти за такими результатами: 26,4% і 26,4% і найменша кількість студентів має високий рівень підготовленості до даного виду діяльності 13%, що вимагає розробки ефективної поетапної методики підготовки студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю та розробки спеціальних психолого-педагогічних умов даного напрямку навчання.

7. Методика формувальної частини експерименту мала поетапний чотирьохфазовий характер (*мотиваційно-адаптаційний, пізнавально-гносіологічний, поглиблено-технологічний, творчо-рефлексивний*). Отримані результати засвідчили суттєвий ріст динаміки покращення якості рівнів даного напрямку підготовки. Отримані результати порівняльного аналізу середніх показників КГ і ЕГ за рівнями готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаюза всіма структурними компонентами склали наступну різницю: I-й низький рівень (*інертно-пізнавальний*) зменшився у студентів ЕГ – 15,1% на > 37,1%, на відміну від студентів КГ, що мали 52,2%; II-й достатній рівень (*пасивно-діяльнісний*) у представників ЕГ – 23,4% зменшився на □ 1,2% на відміну від студентів КГ – 24,6%; III-й достатній рівень (*репродуктивно-діяльнісний*) у студентів ЕГ 29,6% збільшився < 16,5% на відміну від студентів КГ, що мали – 13,1%; IV-й високий (*творчо-інноваційний*) рівень у представників ЕГ – 31,9% збільшився на < 21,8 на відміну від представників КГ 10,1% студентів.

У процесі формувальної частини експерименту були визначені основні *труднощі навчання* китайських студентів, які були пов'язані у переважній більшості китайських студентів з труднощами адаптації до нових умов як навчання так і побутово-організаційних, з новою культурою, менталітетом, змістовим опануванням української мови, запам'ятовуванням слів, особливості складності викликали у них орфоепічні вимови в процесі співу.

8. У нашому дослідженні було здійснено перевірку гіпотези про однорідність виборок (за критерієм Колмогорова-Смірнова) для кожного рівня готовності майбутніх вчителів музики до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаюза компонентною структурою і визначити, що за критерієм Колмогорова-Смірнова емпіричне значення **мотиваційно-організаційний компонент** складає **2,263**, **інтегративно-технологічний компонент** має **3,691**, **творчо-діяльнісний компонент** має **2,567**.

Проведений кількісний та якісний аналіз отриманих експериментальних даних, дозволив сформулювати гіпотезу про неоднорідність виборок за

таблицею критичних значень при рівні значущості 0,01 та отримону критичну точку $\lambda_{кр} = 1,63$. Звідси можна засвідчити, що оскільки всі отримані емпіричні значення більші критичного, то можна зробити наступний висновок: для всіх компонентів з рівнем надійності 0,99 нульова гіпотеза відхиляється, тобто розподіли рівнів сформованості готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю в КГ та ЕГ суттєво відрізняються і не випадково, що і доводить позитивну динаміку збільшення якості знань і практичних навичок та підвищення рівнів підготовки даного напрямку, а також засвідчує ефективність запровадженої експериментальної поетапної методики формування готовності до інтерактивного навчання музики учнів початкових шкіл Китаю підтверджує гіпотезу.

Таким чином, можна зазначити, що впровадження інноваційних технологій у вищих музично-педагогічних закладах освіти є ознакою модернізації педагогічної освіти і необхідною умовою формування і становлення майбутнього учителя музики вчителя-новатора, оскільки готовність до інноваційної діяльності і виступає важливим показником професійної майстерності майбутнього вчителя музики.

ДОДАТКИ

Додаток А

Фото для оформлення уроків музики з використанням інтерактивних технологій

Рис. 1. Зображення типового китайського садочка з пагодою, сакурою, деревцями і водоймищем.

Рис. 2 Зображення пагоди і квітучого жасмину

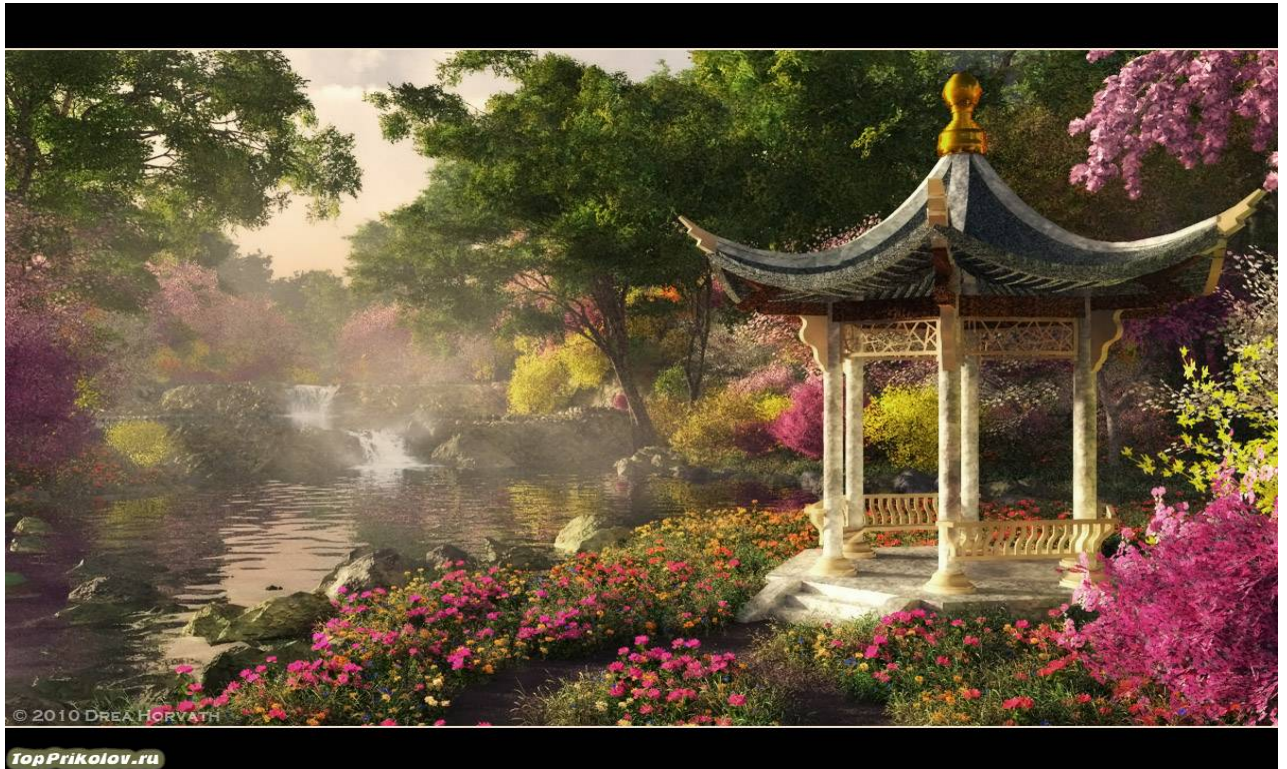

Рис. 3. Типове оздоблення паркової зони з бесідкою у формі пагоди, з квітучими деревами, водоймищем.

Рис. 4. Квітуча сакура

Рис. 5 Зображення пагоди і жасмину

Рис. 6 Зображення пагоди і сакури

Рис. 7 Зображення пагоди і сакури

Рис. 8 Малюнок пагоди і сакури

Додаток Б

Портрети Конфуція для оформлення уроків музики

Biograpedia.Ru

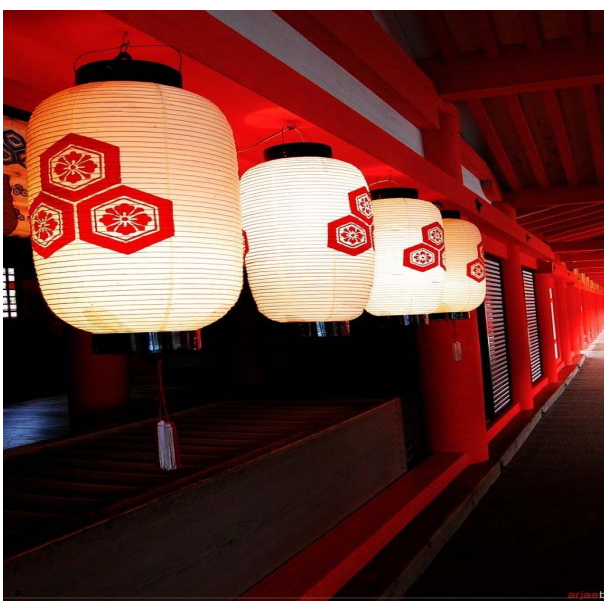

Biograpedia.Ru

Додаток В

Китайські ліхтарики

Додаток Г
Анкета 1

на виявлення мотивів професійної діяльності майбутніх учителів музики
Китаю

Шановні друзі!

Будь ласка, позначте знаком «+» значущі для Вас мотиви професійної діяльності. Під цифрою «5» – найбільше виражений мотив навчальної діяльності майбутніх учителів музики Китаю, схильності до неї, прагнення до певного виду музичної діяльності; під цифрою «1» – найменше виражений мотив або не суттєвий.

Ф.І.П. _____ Курс _____

Базова овіта _____

№ з/п	Перелік можливих мотивів музично-педагогічної діяльності	Значущість				
		1	2	3	4	5
1	Любов до музики					
2	Прагнення до розвитку своїх природних здібностей					
3	Прагнення до участі у концертній діяльності					
4	Бажання навчитися професійно співати					
5	Бажання грати на музичному інструменті					
6	Бажання здобути якісну музично-педагогічну освіту					
7	Інтерес до національної музики					
8	Прагнення вивчати національні музичні традиції і залучати до них дітей					
9	Бажання вивчати педагогічний досвід досвідчених викладачів-музикантів					
10	Схильність до застосування інноваційних технологій в шкільній практиці					
11	Бажання стати кваліфікованим фахівцем					
12	Орієнтація на професійну вокально-виконавську діяльність у майбутньому					

13	Прагнення отримати професійну вокально-хорову підготовку					
14	Намагання знайти власний шлях вирішення музичних завдань					
15	Схильність до вокально-хорової роботи					
16	Бажання навчати дітей музиці					
17	Інші (які саме?)					

Оцінювання ступеня прагнень:

1. Цифра «5» – без музично-педагогічної діяльності я не уявляю собі подальшого життя, це моя мрія – стати вчителем музики-новатором.
2. Цифра «4» – я дуже хочу стати вчителем музики, опанувати всі види музичної діяльності і навчати дітей.
3. Цифра «3» – мені хотілось добре опанувати лише один вид музично-педагогічної діяльності (який саме?).
4. Цифра «2» – професія вчителя музики мене не дуже приваблює, я просто хочу стати музикантом.
5. Цифра «1» – не суттєвий мотив, який не має безпосереднього відношення до професії учителя музики.

Рекомендації по оцінюванню:

Для тримання середніх показників у балах необхідно скласти загальну суму балів і поділити їх на кількість запитань.

Додаток Д
Тест на готовність до творчої музично-педагогічної діяльності

Ключ
Так Ні

Інструкція: “Уважно і вдумливо прочитайте тестові запитання, якщо вони співпадають з Вашими міркуваннями відносно даного запитання то поставте “Так”, якщо Ви не погоджуєтесь, то відповідь повинна бути “Ні”.

1. Мені подобається творчо підходити до вирішення педагогічних завдань з музичного мистецтва
2. Найбільшу перевагу я віддаю оригінальним рішенням виконання завдань творчого характеру
3. Я не люблю виконувати творчі завдання
4. Я відвідую заняття з “Основ фахової майстерності” тому, що вважаю його основним предметом моєї професії
5. Я думаю, що професія вчителя музики, як носія і пропагандиста художньої культури дуже важлива на сучасному етапі розвитку освіти і суспільства
6. Мені подобається підбирати навчальний і концертний репертуар за певною тематикою, використовуючи нестандартні форми їх проведення
7. На фахових індивідуальних заняттях я завжди пропоную свої варіанти творчої інтерпретації музичних творів
8. Я не люблю індивідуальні заняття за те, що на них треба художньо-творчо підходити до виконання творів
9. Заняття побудовані за інтегрованим типом (синтезом мистецтв) я вважаю найбільш ефективними для розвитку різних здібностей майбутнього вчителя і учнів
10. Комплексне художньо-емоційне відтворення музичних образів через різні почуття і види відчуття (вербально-вокальні, кінестетичні, художньо-

- естетичні, емоційно-вольові, образотворчі) є найбільш продуктивним симультанним засобом розвитку творчих здібностей різного напрямку
11. Мені подобається виступати в концерті з дитячим колективом, коли переважна більшість хорових творів художньо обігрується
 12. Мені здається, що сучасний вчитель музика повинен досконало володіти, крім фахових, основними видами музично-естетичної діяльності в різних проявах (ораторським мистецтвом, лицедійством, основами образотворчого мистецтва і хореографії, імпровізацією, композиторськими навичками)
 13. Створення музики для дітей одне з улюблених моїх занять
 14. Нові враження і художні образи образотворчого мистецтва народжують в мені бажання перетворювати їх в музичні образи доступні для дітей та юнацтва
 15. Мені подобається художньо-емоційно виконувати твори інших композиторів ніж створювати свою музику посередньої якості
 16. Читаючи твори художньої літератури для дітей та юнацтва я думаю якими засобами музичної виразності можна було б краще за все їх передати
 17. Я самостійно слухаю багато музики і розмірковую над найкращими варіантами її інтерпретації
 18. Я люблю багато читати про творчу інтерпретацію музичних творів
 19. Я збираю бібліотеку по професійній майстерності учителя музики і педагогічній творчості
 20. Я люблю приймати участь в дискусіях на теми професійної майстерності учителя музики
 21. Мені подобається так організувати заняття з музики (з хору), щоб кожний учень (студент) зміг сам творчо проводити заняття (репетиції за Белл-ланкастерською системою взаємного навчання)
 22. Я хочу організувати свій дитячий театр хорової мініатюри
 23. Мені подобається виступати з дитячими творчими колективами

24. Я виступаю в концерті тільки тому тощо, що цього вимагає навчальна програма підготовки майбутнього учителя музики
25. Мені подобається обговорювати з друзями наші концерти і оцінювати їх
26. Мені вдається легко розв'язувати конфліктні ситуації, що виникають в процесі навчально-творчої комунікації
27. Прослуховуючи музичний твір я намагаюсь спочатку художньо підібраними словами передати його образний зміст
28. Проводячи музичні заняття я завжди використовую комплекс фахових дисциплін, синтез мистецтв
29. Щоб розуміти і викладати музику не обов'язково багато читати музикознавчої літератури і розвивати свої ораторські здібності, ходити на концерти, відвідувати заняття кращих викладачів, бути в курсі проблем музичної культури
30. Я вважаю, щоб досягти професійної майстерності учителя музики необхідно постійно самоудосконалювати знання з дисциплін, що входять до її складу, знайомитись з новими музично-педагогічними технологіями

Завдання

На наявність творчої уяви

- використовувався загальновідомий стимульний матеріал тесту Роршаха на образне сприймання чорних плям: “Що це може бути?”, “На що це схоже?”;
- сприймання двозначних фігур на малюнку без підказки із словесним описом (а/ вази і два профілі і б/ профіль обличчя і дерево);
- уявлення силуетного малюнка (піаніно) за відповідним розташуванням чорних плям (а/ без ключового слова і б/ з опорою на ключове слово); вміння імпровізувати на інструменті наслідувальні звуки живої і неживої природи (краплі дощу, гроза, блискавка, спів пташок, зов зозулі, штормовий вітер тощо).

Додаток Ж
Методика вивчення факторів привабливості професії

№	А (те, що приваблює)	№	Б (те, що не приваблює)
1.	Професіє є однією з найбільш важливих у суспільстві.	1.	Мало оцінюється важливість праці
2.	Робота з людьми	2.	Не вмію працювати з людьми
3.	Робота потребує постійної творчості	3.	Немає умов для творчості
4.	Робота не викликає перевтоми	4.	Робота викликає перевтому
5.	Велика заробітна платня	5.	Невелика зарплатня
6.	Можливість демонструвати свою творчість у концертній діяльності	6.	Небажання прилюдних виступів
7.	Можливість передавати свої знання молоді	7.	Обов'язковість передавання своїх знань молоді
8.	Можливість самовдосконалення	8.	Неможливість самовдосконалення
9.	Робота відповідає моїм творчим здібностям	9.	Робота не відповідає моїм здібностям
10.	Робота відповідає моему характерові	10.	Робота не відповідає моему характерові
11.	Невеликий робочий день	11.	Великий робочий день
12.	Соціальна значущість професії – естетично виховувати молодь засобами мистецтва	12.	Багатофункціональність вокально-хорового мистецтва
13.	Можливість модернізувати вокально-хорову галузь	13.	Багато роботи по модернізації вокально-хорової галузі
14.	Процес емоційно-образного виконання вокальних творів	14.	Сам процес виконання вокальних творів
15.	Можливість досягти соціального визнання, поваги	15.	Неможливість досягти соціального визнання, поваги
16.	Інші фактори (пропозиції?)	16.	Інші фактори (пропозиції?)

Додаток 3
Анкета 2

Наявність професійних якостей до використання інноваційних технологій
(наша модифікація анкети С. Мухіної С. 322)

П.І.П. _____

Курс. _____

№	Зміст питань	БАЛИ				
		1	2	3	4	5
1.	Чи Ви вмієте планувати заняття (і дотримуватись плану)	1	2	3	4	5
2.	Чи Ви вмієте ставити навчальні цілі (і дотримуетесь їх)	1	2	3	4	5
3.	Створювати позитивний фон підчас педагогічного спілкування (комфортність, використання візуальної наочної інформації тощо).	1	2	3	4	5
4.	Створювати мотиваційну ситуацію (визначати: значимість проблеми, можливість використання її на практиці)	1	2	3	4	5
5.	Генерувати і творчо перетворювати нові ідеї	1	2	3	4	5
6.	Використовувати методи активного навчання (інтерактивні і рольові ігри, інтерв'ю, лекції-дискусії тощо)	1	2	3	4	5
7.	Візуалізувати навчальну інформацію (оздоблювати аудиторію відповідно до теми та підбирати відповідний дидактичний матеріал, створювати ситуації для образного мислення, різні графіки і графічні зображення)	1	2	3	4	5
8.	Використовувати технічні засоби навчання (відео-і телеапаратуру, мультимедійні технології, відеофільми тощо)	1	2	3	4	5
9.	Емоційно, чітко передавати свої думки (здатність художньо-образно мислити і виступати перед аудиторією)	1	2	3	4	5
10.	Логічно мислити (систематизувати думки, ідеї, послідовно висловлювати їх, виділяючи головне)	1	2	3	4	5
11.	Дискутувати(вміти задавати питання і відповідати на них)	1	2	3	4	5
12.	Аналізувати (використовувати системний підхід	1	2	3	4	5
13.	Організувати зворотній зв'язок (учень – вчитель)	1	2	3	4	5
14.	Організувати різні види комунікації (усної, письмової, візуальної, міжособистісної тощо)	1	2	3	4	5

15.	Здійснювати контроль знань, навичок, умінь	1	2	3	4	5
16.	Вирішувати конфліктні ситуації (знаходити рішення у компромісних ситуаціях)	1	2	3	4	5
17.	Проявляти компетентність і нестандартність вирішення навчальних завдань	1	2	3	4	5
18.	Використання новаторських ідей	1	2	3	4	5

Додаток I
Запитальник

“Чому я хочу стати сучасним учителем музики? Вчителем-новатором?”

Ваша інноваційна підготовка до вступу у ВУЗ? _____

Чи задовольняє Вас структура, форми і зміст мистецької інноваційної підготовки у ВУЗі? _____

Що подобається? _____

Що не подобається? _____

Ваші пропозиції щодо її покращення _____

Чи задовольняє Вас методичне забезпечення мистецької інноваційної підготовки? (Аргументуйте вашу відповідь)

Який з навчальних предметів Ви вважаєте головним, а який другорядним відносно інноваційного забезпечення? (Аргументуйте вашу відповідь)

Чи є у Вас досвід використання на заняттях (уроках в школі) інноваційних технологій, мультимедійних ресурсів, Інтернет-технологій, навчально-ігрових програм, комп'ютерних презентацій тощо.

а) так; б) ні, поясніть чому? _____

Як Ви розумієте поняття “сучасний учитель музики, вчитель-новатор?” (поясніть) _____

Чи хочеться Вам стати сучасним учителем-новатором? (поясніть чому) _____

Які на Ваш погляд найважливіші особистісно-фахові якості вчителя-новатора музичного-педагогічного напрямку? (порахуйте і поясніть чому Ви так думаєте) _____

Ваші пропозиції щодо впровадження мистецьких інноваційних технологій в процес підготовки майбутнього учителя музики і шкільного музичного навчання учнів? _____

Додаток К

Експрес-інтерв'ю

(для учителів музики, керівників гуртків музично-естетичного циклу)

П.І.П. _____

Освіта (за спеціальністю учитель музики, вчитель початкових класів) _____

Стаж роботи _____

2) За якими програмами Ви працюєте? _____

3) Чи влаштовує Вас організація уроків музики?

Що позитивного? _____

Що негативного? _____

Ваші пропозиції? _____

4) Якими технічними засобами забезпечені уроки музики в вашій школі (магнітофон, телевизор, відео апаратура, комп'ютер) (необхідне підкреслити)?

5) Які інноваційні технології використовуються на уроках музики?

– мультимедійні музичні програми; комп'ютерна презентація уроків музики типу PowerPoint; музично-розвиткові ігри; відео- програми; програми для співу в системі караоке; музикознавчий матеріал з електронних енциклопедій тощо

6) Як на Вашу думку впливають уроки музики (гурткова робота) на формування особистості і інтелектуальний розвиток дітей дітей? _____

Що позитивного? _____

Що негативного? _____

7) Чи вважаєте Ви за потрібне використовувати на уроках музики інноваційні педагогічні та мультимедійні технології? (поясніть свою думку) _____

8) Що на Вашу думку треба зробити аби здійснити цей напрям роботи? _____

Додаток Л

Технологічна карта *“Індивідуальна стратегія мистецько-інноваційного розвитку студентів-музикантів”*(майбутніх учителів музики), розрахована на 4-ри роки (до кінця бакалаврату)

	Зміст складових мистецько-інноваційного розвитку	Що треба виправити	Що треба дорозвинути	Терміни
	Прізвище..... Назва інституту..... Курс, група Спеціалізація.....			
I	Блок : <i>Комунікативні якості:</i>			
	<p><i>А. Комунікативні здібності:</i> здатність до усної комунікації в процесі творчої взаємодії: а) активно-творча; б) творча за допомогою викладача; в) пасивна, потребує підтримки; а) відсутність бажання спілкуватись.</p> <p><i>Б. Перцептивні здібності:</i> здатність до розуміння партнера по музичній діяльності : а) розуміє і намагається доповнювати висловлювання партнера; б) розуміє, але пасивно реагує; в) розуміє з сторонньою підтримкою; г) не розуміє і не хоче підтримувати навчальне спілкування.</p> <p><i>В. Інтерактивні здібності:</i> здатність до творчої взаємодії з</p>			

	іншими людьми: вчителями музики, керівниками гуртів художньої самодіяльності, учнями): а) розуміє і намагається доповнювати висловлювання викладача, партнера; б) розуміє, але пасивно реагує; в) розуміє за допомогою навідних питань викладача; г) не розуміє і не хоче приймати участь у дискусіях.			
II	Блок : <i>Когнітивний</i>			
	Об'єм інноваційного тезаурусу Г. <i>Мистецький інноваційний глосарій</i>			
	а) володіє повною систематизованою базою мистецьких інноваційних знань і може розкрити зміст кожного поняття; б) знає назви інноваційних понять, зміст може розкрити за допомогою навідних питань викладача; в) знає третину необхідної бази знань, може розкрити її за певної підтримки; г) знає дуже обмежену частину (1/4) мистецької інноваційної бази знань дає не повні відповіді.			
III	Блок : Д. <i>Творчо-операційний</i>			
	а) може творчо трансформувати мистецькі інноваційні знання і			

	<p>практично їх застосовувати;</p> <p>б) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання;</p> <p>в) може репродуктивно переносити мистецькі інноваційні знання на інші умови використання за допомогою навідних питань викладача;</p> <p>г) не має навичок переносити мистецькі інноваційні знання та творчо їх адаптувати до нових умов.</p>			
IV	<p>Блок <i>Наявність особистісних якостей необхідних учителю-новатору</i></p>			
	<p><i>Ж. Пізнавальна продуктивність в галузі мистецької інноватики :</i></p> <p>кількість і якість розроблених занять (свят) з використанням інноваційних технологій і впроваджених в практику.</p> <p>а) 10-12;</p> <p>б) 7-9;</p> <p>в) 4-6;</p> <p>г) 2-3;</p> <p><i>З. Самоорганізація :</i></p> <p>вміти самоорганізовуватись, поставити собі навчальну мету і досягти її, планувати навчальні дії, при мінімальному втручанні</p>			

<p>викладача.</p> <p>а) активно самоорганізовується без сторонньої підтримки;</p> <p>б) самоорганізовується з постійним нагадуванням;</p> <p>в) потребує стимуляції і контролю з боку викладача;</p> <p>г) не може самоорганізуватись і планувати певний об'єм роботи.</p> <p><i>3.1. Саморозвиток :</i></p> <p>спрямованість на самостійне удосконалення фахової підготовки</p> <p>а) активне і систематичне;</p> <p>б) пасивне але систематичне;</p> <p>в) намагається самостійно підвищувати свій фаховий рівень, але при постійному нагадуванні;</p> <p>г) вважає, що достатньо вузівської програми.</p> <p><i>3.2. Самореалізація :</i></p> <p>вміння усвідомити необхідність правильно реалізувати набутий теоретичний і практичний мистецький інноваційний досвід</p> <p>а) активна самореалізація;</p> <p>б) не систематична;</p> <p>в) із сторонньою допомогою;</p> <p>г) не володіє відповідними вміннями;</p> <p><i>К. Рефлексія :</i></p>			
---	--	--	--

	<p>вміння формулювати і висловлювати певні інноваційні ідеї, результати, проблеми, виражати свої почуття і відчуття тощо.</p> <p>а) активно, в повній мірі; б) без ентузіазму; в) із сторонньою допомогою; г) дуже погано або не може взагалі</p> <p><i>Л. Самооцінка</i></p> <p>уміння об'єктивно оцінювати свої творчі можливості і результати.</p> <p>а) здійснює об'єктивне самооцінювання; б) потребує незначної корекції; в) потребує систематичного контролю з боку викладача; г) не може здійснювати самоконтроль</p>			
V	<p>Блок М. <i>Ступінь соціальної корисності:</i></p>			
	<p>М.1. Відношення до головних подій (свят) на практиці в школі з використанням інноваційних технологій:</p> <p>а) активна участь за особистим бажанням у всіх подіях (святах) школи; б) вибіркова за особистим бажанням; в) участь тільки за вимогою вчителя; г) уникання творчої або</p>			

	<p>організаційної роботи.</p> <p>М.2. Ступінь соціальної корисності з використанням інноваційних технологій:</p> <p>а) протягом року студент приймав участь у 8-10 культурних заходах;</p> <p>б) у 5-7 культурних заходах;</p> <p>в) у 3-5 культурних заходах;</p> <p>г) у 1-2 культурних заходах.</p>			
--	--	--	--	--

Оцінювання результатів: здійснювалось за таким принципом: кожне з 12-и питань містило 4-и варіанти відповідей. Позитивні відповіді на питання “а” – відносилися до IV – високого рівня і оцінювалось в (10-12 балів); позитивні відповіді на питання “б” ми відносили до – III – достатнього рівня (7-9 балів); позитивні відповіді на питання “в” ми відносили до – II – середнього рівня (4-6 балів): позитивні відповіді на питання “г” ми відносили до –I – низького рівня: (1-3 бали).

Додаток М**Тест на готовність до творчої музично-педагогічної діяльності**

Інструкція: “Уважно і вдумливо прочитайте тестові запитання, якщо вони співпадають з Вашими міркуваннями відносно даного запитання то поставте “Так”, якщо Ви не погоджуєтесь, то відповідь повинна бути “Ні”.

Ключ
Так Ні

1. Мені подобається творчо підходити до вирішення педагогічних завдань з музичного мистецтва
2. Найбільшу перевагу я віддаю оригінальним рішенням виконання завдань творчого характеру
3. Я не люблю виконувати творчі завдання
4. Я відвідаю заняття з “Основ фахової майстерності” тому, що вважаю його основним предметом моєї професії
5. Я думаю, що професія вчителя музики, як носія і пропагандиста художньої культури дуже важлива на сучасному етапі розвитку освіти і суспільства
6. Мені подобається підбирати навчальний і концертний репертуар за певною тематикою, використовуючи нестандартні форми їх проведення
7. На фахових індивідуальних заняттях я завжди пропоную свої варіанти творчої інтерпретації музичних творів
8. Я не люблю індивідуальні заняття за те, що на них треба художньо-творчо підходити до виконання творів
9. Заняття побудовані за інтегрованим типом (синтезом мистецтв) я вважаю найбільш ефективними для розвитку різних здібностей майбутнього вчителя і учнів
10. Комплексне художньо-емоційне відтворення музичних образів через різні почуття і види відчуття (вербально-вокальні, кінестетичні, художньо-

- естетичні, емоційно-вольові, образотворчі) є найбільш продуктивним симультанним засобом розвитку творчих здібностей різного напрямку
11. Мені подобається виступати в концерті з дитячим колективом, коли переважна більшість хорових творів художньо обігрується
 12. Мені здається, що сучасний вчитель музика повинен досконало володіти, крім фахових, основними видами музично-естетичної діяльності в різних проявах (ораторським мистецтвом, лицедійством, основами образотворчого мистецтва і хореографії, імпровізацією, композиторськими навичками)
 13. Створення музики для дітей одне з улюблених моїх занять
 14. Нові враження і художні образи образотворчого мистецтва народжують в мені бажання перетворювати їх в музичні образи доступні для дітей та юнацтва
 15. Мені подобається художньо-емоційно виконувати твори інших композиторів ніж створювати свою музику посередньої якості
 16. Читаючи твори художньої літератури для дітей та юнацтва я думаю якими засобами музичної виразності можна було б краще за все їх передати
 17. Я самостійно слухаю багато музики і розмірковую над найкращими варіантами її інтерпретації
 18. Я люблю багато читати про творчу інтерпретацію музичних творів
 19. Я збираю бібліотеку по професійній майстерності учителя музики і педагогічній творчості
 20. Я люблю приймати участь в дискусіях на теми професійної майстерності учителя музики
 21. Мені подобається так організовувати заняття з музики (з хору), щоб кожний учень (студент) зміг сам творчо проводити заняття (репетиції за Белл-ланкастерською системою взаємного навчання)
 22. Я хочу організувати свій дитячий театр хорової мініатюри
 23. Мені подобається виступати з дитячими творчими колективами

24. Я виступаю в концерті тільки тому тощо, що цього вимагає навчальна програма підготовки майбутнього учителя музики
25. Мені подобається обговорювати з друзями наші концерти і оцінювати їх
26. Мені вдається легко розв'язувати конфліктні ситуації, що виникають в процесі навчально-творчої комунікації
27. Прислуховуючи музичний твір я намагаюсь спочатку художньо підібраними словами передати його образний зміст
28. Проводячи музичні заняття я завжди використовую комплекс фахових дисциплін, синтез мистецтв
29. Щоб розуміти і викладати музику не обов'язково багато читати музикознавчої літератури і розвивати свої ораторські здібності, ходити на концерти, відвідувати заняття кращих викладачів, бути в курсі проблем музичної культури
30. Я вважаю, щоб досягти професійної майстерності учителя музики необхідно постійно самоудосконалювати знання з дисциплін, що входять до її складу, знайомитись з новими музично-педагогічними технологіями

Завдання:

Здатність на наявність творчої уяви

– використовався загальновідомий стимульний матеріал тесту Роршаха на образне сприймання чорних плям: “Що це може бути?”, “На що це схоже?”;

– сприймання двозначних фігур на малюнку без підказки із словесним описом (а/ вази і два профілі і б/ профіль обличчя і дерево);

– уявлення силуетного малюнка (піаніно) за відповідним розташуванням чорних плям (а/ без ключового слова і б/ з опорою на ключове слово); вміння імпровізувати на інструменті наслідувальні звуки живої і неживої природи (краплі дощу, гроза, блискавка, спів пташок, зов зозулі, штормовий вітер тощо).

Додаток Н

«Термінологічний словник основних інноваційних понять»(пам'ятка)

(За основу взято «Термінологічний словник І.Дичкіської) С.326-344.

Алгоритмізація процесу навчання– один із напрямків педагогічних досліджень який акцентує увагу на використанні тими, хто навчається і хто навчає, структурованих алгоритмів(від лат. *algorithmus*– сукупність дій для розв'язання поставлених завдань).

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності – особливий особистісний стан, який передбачає наявність у вчителя мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, ознайомлення з інноваційними технологіями і вміннями впровадження їх в шкільну практику, володіннями ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Засоби нових інформаційних технологій – програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі обчислювальної техніки, а також сучасні способи і системи інформаційного обміну, забезпечують операції збирання, накопичення, оброблення й передавання інформації.

Інноваційність – (від лат. *Inovatio* – оновлення, зміна) емоційно-оцінне ставлення до нововведень, відмінність у сприйнятті суб'єктів до інновацій, нових ідей і досвіду.

Інноваційна компетентність (від лат.*competens (competentis)*)–належний, відповідний)**педагога** – система мотивів, знань, навичок, умінь, особистісних навичок учителя, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми.

Інноваційна культура педагога – система освоєних особистістю засобів, що забезпечують інноваційний спосіб діяльності, системоутворюючим елементом якої є цінності інноваційного плану. І. к. п. – виконує системно-практиологічну, організаційно-впорядковуючу, описово-пояснювальну,

прогностико-управлінську, евристично-пізнавальну, комунікативно-трансляційну функції.

Інноваційна мета освіти – створення сприятливих умов для точності, реалізації природної суті, соціальних потреб людини.

Інноваційна освіта – сукупність ідей, головною метою яких є збереження і творчий розвиток особистості. Започаткована міжнародною академією наук вищої школи (МАН ВШ).

Інноваційна педагогічна діяльність – цілеспрямована, заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду, зорієнтована на зміну та розвиток навчально-вихованого процесу з метою досягнення вищих результатів, нового знання, формування якісно іншої педагогічної практики.

Інноваційна педагогічна технологія – цілеспрямоване, систематичне і цілеспрямоване впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів.

Інноваційна поведінка педагога – сукупність зовнішніх виявів його особистості, в яких розкривається його внутрішнє «Я» (світовідчуття, світогляд, особистісні особливості) на зміну складових сучасної системи освіти.

Інноваційне навчання – зорієнтована на динамічні зміни в навколишньому світі навчальна діяльність, як ґрунтується на оригінальних методиках розвитку форм мислення, творчих здібностях, високих соціально-адаптаційних можливостях особистості.

Інноваційне середовище – педагогічно доцільно організований простір життєдіяльності, який сприяє розвитку інноваційного ресурсу особистості, інтегрований засіб накопичення і реалізації інноваційного потенціалу навчального закладу

Інноваційний потенціал (від лат. potential – сила) **педагога** – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, що вражає

готовність удосконалювати педагогічну діяльність, а також наявність внутрішніх засобів і методів, що забезпечують цю готовність.

Інноваційні ідеї – засновані на новому знанні про процеси людського розвитку ідеї, які пропонують невикористані раніше теоретичні підходи до розв'язання педагогічних проблем, конкретні практичні технології, отримання високих результатів.

Інновація – нововведення, зміни, оновлення, новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях.

Інтеграція – походить від лат. *integratio* – відновлення, поповнення, що утворено від *integer* – цілий (префікс *in.* – в даному випадку означає проникнення в щось). Поняття *інтеграція* – означає ту синтезуючу грань спрямованості музичної освіти, яка має функцію об'єднувати в єдине ціле окремі частини або елементи, допомагаючи тим самим в навчанні проникнути у сутність змісту музичної освіти всебічно, з різних сторін, розкриваючи певне музичне поняття, тему уроку музики. Поняття *інтеграція* багатofункціональне і має певну множину пристосувань, що дає можливість використовувати його в різних галузях науки (філософії, культурі, педагогіки, економіки, біології, соціології, техніки, системи управління тощо).

Інтерактивне (від англ. *interact* – взаємодія) **навчання** розглядається як технологія, яка передбачає активну (інтерсуб'єктну) взаємодію всіх учасників навчально-виховного процесу, індивіалізує участь кожного в колективній (груповій) діяльності з чітко спланованим очікуваним результатом навчання.

Media-освіта – напрям у педагогічній науці, який досліджує засоби масової комунікації. Головним завданням *медіа-освіти* є підготовка тих, хто навчається до життя інформаційному суспільстві, формування в них уміння користуватися інформацією в будь-якому вигляді, здійснювати комунікації, усвідомлювати наслідки впливу на людину засобів інформації, особливо засобів масової комунікації.

Модульні (від лат. *modulus* – міра) нововведення – комплекс часткових взаємопов'язаних нововведень стосовно певної групи предметів, вікової групи дітей.

Моніторинг (від лат. *monitor* – нагадуючий, наглядаючий) в освіті – постійне відстежування певного процесу в освіті з метою виявлення його відповідності бажаному результату або початковим припущенням. Елементами моніторингу в освіті є форми поточної, проміжної і підсумкової атестації, складання графіків і звітів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абдуллин Э.Б. Методология педагогики музыкального образования: учебник для студ. высш. пед. учеб. заведений / Э.Б. Абдуллин. 3-е изд., испр. и доп. – М.: “Издательство Гном”, 2010. – 416 с.
2. Абдуллин Э.Б. Методологический анализ проблем музыкальной педагогики в системе вузовского образования /Едуард Борисович Абдуллин. – М.: Прометей (МГПУ), 1990. – 188 с.
3. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: для пед спец. высш. учеб. заведений /О.А. Абдуллина. – М.: Просвещение, 1990.– 142 с.
4. Абульханова-Славская К.А. Деятельность и психология личности / К.А. Абульханова-Славская. – М.: Наука, 1980. – 335 с.
5. Айзенк Г.Ю. Проверьте свои способности: тесты [пер. с англ. А Лука, И. Хорола]. / Г.Ю. Айзенк. – СПб.: Лань, 1995. – 158 с.
6. Алиев Ю.Б. Настольная книга школьного учителя-музыканта / Ю.Б. Алиев. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 336 с.
7. Амонашвили Ш.А. Здравствуйте, дети: пособие для учителя / Шалва Александрович Амонашвили. – М.: Просвещение, 1983. – 208 с.
8. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания / Б.Г. Ананьев. – СПб: Питер, 2002. – 228 с.
9. Ангеловски К. Учителя и инновации: Кн. для учителя /пер. с макед. В.П. Диденко / К.°Ангеловски – М.: Просвещение, 1991. – 159 с.
10. Андрущенко В.П. Мистецька освіта в системі формування педагога ХХІ століття / В.П. Андрущенко //Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. Наук. Праць. – Вип. 1 (б). – К.: НПУ, 2004. – С. 3-5.
11. Апраксина О.А. Методика музыкального воспитания в школе: учеб. пособ. для студ. пед. и-тов по спец. 2119 «Музыка и пение» / Ольга Александровна Апраксина. – М.: Просвещение, 1983. – 222, [2] с.

12. Арчажникова Л.Г. Профессия – учитель музыки: кн. для учителя / Людмила Григорьевна Арчажникова. – М. : Просвещение, 1984. – 111 с.
13. Арчажникова Л.Г. Структура профессиональной деятельности учителя музыки / Л.Г. Арчажникова // Подготовка учителя музыки к профессиональной деятельности в школе: [сб. ст.]. – Ярославль, 1985. – С. 3-20.
14. Базелюк О. Мультимедіа-технологія-мистецтво / О.Базелюк // Мистецтво та освіта. – 2008. – №3. – С.16-18
15. Балаховская Т.Н. Три назначения мультимедиа / Т.Н.Балаховська // Компьютер пресс. – 1995. - №2. – С.37.
16. Балл Г.О. Категория «культура личности» в анализе гуманизации общей та професійної освіти / Г.О. Балл // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: зб. наук. пр. / за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. – К., 2003. – С. 51-61.
17. Барсова И.А. Специфика языка музыки в создании художественной картины мира / И.А. Барсова // Художественное творчество. Вопросы комплексного изучения. – 1984. – Л. : Наука, 1986. – С. 99-116.
18. Бачинин В.А. Философский энциклопедический словарь / Владимир Аркадиевич Бачинин. – СПб.: Изд-во Михайлова В.А., 2005. – 287 с.
19. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: наук.-метод. посібник /Бех Иван Дмитриевич. – К.: ІЗМН, 1998. – 240 с.
20. Бернвальд Т. Формування мотивації навчальної діяльності майбутніх учителів в умовах сьогодення / Т. Бернвальд // Рідна школа. – 2011. – №11. – С. 59-62.
21. Бібік Н.М. Теоретичні засади особистісно-орієнтованого навчання за програмою «Крок за кроком» /Н.М. Бібік // Педагогічні ідеї, реалії, перспективи. – Вип. 3. – К.: Логос, 2000. – С. 134-138.
22. Большой психологический словарь. – 4-е изд. расширенное / Сост. и общ. ред. Б.Г.Мещеряков, В.П.Зинченко. – М.: АСТ: АСТ МОСКВА; СПб: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009. – 811 с.

23. Бондар В.І. Проблеми інтеграції дидактичних знань у сучасній педагогіці вищої школи / В.І. Бондар // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання: зб. наук. праць. – К.: НПУ, 2004. – Вип. 1. – С. 11-15.
24. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / Володимир Іванович Бондар. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
25. Борев Ю.Б. Эстетика / Юрий Борисович Борев. – Изд. третье. – М.: Политическая литература, 1981. – 399 с.
26. Боревская Н.Е. Китайская школа на пути в постиндустриальную эпоху / Н.Е. Боревская // Мир. образования – образование в мире. – 2002. – № 2. С. 60-68.
27. Бочкарев Л.П. Психология музыкальной деятельности: учеб. пособ. / Л.П. Бочкарев. – М.: Институт психологии РАН, 1997. – 351 с.
28. Ващенко Л.М. Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону: монографія. – К.: Вид. об'єдн. «Тираж», 2005. – 380 с.
29. Вишнякова Н.Ф. Креативная психопедагогика / Наталия Федоровна Вишнякова. – Минск: НИО, 1995. – 239. [1] с.
30. Взаимодействие и интеграция искусств в полихудожественном развитии школьников / под общ. Ред. Г. Шевченко и Б Юсова. – Луганск: Изд. ВНУ. – 1990. – 160 с.
31. Великий енциклопедичний словник / Гл. ред. А.М. Прохоров. – М.: Рад. енцикл., 1991. – Т.1 – 831 с.
32. Великий тлумачний словник сучасної української мови./ Укл. і головний ред. В.Т. Бусел. – К. – Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
33. Вовк Л.П. Педагогічні традиції у системі освітніх інновацій / Л.П.Вовк // Пульсар. – 2000. – №9 – С. 45-47.
34. Возрастные и индивидуальные особенности мышления учащихся / Под ред. И.С. Якиманської. – М.: Педагогика, 1989. – 224 с.

35. Волошина М.С. Профессиональная инкультурация в образовании: [монография] / Волошина Марина Сергеевна – Новокузнецк: ИПК, 2001. – 114 с.
36. Воронова С. Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів / С. Воронова // Початкова школа. – 2007. – С. 5-7.
37. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте / Лев Семенович Выготский. – СПб: Союз, 1997. – 96 с.
38. Выготский Л.С. Психология искусства / Лев Семенович Выготский / Под ред. М.Г. Ярошевского. – М.: Педагогика, 1987. – 344 с.
39. Выготский Л.С. Психология развития как феномен культуры. Избран. Психол. Труды / Лев Семёнович Выготский. – М.: Педагогика, 1996. – 512с.
40. Гаврілова Л.Г. Використання освітнього веб-сайту «Мультимедійні технології в музичній освіті» у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів музики / Гаврілова Л.Г. // Інформаційні технології і засоби навчання, 2014, Том 42, №4. – С. 44-56.
41. Гершунский Б.С. Философия образования 21 века / Б.С. Гершунский. – М.: Совершенство, 1998. – 605 с.
42. Голубова Г. Роль педагогічних інтеграційних технологій у навчально-виховному процесі / Г. Голубова //Гуманітарний вісник. – №24. – С. 58-60.
43. Гончаренко С.У. Український педагогічний енциклопедичний словник / Гончаренко Семен Устинович. – Вид. друге, доп. й виправ. – Рівне: Волинські обереги, 2011. – 552 с.
44. Гончаренко С.У. Інтеграція наукових знань і проблема змісту освіти / С.У. Гончаренко // Постметодика. – 1994. – №6. – С. 3-8.
45. Горюнова Л.В. На пути к педагогике искусства / Л.В. Горюнова // Музыка в школе. – 1988. – №2. – С. 7-9.

46. Горюнова Л. Развитие художественно-образного мышления детей на уроках музыки / Горюнова Л., Школяр Л. // Музыка в школе, №1. – М., 1991. – С.30-33.
47. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість: Методологічно-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михайличенко. – К. : Знання України, 2002. – 580 с.
48. Гузій Н.В. Педагогічна професія і особистість учителя: методичні рекомендації / Н.В. Гузій. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2000. – 19 с.
49. Гумінська О.О. Використання мультимедійних засобів – оновлення методики викладання мистецтв / О.О.Гумінська // Мистецтво та освіта. – 2009. - №3. – С.°21-25
50. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції [монографія] / Оксана Євстахіївна Гуменюк. – Тернопіль: Економ. Думка, 2002. – 185 [1] с.
51. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: монографія. – К.: Міленіум, 2004. – 338°с.
52. Данилюк Ф.Я. Теоретико-методологические основы проектирования интегральных гуманитарных образовательных пространств: автореф. дис. на соискан. учён. степени кан. пед. наук: 13.00.01 – «Общая педагогика и история педагогики» / Ростовский гос. пед. ун-т. – Ростов на Дону, 2001. – 22 с.
53. Данько Н.П. Театральне мистецтво в сучасному навчально-виховному процесі початкової школи. / Н.П. Данько // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. / Зб. наук. праць. Вип. другий. НПУ імені М.П. Драгоманова. – Київ, 1999. – С. 312-315.
54. Данько Н.П. Данько Н.П. Мотиваційний компонент інтегрованого навчання музичного мистецтва молодших школярів / Н.П. Данько //Науковий вісник Чернівецького університету. – Випуск 605. –

- Педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – Чернівці, 2012. – С. 13-18.
55. Данько Н.П. Розвиток творчих здібностей молодших школярів під час інтегрованих занять / Н.П. Данько // Науковий вісник Чернівецького університету. – Випуск 606. – Педагогіка та психологія. Збірник наукових праць. – Чернівці, 2013. – С. 123-127.
56. Державна Національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.) – К.: Райдуга, 1994 р. – 24 с.
57. Державний стандарт початкової загальноосвітньої освіти. Освітня галузь «Мистецтво» / Початкова школа. – № 1, 2001. – С. 28-54.
58. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / Дичківська Інна Миколаївна. – К.: Академ. видав., 2004. – 352 с.
59. Діалогічна взаємодія в навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи / за ред. Г.О. Балл, В.О. Киричука, Р.М. Шамалашвілі – К.: ІЗТН, 1997. – 136 с.
60. Дорошенко Т. Розвиток творчих здібностей на уроках музики / Т. Дорошенко // Початкова школа. – 2007. – №4. – С. 34-37.
61. Драйден Г. Революція в навчанні / Гордон драй ден, Джанетт Вос [переклад з англ. М. Олійник]. – Львів: Літопис, 2005. – 541 [1] с.
62. Єрмаков І.Г. Виховання життєтворчості: моделі виховних систем / І.Г. Єрмаков. – Х.: Основа, 2006. – 219 с.
63. Жигаль З.М. Адаптація інноваційних елементів зарубіжних музично-педагогічних систем та концепцій у процес загального музичного виховання в Україні /Зоряна Жигаль //Молодь і ринок: щоквартальний науково-педагогічний та економічний журнал Дрогобицького держ. пед. ун-ту імені Івана Франка. – Дрогобич: ДДПУ, 2005. – № 4 (14). – С.49-53.
64. Закон України «Про вищу освіту»: наук.-практич. коментар /за заг. ред. Кременя В.Г. – К.: СДМ-студіо, 2002. – 323 с.
65. Закон України «Про інноваційну діяльність»: Верховна Рада України //Освіта України: нормативна база. – К.: КНТ, 2006. – С. 231-266.

66. Занюк С. С. Психологія мотивації: [навч. посібник] / Сергій Степанович Занюк. – К.: Либідь, 2002. – 304 с.
67. Зимняя И.А. Педагогическая психология / И.А. Зимняя. – М.: Логос, 2000. – 384 с.
68. Зязюн І.А. Інтеграційна функція культурної парадигми / І. А. Зязюн // Професійно-художня освіта України: зб. наук. праць [редкол.: І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна (заступники голови) та ін.]. – Київ; Черкаси: Видавництво “Черкаський ЦНТЕІ”, 2008. – Вип. V. – С. 3-13.
69. Зязюн І.А. Концептуальні засади теорії і практики освіти в Україні / І.А. Зязюн // Педагогіка добра у контексті етнокультурного соціуму: матеріали міжн. наук.-практ. конф., присвяченій 150-річчю від народження І. Гаспринського. – Сімферополь: Кримське навчально-педагогічне державне видавництво, 2002. – С. 4-9.
70. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: [підручник] / І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін.; [за ред. І.А. Зязюна]. – 3-тє., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
71. Зязюн І.А. Гуманістична стратегія і практика навчального процесу / І.А. Зязюн // Рідна школа. – 2000. – №8. – С. 23-34.
72. Зязюн І.А. Освітня парадигма – тип культурно-історичного мислення і творчої дії суб'єктів освіти / І.А. Зязюн // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Зб. наук. праць / за ред. І.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало. – К.: ІПОіОД, 2003. – С. 15-29.
73. Иванов В.П. Человеческая деятельность, познание, искусство / Вадим Петрович Иванов. – К.: Наукова думка, 1977. – 251 с.
74. Інтерактивні технології навчання в початковій школі: навчальний посібник / Біда О.А., Кравчук О.В., Коберник Г. І. та ін. – Умань: РВЦ “Софія” – 2007. – 212 с.
75. Информационные инновационные технологии в профессиональном образовании: учеб.пособие / Ю.С. Брановский, Т.Л. Шапошникова;

- Кубанский гос.технологический ун-т. – Краснодар: Издательство КубГТУ, 2001. – 415с.
76. Ільченко В.Р. Інтеграція змісту освіти /В.Р. Ільченко //Рідна школа, 1993. – С. 49-56.
77. Интегративные процессы в педагогической науке и практике коммунистического воспитания и образования: сб. науч. Тр. АПН СССР НИИ ОП. – М.: Изд-во АПН СССР, 1983. – 125 с.
78. Интеграция современного научного знания: Методологический анализ / под. ред. Н.Г. Костюка. – К.: Вища школа, 1984. – 184с.
79. Кабалецький Д.Б. Як розповідати дітям про музику? /Кабалецький Дмитрій Борисович. – К.: Муз. Укр., 1982. – 110 с.
80. Кабалецкий Д.Б. Прекрасное пробуждает доброе / Дмитрий Борисович Кабалецкий. – М.: Просвещение, 1983. – С. 55-78.
81. Каган М.С. Человеческая деятельность /Опыт системного анализа /Мойсей Самойлович Каган. – М.: Политиздат, 1974. – 328, [1] с. (Над чем работают, о чем спорят философы).
82. Кларин М.В. Инновации в обучении: метафоры и модели: Анализ зарубежного опыта /М.В. Кларин – М.: Наука, 1997. – 223 с.
83. Клепиков В. З. О реформе образования в Китае / В.З. Клепиков //Педагогика. – 2001. – № 9 – С. 67-69.
84. Климов Е.А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Евгений Александрович Климов. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1969. – 278 с.
85. Коваль Л.Г. Взаимодействие учителя и ученика в процес се формирования эстетического отношения средствами музыкального искусства: автореф. дисс. на соискание учен. степени д-ра пед. наук: спец. 13.00.01 – «Теория и история педагогики» / Л.Г. Коваль. – К., 1991. – 39 с.
86. Козир А.В. Професійна майстерність учителів музики: теорія і практика формування в системі багаторівневої освіти: монографія / А.В. Козир. – К.: Вид-тво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 380 с.

87. Колеснікова С.М. Інтеграція як дидактичний засіб оновлення змісту освіти в початкових класах / С.М. Колеснікова // Педагогічний дискус, випуск 9, 2011. – С. 173-176.
88. Коломієць А. Міжпредметні зв'язки у контексті проблеми інтеграції / А. Коломієць// Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – №2. – С. 61-66.
89. Кондрацька Л. Сучасні технології підготовки майбутніх учителів мистецтва/ Л. Кондрацька // Мистецтво і освіта. – 2003. – №2. – С. 7-11.
90. Колдуелл Брайан. Стратегия развития профессионализма учителей в школах мирового уровня /Брайан Колдуелл //Перспективы: вопросы образования. – 2001. - Том 30. – С. 135-150.
91. Конфуций: Изречения: книга песен и гимнов / Конфуций; пер. с кит. –Х.: Фолио; М.: АСТ, 2000. – 446, [1] с.
92. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Григорій Силович Костюк // педагогіка і психологія професійної освіти. – 1999. – №1. – С. 114-121.
93. Краевский В.В. Основы обучения. Дидактика и методика. / Краевский В.В., Хуторской А.В. – 2-е издание. – М.: Издательский центр «Академия». 2008. – 347 с.
94. Кремень В.Г. Філософія освіти 21 століття / В.Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – С. 7-10.
95. Крулькевич М.І. Розробка стратегії мистецької освіти в Україні на основі Європейського досвіду / М.І. Крулькевич, К.В. Синкова // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 1 (6). – К. : НПУ, 2004 – С. 84-90.
96. Ксензова Г.Ю. Инновационные технологии обучения и воспитания школьников: учебн. пособие / Г.Ю. Ксензова. – М.: Педагогическое общество России, 2005. – 128 с.

97. Кульчицький О. Інтегрований зв'язок психічних функцій наук / В.А. Крутецький. – Мюнхен-Львів, 1995. – С. 75-89.
98. Куненко Л.О. Теоретико-методичні засади інтеграційної спрямованості музичної освіти молодших школярів з порушеннями зору. – Дис. на здобуття наукового ступеня док. пед. наук за спец.: 13.00.02 – “Теорія та методика музичного навчання” і 13.00.03 – “Корекційна педагогіка”, – К., 516 с.
99. Куненко Людмила. Прийшла Весна-красна! (Методична розробка інтегрованих свят-занять) / Людмила Куненко // Дефектологія. – 2002. – № 2. – С. 12-16.
100. Куненко Л. О. Концептуальні підходи до музичної освіти в школах різних типів / Л. О. Куненко // Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г. М. Падалки : [колективна монографія] / під наук. ред. А.В. Козир. К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – С. 222-248.
101. Куненко Л.О. Методичне забезпечення інноваційними технологіями педагогічної практики майбутніх учителів музики / Куненко Л.О.// Наукові записки: [збірник наукових статей] М-во освіти і науки України; укл. Л.Л. Макаренко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – Вип. LXXXIX (89). – С. 91-96.
102. Куненко Л.О. Підвищення рівня музичної освіти молодших школярів за допомогою формування у них тематичного понятійного апарату на уроках музики / Л.О. Куненко // Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – К.: НПУ, 2002. – Вип. 3. – С. 111-115.
103. Куненко Л.О. Інтеграція змісту мистецької освіти – ефективна інноваційна форма навчання дітей з особливими потребами / Л.О. Куненко // Дефектологія. – 2003. – №1. – 4-7.
104. Кухарик Н.П. Розвиток творчих здібностей молодших школярів / Н.П. Кухарик // Гуманістичний вісник. – № 6. 2011. С. 54-61.
105. Левченко Т.І. Розвиток освіти та особистості в різних педагогічних системах / Т.І. Левченко. – Вінниця: Нова школа, 2002. – 510 с.

106. Ленский П. Освіта в Китайській Народній Республіці: стан і перспективи розвитку // Освіта і управління / П. Ленский. – 2003. – Т. 6. – № 2. – С. 143-148.
107. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. 2-е изд. /Алексей Николаевич Леонтьев. – М.: Политиздат, 1977. – 303, [1] с.
108. Леонтьев А.А. Педагогическое общение / Алексей Алексеевич Леонтьев. – М.: Знание, 1979. – 47 с., ил. (Сер.: Педагогика и психология)
109. Лещенко М.П. Зарубіжні технології підготовки учителів до естетичного виховання / Марія Лещенко. – 2-е вид., доп. – К.: Гротеск, 1996. – 192 с.
110. Лихачев Б.Т. Педагогика: курс лекцій / Борис Тимофеевич Лихачев. – М.: Прометей Юрайт, 1998. – 462, [1] с.
111. Лінь Хай. Традиції та сучасні тенденції розвитку вокально-хорової школи Китаю /Лінь Хай //Педагогіка вищої середньої школи: збір. наук. пр. / Криворізький держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг: КДПУ, 2006. – № 16. – (Спец. випуск): «Мистецько-педагогічна освіта (теорія, методи, технології) - 2006». Ч. I. – С. 265-271.
112. Ліхницька Л.М. Формування учителя нового типу, учителя-творця / Л.М. Ліхницька // Наукові записки Нац. пед. ун-ту імені М.П. Драгоманова. – Ч.3 (педагогічні та історичні науки). – К.: НПУ, 1999. – С. 203-213.
113. Ліхницька Л.М. Формування готовності майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності / Л.М. Ліхницька // Дис. на здобут. наук. ступ. канд. пед. наук: 13.00.02 – “Теорія та методика музичного навчання”. – К., 2011. – 241 с.
114. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Лозова В.І., Троцько Г.В. – Харків «ОВС», 2002. – С. 254-255.
115. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. пос. / В.С. Лутай. – К.: Центр «Магістр» ТСВУ, 1996. – 256 с.

116. Львова Ю.Л. Творческая лаборатория учителя: из опыта работы / Львова Юдифь Львовна. – М.: Просвещение, 1980. – 192 с.
117. Лю Цин. Высшее музыкально-педагогическое образование в современном Китае: автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. пед. наук: 13.00. – «Теория и методика обучения и воспитания (музыка, уровни общего и профессионального образования)», Санкт-Петербург, 2009. – 20 с.
118. Ляска Е. Теоретико-методологическое обоснование и эффективность педагогических инноваций учителей младших классов: автореф. дис. на соискание научн. степени доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «назван. спец»./ Ляска Еугения Ивона. – К: АПН Украины, 1995. – 56 с.
119. Малахова И.А. Развитие личности: Способность к творчеству, одарённость, талант / И.А. Малахова. – Минск: Белоруская навука, 2002. – 158 с.
120. Малихіна О. Особистісно-зорієнтована модель навчання та її аксіологічна сутність / О. Малихіна // Рідна школа. – 2002. – №10. – С. 13-16.
121. Маслоу А. Мотивация и личность / Абрахам Гарольд Маслоу – СПб.: Питер, 2003. – 351 с.
122. Масол Л.М. Медіакультура як компонент освіти / Л.М. Масол // Мистецтво та освіта. - №2. – 2003. – С.2-7.
123. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика: монографія / Людмила Михайлівна Масол. – АПН України, Інститут проблем виховання. Київ.: Промінь, – 2006. – 432 с.
124. Масол Л.М. Концепція загальної мистецької освіти / Л.М. Масол // Мистецтво та освіта. №1. – 2004. – С. 2-5.
125. Масол Л.М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах /Л.М. Масол // Інформаційний збірник МОНУ. – 2004, №10. – С. 4-9.

126. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посібник для вчителя / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Є.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко. – Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 256 с.
127. Масол Л.М. Впровадження нових програм з мистецтва і художньої культури // Мистецтво та освіта. – 2002. №3. – С. 27-30.
128. Матюшкин А.М. Загадки одаренности: Проблемы практической психодиагностики /А.М. Матюшкин. – М.: Школа-пресс, 1993. – 128 с.
129. Методологическая культура педагога-музыканта: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Э.Б.°Абдуллин, О.В.°Ванилихина, Н.В.°Морозова и др.; [под ред. Э.Б.°Абдуллина]. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 272 с.
130. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: [початковий посібник] / Нели Євтихіївна Мойсею. – 5-е вид, доп. і переробл. – К. : ВАТ “Білоцерківська книжкова фабрика”, 2007. – 656 с.
131. Моль А. Теория информации и эстетическое восприятие / Абраам Моль. – М.: Мир, 1966. – С. 165-180
132. Мерлин В.С. Структура личности: характер, способности, самосознание: учебн. пособ. по спецкурсу «Основы психологи личности» / Вольф Соломонович Мерлин. – Пермь, 1990. – 107, [2] с.
133. Миропольська Н. Уроки художньо-естетичного циклу в школі: навчання і виховання: [посіб. для вчителя] / Миропольська Н., Ничкало С., Рагозіна В., Хлебнікова Л. – Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2006. – 240 с.
134. Михайлова Л. Освітня галузь «Мистецтво» та її виховні можливості / Л. Михайлова // Початкова школа . – 2005. – №3. – С.15-16
135. Михайличенко О.В. Основи загальної та музичної педагогіки: теорія та історія / О.В. Михайличенко. – Суми: Наука, 2004. – 210 с.
136. Музичне мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи / Л. Хлебнікова, Л. Дорогань, І. Вахно, Л. Кондратова, О. Корнілова, О.Лобова, Н. Міщенко) // Мистецтво і освіта. – №1, 2012. – С.14-19.

137. Музичне мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи / Л. Хлебникова, Л. Дорогань, І. Вахно, Л. Кондратова, О. Корнілова, О. Лобова, Н. Міщенко // Мистецтво і освіта. – №2 – 2012. – С. 10-14.
138. Музичне мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи / Л. Хлебникова, Л. Дорогань, І. Вахно, Л. Кондратова, О. Корнілова, О. Лобова, Н. Міщенко // Мистецтво і освіта. №3. – 2012. С. 11-15.
139. Музичне мистецтво для загальноосвітніх навчальних закладів. 1-4 класи / Л. Хлебникова, Л. Дорогань, І. Вахно, Л. Кондратова, О. Корнілова, О. Лобова, Н. Міщенко // Мистецтво і освіта. №4. – 2012. С. 12-15.
140. Мухина С.А. Современные инновационные технологии обучения / Мухина С.А., Соловьёва А.А. – М.: ГЭОТАР – Медиа, 2008. – 360 с.
141. Назайкинский Е.В. О психологи музыкального воспитания / Е.В. Назайкинский. – М.: Музыка, 1972. – 383 с.
142. Назимов Р. Дидактические основы активизации учебной деятельности студентов / Р. Назимов. – Казань: Изд-во каз. ун-та. 1975. – 302 с.
143. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. // Освіта України. – №94. – 3 грудня 2004 р. С. 6-10.
144. Національна держава комплексна програма естетичного виховання / Укл. І.Я. Зязюн, О.М. Семашко // Рідна школа. – 1995. № 12. – С. 29-53.
145. Надолинская Т.В. Подготовка будущих педагогов к игровому моделированию интегративных уроков музыки в начальной школе : автореф. дис. на соискание учён. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.02 “Теория и методика обучения и воспитания (музыки)”. – М., 2007. – 47 с.
146. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті // Газета “Освіта”, 2001. – № 38-39. – С. 3-4.
147. Ніколаї Г.Ю. «Інтеграція як провідна тенденція розвитку сучасної мистецької освіти в Європі // Педагогічні науки. Сучасна мистецька освіта: реалії та перспективи / Г.Ю. Ніколаї. – Суми. 2009. – С. 408-415.

148. Нісімчук А. С. Сучасні педагогічні технології: навчальний посібник / А.С. Нісімчук, О.С. Падалка, О.Т. Шпак. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, “Книга Пам’яті України”, 2000. – 368 с.
149. Оконь В. Сучасна школа. /В. Оконь. – Варшава, 1979. – 80 с.
150. Орлов А.Б. Проблемы перестройки психолого-педагогической подготовки учителя / А.Б.Орлов // Вопросы психологи. – 1988. – №1. – С. 43-51.
151. Орлов В.Ф. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін / В.Ф. Орлов, О.О.°Фурса, О.В.°Баніт. – К.: Едельвейс, 2012. – 272 с.
152. Отич О.М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: [монографія] / О.М. Отич; за наук. ред. І.А. Зязюна. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – 752с.
153. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) /Падалка Галина Микитівна. – К.: Освіта України, 2008. – 274с.
154. Падалка Г.М. Актуальні проблеми професійної підготовки вчителя музики / Г. М. Падалка // Теорія і методика мистецької освіти: збірник наукових праць. – вип.. 1. – К.: вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2000. – С. 3-21.
155. Падалка Г.М. Учитель, музика, діти / Г.М. Падалка. – К.: Музична Україна, 1982. – 144 с.
156. Паламарчук В.Ф. Першооснови педагогічної інноватики / В. Паламарчук. – К.: Освіта України, 2005. – 504 с.
157. Палька С. Нововведення в навчальному процесі як чинник сприяння творчій активності учнів / С. Палька // Творча активність дітей і молоді / Під ред. С. Пальки. – Варшава, 1975. – С. 504-508.
158. Педагогіка та психологія. – Чернівці, 2010. – С. 182 – 189.

159. Пеня Т.Г. Театральная педагогика и развитие личности / Т.Г. Пеня // Искусство и образование. – 2001. – №1. – С. 24-27.
160. Петровский А.В. Психология развивающейся личности / А.В. Петровский. – М.: Педагогика, 1987. – 238 с.
161. Петровский А.В. Теоретическая психология: Учеб. пос. /Петровский А.В., Ярошевский М.Г. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 496 с.
162. Петрушенко В.Л. Філософія: курс лекцій : навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Віктор Леонтійович Петрушенко. – 4-те видання, стереотип. – Львів: “Новий Світ. – 2000”, 2006. – 506 с.
163. Петрушин В.И. Музыкальная психология: учеб. пособие для студентов и преподавателей / Валентин Иванович Петрушин. – М.: Гуманитарно-издательский центр ВЛАДОС, 1997. – 384 с.
164. Петрушин В.И. Психология и педагогика художественного творчества: Учебное пособие для вузов / Петрушин Валентин Иванович . – 2-е изд. – М.: Академический Проект, Гаудеамус, 2008. – 490 с. – (Gaudeamus).
165. Печерська Е. Уроки музики в початкових класах: навч. посібник / Печерська Елла Пилипівна – К.: Либідь, 2001. – 272 с.
166. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П. А. Гончарук [за ред. Ю. Л. Трофімова]. – 4-те вид., стереотип.– К.: Либідь, 2003. – 560 с.
167. Практическая диагностика детей и подростков // Под ред. Гуревича К.М., Борисова Е.М. – М.: Международная педагогическая академия, 1995. – 360 с.
168. Програми та методичні розробки для середніх загальноосвітніх шкіл. Музика. 1-4 класи. Київ. «Перун», 1996. – 232 с.

169. Пиаже Ж. Избранные психологические труды: Психология интеллекта и др. / Перевод с французского А.М. Пьятигорского. – М.: Междунар. Пед. академия, 1994. – 673 с.
170. Пискунов А.И. История педагогики и образования. От зарождения воспитания в первобытном обществе до конца XX в.: учеб. пособ. для пед. учебн. заведений / [под ред. акад. РАО Алексея Ивановича Пискунова]. – 2-е изд., испр. и дополн. – М. : ТЦ Сфера, 2005. – 512 с.
171. Подласый И.П. Педагогика начальной школы /Подласый Иван Павлович/ Гуманитарный издательский центр Владос. Москва. 2004. – 400 с.
172. Понамарьов Я.А. Психология творчества и педагогика /Я.А. Понамарьов. – М.: Педагогика, 1976. – 280 с.
173. Практическая психодіагностика. Методики и тесты / Редактор-сост. Д.Я. Райгородский. – Самара: Издат. Дом «БАХРАХ-М», 2008. – 672 с.
174. Програми для загальноосвітньої школи «Музика» / Укл. О. Ростовський, Л. Хлебнікова, Р. Марченко, О. Лобова. – К.: «Початкова школа», 2001. – 292 с.
175. Програма для загальноосвітніх шкіл «Мистецтво»/ укл. Л. Масол, Є. Белкіна, В. Рогозіна. – К.: «Початкова школа», 2000. – 254 с.
176. Прокофьева М.Ю. Профессионально-педагогическая компетентность как интегральная характеристика будущего педагога /М.Ю. Прокофьева // Проблемы сучасної педагогічної освіти. Зб. статей. – Вип. 7. – Ч.2. – Ялта: РВВКДГУ, 2005. – С. 89-96.
177. Психологические тесты в 2-х т. / Под ред. А.А. Карелина. – М.: ВЛАДОС, 2003. – Т. 1. – 312 с.
178. Психологический словарь / [под. ред. В. П. Зинченко, Б. Г. Мещерякова]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : – Педагогика-Пресс, 1996. – 440 с. : ил.

179. Радчук Н.І. Інновації на уроці музики як чинник формування творчих здібностей учнів / Н.І. Радчук // Теорія і практика мистецької освіти: зб. наук. праць / [ред. колегія О.П. Щолокова та ін.] – К. : НПУ, 2004. – Вип. 5. – С. 204-208.
180. Римский С. Практическая психология в тестах, или как научиться понимать себя и других / Римский С., Римская Р. – М.: АСТ – ПРЕСС, 1999. 376 с.: ил. («Педагогика, психология, медицина») – 140 с.
181. Реморенко І. Модернізація по-китайському: Освіта в Китаї / І. Реморенко // Управління освітою. – 2006 – Січ. (1) С. 6-8.
182. Ростовський О.Я. Педагогіка музичного сприймання. Навчальний посібник / Ростовський Олександр Якович. – К.: ІЗМН. 1997. – 248 с.
183. Ростовський О.Я. Проблема методологічної переорієнтації професійної підготовки майбутніх учителів музики у контексті реформування сучасної загальноосвітньої школи / О.Я. Ростовський // Наукові записки: психолого-педагогічні науки. – №2. – Ніжин: НДПУ імені М. Гоголя. 2003. – С. 21-28.
184. Ростовський О.Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: Методичні рекомендації /Ростовський О.Я. – К.: Освіта, 1991. – 48с.
185. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. – СПб.: Питер Ком, 1999. – 720 с.
186. Рудницька О.П. Музика і культура особистості і проблеми сучасної педагогічної освіти: навчальний посібник / О.П. Рудницька. – К.: ІЗМН, 1998. – 248 с.
187. Рудницька О.П. Мистецтво у контексті розвитку духовної культури особистості / О.П. Рудницька // Художня освіта і проблеми виховання молоді. – К.: ІЗМН, 1997. – С. 3-10.
188. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька: навч. посібник /Рудницька О.П. – К. : МОН України, АПН України, ІПППО України, 2002. – 270 с.

189. Педагогіка мистецтва: пошуки, перспективи // Професійна освіта. – К.: ШОіОД, 2000. – 232 с.
190. Савченко О.Я. Інтерактивні методи та прийоми навчання // Дидактика початкової освіти: підруч. для студентів вищих навчальних закладів/ Савченко Олександра Яківна. – К.: Грамота, 2012. – С. 293-297.
191. Сапожник О. Музично-естетичне виховання: зміст і структурні компоненти / Сапожник О. // Рідна школа. – 2002. – №12. – С. 20-23.
192. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учебное пособие / Селевко Герман Константинович. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
193. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий. В 2 т. Т.2 / Г.К.Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2006.- 816с.
194. Сисоєва С.О., Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / Сисоєва С.О., Алексюк А.М., Воловик П.М., Кульчицька О.І., Сігаєва Л.Є.; академія педагогічних наук України; Ін-т педагогіки і психології професійної освіти / С.О. Сисоєва (ред.). – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.
195. Ситаров В.А. Информационные основы дидактики // Дидактика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Под ред. В.А. Сластенина. – 2-е изд стереотип / Вячеслав Алексеевич Ситаров. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – С. 35-50 (368 с.)
196. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии / Елена Васильевна Сидоренко.– СПб.: Речь, 2006. – 350 с., ил.
197. Словник іншомовних слів: 23 000 слів та термінологічних словосполучень / [уклад. Л.О. Пустовіт, О.І. Скопненко, Г.М. Сюта, Т.В. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
198. Сова М.О. Інтеграція художньо-культурологічних знань у системі професійної підготовки вчителя гуманітарних дисциплін: автореф. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04. “Теорія та методика професійної освіти” / М.О. Сова. – К., 2005. – 43 с.

199. Солопанова О.Ю. Инновационная деятельность как феномен духовно-творческой практики учителя музыки /О.Ю. Солопанова //Искусство в школе. – 2007. - № 2. – С. 63-65.
200. Степко М. Ф. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, К. М. Левківський, Ю. В. Сухарніков // Газета “Освіта”, 25 серпня-1 вересня, 2004. – С. 12-17.
201. Сумнительный К. Китайский феномен: О современной китайской школе / К. Сумнительный // Упр. шк., 2005. – 16-31 дек. (№ 24) С. 13-14.
202. Сяомань Чжу. Реформа содержания образования в Китае / Сяомань Чжу // Педагогика 2005. – №1 – С. 96-99.
203. Реформа базового образования в Китае. – Педагогика – 2001. – Нар. образование. – 2002. – № 7. – С. 53-60.
204. Сяо Су. Основні напрямки сучасного реформування освіти в Китаї /Сяо Су // Шлях освіти.– 2002. – №4. – С. 24-29.
205. Тарапата-Більченко Л.Г. Філософія музики: навчальний посібник для студентів та магістрантів факультету мистецтв / Л.Г. Тарапата-Більченко. – Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2004. – 76 с.
206. Тельчарова Р.А. Структура музыкальной деятельности и предпосылки её оптимизации в процессе подготовки учителя музыки (методологический подход). /Р.А. Тельчарова //Музыкальная культура и личность (вопросы подготовки учителя музыки): межвузов. сб. научн. трудов. – Владимир: ВГПИ, 1987. – С. 11-27.
207. Теорія та методика мистецької освіти. Наукова школа Г.М.Падалки: [колективна монографія] /під наук. ред. А. В. Козир. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – С. 168-181.
208. Теплов Б. М. Проблемы индивидуальных различий / Б.М. Теплов. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1961. – 536 с.
209. Теплов Б.М. Психология музыкальных способностей / Б.М. Теплов. – М.-Л.: АПН РСФСР, 1947. – 332 с.

210. Толкачєва Л. Інтерактивні прийоми у вихованні / Л. Толкачєва. Упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко. – К.: Шкільний світ, 2013. – 120 с.
211. Тютюнникова Т.Э. Видеть музыку и танцевать стихи: творческое музицирование, импровизация и законы бытия: [монография] / Татьяна Эдуардовна Тютюнникова. – М.: Едитония УРСС, 2003. – 264 с.
212. Турчин Т. Застосування осучаснених форм музичного навчання молодших школярів як передумова їх творчого розвитку /Т. Турчин // Рідна школа. №7 (липень). – 2011. – С. 64-66.
213. Філософія: Підручник [Бичко І.В., Бойченко І.В., Табачковський В.Г. та ін.].– К.: Либідь, 2001. – 408 с.
214. Філософський енциклопедичний словник [голова редколегії В.І. Шинкарук]. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
215. Хижна О.П. Художньо-педагогічна діяльність учителя початкової школи (теоретико-методологічний та методичний аспекти): монографія / Ольга Петрівна Хижна [за ред. В.І. Бондаря]. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 456 с.
216. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність /В.В. Химинець. – Ужгород: ІВЦ ЗППО, 2007. – 364 с.
217. Хуа Ей Юй. О стратегии развития китайского образования педагогика / Хуа Ей Юй // Педагогика. – 2001. – № 4. – С.106.
218. Художественное творчество и ребенок / под. ред. Н.А. Ветлугиной. – М.: Педагогика, 1972. – 236 с.
219. Художня культура України: навч. посіб. / [Масол Л.М., Ничкало С. А., Веселовська Г. І., Оніщенко О. І.] / [за заг. ред. Л. М. Масол. – К.: Вища шк., 2006. – 239 с.: іл.
220. Хуторской А.В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / А.В. Хуторской. // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-63.
221. Хуторской А.В. Современная дидактика [учеб. пособие]. – 2-е изд. перераб. / Андрей Викторович Хуторской. – М.: Высш. шк. 2007. – 639 с.

222. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика. Теория и технология креативного обучения / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.
223. Хуторской А.В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному?: пособие для учителя / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во ВЛАДОС- ПРЕСС, 2005. – 383 с.
224. Цагарелли Ю.А. Психология музыкально-исполнительской деятельности: [учебное пособие] / Ю.А. Цагарелли. – СПб.: Композитор *Санкт-Петербург, 2008. – 368 с., нот.
225. Цыпин Г.М. Музыкально-исполнительское искусство / Геннадий Моисеевич Цыпин. – М.: СПб.: Алтея, 2001. – 318 с.
226. Чепіль М.М. Інтерактивне навчання як сукупність технологій // Педагогічні технології / М.М. Чепіль, Н.З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.
227. Чжао Веньфан. Методика вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій. – Дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук. – 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – К., 2015. – 249 с.
228. Чень Чень. Забезпечення інтерактивного навчання майбутніх учителів музики України і Китаю / Чень Чень // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 14 (19). – Ч. 2. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 125-128.
229. Чень Чень. Основні підходи в підготовці китайських студентів до інтерактивного навчання музики молодших школярів / Чень Чень // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. – Вип. 680. – Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. – С. 175-180.

230. Чень Чень. Теоретико-методологічні основи підготовки китайських студентів до інтерактивного навчання музики учнів початкових класів шкіл Китаю / Чень Чень // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 17 (22). – Ч.1. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 106-110.
231. Чень Чень. Підготовка китайських студентів до інтерактивного навчання музики молодших школярів засобами мультимедійних технологій / Чень Чень // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 17 (22). – Ч.1. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – С. 106-110.
232. Чень Чень. Оптимизация теоретической подготовки китайских студентов в институтах искусств к интерактивному обучению музыки младших школьников // "Всероссийский журнал научных публикаций". – № 1(25), Москва, январь, 2015. – Педагогічні науки. – С. 41-48.
233. Чень Чень // Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики: зб. тез та мат. Всеукр. науково-методичної конференції-семінару (27-28 лютого 2014 року). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 88.
234. Чжу Юнбэй. Исследование музыкального образования в высших педагогических заведениях 21 века / Чжу Юнбэй. – Чаньша, 2004, –322с.
235. Шевнюк О.Л. Феномен культур Сходу / Культурологія: [навчальний посібник] / Шевнюк Олена Леонідівна – К.: Знання-Прес, 2004. – 353 с.
236. Шуст Н.Б. Інноваційна технологія освітніх систем /Н.Б. Шуст //Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. – 2000. – Вип. 5. – С. 241-252.

237. Шуст Н.Б. Інновація як вид творчої діяльності /Н.Б. Шуст //Грані: наук.-теорет. і громад.-політ. альманах. – 1999. - № 6 (8). – С. 76-80.
238. Шумакова Н.Б., Щербанова Е.И. Щербо Н.П. Исследование творческой одаренности с использованием тестов П. Торренса у младших школьников при специальном обучении / Шумакова Н.Б., Щербанова Е.И. Щербо Н.П. // Вопросы психологи. – 1991. – №1. – С. 13-17.
239. Щолокова О.П. Основи професійної підготовки майбутнього вчителя / О.П. Щолокова. – К.: ІМПЗ, 1996. – 172 с.
240. Щолокова О.П. Художня культура Китаю / Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: [навч. посіб.] / О.П. Щолокова, С.В. Шип, О.Л. Шевнюк, О.М. Семашко. – К.: Вища шк., 2004. – С. 105-109. (175 с.: іл.).
241. Урсул А.Д. Философия и интегративно-общенаучные процессы / А.Д. Урсул. – М.: Наука, 1981. – 366 с.
242. У – цзин или Пятикнижие // Всё о Китае / Составитель Царёва Г.И. – М.: Полиграфист, 2003. – С. 15-22. (568 с.), с илл.
243. Юсов Б.П. Проблема художественного воспитания школьников: автореф. дис... доктора. пед. наук: 13.00.01 – «Теория и история педагогики» / Б.П. Юсов. – М., 1984. – 34 с.
244. Яценко С.Л. Педагогічні умови особистісно-орієнтованого навчання учнів у гімназії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец: 13.00.01. «Загальна педагогіка та історія педагогіки». – Житомир, 2005. – 16 с.
245. Ярулов А.А. Интегративное управление средой образования в школе: [монография] / Александр Анатольевич Ярулов. – М.: Народное образование, 2008. – 368 с.
246. Ahrhuch des Orff-Instituts an der Akademie “Mozarteum”. – Т 1. – Salzburg, Mainz, 1962. – 121 s.
247. Daviesj. The psycholody of Music / Daviesj. – London, 1980 – 240 p.

248. Gordon E. The psychology of music teaching. Prentice-hall inc. / E. Gordon Englewood Cliffs, New Jersey, 1971. – P. 25-64.
249. Edukacja doroslych. Teoria i praktyka w okresie przemian/Pod red. J.Sarana – Lublin: Wyd-wo UMCS, Lublin, 2000. – 413s.
250. Kluczowe dane o edukacji w Europe. – Warszawa: [Komisia Europejska,Edukacja i Kultura: EURYDICE,Eurostat], 2001. – 261 s.
251. Hold D. Columbusy Development competencies to teach music in the Elementary School classroom / D. Hold, K. Thomson – Ohio, 1980. –348 p.
252. Maslou A.A. Theory of Human Motivation / A.A. Maslou // Human Dynamics in I sychology and Education. – Boston.– 1972. – 234 s.
253. Willoygby D. The World of Musik / – Third ed. – Boston – MacGraw-Hill, 1996. – 381 s.
254. Orff C. Das Schulwerk-Ruckblick und Ausblick / C. Orff. – Mainz : B. Schott’s Sohne, Orff-Institut Jahrbuch, 1963. – 384 s.
255. [日]高萩保治 .音乐学科教学法概论 /人民音乐出版社/2006年第75 – 78页. Гао Чубаожи. Введение в педагогику музыкальных дисциплин / Гао Чубаожи // Издатель: Народная музыка, 2006. – С. 75-78.
256. 董波. 在音乐教学中关注学生的个性发展/ 成才之路 2012年第16期第53页. Дон Бо. Развития личности студентов в музыкальном обучении / Дон Бо // Путь к успеху. – 2012. – №.16 – 53 с.
257. 冯友兰. 《中国哲学史》1961年编写第518页. История китайской философии [Фен Юлань, Чжунго Чжесюэ ши]. – Пекин, 1961. – В 2-х т.,– Т.1. – С. 518.
258. 蒲享强. 《中国音乐的新视野》南京师范大学出版社2002.12. 第 – 版.224页. Пу Хэнцян. Новый обзор китайской музыки / Пу Хэнцян. – Наньцзин: Изд. Наньцзинского педагогического института, 2002. – 224 с.

259. 彭晓铃声乐基础理论 (音乐教育丛书) / 重庆音乐出版社 , 2001.-

260. 西方音乐的风格与流派/人民音乐出版社编辑部编-孙继南.

《中国近现代音乐教育史纪年1840-2000》-山东出版社2004年 , 第669页.

Сунь Цзинань. Летописи истории китайского музыкального образования:
1840-2000 / Сунь Цзинань. – Шаньдун, 2004. – 669с.

261. 友斌. 21世纪高校音乐教育研究长沙 – 2004年 322页.